

รายงานฉบับสมบูรณ์

วาทกรรม เพศภาวะและอำนาจในตนของวัยรุ่นและเยาวชนหญิง
ที่ดื่มแอลกอฮอล์

Discourse Gender and Agency of Female Adolescent
and Youth Drinkers

รหัสโครงการ 65-10068-04

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญจันทร์ ประดับมุข เซอร์เรอร์

ดร. รัชดา เรืองสารกุล

คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ได้รับทุนสนับสนุนโดย

แผนงานศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.)

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พฤศจิกายน 2566

รายงานฉบับสมบูรณ์

วาทกรรม เพศภาวะและอำนาจในตัวของวัยรุ่นและเยาวชนหญิง
ที่ดื่มแอลกอฮอล์

รหัสโครงการ 65-10068-04

โดย

รองศาสตราจารย์ ดร. เพ็ญจันทร์ ประดับมุข เซอร์เรอร์
ดร. รัชดา เรืองสารกุล
คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ได้รับทุนสนับสนุนโดย
แผนงานศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.)
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

พฤศจิกายน 2566

Final Report

Discourse Gender and Agency of Female Adolescent
and Youth Drinkers

Project code 65-10068-04

By

Assoc.Prof. Dr. Penchan pradubmook Sherer

Dr. Ratchada Ruangsarakul

Faculty of Social Sciences and Humanities of Mahidol University

This project was supported by
Center for Alcohol Studies (CAS.)
Faculty of Medicine Prince of Songkla University

November 2023

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ศึกษาวาทกรรม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิง และการทำความเข้าใจอัตวิสัย ตัวตน ประสบการณ์ การต่อต้าน ต่อรองของวัยรุ่นหญิงในเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการศึกษาเชิงคุณภาพ กับวัยรุ่นหญิงอายุระหว่าง 16-24 ปี ในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี การศึกษานี้ พบ ความหลากหลายของวาทกรรม ทั้งหมด 7 วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิง กล่าวคือ 1) วาทกรรมเพศภาวะ ตัวบทแสดงถึงมุมมองของสังคมต่อผู้หญิงโดยมองว่าผู้หญิงที่ดื่มไม่ได้เป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคม ในวาทกรรมที่ว่า ผู้หญิงที่ดื่ม-ผู้หญิงไม่ดี หรือ ภาพตัวแทน ผู้หญิงดื่ม-เหมือนลำยอง ผู้หญิงดื่ม-”ง่าย” 2) วาทกรรมศาสนา ตัวบทเกี่ยวข้องกับหลัก ศีลธรรมและจริยธรรมของศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ ผิดบาป ผิดศีล 3) วาทกรรมทางสังคม ตัวบทของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สะท้อนประโยชน์ของการดื่ม คือ ความสนุก สร้างเพื่อน เป็นมารยาท ความกล้า มั่นใจ พุดเก่ง คลายเครียด บ่งบอกความเป็นผู้ใหญ่ 4) วาทกรรมรัฐ และการแพทย์และสาธารณสุข วาทกรรมนี้คำนึงถึงผลกระทบทางสุขภาพและสังคมของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้ “ดื่มสุราเสียสุขภาพ” “มีผลกระทบต่อลูก” “เหล้าทำให้เกิดความรุนแรง ก้าวร้าว” “เหล้าเป็นสิ่งที่ต้องห้าม” 5) วาทกรรมเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ วาทกรรมนี้เกี่ยวข้องกับมิติเศรษฐกิจกับการดื่ม ได้แก่ ดื่มแลกเงิน เหล้าแพงเด็กซื้อไม่ไหว 6) วาทกรรมเด็ก-ผู้ใหญ่ เหล้าถูกให้ความหมายว่าเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ โตแล้วดื่มได้ 7) วาทกรรมสิทธิ/ปัจเจก วาทกรรมนี้ มุ่งเน้นที่แนวคิด การดื่ม เป็นเรื่องของสิทธิ เป็นเรื่องของปัจเจก และอำนาจในตนในการตัดสินใจ

โครงการนี้มีข้อเสนอแนะ ส่งเสริมมาตรการการป้องกันโดยการลดอันตราย (harm reduction) ตามบริบทชีวิตของวัยรุ่นกลุ่มต่างๆ ซึ่งมีทั้งการลดอันตรายต่อสุขภาพ ลดอันตรายต่ออุบัติเหตุ ลดอันตรายจากความเสี่ยงเรื่องเพศ รวมทั้งแก้ปัญหาเชิงโครงสร้าง การเอาเปรียบทางเพศ ที่ใช้ประโยชน์จากวัยรุ่นหญิง ที่เข้าสู่การให้บริการขงเหล้า การกระตุ้นการค้าเหล้าโดยให้ผู้หญิง เป็นผู้ขาย ตลาดการค้าสุราที่มีหลากหลายวิธี ได้กระตุ้น ทำให้วัยรุ่นหญิงเข้าสู่การดื่มในปริมาณที่มาก ควรมีมาตรการทางกฎหมาย การปรับเปลี่ยนนโยบาย และการมาตรการในชุมชน เพื่อการควบคุมป้องกัน การเอารัดเอาเปรียบ การตกเป็นเหยื่อ และการนำผู้ที่เกี่ยวข้อง

Abstract

This research aims to study the discourses on alcoholic beverages and the drinking of alcoholic beverages among female teenagers as well as understanding subjectivity, experiences, resistance, and negotiations of female teenagers who experienced drinking of alcoholic beverages. Qualitative methodology was used with female adolescents between the ages of 16-24 in Phetchaburi Province. The study identified seven distinct discourses related to alcohol and the drinking behaviors of female adolescents

- 1) Gender Discourses. This discourse addresses societal perceptions of women who drink, portraying them as not fitting the societal ideals of 'good women', "women who drink are like Lamyong" and women who drink as 'easy'.
- 2) Religious discourse. This discourse revolves around the moral and ethical aspects related to drinking, often labeling it as wrongdoing, a sin, or immoral behavior based on religious beliefs and teachings.
- 3) Social Discourses. Alcohol consumption is depicted as a means of socializing, having fun, making friends, boosting confidence, and relieving stress. It highlights the social aspects and perceived benefits of drinking.
- 4) State, Medical and Public Health Discourses. This discourse concerns the health and societal implications of alcohol consumption. Those are the impact on health, impact on fetus, violence and aggression, and being prohibited by authorities.
- 5) Neoliberal Economic Discourses. This discourse touches upon the economic aspect of alcohol consumption, mentioning the exchange of alcohol for money, its costliness and be unaffordable for children or young individuals.
- 6) Child- Adult discourses. This discourse refers to the perception that alcohol consumption is predominantly for adults.
- 7) Rights and Individualist Discourses. This discourse focuses on the idea that consuming alcohol is a matter of individual rights and personal choices, reflecting the concept of individuality and autonomy in decision-making.

Recommendations include the promotion of harm reduction within the diverse contexts of different groups of teenagers. Those are harm reduction on health risks, accidents, and the dangers as well as sexual risks related to alcohol consumption among teenagers. Addressing structural problems related to sexual exploitation, especially concerning the exploitation of female teenagers in the liquor trade, would involve more systemic changes. This might include legal reforms, policy changes, and community interventions aimed at preventing such exploitation and supporting victims.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบคุณศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำหรับการสนับสนุนทุกวิจัยในครั้งนี้ และจัดกระบวนการเพื่อประเมินตรวจสอบคุณภาพอย่างเข้มข้นเพื่อการพัฒนางานได้อย่างมีคุณภาพยิ่งขึ้น ขอขอบคุณน้องๆ ผู้ให้ข้อมูลทั้ง 16 ท่านที่ให้โอกาสได้เรียนรู้มุมมอง ประสบการณ์ต่างๆ ที่ทำให้เปิดมุมมองใหม่ๆ ต่อเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สุดท้ายขอขอบคุณภาควิชาชีพสังคมและสุขภาพ ที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานกับศูนย์วิจัยปัญหาสุรา จนทำให้เกิดงานชิ้นนี้

คณะนักวิจัย

สารบัญ

หน้า	
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
สารบัญ	ง
สารบัญตาราง	
สารบัญแผนภูมิ	
บทที่ 1 บทนำ	
1. ความสำคัญของปัญหา	1
2. วัตถุประสงค์การศึกษา	5
3. ขอบเขตการศึกษา	5
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 แนวคิด และการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
1. สถานการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของวัยรุ่นหญิงในสังคมไทย	7
2. ความเป็นวัยรุ่นหญิง : ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา และผลกระทบ	12
2.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา	16
2.2 ผลกระทบของการดื่มสุรา	32
3. มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	39
พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	40
กฎหมายเกี่ยวกับสุรา	41
4. แนวคิด ทฤษฎีในการศึกษา	47
4.1 แนวคิดหลังโครงสร้างและหลังสมัยใหม่	47
แนวคิดวาทกรรม	49
ปฏิบัติการทางวาทกรรมกับการสร้างความจริงทางสังคม	50
อำนาจ	52
4.2 แนวคิดการกระทำ	53
4.3 ระเบียบวิธีนิยมใหม่	54
4.4 แนวคิดเพศภาวะ	54
5. กรอบแนวคิดการวิจัย	58
6. นิยามศัพท์ภายใต้กรอบแนวคิด	58
บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย	59
3.1 พื้นที่	59
3.2 จำนวนขนาดตัวอย่าง และการเลือกตัวอย่าง	60
3.3 เครื่องมือ/แบบเก็บข้อมูล	60
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	61

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ	63
3.6 การดูแลและพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง	65
บทที่ 4 ผลการวิจัย	66
บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ข้อจำกัดและจุดแข็ง และข้อเสนอแนะ เอกสารอ้างอิง	
ภาคผนวก	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล	47
ตารางที่ 2 เงื่อนไขที่ส่งผลต่อประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิง	98
ตารางที่ 3 สรุปวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์และอัตวิสัยการต่อต้านต่อรอง	103

สารบัญแผนภูมิ

กรอบแนวคิดการวิจัย

หน้า

47

บทที่ 1

ความสำคัญของปัญหา

การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องท้าทายและสำคัญทั้งในระดับประเทศและระดับโลก เพราะเกี่ยวข้องกับเงื่อนไขทางสังคมวัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง และปัจเจกบุคคล การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพอันดับต้นๆ และยังเกี่ยวข้องโดยตรงกับประเด็นสุขภาพอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) จนถูกกำหนดให้เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดเพื่อไปสู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ในข้อ 3.5 ว่าด้วย การเสริมสร้างการป้องกันและการรักษาการใช้สารในทางที่ผิด ซึ่งรวมถึงการใชยาเสพติดในทางที่ผิดและการใช้แอลกอฮอล์ในทางอันตรายด้วย (WHO, 2018) งานวิจัยจำนวนมากบ่งบอกความแตกต่างทางเพศในแบบแผนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยพบว่า ผู้หญิงมีแนวโน้มการเป็นนักดื่มน้อยกว่าผู้ชาย (McCaul, 2019) แต่มีแนวโน้มการดื่มที่เพิ่มขึ้น (Slade et al, 2016) งานวิจัยชี้ว่า ช่องว่างทางเพศภาวะ (gender gap) ในเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะมีแนวโน้มที่แคบลงเรื่อยๆ (Grant et al 2017) งานวิจัยชิ้นหนึ่ง ศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อย่างหนักในเพศชายและเพศหญิงในมิติของชาติพันธุ์ และเชื้อชาติ พบว่าวัยรุ่นหญิงดื่มหนักเพิ่มมากขึ้นเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงบทบาททางสังคม และบรรทัดฐานทางเพศในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา รวมทั้งสัดส่วนการศึกษา การทำงานนอกบ้านที่เพิ่มสูงขึ้น และ อายุที่แต่งงานและการมีลูกช้าลง (Williams et al 2017) นอกจากนั้นกลุ่มผู้หญิงด้วยกันเองยังมีความแตกต่างในแบบแผนและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ งานการทบทวนองค์ความรู้อย่างเป็นระบบชิ้นหนึ่ง (systematic reviews) (Huges et al, 2020) ระบุว่าเมื่อคัดค้นพบที่สอดคล้องกันของงานวิจัยที่ผ่านมาว่า ผู้หญิงในกลุ่มชายขอบทางเพศ (sexual minority female) มีอัตราการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าและมีความเสี่ยงจากผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าผู้หญิงรักต่างเพศ (heterosexual female)

ในประเทศไทย การสำรวจพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปี 2560 พบว่า ประชากรเพศหญิงร้อยละ เป็นนักดื่มปัจจุบันร้อยละ 10.62 ส่วนในประชากรเพศชายมีเป็นนักดื่มปัจจุบันร้อยละ 47.46 นี้ ในกลุ่มเยาวชน (อายุ 15-24 ปี) พบว่า เยาวชนร้อยละ 23.91ระบุว่าเคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา โดยร้อยละ 9.20 ในกลุ่มเยาวชนหญิง และร้อยละ 38.31 ในกลุ่มเยาวชนชาย (วิทย์ วิชัยดิษฐ์ และคณะ ,2562)) เมื่อเปรียบเทียบแนวโน้มการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า สัดส่วนนักดื่มในกลุ่มเยาวชน (15-24 ปี) เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับกลุ่มประชากรอื่นที่มีแนวโน้มลดลง โดย นักดื่มที่เป็นผู้หญิงมีแนวโน้มดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มสูงขึ้น (นวลน้อย ตรีรัตน์ 2557) ข้อมูลจากศูนย์วิจัยปัญหาสุรา ระบุว่าวัยรุ่นหญิงมีแนวโน้มที่จะเป็นนักดื่มสูงขึ้น โดยมีสัดส่วนนักดื่มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 13.1 ในปี พ.ศ. 2550 มาเป็นร้อยละ 24.1 ในปี พ.ศ. 2559 ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 11.0 ในระยะเวลาเพียง 9 ปี คิดเป็นการเพิ่มขึ้นประมาณร้อยละ 1.1 ต่อปี (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2556)

ผลกระทบการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต่อสุขภาพผู้หญิง มีทั้งในมิติด้านสุขภาพและสังคม และมีอันตรายในมิติความแตกต่างทางเพศร่วมด้วยด้วย เนื่องจากผลของแอลกอฮอล์เมื่อเข้าสู่ร่างกาย และการจัดการของร่างกายต่อแอลกอฮอล์มีความแตกต่างกัน ในหลักการของ pharmacokinetics and pharmacodynamics of alcohol (Thomasson, 1995) ผู้หญิงมีความทุกข์จากผลกระทบเชิงลบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก่อนผู้ชายและผลกระทบนั้นมีความรุนแรงกว่าผู้ชาย งานวิจัยพบว่า

ผู้หญิงมีระดับแอลกอฮอล์ในเลือดสูงกว่าผู้ชายในขณะที่ดื่มในปริมาณเท่ากัน เนื่องจาก ผู้หญิงตัวเล็กกว่า ปริมาณน้ำในร่างกายน้อยกว่า ทำให้แอลกอฮอล์ในเลือดมีความเข้มข้นสูงกว่า ในผู้หญิงยังมี gastric ADH ต่ำกว่าผู้ชาย 2 เท่า ทำให้แอลกอฮอล์ถูกดูดซึมเข้าไปในเลือดสูง ผู้หญิงที่ดื่มหนัก มีอัตราการตายสูงกว่าผู้ชาย 4 เท่า ตายเพราะโรคตับแข็งสูงกว่า 2 เท่า เนื่องจากผู้หญิงมีความไวต่อโรคตับสูงกว่าเพราะฮอร์โมนเอสโตรเจนมีผลต่อสารชีวเคมีในตับ (Lieber, 1997) นอกจากนั้น ผู้หญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังมีความเสี่ยงต่อการเกิดโรคมะเร็งเต้านม เช่นเดียวกับการกินยาเม็ดคุมกำเนิด มีสมองฝ่อมากกว่า แสดงถึงแอลกอฮอล์เป็นพิษต่อเซลล์สมองผู้หญิงมากกว่า มีความบกพร่องทางเพศขาดประจำเดือน ไข่มือกแตก หมดประจำเดือนก่อนผู้หญิงที่ไม่ดื่ม (Taneri, 2016) ยิ่งไปกว่านั้น ผู้หญิงที่ดื่มปานกลางถึงหนักเป็นหมันสูงกว่าผู้หญิงที่ไม่ดื่มเลย ผลกระทบของการดื่มเครื่องดื่มสุรา ยังส่งผลกระทบต่อเด็ก การดื่มแม่เพียงเล็กน้อยในขณะที่ตั้งครรภ์มีผลเสียต่อทารกในครรภ์ (McCaul, 2019, Nolen-Hocksema, 2004)

การทำความเข้าใจปรากฏการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สะท้อนความท้าทายของความสลับซับซ้อนเพราะเกี่ยวข้องกับสังคมวัฒนธรรมการดื่มและประสบการณ์ของบุคคล งานวิจัยจำนวนมากทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาระบุว่า มีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจความพึงพอใจ ความสุข ในการตัดสินใจใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งในระดับปัจเจกและ ระดับกลุ่มสังคม (Brancoff et al., 2014; Ritter, 2014; Savic, 2018) หากปราศจากการทำความเข้าใจการมองมิติความพึงพอใจ ประสบการณ์ของการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และบริบททางสังคมวัฒนธรรม การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะสำเร็จได้ยาก (Savic et al., 2018)

การศึกษางานวิจัยเรื่องวัยรุ่นกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ อธิบายปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น โดยมุ่งเน้น การทำนายความตั้งใจของบุคคลต่อพฤติกรรมการดื่ม (Comello and Slater, 2011) มุ่งเน้นการใช้กรอบแนวคิดเชิงพัฒนาการ (developmental perspectives) (e.g. Masten et al., 2008) . ซึ่งอธิบายว่าวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการทั้งทางร่างกายและสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และความปรารถนาที่จะมีความเสี่ยง (Zucker et al., 2008). งานวิจัยเชิงคุณภาพมีส่วนอย่างมากในการสร้างความเข้าใจบริบททางสังคม วัฒนธรรมการใช้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ งานวิจัยหลายๆ ประเทศ มีข้อค้นพบไปในทิศทางเดียวกันว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นจากมุมมองของวัยรุ่น เป็นประสบการณ์ที่ปกติ เป็นช่วงเวลาทดลอง หรือการสร้างตัวตนการเป็นวัยรุ่น (Chainey and Stephens, 2014) ขณะเดียวกัน อิทธิพลของสื่อ การโฆษณาที่มีอิทธิพลที่ได้สร้างชุดความจริงเรื่องความเป็นปกติของพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์อีกชุดหนึ่งด้วย (Gordon et al. 2018) ดังนั้น การศึกษาวัฒนธรรมทางสังคมวัฒนธรรม ในวัฒนธรรมวัยรุ่น (youth culture) ในเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อเห็นการโต้ตอบ ต่อกันกับวาทกรรมกระแสหลักทางด้านการแพทย์และสาธารณสุข เฉพาะอย่างยิ่งการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิง ยังเกี่ยวข้องกับ วาทกรรมเรื่องเพศภาวะ ซึ่งผูกโยงกับ บรรทัดฐานเรื่องเพศ และ ประเด็นทางจริยธรรมที่กำกับวิธีคิด เนื้อตัวร่างกายผู้หญิงและบุคคลในสังคม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในผู้หญิง เป็นสัญญาณบ่งบอกถึง ความไม่เป็นผู้หญิง การผิดศีลธรรม ความไม่รับผิดชอบ และความสัมพันธ์กับ ความปรารถนาในเรื่องเพศที่ไร้การควบคุม การดื่มของผู้หญิงจึงเป็นเรื่องต้องห้ามถูกเก็บงำในพื้นที่ส่วนตัวและในพื้นที่บ้าน (Plant 1997) อย่างไรก็ตาม ภาพปรากฏการเพิ่มขึ้นของจำนวนและการแสดงออกที่มองเห็นได้ ของผู้หญิงที่ดื่มสุรา แสดงให้เห็นว่า วาทกรรมการประณาม (condemnatory discourse) ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เป็นอย่างจริงได้อีกต่อไป (Rolfe et

al.,2009) การศึกษาเพื่อทำความเข้าใจความแตกต่างด้านเพศภาวะในแบบแผนการบริโภค ผลกระทบ รวมทั้งการมีแนวทางการจัดการปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่มีความละเอียดอ่อน ทางเพศภาวะจึงเป็นเรื่องสำคัญ (MaCaul et al. 2019)

นอกจากนั้นในทางสังคมศาสตร์ ยังให้ความสนใจในการทำความเข้าใจมุมมองและอัตวิสัย (subjectivities) ที่หลากหลายของวัยรุ่นที่ดื่ม แนวคิดหลังโครงสร้างนิยม ของมิเชล ฟูโกต์ (Michael Foucault) มุ่งที่การทำความเข้าใจความเป็นอื่นหรือเสียงที่ถูกปิดบังกดทับไว้ เปิดพื้นที่ให้แก่เรื่องเล่าขนาดเล็ก (micro – narrative) ให้สามารถปรากฏตัวได้จากการถูกควบคุมกำกับให้อยู่ภายใต้เรื่องเล่าแม่บท (grand-narrative) หรือเรื่องเล่าที่มีขนาดใหญ่ (meta-narrative) ของแนวคิดกระแสหลัก ในประเด็น การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในสังคมยุคหลังทันสมัย การประกอบสร้างความหมาย ความรู้ ความจริง ผ่านวาทกรรมเกี่ยวกับ “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ” เป็นความรู้ ความจริง ที่เปลี่ยนไปจากเดิม และมีความหลากหลาย สลับซับซ้อนมากในสังคม ชุดวาทกรรมกระแสหลัก มุ่งอธิบายการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นอันตราย (hazardous drinking) ทำให้เกิดโรคและความเจ็บป่วยนานาชนิด เป็นผลจากความบกพร่องในการคิดตัดสินใจ ในขณะเดียวกัน วาทกรรมบริโภคนิยมจากสื่อการโฆษณา สร้างชุดความจริงความเป็นปกติและความ เป็นสมัยนิยมให้กับผู้บริโภค วาทกรรมอำนาจ สิทธิเสรีภาพในตน และความรับผิดชอบ วาทกรรม เพศภาวะในยุคหลังสมัยใหม่ มีความหลากหลายกลิ่นไอสระท่อนตัวตนความเป็นอิสระของผู้หญิง วาทกรรมวัยรุ่น ประกอบสร้างการดื่มแอลกอฮอล์ในความหมายที่ต่าง ๆ เช่น การศึกษาวิจัยหนึ่ง ระบุ วัฒนธรรมของความตั้งใจในการมีเมา (a culture of determined intoxicated) (McCreanor, 2008) ว่าเป็น “getting waste” ซึ่งเป็นภาษาแสดงในการกลุ่มวัยรุ่น หมายถึง “ไปเมากัน” มีนัยของการไปดื่มกับกลุ่มกับเพื่อน ๆ ไปใช้เวลาสนุก ปลดปล่อยกัน การศึกษาของ Chainey และ Stephen (2014) พบว่า วาทกรรมการดื่มหนักแบบหัวราน้ำ (Binge drinking) ของวัยรุ่นมี 3 ลักษณะ ได้แก่ การดื่มคือ ความสนุก ความเท่ (cool) การดื่มเป็นสารหล่อลื่นทางสังคม (social lubricant) ทำให้วัยรุ่นมีตัวตนในสังคม ช่วยเรื่องทักษะ ความสามารถต่างๆ ที่ในชีวิตจริงไม่มี และสุดท้าย แอลกอฮอล์คือสิ่งที่เลวร้าย (bad) โดยนัยนี้ แนวคิดเกี่ยวกับเป็นอิทธิพลมาจากแนวคิดทางการแพทย์ ที่สร้างการรับรู้ในวงกว้างเกี่ยวกับผลกระทบ อันตรายของการดื่มซึ่งทำให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถูกผูกไว้กับความหมายของ “พิษ” (toxic) มองการดื่มอย่างลดส่วน (reductionist) แยกจากบริบททาง สังคมวัฒนธรรม พื้นที่ เวลา อารมณ์ความรู้สึก ที่วัยรุ่นอยู่ร่วมกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วาทกรรมหรือ ชุดความรู้มีอยู่หลากหลาย ที่วัยรุ่นมีเลือก ต่อรอง หรือต่อต้าน ซึ่งละเลยมิติของความสามารถ ตัวตนประสบการณ์และชุดความรู้ความสามารถที่วัยรุ่นหญิงมีอยู่ในการโต้ตอบกับโครงสร้างทางสังคม ทั้งในมิติทางการแพทย์ ทางเพศภาวะ และโครงสร้างทางสังคมอื่น ๆ เช่น นโยบาย สื่อและการ โฆษณา ในเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

วาทกรรมทางเลือกอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือวาทกรรมกระแสหลัก ได้ปรากฏผ่าน สื่อ การ โฆษณา เทคโนโลยีการสื่อสาร และวิถีชีวิตและโครงสร้างของสังคมสมัยใหม่ ระบบทุนนิยมภายใต้ ระบบเสรีนิยมใหม่ ได้แผ่ฝังค่านิยมเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรูปแบบต่างๆ อิทธิระบอบตลาด ได้ เข้ามาเป็นบรรทัดฐานทางสังคมในการกำหนดคุณค่าของชีวิตทางสังคม ครอบครัวยุคใหม่ ด้วยมูลค่าทาง เงินตรา ทุน และผลประโยชน์ กำหนดระบบคิดที่ควบคุมมนุษย์ให้เชื่อตัวตนของตนเองในการเลือก รับผิดชอบตนเอง และต้อง”ลงทุน” เพื่อทำบางอย่างให้ชีวิตมีมูลค่า และผลประโยชน์ การทำความเข้าใจศึกษาอัตวิสัย และประสบการณ์ของวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อสะท้อนให้เห็น

อำนาจของอุดมการณ์และระบบเสรีนิยมใหม่ ที่ส่งผลต่อตัวตน ความปรารถนา อำนาจของระบบทุน ที่ส่งผลต่อตัวตนและประสบการณ์ของวัยรุ่นจึงเป็นเรื่องสำคัญ งานการศึกษาหนึ่งในประเทศญี่ปุ่นเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Yamaguchi, Lencucha and Brown, 2021) ศึกษาอิทธิพลของระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ที่มีผลต่อมุมมองของคนท้องถิ่นต่อปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สะท้อนการขาดอำนาจในการควบคุมภายใต้ระบบการค้า การตลาดของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ระบบวัฒนธรรมในระบบเสรีนิยมใหม่ที่ได้ทำให้การดื่มเครื่องดื่มเป็นเรื่องความเป็นปกติธรรมดา (normalization) โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น

แม้ว่าจะมีงานวิจัยเกี่ยวกับผู้หญิงกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความชุก พฤติกรรม สาเหตุ อันตราย และการป้องกัน บำบัดรักษาการดื่มและเสพติดสุราของสตรี (Srikosai, 2009) อัตลักษณ์ความเป็นหญิงกับการบริโภคเครื่องดื่ม (Gefou-Madianou, 1992; Papagaroufali, 1992) แต่ ฝ่าไทย สีนอาพล และนฤภัค จันทิมา (2561) กล่าวว่ายังไม่พบงานวิจัยใดที่เน้นศึกษาความสัมพันธ์ของบริบททางสังคมกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาเพศหญิงอย่างจริงจัง ทั้ง ๆ ที่เพศหญิงมีความเปราะบางในการถูกคุกคามมากกว่าเพศชาย ไม่ว่าจะเป็นการถูกลวนลาม การถูกล่วงละเมิดทางเพศ หรืออาชญากรรม เป็นต้น ประกอบกับในปัจจุบันวัยรุ่นกลายเป็นนักดื่มหน้าใหม่และนักดื่มประจำมากขึ้นจากปัจจัยที่เป็นมิติทางสังคมและสิ่งแวดล้อมรอบตัว (ฝ่าไทย สีนอาพล และนฤภัค จันทิมา, 2561)

การวิจัยนี้ จึงเป็นการศึกษา วาทกรรม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิง และการทำความเข้าใจอัตวิสัย ตัวตน ประสบการณ์ การต่อต้าน ต่อรองกับโครงสร้างทางสังคมเศรษฐกิจการเมือง วาทกรรมทางการแพทย์ นโยบายรัฐ วาทกรรมเพศภาวะ แลวาทกรรมภายใต้ ระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ ที่มีอิทธิพลต่อความคิด พฤติกรรมของวัยรุ่นหญิงในเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการศึกษาเชิงคุณภาพ มุ่งเข้าใจ อัตวิสัย “เสี่ยง” และประสบการณ์ของวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

2. วัตถุประสงค์การศึกษา

1. เพื่อศึกษาวาทกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นและเยาวชนหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
2. เพื่อศึกษาอัตวิสัย และประสบการณ์ของวัยรุ่นและเยาวชนหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
3. เพื่อศึกษาอำนาจในตน (Agency) ในการต่อต้าน ต่อรอง กับชุดความรู้ปฏิบัติการทางการแพทย์และทางสังคมวัฒนธรรมเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นและเยาวชนหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
4. เพื่อวิเคราะห์ให้เกิดข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสาธารณะในการป้องกันอันตรายจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นและเยาวชนหญิง

3. ขอบเขตการศึกษา

กลุ่มเป้าหมาย วัยรุ่นหญิง อายุ 16-24 ปี ที่เป็่นนักดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบัน (ดื่มประจำหรือดื่มเป็นครั้งคราว) ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา อาชีพ จำนวน 16 ราย โดยการเลือกแบบเจาะจง และ

ใช้วิธีการคัดเลือกแบบลูกโซ่ (snowball selection) เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลได้มากที่สุด (information rich cases) เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์

พื้นที่ดำเนินการ คือ จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการผสมผสานทั้งความเป็นสังคมสมัยใหม่และระบบจารีตทางสังคมวัฒนธรรม และมีวัยรุ่นหญิงในทุกกลุ่มสังคม เศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้เลือกตัวอย่างได้หลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ ยังมีโอกาสได้สังเกตบริบทชีวิตทางสังคมเศรษฐกิจของวัยรุ่นหญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกด้วย

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผู้วิจัยคาดว่าจะเกิดความรู้ใหม่ที่ช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับวาทกรรม อัตวิสัยและประสบการณ์ในวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อเป็นแนวทางในการที่บุคลากรทางการแพทย์และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าใจและนำไปใช้เป็นแนวทางในการมีมาตรการทางสังคมในการแก้ไขปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่คำนึงถึงมิติเพศภาวะ และการในวัยรุ่นหญิงได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น รวมทั้ง เป็นการเปิดพื้นที่ให้กับ ชุดความรู้ ความจริงใหม่ในสังคม จากประสบการณ์อัตวิสัยวัยรุ่นหญิงของเรื่องเล่าขนาดเล็ก (Little Narrative) ที่เคยถูกมองข้ามจากสังคม ที่ติดตรึงกับวาทกรรมกระแสหลักแบบอภิธานาน (Grand Narrative) เพื่อการวิพากษ์เปิดเผยให้เห็นความไม่เท่าเทียมของโครงสร้างอำนาจที่คนในสังคมอาจมองไม่เห็น

บทที่ 2

แนวคิด และการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. สถานการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ของวัยรุ่นหญิงในสังคมไทย

สถานการณ์ปัญหาโดยภาพรวมองค์การอนามัยโลกระบุว่าประชากรทั่วโลกดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำ ร้อยละ 38 หรือประมาณ 2,000 ล้านคน ในจำนวนนี้ผู้ดื่มเป็นเพศหญิง 1 ใน 3 ของจำนวนคนที่ดื่มทั้งหมด ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์ต่อปัญหาด้านสุขภาพของประชากรทั่วโลกนั้นพบว่าเป็นสาเหตุทำให้เสียชีวิต ร้อยละ 5.9 เป็นสาเหตุการเกิดโรคที่เป็นภาระในเพศหญิงร้อยละ 4.0 (World Health Organization, 2014) ผลกระทบด้านสุขภาพส่วนใหญ่เกิดจากพฤติกรรมการดื่มที่เกินมาตรฐาน (Demirkol, Haber, and Conigrave, 2011) ความชุกของผู้ที่มีปัญหาจากการดื่มแอลกอฮอล์ (alcohol use disorder) ในประเทศไทยมีถึงร้อยละ 49 (Center for Alcohol Studies, 2013) การดื่มแอลกอฮอล์ ก่อโรคที่ภาระในรูปแบบของปัญหาสุขภาพจิตมากที่สุด ถึงร้อยละ 56 เป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดความผิดปกติทางจิตสูงสุด รองลงมาคือบาดเจ็บร้อยละ 23 และเป็นโรคตับแข็งร้อยละ 9 (Tammarangsi, 2012) และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (ethyl alcohol) เป็นสารเสพติดมีฤทธิ์กดระบบประสาท (Tammarangsi & Wareewong, 2016 อ้างในเพ็ญพิมพ์ ปันระสี และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน, 2562)

ในระดับโลก แม้อัตราการสูบบุหรี่จะมีแนวโน้มลดลง แต่ทว่าการดื่มสุรากลักลับเพิ่มขึ้น โดยนักดื่มปัจจุบันที่อายุต่ำกว่า 20 ปีนั้นคิดเป็นร้อยละ 18.06 ของผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปีทั้งหมด และวัยรุ่นเริ่มดื่มครั้งแรกมีอายุเฉลี่ย 15.13-15.41 ปี (Saelim S, Moopayak K, Suwonnaroop N., 2017) แม้จะพบว่าส่วนใหญ่วัยรุ่นทั่วโลกมีสุขภาพแข็งแรง แต่ยังพบอัตราการตาย การเจ็บป่วยและการเสียชีวิตก่อนวัยอันควรอันเกิดจากผลของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้บุหรี่ ขาดการออกกำลังกาย การมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่ได้ป้องกัน และการใช้ความรุนแรง (World Health Organization, 2017) ขณะที่ประเทศไทยสถานการณ์ก่อนหน้านี้ที่โรคโควิด-19 จะแพร่ระบาด การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นก็อยู่ในลำดับต้น ๆ ที่นานาชาติจับตามองอยู่แล้ว กล่าวคือมีจำนวนนักดื่มหน้าใหม่เกิดขึ้นมากมายที่มีแนวโน้มอายุแรกเริ่มในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์น้อยลง ข้อมูลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเมื่อ พ.ศ. 2557 พบว่า ประเทศไทยมีผู้ดื่มอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป ประมาณ 17.7 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 32.3 ผู้ชายมีอัตราการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าผู้หญิง 4 เท่า จำนวนนี้มีนักดื่มที่เป็นผู้ชายร้อยละ 53.0 และนักดื่มที่เป็นผู้หญิงร้อยละ 12.9 โดยมีข้อสังเกตว่าเพศหญิงมีแนวโน้มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากร้อยละ 9.1 ในปี พ.ศ. 2550 เพิ่มขึ้นเป็น ร้อยละ 12.9 ในปี พ.ศ. 2557 กลุ่มวัยทำงานมีอัตราการดื่มร้อยละ 38.2 กลุ่มเยาวชนร้อยละ 25.2 (7 ปีคืออายุต่ำสุดในการเริ่มดื่มแอลกอฮอล์ของเด็กไทย) และกลุ่มผู้สูงอายุ ร้อยละ 18.4 และเมื่อมองภาพรวมประชากรทั้งประเทศ กล่าวได้ว่าประเทศไทยมีจำนวนผู้ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถึง 1 ใน 3 ของประเทศ และเบียร์ เป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่คนไทยดื่มมากที่สุดถึงร้อยละ 65.8 (ศูนย์เรียนรู้สุภาพะ (สสส.), ม.ป.ป.)

สตรีไทยมีแนวโน้มดื่มแอลกอฮอล์สูงขึ้นอย่างชัดเจน และอายุที่เริ่มดื่มครั้งแรกมีแนวโน้มลดลง สาเหตุการดื่มแอลกอฮอล์ของสตรีมีทั้ง ปัจจัยภายในตัวบุคคลและปัจจัยแวดล้อม ผลกระทบจากการดื่มแอลกอฮอล์มีทั้งต่อตนเอง บุตรในครรภ์ครอบครัว ชุมชน สังคม ก่อให้เกิดปัญหาทั้งด้านร่างกายและจิตใจ (Punrasi & Noosorn, 2017) ผลการสำรวจพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ พบว่า

ประชากรไทย 18,641,720 คน ดื่มแอลกอฮอล์ในช่วง 1 ปีที่ผ่านมา และเป็นผู้ดื่มประจำคือมีการดื่มมากกว่า 1 ครั้งต่อสัปดาห์ ร้อยละ 39.9 (Sae-ngow, Wijitkunakorn, and Angsanangkornchai, 2016) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นิยมดื่มคือสุรา คือร้อยละ 51.8 ชนิดที่ดื่มสูงที่สุดคือ สุราขาว/ สุรากลั่นชุมชน รองลงมาคือเครื่องดื่มประเภทเบียร์ ร้อยละ 44.2 (Lekfuangfu et al., 2016) กลุ่มวัยที่มีพฤติกรรมการดื่มสูงที่สุดคือวัยทำงานอายุ 30-44 ปี คือร้อยละ 52.2 การศึกษาถึงอาชีพของผู้ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่าผู้ที่ทำงานในภาคเกษตรกรรมดื่มร้อยละ 39.5 แนวโน้มการดื่มของเพศชายลดลง ในขณะที่ผู้หญิงมีแนวโน้มดื่มแอลกอฮอล์สูงขึ้น เฉลี่ยร้อยละ 1.1 ต่อปี (Nation Statistical office., 2015) จำนวนของเพศหญิงที่ดื่มเป็นประจำเพิ่มขึ้น และมีรายงานว่าอายุที่เริ่มดื่มครั้งแรกลดลง (Srikosai, 2013) ความชุกของสตรีที่ดื่มแอลกอฮอล์พบว่าสตรีในเขตชนบทมีอัตราการดื่มมากกว่าสตรีที่อยู่ในเขตเมือง (Angsanangkornchai, 2009) (อ้างในเพียงพิมพ์ ปันระสี และ ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน, 2562)

การดื่มแอลกอฮอล์ของผู้หญิงสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย แนวโน้มที่ผู้หญิงในชุมชนสามารถเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้มากขึ้น สมัยก่อนไม่ได้ปิดกั้นไม่ให้ผู้หญิงดื่มแอลกอฮอล์ ในหน้าเทศกาลผู้หญิงมักจะดื่มสาโทหรือน้ำข้าวเพื่อความรื่นเริง หรือเพื่อให้เกิดความกล้าที่จะแสดงออก (Wiset & Sujinprom, 2016) ส่วนใหญ่ผู้หญิงเริ่มต้นดื่มเมื่ออายุ 15.1 ปี เหตุผลที่ทำให้เริ่มดื่ม คือ ถูกเพื่อนชวน อยากลอง เครียดทุกข์ใจ อยากสนุก เข้าสังคม ความเท่าเทียมกับชาย ทันสมัย (Homsin & Srisuriyawet, 2011) อายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มของสตรีในภาคเกษตรกรรมพบว่ามีอายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มสุราคือ 19.1 ปี (Punrasi, 2018) โอกาสที่ทำให้สตรีดื่มแอลกอฮอล์คือ ในงานสังสรรค์ การฉลองในเทศกาลสำคัญ และงานประเพณีต่าง ๆ เพราะคิดว่าช่วยให้เกิดความสุขสนุกสนาน อารมณ์ รื่นเริง ไม่เครียด (Koonawattana & Yodnil, 2012) การศึกษา สาเหตุสำคัญที่เพศหญิงเริ่มดื่มแอลกอฮอล์คือ เพื่อการเข้าสังคม หรือการสังสรรค์ สูงถึงร้อยละ 52.2 รองลงมา คือ ตามอย่างเพื่อน เพื่อนชวน ร้อยละ 19.8 และมีความอยากทดลองดื่มร้อยละ 17.2 เป็นเหตุทำให้มีโอกาสดื่มมากขึ้น (Yanuch & Yodkamolsart, 2016) ความเจริญทางเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารที่ทันสมัยและความสะดวกรวดเร็วในการคมนาคมทำให้ประชาชนเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย (Center for Alcohol Studies, 2013) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่หลากหลายชนิด การโฆษณาทำให้มีโอกาสในการเลือกได้ตามความชอบและสนใจ ซึ่งผลสำรวจการเลือกชนิดของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นส่วนใหญ่ คำนึง โอกาส รสชาติ และราคาเป็นสำคัญ ประกอบกับการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้งานมีจำหน่ายทุก ๆ หมู่บ้านอย่างทั่วถึง ทั้งในงานพิธีต่าง ๆ เจ้าของบ้านจะต้องผู้จัดหาเพื่อรับรองผู้มาร่วมงาน ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสืบทอดกันมาของคนไทย (Homsin & Srisuriyawet, 2011) ประเพณีตามความเชื่อส่วนใหญ่มีแอลกอฮอล์เป็นองค์ประกอบ ทำให้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตตามวิถีพื้นบ้านชาวชนบท (อ้างในเพียงพิมพ์ ปันระสี และ ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน, 2562)

ในประเทศสหรัฐอเมริกา พฤติกรรมการดื่มสุราที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นทุกปี และพบว่ามีนักดื่มหน้าใหม่จำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเริ่มจากการมีพฤติกรรมการดื่มอย่างหนักเป็นครั้งคราว โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษาซึ่งจากการสำรวจพฤติกรรมการดื่มสุราของวัยรุ่นจำนวน 17,593 คนจาก 140 วิทยาลัยและมหาวิทยาลัย พบว่า ร้อยละ 44 ของนักศึกษาที่ตอบแบบสอบถามกลับมีพฤติกรรมการดื่มสุราอย่างหนักเป็นครั้งคราว และพบว่า ร้อยละ 19 ของนักศึกษากลุ่มนี้มีพฤติกรรมการดื่มสุราอย่างหนักเป็นครั้งคราวอยู่บ่อยครั้ง (Wechsler, Davenport, Dowdall, Moeykens & Castillo, 1994) จากรายงานการเจ็บป่วยและการตายรายสัปดาห์ (Morbidity and

Mortality Weekly Report: MMWR) ของประเทศสหรัฐอเมริกาปี 2553 พบว่า ผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-24 ปี ที่บริโภคสุรามีพฤติกรรมการดื่มสุราอย่างหนักเป็นครั้งคราวอยู่ร้อยละ 28.2 (Centers for Disease Control and Prevention, 2012) ซึ่งพฤติกรรมนี้ก่อให้เกิดเป็นผลกระทบต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย ทั้งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ผลกระทบต่อการศึกษา ผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจของนักศึกษามหาวิทยาลัย (Araujo & Wong, 2005 as cited in Schaus, et al., 2009; Brady, 2011; Hingson et al., 2005 cited in Schaus, Sole, McCoy, Mullett, & O'Brain, 2009; Hingson et al., 2002; Hingson, Zha, & Weitaman, 2009; Hope, 2008; National Youth Agency, 2012)

โดยประเด็นนักดื่มหญิง นับเป็นกลุ่มเปราะบางในการได้รับผลกระทบทั้งทางสุขภาพจากการดื่มแอลกอฮอล์มากกว่าผู้ชาย เนื่องจากสรีรวิทยาของร่างกายที่เล็ก ทำให้ขนาดของตับเล็ก อันส่งผลให้การกำจัดแอลกอฮอล์ออกจากร่างกายได้น้อยกว่าผู้ชาย รวมทั้งการมีปริมาณไขมันสะสมในร่างกายสูง ทำให้ร่างกายสะสมแอลกอฮอล์ในเลือดสูงกว่าผู้ชายเมื่อดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณเท่ากัน นอกจากนี้ ผู้หญิงยังเป็นกลุ่มประชากรเป้าหมายสำคัญของการโฆษณาหรือการตลาด เพื่อส่งเสริมให้ดื่มสุราในสังคมยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ เพราะจำนวนนักดื่มหญิงมีน้อยกว่านักดื่มชาย และตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักดื่มเพศชายใกล้จะถึงจุดอิ่มตัวแล้ว การทำการตลาดเพื่อจูงใจนักดื่มหญิงให้ดื่มมากขึ้น จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการขยายตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ในทางกลับกัน ปัจจุบันการดื่มของกลุ่มผู้หญิงและวัยรุ่นหญิงมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น การศึกษาของ ศิริพร จิรวัฒนกุล (2553) ระบุว่า สาเหตุของการดื่มสุราของผู้หญิงเป็นเพราะต้องการได้รับการยอมรับว่า เป็นคนมั่นใจ การดื่มสุราทำให้สนุกสนาน และทำให้มีร่างกายสมส่วนและมี “สุขภาพดี” หรือผู้หญิงบางคนใช้การดื่มเป็นการหลีกเลี่ยงความทุกข์ และที่สำคัญสังคมยอมรับการดื่มของผู้หญิงมีมากขึ้น การดื่มแอลกอฮอล์ของผู้หญิงเป็นพฤติกรรมที่มีผลจากสภาพแวดล้อมทางครอบครัว สังคม วัฒนธรรม และ เศรษฐกิจ โดยสิ่งที่น่าสังเกตคือ อัตราการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้หญิงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ รายงานการศึกษาของ สุวิทย์ วิบูลผลประเสริฐ และคณะ (ปี พ.ศ. 2548) ระบุว่า จำนวนของผู้หญิงที่ดื่มเพิ่มมากขึ้น และผู้หญิงที่ดื่มมีอายุน้อยลง กล่าวคือ ผู้ใหญ่ชายดื่มร้อยละ 60.8 ส่วนผู้ใหญ่หญิงดื่มร้อยละ 14.5 เยาวชนชายดื่มร้อยละ 25.5 และเยาวชนหญิงดื่มร้อยละ 14.5 ทั้งนี้ ผู้หญิงในชนบทดื่มมากกว่าผู้หญิงที่อยู่ในเมือง (สาวิตตรี, 2552)

โครงการป้องกันการเข้าถึงและลดผลกระทบจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มผู้หญิงในชุมชนอีสาน ดำเนินงานโดยมูลนิธิริชชีวชุมชน จังหวัดสุรินทร์ โดยการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้เห็นความสำคัญของสถานการณ์ดังกล่าว และริเริ่มที่จะหาแนวทางในการทำงานเชิงลึกเพื่อให้เข้าถึงกลุ่มประชากรเฉพาะ เช่นกลุ่มผู้หญิงที่มีพฤติกรรมดื่มประจำ และทำความเข้าใจเส้นทางชีวิตในการดื่มของผู้หญิง โดยโครงการดังกล่าวมีพื้นที่การทำงานนำร่อง 5 ตำบล 5 จังหวัดประกอบด้วย ต.จานลาน (รพสต.จานลาน) อำเภอนา จังหวัดอำนาจเจริญ, ต.ท่ม (รพสต.บ้านโนนแกด) อำเภอเมือง จังหวัดศรีสะเกษ, ต.จารพัต (รพสต.จารพัต) อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์, ต.กระสัง อำเภอกระสัง จังหวัดบุรีรัมย์ และ ต.ธวัชบุรี อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด โดยทั้ง 5 ตำบลนี้จะป็นภาคีเครือข่ายร่วมกันศึกษาวิจัย ที่จะทำให้เห็นว่า “มันมีเหตุผลมากมายที่คนหันมาพึ่งเหล้า อาจารย์อยากเห็นกระบวนการทำงานของเราที่จะไม่ไปตัดสินหรือตีตรา มีการพูดคุยแบบไดอะล็อก มีกระบวนการที่แบบคายและให้เห็นพลังด้านบวก คือศักยภาพของคน และองคาพยพ

ภายในชุมชน เพราะมันมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน” ดังคำกล่าวของ อรทัย อาจอ่ำ (<https://www.thaihealth.or.th/?p=245648>)

ขณะที่ การเลื่อนสถานะทางสังคม สถานะทางสังคมในสังคมเมืองมีความหลากหลายซับซ้อน และมีปัจจัยกำหนดหลายปัจจัย เช่น รายได้หรือฐานะทางเศรษฐกิจ ถือกันว่าสุราเป็นตัวบ่งบอกประการหนึ่งในการเลื่อนสถานะ เกิดค่านิยมที่แสดงเอกลักษณ์ของตนหรือบ่งบอกสถานะใหม่ของตน เช่น วัยรุ่นต้องการแสดงตนว่าเป็นผู้ใหญ่ เพศหญิงต้องการสถานะทางสังคมว่าเสมอภาคเท่าเทียมกับชายจึงใช้สุราเป็นเครื่องบ่งบอก เป็นต้น การที่เลือกสุราเป็นเครื่องแสดงสถานะทางสังคมนั้น ส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะอิทธิพลการโฆษณา แต่การที่โฆษณาดังกล่าวได้ผล ก็เพราะสังคมเมืองซึ่งเป็นสังคมของชนชั้นกลางและมีลักษณะพิเศษที่ไม่เหมือนกับสังคมในอดีต ซึ่งประกอบด้วยชนชั้นสูงและในชนบทต้องการที่จะแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเอง จึงเป็นช่องว่างให้นักธุรกิจเสนอสุราเป็นเครื่องบ่งบอกเอกลักษณ์ โดยอาศัยอิทธิพลของสื่อมวลชนและการโฆษณาจนเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง (พระไพศาล วิสาโล, 2565)

แม้จะมีการรณรงค์ให้ลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชนอย่างต่อเนื่อง แต่จำนวนตัวเลขนักดื่มหน้าใหม่กลับยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งอาจเป็นผลมาจากสภาพความเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นปัญหาทางเศรษฐกิจ สถาบันครอบครัวพ่อแม่ยุ่งทำงานหาเงิน การปล่อยปละละเลยไม่มีเวลาเลี้ยงดูและใกล้ชิดกับลูกหลาน การปรับกลยุทธ์ของการตลาดและสื่อโฆษณาน้ำเมา รวมถึงความอยากรู้อยากลองของตัวเด็กที่ทำให้ตนเองเข้าสู่วัฏจักรน้ำเมา (ศูนย์เรียนรู้สุขาภาวะ (สสส.), ม.ป.ป.) สถิติของเด็กที่เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขณะอายุน้อยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ดังที่กล่าวไปแล้วผู้ดื่มอายุน้อยที่สุดมีอายุเพียง 7 ขวบเท่านั้น และที่น่าสนใจคือช่วงที่โควิด-19 ยังระบาดหนัก ในสถานการณ์ล่อลวงของประเทศไทย ได้มีการสำรวจพฤติกรรม การดื่มแอลกอฮอล์และสังสรรค์ของคนไทยในช่วงโควิด-19 ที่สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และ ไวตาลีสส์ คอนซัลติ้ง แอนด์ รีเสิร์ช (2565)¹ ผลการศึกษาพบว่า แม้จะมีมาตรการห้ามดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในร้านอาหาร ฝับบาร์ยังปิดให้บริการ แต่นักดื่มยังคงดื่มแอลกอฮอล์ โดย 39% ของกลุ่มตัวอย่างยังดื่มเท่าเดิม เมื่อเทียบกับช่วงก่อนเกิดโควิด-19 ส่วนกลุ่มดื่มน้อยลงอยู่ที่ 36% ขณะที่กลุ่มที่ดื่มเพิ่มขึ้นอยู่ที่ 25% โดยให้เหตุผลหลักว่ามีเวลาว่างมากขึ้นและหาซื้อสะดวกขึ้น สามารถสั่งออนไลน์ได้ ส่วนผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์น้อยลงเป็นผู้หญิงถึง 44% เพราะกลัวเสี่ยงติดโควิด ฝับบาร์ปิด เศรษฐกิจไม่ดี และต้องการประหยัดค่าใช้จ่าย(<https://www.brandbuffet.in.th>)

นอกจากนี้การดื่มที่เรามากจะนึกถึงการสังสรรค์ดื่มกันหลายคน แต่ด้วยข้อจำกัดหลายอย่างในสถานการณ์ระบาดของโควิด-19 พฤติกรรมนักดื่มหลายคนเปลี่ยนไป โดยพบเทรนด์การดื่มคนเดียวในที่สาธารณะมากขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะนักดื่มที่เป็นเด็กเพิ่งทำงาน (18-25 ปี) นิยมดื่มคนเดียวมากกว่ากลุ่มผู้ใหญ่ ซึ่งมีจำนวนถึง 21% และแรงจูงใจที่ให้นักดื่มวัยเด็กล้วนดื่มคนเดียวมากขึ้น คือ แรงกดดันและความเครียด โดยผลสำรวจ Mental Health Check In ของกรมสุขภาพจิต พบว่า เด็กวัยรุ่นมีแนวโน้มความเครียดสูงขึ้น ระดับความเครียดที่ผ่านมาสูงกว่าในกลุ่มวัยทำงานถึง 4 เท่า สอดคล้องกับผลสำรวจ THRIVE In New Normal ของไวตาลีสส์ คอนซัลติ้ง แอนด์ รีเสิร์ช ที่พบว่าวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีความเครียดมาก เนื่องจากโควิด-19 ทำให้พวกเขาเจอเพื่อนน้อยลง บางคนเรียน

¹ โดยใช้การสำรวจผ่านช่องทางออนไลน์ของ Buzzbees สำรวจระหว่างวันที่ 23-27 กุมภาพันธ์ 2565 จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน อายุ 18-40 ปี ชาย 86% หญิง 14% ครอบคลุมกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด

มหาวิทยาลัยจะขึ้นปี 2 ยังไม่เคยได้เจอเพื่อน เพราะต้องเรียนออนไลน์อยู่บ้าน ทั้งยังต้องรับรู้ปัญหาที่บ้าน ส่งผลให้ได้รับความเครียดจากพ่อแม่มาด้วย (<https://www.brandbuffet.in.th>)

ขณะที่ สถานที่ดื่ม ส่วนใหญ่ยังเป็นการดื่มที่บ้านตนเอง บ้านเพื่อน และบ้านญาติ (45%) รองลงมาดื่มที่ร้าน เช่น ร้านอาหาร และร้านอาหารกึ่งผับบาร์ (38%) และหน้าร้านสะดวกซื้อ เช่น เซเว่น อีเลฟเว่น (29%) (<https://www.brandbuffet.in.th>)² โดยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่นักดื่มนิยมดื่มมากที่สุดในช่วงโควิด พบว่า นักดื่มยังดื่มแอลกอฮอล์เกือบทุกประเภท (85%) แต่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มบ่อย 3 อันดับแรก คือ 1) เบียร์ 2) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์พร้อมดื่ม (RTD) เช่น บรีช เซอร์ สมอร์นอฟ และมิดไนท์ และ 3) เหล้าขาว และถ้าแยกตามอายุ พบว่า เด็กที่เพิ่งเริ่มทำงาน มีการดื่มแอลกอฮอล์หลากหลายกว่า ส่วนผู้ใหญ่อายุ 31-40 ปี นิยมดื่มเบียร์มากกว่า ถ้าหากแบ่งแยกตามเพศ พบว่า เพศชายนิยมดื่มหลากหลายกว่าผู้หญิง หลัก ๆ นิยมดื่มเบียร์ วิสกี้ และไวน์ ส่วนเพศหญิงนิยมดื่มเบียร์มากกว่า ที่สำคัญพบว่า เหล้าขาว ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะนักดื่มในต่างจังหวัด มีความถี่ในการดื่มสูงถึง 94% ส่วนคนกรุงเทพฯ อยู่ที่ 62% และที่น่าสังเกตคือ ไม่ใช่เพียงกระแสนักดื่ม “เด็ก” (วัยรุ่น) ที่นิยมมาดื่มคนเดียวมากขึ้น แต่ “นักดื่มหญิง” ก็มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น การสำรวจครั้งนี้ยืนยันว่า นักดื่มหญิงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะนักดื่มที่เป็นเด็กรุ่นใหม่ แต่เมื่ออายุเพิ่มขึ้น ความถี่ในการดื่มจะลดลง นอกจากนี้ นักดื่มหญิงยังนิยมดื่มเหล้าขาวมากขึ้นในช่วงที่ผ่านมา (<https://www.brandbuffet.in.th>) ดังนั้นจึงเกิดคำถามว่า ประชากรกลุ่มที่เรียกว่า วัยรุ่นหญิง ก้าวเข้ามาเป็นนักดื่มหน้าใหม่นี้มีลักษณะเป็นอย่างไร ดังจะกล่าวต่อไป

2. ความเป็นวัยรุ่นหญิง : ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา และผลกระทบ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าสถานการณ์การดื่มปัจจุบัน ได้ทำให้เห็นพฤติกรรมการดื่มสุราของนักดื่มหน้าใหม่ โดยเฉพาะวัยรุ่นที่มีตั้งแต่ การดื่มจะดื่มไม่มาก แต่ดื่มใช้เวลานาน พฤติกรรมการดื่มแบบเสี่ยง ดื่มแบบหนักเป็นครั้งคราว (binge drinking) ดื่มกับเพื่อน ประเภทของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดื่มมากที่สุด ได้แก่ เบียร์ รองลงมาคือสุรา สถานที่ในการดื่มสุรามากที่สุดได้แก่ ผับ/บาร์/ คาราโอเกะ รองลงมาคือหอพัก/บ้านเพื่อน อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาถึงวัยและเพศสภาพที่การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาคือวัยรุ่นหญิง จะเห็นได้ชัดเจนว่าความเป็นวัยรุ่นนั้นแตกต่างจากผู้ใหญ่ในหลายประการ ตามพจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 ให้ความหมายว่าวัยรุ่น หมายถึง “บุคคลที่มีอายุ 13-19 ปี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ขณะที่องค์การอนามัยโลก ให้ความหมายของวัยรุ่น ด้วยช่วงอายุที่กว้างกว่า คือ อายุ 10-19 ปี (WHO, 1995) ขณะที่ สถานการณ์ประชากรวัยรุ่นวัยเรียนที่ครอบคลุมแบ่งออกเป็น 3 ระยะ คือ วัยรุ่นตอนต้นอายุ 13-15 ปี วัยรุ่นตอนกลางอายุ 15-18 ปี และวัยรุ่นตอนต้น วัยอายุ 18-21 ปี (สุชา จันทรเฒ, 2540) กล่าวคือวัยรุ่นตอนต้นและวัยรุ่นตอนกลางน่าจะศึกษาอยู่ในระดับมัธยมศึกษา และวัยรุ่นตอนต้นวัยน่าจะศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา

ประชากรวัยรุ่นวัยเรียนนี้จะมีอารมณ์อ่อนไหวและเปลี่ยนแปลงง่าย (วินัดดา ปิยะศิลป์, 2540) มีความคิดเป็นของตนเอง ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ชอบอิสระ มีค่านิยม ความเชื่อ และ

² หากแยกตามกลุ่ม พบว่า กลุ่มที่ดื่มคนเดียวและดื่มหลายคน ยังดื่มที่บ้านของตนเอง บ้านเพื่อน และบ้านญาติ 45% รองลงมาดื่มที่ร้านอาหาร และร้านอาหารกึ่งผับบาร์ 38% และหน้าร้านสะดวกซื้อ 29% ส่วนกลุ่มที่ดื่มคนเดียว ส่วนใหญ่ยังเป็นการดื่มที่บ้านตนเอง บ้านเพื่อน บ้านญาติ รวมถึงออฟฟิศ และหน้าร้านสะดวกซื้อ 5% ขณะที่ คนที่ดื่มหลายคน 15% ดื่มที่บ้านของตนเอง บ้านเพื่อน บ้านญาติ รวมทั้งร้านอาหาร และร้านอาหารกึ่งผับบาร์ แต่อีก 12% ดื่มในพื้นที่สาธารณะ เช่น สวนสาธารณะ ริมน้ำ โดยคนต่างจังหวัดเป็นกลุ่มที่นิยมดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่สาธารณะมากกว่ากรุงเทพฯ และภาคอื่น ๆ

ความคิดคล้ายกันในกลุ่ม ทำให้มีพฤติกรรมต่าง ๆ ตามแบบอย่างเพื่อน ต้องการการยอมรับในกลุ่ม อาจถูกยั่วยุหรือถูกชักจูงให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมได้ง่าย (สุชา จันทรเฒ, 240) โดยเฉพาะการดื่มแอลกอฮอล์ในฐานะ นักดื่มหน้าใหม่ ที่อาจนำไปสู่ปัญหาต่อไป เช่น การใช้สารเสพติด การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร เป็นต้น (วันเพ็ญ บุญประกอบ, 2547) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เคยรายงานการดื่มแอลกอฮอล์ของสตรีอายุ 15-19 ปี ว่าจาก พ.ศ. 2539 อยู่ที่ร้อยละ 1 เมื่อถึงปี 2546 เพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 5.6 (สสส, ม.ป.ป.) กลุ่มวัยรุ่นหญิงจึงเป็นประชากรที่ภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมต้องให้ความสำคัญ ติดตามสถานการณ์การดื่มสุราอย่างจริงจังต่อไป

เมื่อก้าวถึงความเป็นวัยรุ่นนั้น ปัจจุบันคือประชากรใน Generation Z (Gen Z) คือกลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2539-2554 ถ้านับอายุก็จะประมาณ 11-26 ปี เป็นคนรุ่นใหม่ที่กำลังเข้ามาแทนที่ Gen Y หรือ Millennial ที่เคยถูกเรียกว่าคนรุ่นใหม่ โดยความเป็นวัยรุ่นอยู่ระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่แสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ เป็นช่วงเปลี่ยนผ่านจากการพึ่งพาครอบครัวไปสู่การพึ่งพาตนเองและสังคมภายนอก โดยเฉพาะเพื่อนและคนรัก ภูมิหลังครอบครัวส่งผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างยิ่ง การสร้างความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนจึงอาจมีประโยชน์ในการเติมเต็มความต้องการทางจิตวิทยา การสร้างอัตลักษณ์ และผลกระทบต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพ โดยความสัมพันธ์รูปแบบเพื่อนช่วยสร้างเครือข่ายและความสนุกสนานในการทำกิจกรรมร่วมกัน สร้างความซื่อสัตย์ความเข้าใจความมั่นใจ และการมองโลกในแง่ดี (Furlong, 2013; American Psychological Association, 2002 อ้างใน เผ่าไทย สีนอาพล และนฤภัค จันทิมา, 2561) และการได้เป็นที่ยอมรับจากเพื่อนถือเป็นสิ่งสำคัญในชีวิตวัยรุ่น (American Psychological Association, 2002) แต่ด้วยการแข่งขันกันในกลุ่มเยาวชน ก็ยังมีวัยรุ่นจำนวนไม่น้อยต้องพบเจอกับการถูกกีดกัน (exclusion) จากพื้นที่ทางสังคมด้วยความแปลกแยกต่าง ๆ

นอกจากความเป็นวัยรุ่นจะกำหนดจากช่วงอายุแล้ว ยังมีการให้ความหมายซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของวัยรุ่นไว้ด้วยเช่นกัน ดังที่ วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2543) กล่าวว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่จะเริ่มเป็นหนุ่มสาว เป็นช่วงวัยหัวเลี้ยวหัวต่อ หรือเรียกว่าเป็นวัยพายุบูแคม เนื่องจากร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กสู่ผู้ใหญ่ สอดคล้องกับ พรพิมล เจริญนาครินทร์ (2539) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของวัยรุ่น โดยสรุปดังนี้คือ เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและทัศนคติจะควบคู่ไปกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย เช่น การเปลี่ยนแปลงความสนใจ ไม่มั่นใจเกี่ยวกับความสามารถของตนเอง เป็นวัยแห่งปัญหา ส่วนใหญ่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางกาย ความวุ่นวาย ไม่สบายตัวไม่สบายใจ ทำให้เกิดความหงุดหงิดวิตกกังวล และเป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้ความเป็นตัวของตัวเอง รวมทั้งเป็นช่วงวัยแห่งจินตนาการ จากการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับวัยรุ่นจากนักวิชาการข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีกลุ่มอายุใกล้เคียงกัน เป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลงในตัวเองหลายมิติ (ไพรัตน์ อันอินทร์, 2552)

นอกจากการเจริญเติบโตทางร่างกายแล้ว สิ่งที่สำคัญ คือ พัฒนาการด้านอารมณ์ กล่าวคือ อารมณ์เป็นความรู้สึกหรือความสะเทือนใจ เกิดจากร่างกายถูกสิ่งอื่นมาเร้า อารมณ์ของวัยรุ่นเป็นอารมณ์ที่รุนแรง เต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง และบางครั้งอาจมีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ใหญ่อยู่เสมอ การที่เกิดอารมณ์ง่ายและรุนแรงเช่นนี้ จึงเป็นเรื่องง่ายต่อการยุแหย่ หรือชักนำให้เด็กเกิดความรู้สึกอียากรองดี ทั้งในทางที่ดีและทางที่เลว ความคิดชั่ววูบของอารมณ์อาจเป็นสิ่งที่ทำให้เขาแสดงพฤติกรรมผิด ๆ ออกมา ซึ่งอาจหมายถึงชีวิตและอนาคตของเขาเอง ดังที่เรียกรุ่นนี้ว่าเป็น พายุบูแคม (Storm & Stress) หมายถึง อารมณ์ที่รุนแรง เต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในตนเอง สำหรับการ

เปลี่ยนแปลงทางอารมณ์นี้ มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงของต่อมต่างๆ ภายในร่างกาย อารมณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับวัยนี้ ได้แก่ (1) ประเภทก้าวร้าวรุนแรง เช่น อารมณ์โกรธ อิจฉา เกลียดชัง (2) ประเภทเก็บกดเอาไว้ เช่น ความกลัว ความวิตกกังวล เศร้าใจ กระอักกระอ่วนใจ สลดหดหู่ ขยะแขยง เสียใจ อารมณ์ประเภทนี้เป็นอันตรายต่อวัยรุ่นมากที่สุด (3) อารมณ์สนุก เช่น ความรัก ชอบ สุขสบาย พอใจ ตื่นเต้น อยากรู้ อยากเห็น เป็นต้น ซึ่งความสามารถในการควบคุมอารมณ์วัยนี้ ถือว่ายังหาได้ไม่สมบูรณ์ (Santrock, 1996; Hurlock, 1973 อ้างใน ไพรัตน์ อันอินทร์, 2552)

ขณะที่ พัฒนาการด้านสังคม ของวัยรุ่นนั้น กล่าวได้ว่า เมื่อเด็กย่างเข้าสู่ช่วงวัยรุ่น มักมีการเปลี่ยนแปลงตนเองเกี่ยวกับสถานะความเป็นอยู่ภายในครอบครัว กล่าวคือ ต้องการความเป็นอิสระเป็นตัวของตัวเอง ชอบอยู่ตามลำพัง ใช้ความคิดเห็นของตนเองอย่างอิสระ และต้องการมีห้องอยู่เป็นสัดส่วน มีของใช้ส่วนตัว ผู้ปกครองอาจช่วยเหลือเด็กได้ด้วยการจัดหาห้องส่วนตัวให้เขาอยู่ตามลำพัง ซึ่งจะสามารถช่วยได้มากในการปรับตัวเข้ากับสังคมของเขาในโอกาสต่อไป โดยเฉพาะความต้องการการยอมรับนับถือจากบุคคลรอบข้าง จึงมักพบว่า บ่อยครั้งที่วัยรุ่นมีความคิดเห็นขัดแย้งกับผู้ปกครอง จากปรากฏการณ์ดังกล่าว หากผู้ปกครองไม่เข้าใจ อาจจะทำให้วัยรุ่นเกิดปัญหาคับข้องใจ นำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น ต้มเครื่องต้มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ หรือรักร่วมเพศ ประกอบกับวัยรุ่นเป็นวัยที่เป็นตัวของตัวเองสูง การคบเพื่อนวัยใกล้เคียงกันจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก (Steinberg, 1996) ฉะนั้น การลดช่องว่างระหว่างวัยจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้ปกครองจะต้องเข้าใจความเป็นวัยรุ่น เปิดโอกาสให้มีอิสระในการตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น และผู้ปกครองควรจะคอยให้คำแนะนำ ดูแลอยู่ห่าง ๆ (ศรีเรือน แก้วกังวาน, 2545 อ้างใน ไพรัตน์ อันอินทร์ (2552)

ตัวอย่างเช่นวัยมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นช่วงที่เด็ก ๆ ความเป็นตัวของตัวเองสูง ต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนอยากทำอะไร ๆ แบบที่ผู้ใหญ่ทำ ตอนเป็นเด็กเล็ก เด็ก ๆ จะเลียนแบบการเป็นผู้ใหญ่ด้วยการใส่รองเท้าและเสื้อผ้าของคุณพ่อคุณแม่ แต่เมื่อก้าวสู่ช่วงวัยรุ่น บางคนก็ตีความการเป็นผู้ใหญ่ผิดเพี้ยนไป โดยเลือกเลียนแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม อาทิ การมีแฟนก่อนวัยอันควร การสูบบุหรี่ รวมไปถึงพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มของเมา นอกจากพฤติกรรมเลียนแบบแล้ว ความอยากรู้อยากลอง ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ชักนำให้เด็ก ๆ เริ่มต้นดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์...จากชิมรส นำไปสู่การเป็นนักดื่มตัวยงในที่สุด...ด้วยเหตุนี้เอง เพื่อป้องกันให้เด็ก ๆ รู้เท่าทันภัยจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การบอกแค่ว่าพวกเขาายังเด็กเกินที่จะดื่มจึงไม่เพียงพอต่อการป้องกัน แต่การบอกเหตุผลที่แท้จริงเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมไปถึงพิษภัยและโทษอื่น ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจะช่วยป้องกันให้พวกเขาออกห่างจากวัฏจักรมีเมาได้ตลอดชีวิต (ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ (สสส.), ม.ป.ป.)

ขณะที่ เฝ้าไทย สีนอาพล และนฤภัค จันทิมา (2561) สะท้อนว่าวัยที่เปลี่ยนสถานภาพจากนักเรียนเป็นนักศึกษา คือจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิตทั้งด้านการเรียนในระดับที่สูงขึ้น การพึ่งพาตัวเองมากขึ้นและการเข้าสู่พื้นที่ทางสังคมกับเพื่อนใหม่และรุ่นพี่ที่เป็นอิสระมากขึ้น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นอีกหนึ่งประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในการสร้างการเป็นส่วนหนึ่งในพื้นที่ทางสังคมเพื่อให้เกิดความคุ้นเคย สนุกสนม เป็นที่ยอมรับ ทั้งนี้ ในการสร้างและการเข้าร่วมพื้นที่ทางสังคมด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ต้องพึ่งพาการเข้าถึงพื้นที่ทางกายภาพ ซึ่งหมายถึงสถานบันเทิงที่จำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงพื้นที่อื่น ๆ ที่จัดเตรียมขึ้นเพื่อการสังสรรค์ ดังนั้นพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางกายภาพในมิติของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงมีความสัมพันธ์กัน รวมถึงเวลาก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เช่นกัน

กล่าวได้ว่า วัยรุ่น คือวัยที่เชื่อมต่อระหว่างวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ และมีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญาและสังคม ส่งผลให้แบบแผนความต้องการด้านต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงตามไปด้วย และมี ความคิด พฤติกรรมการแสดงออก เพื่อพยายามสร้างการยอมรับจากบุคคลรอบข้างที่เกี่ยวข้อง วัยรุ่นจึงเป็นวัยที่มีความต้องการที่จะได้รับความนับถือจากสังคม เด็กต้องการให้สังคมยอมรับนับถือว่าตนเองโตเป็นผู้ใหญ่แล้ว โดยพยายามหาตนให้เหมือนผู้ใหญ่ ดังนั้นจึงเป็นที่พบเห็นอยู่เสมอว่าวัยรุ่นหนุ่มสาวบางคน พยายามดื่มสุรา สูบบุหรี่ เพื่ออวดความเป็นผู้ใหญ่ ส่วนผู้หญิงมักพยายามแต่งตัว แต่งหน้า ใส่รองเท้าส้นสูง ทาปาก เขียนคิ้ว เป็นต้น(ไพรด์นั อันอินทร์, 2552)

ขณะที่ พฤติกรรม (behavior) หมายถึงปฏิกิริยา หรือกิจกรรมทุกอย่างของสิ่งมีชีวิต ดังนั้น พฤติกรรมของคนจึงหมายถึงปฏิกิริยาต่าง ๆ ที่บุคคลแสดงออกทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคล มีทั้งที่สังเกตได้และสังเกตไม่ได้ ทั้งสิ่งที่สมัครใจจะกระทำหรือละเว้นการกระทำ ทั้งนี้พฤติกรรมของบุคคลย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพสังคม วัฒนธรรมซึ่งมักได้รับอิทธิพลจากความคาดหวังของบุคคลรอบข้าง สถานการณ์ขณะนั้น และประสบการณ์ในอดีต (Intarakamhang, 2011) พฤติกรรมของบุคคลจะมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ขึ้นกับปัจจัยด้านสถานการณ์สิ่งแวดล้อม พฤติกรรมสุขภาพมีทั้งด้านบวก (positive behavior) และด้านลบ (negative behavior) พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์เป็นพฤติกรรมด้านสุขภาพด้านลบ อันส่งผลต่อการเกิดโรคและความเจ็บป่วย พฤติกรรมการป้องกันโรคของบุคคล ในแบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพ (health belief model) อธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นไปได้ของการปฏิบัติพฤติกรรม (1) การรับรู้ของบุคคล คือ การรับรู้โอกาสเสี่ยง การรับรู้ความรุนแรง การรับรู้ภาวะคุกคาม (2) ปัจจัยร่วม ได้แก่ ประชากร จิตสังคม โครงสร้าง และการกระตุ้นการปฏิบัติ (3) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นไปได้ของการปฏิบัติพฤติกรรม (likelihood of action) ประกอบด้วย การรับรู้ประโยชน์ และการรับรู้อุปสรรค อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพยังจำเป็นต้องศึกษาถึงทัศนคติและความเชื่อ และพฤติกรรมที่เป็นผลมาจากอิทธิพลทางสังคมและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น (Kemmm & Close, 1995) (อ้างใน เพียงพิมพ์ ปิณระสี และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน, 2562)

2.1 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุราของวัยรุ่นหญิง

ปัจจัยเชิงบริบทสังคมวัฒนธรรม

ในอดีต มนุษย์ใช้สุราในพิธีกรรมเชิงจิตวิญญาณในวัฒนธรรม “เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สุรา หรือเหล้า เป็นเครื่องดื่มยอดนิยมมาช้านาน มนุษย์ดื่มเหล้าในงานรื่นเริงมาตั้งแต่สมัยโบราณ (บัณฑิตศรีไพศาล และคณะ, 2558) ขณะที่ประเทศไทย การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีมาแต่สมัยโบราณตามหลักฐานจารึกภาษาเขมรอายุระหว่างพุทธศตวรรษที่ 16-18 ที่ปราสาทหินพนมรุ้งกล่าวถึงการใช้สุราในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา (ชมพูนุช นระ และวิภา เล็กกุลวัฒน์, 2550) คำว่า “แอลกอฮอล์” เป็นภาษาอารบิกจากคำว่า al-kohl ที่ชาวอาหรับใช้เรียกเครื่องดื่มประเภทยาของมึนเมาต่าง ๆ เป็นต้น โดยปกติแอลกอฮอล์มีหลายชนิดหลายรูปแบบ แต่ที่รู้จักแพร่หลายและใช้อุปโภคและบริโภคคือ “เอทิลแอลกอฮอล์ (Ethyl alcohol) หรือ เอทานอล (Ethanol)” ดังนั้น

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงหมายถึงเครื่องดื่มทุกประเภทที่มีส่วนผสมของเอทิลแอลกอฮอล์ซึ่งเป็นแอลกอฮอล์ธรรมชาติที่ได้จากการหมักของพืชและผลไม้ชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าว องุ่น ฯลฯ

การดื่มสุราในสังคมปัจจุบันซับซ้อนขึ้นด้วยเงื่อนไข การตลาดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่อ่อนไหวต่อการตีความของผู้บริโภค ในบริบทความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายใต้ลัทธิบริโภคนิยมและเสรีนิยมที่เน้นสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลเป็นหลัก ส่งผลต่อวิถีคิดและพฤติกรรมของผู้หญิงและประชาชนในชุมชน กล่าวคือ ในปัจจุบันการดื่มสุราเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมบริโภค เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมในแบบบริโภคนิยม ทำให้เกิดค่านิยมที่ว่าสุราก็เหมือนเครื่องดื่ม (beverage) อื่น ๆ ทั่วไป ที่สามารถดื่มในโอกาสต่าง ๆ ได้ เช่น งานเทศกาล งานประเพณีก็ต้องมีสุราจัดเตรียมไว้ต้อนรับ เป็นต้น ดังนั้นค่านิยมดังกล่าวมีนัยของกระบวนการทำให้การดื่มสุราในชีวิตประจำวัน และการดื่มในงานเทศกาลหรืองานประเพณีเป็นเรื่องปกติธรรมดา (normalization of alcohols) ส่งผลให้เด็กและเยาวชนเห็นว่าการดื่มสุราเป็นเรื่องปกติธรรมดาตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม ชุมชนไม่ได้ปฏิเสธการดื่มสุราในทุกกรณี แต่ยอมรับการดื่มสุราที่เหมาะสมพอดี (ไฟบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

การดื่มสุราที่อยู่ในวิถีชีวิตและสังคมไทยมายาวนาน (บัณฑิต ศรไพศาล และคณะ, 2549) นอกจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พื้นบ้านที่แยกประเภทใหญ่ ๆ ได้เป็น กระแช่ หรือน้ำตาลเมา สาโท น้ำข้าว และอุ เป็นต้น ยังมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อื่น เช่น เตกิล่า สาเก ยิน เหล้าหวาน และโซจู ที่เข้ามาวางจำหน่ายในประเทศไทย และปัจจุบันศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ (สสส.), ม.ป.ป.) ชี้ให้เห็นว่า “กระแช่ เหล้าปั่น หรือเหล้าถัง เป็นเครื่องดื่มที่เมื่อมองภายนอกแล้วเหมือนน้ำผลไม้ปั่นที่มีหลายสี เช่น ฟ้ายเขียว แดง ในการทำเหล้าปั่นนั้นจะผสมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และน้ำหวานกลิ่นผลไม้ชนิดต่าง ๆ นำไปปั่นพร้อมน้ำแข็งแล้วขายเป็นเหยือกหรือถัง ราคาเริ่มต้นตั้งแต่ 60 บาทถึงหลักร้อยขึ้นอยู่กับสถานที่ที่จำหน่าย อาจนับเป็นบันไดสู่การติดแอลกอฮอล์ ของเด็กหัดดื่ม หรือผู้ดื่มหน้าใหม่ โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิง และผู้หญิง ด้วยความที่สังคมไทยมองว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องไม่เหมาะสมสำหรับผู้หญิง” ดังนั้นเมื่อเหล้าแปลงร่างเป็นเหล้าปั่นที่มีสีสันน่าดึงดูด รสหวาน จึงทำให้ผู้หญิงไม่รู้สึกว่าตนกำลังทำสิ่งที่ไม่เหมาะสมและเป็นอันตรายต่อร่างกายอยู่ ที่เริ่มตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมต้นขึ้นไปที่ไม่เคยดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เมื่อเริ่มลองเหล้าปั่น ด้วยฤทธิ์ของแอลกอฮอล์ที่ทำให้ ติด จึงอาจทำให้เด็ก ๆ หันไปดื่มเบียร์ เหล้า และนำไปสู่การติดสารเสพติดชนิดอื่น ๆ ก่อนวัยอันควร แม้จะมีพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 29 ระบุว่า ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 20 ปีบริบูรณ์ และ บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้ ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ก็ตาม (ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ (สสส.), ม.ป.ป.)

“เมา” ที่ถูกแปลว่า intoxication แบบวิทยาศาสตร์การแพทย์แล้ว ยังมี “เมา” แบบอื่น ๆ ที่มีนัยยะหรือความหมายเชิงสังคมและวัฒนธรรม “เมา” ถูกตีความว่ามีอำนาจ เช่น เมาแล้วเข้าถึงพระเจ้าหรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ดังนั้นความเมาในมิติทางสังคมวัฒนธรรมจึงมีหลายความหมายมิได้มีความหมายเดียวอย่างตายตัว บางครั้งบ่งบอกความหมายเดียวกัน แต่ไม่ได้ใช้คำว่า “เมา” เช่น สภาวะเคลิ้ม ๆ เป็นสภาวะกึ่ง ๆ กลาง ๆ สภาวะที่มีความสุข เช่น เคลิบเคลิ้มไปกับบทเพลง ซึ่งไม่ถึงกับเมาเพลง แต่อาจจะชอบมาก เป็นต้น หรือที่เราพบว่าช่างฟ้อนต้องดื่มก่อนถึงจะฟ้อนได้ หรือเข้าถึงศาสตร์บางอย่าง ซึ่งเป็นสภาวะแบบก้ำ ๆ กึ่ง ๆ ระหว่างความจริง (Reality) กับสิ่งที่ไม่ใช่ความจริงในความหมายที่เขาเองตีความ ทั้งนี้เนื่องจากการจะเข้าถึงสภาวะการแสดงจินตนาการออกมา (Express) หรืออารมณ์ความรู้สึก ในสภาวะปกติอาจทำไม่ได้ อาจจะทำให้เกิดความเคอะเขิน ซึ่งคล้ายคลึง

กับคนทรงที่อยู่ในสภาวะก้ำ ๆ กึ่ง ๆ เช่นกัน ดังนั้นช่วงหรือระยะทางจากการดื่มไปจนถึงการเมาจึงมีหลายขั้นตอน ซึ่งอาจจะรวมทั้งสภาวะก้ำ ๆ กลาง ๆ ด้วย (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

นอกจากนี้ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ไม่ได้เสียภาษี เช่น เหล้าเถื่อน เหล้าที่ผลิตตามบ้าน ในช่วงที่ผ่านมา มีความชุกของประชากรไทยอายุ 15 ปีขึ้นไป ร้อยละ 1.3 ผู้ชายดื่มสูงสุดในกลุ่มอายุ 30-44 ปี ร้อยละ 3.3 รองมาคือ อายุ 45-59 ปี ร้อยละ 2.4 อายุ 15-29 ปี ร้อยละ 1.7 อายุ 60-69 ปี ร้อยละ 1.5 สำหรับผู้หญิงดื่มสูงสุดในกลุ่มอายุ 30-44 ปี ร้อยละ 0.8 รองมาคืออายุ 45-59 ปี ร้อยละ 0.4 อายุ 60-79 ปี ร้อยละ 0.2 โดยในผู้หญิงกลุ่มที่มีสัดส่วนของผู้ดื่มแบบเสี่ยงและแบบอันตราย สูงสุดคือกลุ่มอายุ 80 ปีขึ้นไป ส่วนการตลาดและการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยแวดล้อมสำคัญที่มีผลต่อทัศนคติและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะเยาวชน กล่าวคือ การตลาด การโฆษณา การใช้ตราสัญลักษณ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการให้ทุนสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีงานวิชาการยืนยันแล้วว่าสิ่งเหล่านี้มีผลต่อทัศนคติเชิงบวกต่อการดื่ม การเลือกแบรนด์ในการดื่ม และการตัดสินใจดื่มของเยาวชน (วิชัย เอกพลากร และคณะ, 2559; นงนุช ใจชื่น และคณะ, 2560)

ปัจจัยค่านิยมสุราในสังคมไทย ได้ทำให้เห็นว่าแม้พฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะเกิดจากหลากหลายปัจจัยซึ่งส่งผลให้ประเภทของผู้บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีมากขึ้นด้วย เริ่มจากที่คนไทยนั้นมีการบริโภคแอลกอฮอล์มาช้านานแล้ว โดยมักดื่มในเทศกาลและวาระต่าง ๆ ความเชื่อเรื่องการดื่มเพื่อสุขภาพ เช่น ยาตอง โดยเอายามาผสมหรือดองกับสุรา เชื่อว่าช่วยบำรุงร่างกาย บำรุงโลหิต รักษาอาการปวดเมื่อยทำให้เจริญอาหาร ความจริงแล้วส่วนผสมของแอลกอฮอล์ในยาตองนั้นมีค่อนข้างสูง การดื่มยาตองก็คือการดื่มสุรานั่นเอง และบางครั้งจะพบทัศนคติของคนไทยที่มีต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในลักษณะที่ส่งเสริมการดื่มโดยไม่รู้ตัว เช่น การวางขวดสุราไว้ในห้องรับแขกตามบ้าน ในงานเลี้ยงสังสรรค์หรืองานฉลองตามประเพณีต่าง ๆ มักจะพบเห็นการดื่มสุรากันเป็นเรื่องปกติ (บริษัท กลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ จำกัด, 2563)

ขณะที่ในมิติวัฒนธรรมของชาวตะวันตกนิยม ขณะรับประทานอาหารจะมี เครื่องดื่มก่อนอาหาร (aperitif) ใช้ดื่มเพื่อบรรเทาหรือเรียกน้ำย่อย คือ ไวน์ ใช้ดื่มระหว่างมื้ออาหาร ควบคู่ไปกับการรับประทานอาหารแต่ละจาน และเครื่องดื่มหลังอาหาร (Digestif) มักเป็นเครื่องดื่มหรือเหล้าที่มีรสหวาน เพื่อช่วยในการย่อยอาหาร (องค์การสุรา กรมสรรพสามิต, 2560) แต่ในสังคมไทยที่น่าวิตกคือ วัฒนธรรมการดื่มเป็นปัจจัยหนึ่งที่น่าไปสู่พฤติกรรมการดื่มของวัยรุ่น เช่น “การดื่มแล้วต้องเมา” คือบรรทัดฐานทางวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นเมื่อต้องดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะเมื่ออยู่กับกลุ่มเพื่อน ซึ่งการตัดสินใจร่วมดื่มเกิดจากความปรารถนาส่วนบุคคลเป็นหลัก โดยมีกลุ่มเพื่อนเป็นส่วนสนับสนุนในการตัดสินใจ อีกทั้งวัฒนธรรมการดื่มได้หยั่งรากลึกในวัยรุ่นมหาวิทยาลัยและยากที่จะสรรหาวัฒนธรรมการผูกมิตรอย่างอื่นมาทดแทน (Seaman and Ikegwuonu, 2010) ประกอบกับการศึกษาของ Rewkan, Rakphuen and Kuna (2008) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา คือ วัฒนธรรมตามงานเทศกาลและงานเลี้ยงต่าง ๆ ซึ่งเป็นการดื่มเพื่อเข้าสังคมและสร้างความสัมพันธ์วัยรุ่นกับเพื่อน ส่วนปัจจัยด้านครอบครัวนั้น พบว่า นักศึกษามีพฤติกรรมเลียนแบบจากผู้ปกครองที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (เผ่าไทย สีนอาพล และนฤภัค จันทิมา, 2561)

นอกจากนี้เมื่อการท่องเที่ยวเฟื่องฟูขึ้น ทำให้ความต้องการแรงงานในสถานบันเทิงต่าง ๆ ขยายตัวขึ้น ส่งผลให้คนที่อาศัยอยู่ในชุมชนเมือง ออกมาทำงานตามสถานบันเทิง และอาชีพในงาน

บริการบางประเภทต้องเกี่ยวข้องกับการดื่มสุร่าอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เช่น ผู้ช่วยบาร์เทนเดอร์ในสถานบันเทิง สาวนักร้องคั้ในบาร์เปียร์ เป็นต้น การท่องเที่ยวได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมกาบริโภคสุร่าของคนในชุมชนและการจำหน่ายสุร่าในพื้นที่ ทำให้เกิดการขยายตัวอย่างกว้างขวางของการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคนทำงาน และวัยรุ่นที่เข้าหอพักในชุมชน ดังนั้นการดื่มสุร่าไม่จำกัดเฉพาะคนชั้นล่างหรือคนจนเท่านั้นแต่ยังรวมทั้งคนชั้นกลางด้วย ซึ่งมีนัยยะของวัฒนธรรมของการดื่มสุร่าที่แตกต่างกันมากขึ้น (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

ขณะเดียวกันเพศสภาพของวัยรุ่นหญิงก็มีความเฉพาะเจาะจงที่แตกต่างไปจากเพศสภาพอื่น ๆ การทำความเข้าใจพฤติกรรมกาดื่มของวัยรุ่นหญิงจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึง ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุร่า และผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อวัยรุ่นหญิงเอง ครอบครัว และสังคม ดังที่ จะเด็จเชาวนวิไล ผู้อำนวยการมูลนิธิหญิงชายก้าวไกล กล่าวถึงแง่มุมเรื่องความรัก เรื่องเพศและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่มีความสัมพันธ์และเป็นเงื่อนไขไปสู่ผลกระทบต่อตัววัยรุ่นหญิงที่ตกเป็นเหยื่อ จากสถิติของมูลนิธิฯ มีประมาณ 9 รายที่เป็นแฟนกัน แล้วฝ่ายหญิงก็โดนคุกคามทางเพศ และมีอีก 6-7 รายที่เข้ามาเรียกร้อง ซึ่งรูปแบบที่เห็นชัดเลยก็คือ บางที่ผู้หญิงไวใจ แต่ไม่ได้มีความคิดที่อยากจะมีความสัมพันธ์ทางเพศ อาจจะแค่ใกล้ชิดกัน แต่บางที่ผู้หญิงนอนหลับอยู่ โดนข่มขืนเลยก็มี หรือบางคนก็ใช้กระบวนการล่อลวงให้ผู้หญิงตายใจ บางที่เป็นงานเลี้ยงที่มีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งนำมาสู่ปัญหาแบบนี้ เพราะเขารู้อยู่แล้วว่า ผู้หญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มันควบคุมตัวเองไม่ได้ เพราะฉะนั้นสถานการณ์ที่ผู้หญิงต้องเผชิญอยู่เกี่ยวกับเรื่องเพศ จึงตกอยู่ในวังวนของการใช้อำนาจโดยมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ปัญหาหลกลาม นับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ และนอกจากแอลกอฮอล์ก็ยังมียาเสพติดเข้ามาร่วมด้วย (<https://m.mgsonline.com>)

ความที่อยู่ในวัยเรียน วัยรุ่นจากเด็กมัธยมเปลี่ยนสภาพเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัย เป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ ในชีวิต เครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นสื่อกลางในการเข้าสังคมตามค่านิยมของวัยรุ่นการสร้างความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมในพื้นที่ทางสังคมมีสื่อกลางคือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รุ่นพี่-รุ่นน้องในคณะและสาขาวิชาที่มาปฏิสัมพันธ์กันผ่านกิจกรรมนักศึกษา รูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่มีและไม่มีการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในลักษณะของการเข้าร่วมพื้นที่ทางสังคมด้วยความสมัครใจ ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวฉายให้เห็นความเป็นผู้หญิงสมัยใหม่ภายใต้การเปลี่ยนผ่านของเวลา (เผ่าไทย สีนอาพล และนฤกั จันทิมมา, 2561) ซึ่งทำให้เห็นว่าการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ท่ามกลางความเป็นวัยรุ่นหญิงนั้นจำเป็นต้องมีการทำความเข้าใจถึงผลกระทบเพื่อแก้ไขปัญหาดังตรงจุดมากขึ้น ในส่วนต่อไปจะนำเสนอ ปัจจัยสภาพแวดล้อมของสังคมไทยที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิง

ปัจจัยเชิงพฤติกรรม ปัจจัยภายนอก-ปัจจัยภายใน-ปัจจัยเอื้อ

งานศึกษาของ ขนิษฐา พรหมกระโทก และวิลาวัลย์ ขมิณรัตน์ (2563) เรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นชุมชนเขตชานเมืองจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคอีสานของประเทศไทย ได้ชี้ให้เห็นว่ามีหลายปัจจัยที่สัมพันธ์กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น เช่น ปัจจัยภายใน ได้แก่ ทักษะคติกาดื่ม การอยากรู้อยากลอง ความเครียด และการพิสูจน์ตัวตน และปัจจัยภายนอก ได้แก่ การเข้าถึงแหล่งซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่ายแรงสนับสนุนบริบททางสังคมที่มีบุคคลใกล้ชิดดื่มทั้งคนในครอบครัว และเพื่อน และบรรทัดฐานทางสังคม อิทธิพลของเพื่อน และสื่อโฆษณา กล่าวได้ว่าปัจจัย

จากสภาพแวดล้อม เช่น การมีร้านเหล้าอยู่ใกล้สถานศึกษา นับเป็นปัจจัยลำดับต้น ๆ ที่ทำให้เยาวชนเข้าถึงแหล่งซื้อขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย เพียงพิมพ์ ปันระสี และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน (2562) อธิบายถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของสตรี พบว่าเหตุการณ์หรือเหตุที่ทำให้ดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกมีหลายเหตุ โดยมีปัจจัยภายในตนเองที่ส่วนใหญ่ให้ข้อมูลว่าเริ่มดื่มเมื่ออายุช่วงวัยรุ่น มากกว่า 15 ปี ด้วยความอยากลองรสชาติ มีคนชักชวน ดื่มตามคนอื่นมีคนแนะนำ สิ่งที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ความรู้ ความเชื่อ ภาวะอารมณ์ อาชีพ รายได้ นำมาให้ ดังข้อมูลดังต่อไปนี้ สมัยก่อนนะผู้หญิงไม่ค่อยได้เรียนหรอก เขาให้ทำงานบ้าน พอโตนิดก็เริ่มกินกันแล้ว เหมือน ๆ กันทุกคน หลังคลอดอยู่ไฟ แม่บอกว่าให้ดื่มจะช่วยขับเลือดทำให้หมดลูกเข้าอุ้งรื้อฟื้นตัวเร็ว ดื่มเป็นยาบำรุงกำลังแถมนี้เรียกว่ายาตองเหล้าทำให้มีแรงกินได้นอนหลับ บอกต่อ ๆ กันมา อีกอย่างมีคนบอกว่าช่วยเพิ่มความดันในคนที่เป็นคนความดันต่ำ เขาชวนให้ลองกินก็เลยลอง เพราะมีงานเลี้ยงจิบ ๆ แล้วก็เพลิน ๆ ดี สนุกสนาน เครียด มีปัญหาครอบครัวไม่สบายใจ ทะเลาะกับสามีมันไปมีคนอื่น เราจับได้ก็ไม่เลิก ไปอยู่กับเขาเลยทิ้งลูกทิ้งเราไป แต่งงานกันมามันก็กินมาตลอด เลยลองกินบ้าง ที่นี้เองหนุม ๆ ติดเราตรึมเลย เขาเห็นเรากินเขาก็ซื้อให้เรากินบ่อย ๆ แพนก็กิน คนในบ้านก็กินกันหลายคนเลยลองมั่ง พวกผู้ชายเขาดื่มกันทั้งนั้น ชอบดื่มเหล้าขาวเพราะไม่ต้องไปปัสสาวะบ่อย ถ้าดื่มเบียร์จะต้องไปปัสสาวะบ่อย ดื่มเหล้าขาวไม่เปลือง เมาเร็ว เวลาเราความเครียดปวดเมื่อยจากการทำงาน ดื่มน้ำก็ช่วยได้ กินข้าวได้ นอนหลับแล้วก็ลืม ๆ ไป ไม่ต้องคิดมาก เมื่อก่อนที่บ้านดื่มเหล้าขายต้องชิมก่อน รสชาติมันเป็นไง เดียวนี้เลิกดื่มแล้วก็ยังชอบกินอยู่ซื้อเขากิน เวลาทำงานเลี้ยงดื่มเข้าไปแล้วก็สนุกสนาน เพลิดเพลิน คุยกันเฮฮา ดี ไม่มีเหล้าเบียร์งานก็กร่อย ๆ (เพียงพิมพ์ ปันระสี และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน, 2562) ัญญา นาสิริ เลาหะพงษ์พันธ์ (2558) ศึกษา ความคิดบรรทัดฐานที่มีต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิง พบว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์คือเครื่องมือการสร้างเพื่อน เป็นเครื่องมือที่ทำให้กล้าแสดงออก สร้างความมั่นใจ เป็นเครื่องมือให้งานเลี้ยงสังสรรค์สนุกสนานขึ้น และเป็นเครื่องมือที่ช่วยลดความเครียด พรพิมล บัวสมบุญ และ นรลักษณ์ เอื้อกิจ(2554) ได้ศึกษาปัจจัยทำนายการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนมัธยมศึกษา เขตภาคใต้ตอนบน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เมื่อมีการเลี้ยงสังสรรค์กับเพื่อน และความอยากรู้อยากลองมีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอยู่ในช่วงวัยรุ่น ซึ่งมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วในทุกด้านโดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านสังคม เรียนรู้การเข้าร่วมสังคมกับกลุ่มเพื่อน เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อนมีอิทธิพลในวัยรุ่นมาก ัญญกุลณัช รามศิริ และคณะ (มปป.) พบว่าวัยรุ่นหญิงรับรู้ถึงสถานการณ์การดื่ม เข้าใจว่าสาเหตุของการ ดื่มมาจากหลายปัจจัยทั้งจากตนเองและจากสิ่งแวดล้อม และรับทราบถึงผลกระทบจากการดื่มโดยทั่ว ๆ ไป แต่ยังขาดความรู้ความเข้าใจถึงผลกระทบทางด้านร่างกายที่เกิดจากกลไกการออกฤทธิ์ของแอลกอฮอล์ ส่วนใหญ่รับรู้ในแง่บวกของการไม่ดื่มและรับรู้ในแง่ลบต่อการดื่ม แต่ยังมีความคิดเห็นว่าการไม่ดื่มเป็นข้อจำกัดต่อการใช้ชีวิต เช่น ไม่มีทางออกในการระบายความเครียด ไม่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ไม่ได้สังสรรค์กับเพื่อน ขาดความ สนุกสนาน

ปัจจัยภายนอกตัวบุคคล หรือปัจจัยแวดล้อมเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การดื่มแอลกอฮอล์ของสตรี อันได้แก่ บริบททางสังคมทั้งในส่วนที่เป็นบริบทพื้นที่และการสภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย ปฏิสัมพันธ์ในสังคม การคบเพื่อนเป็นปัจจัยภายนอกที่มีผลทำให้เริ่มดื่มเพราะการชักชวนให้ทดลอง บรรทัดฐานการดื่มของชุมชน เชื้อชาติ ได้รับอิทธิพลจากการยอมรับในสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง สังคมและวัฒนธรรม การดื่มแสดงให้เห็นถึงการเคารพ การให้เกียรติ การแสดงความมั่นใจ สังคมไทยมองเรื่อง

การตี๋มแอลกอฮอล์ว่าเป็นเรื่องธรรมดา จะเห็นได้ว่างานสังสรรค์ งานเลี้ยง งานฉลอง ประเพณีต่าง ๆ แทบทุกงาน เช่น ประเพณีขึ้นบ้านใหม่ ลงแขกเกี่ยวข้าว บวชนาค งานปีใหม่ งานสงกรานต์ งานฉลองต่าง ๆ จะต้องมีการตี๋มแอลกอฮอล์เป็นส่วนประกอบด้วยเสมอ ทำให้ผู้คนในสังคมมองว่าการตี๋มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องธรรมดา ความเจริญทางวัตถุ สื่อและเทคโนโลยี การคมนาคมขนส่ง ความเจริญด้านอุตสาหกรรมและเทคโนโลยี การสื่อสารผ่าน สื่อสังคม (social media) การตลาดที่เฉพาะสำหรับสตรี ทั้งในเรื่องรูปลักษณ์ บรรจุภัณฑ์ ราคา และรสชาติ อีกทั้งการขายการตลาดที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ เป็นเหตุให้สตรีสามารถเข้าถึงเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ได้ง่าย (เพ็ญพิมพ์ ปันระสี และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน, 2562)

ปัจจัยสนับสนุนหรือปัจจัยเอื้อ ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าประเด็นสำคัญของการเอื้อหรือสนับสนุนให้เกิดการตี๋มแอลกอฮอล์ของสตรีวัยแรงงานภาคเกษตรกรรมคือ การที่สตรีต้องใช้แรงงานในการทำการเกษตร ทั้งในลักษณะที่เป็นเจ้าของกิจการเองและการรับจ้าง มีสิ่งหนึ่งที่พบคือการตอบแทนแรงงานในภาคการเกษตรด้วยการจัดหาเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์มาให้ตี๋มก่อนการเลิกงานในแต่ละวัน เป็นสิ่งที่พบได้ทุก ๆ พื้นที่ในลักษณะ ที่เรียกว่า วัฒนธรรมการลงแขก ให้ช่วยกันเกี่ยวข้าว ทำไร่ เมื่อเสร็จแต่ละวัน เจ้าของจะต้องซื้อเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์มาเลี้ยงเพื่อเป็นการแสดงน้ำใจหรือที่เรียกว่า เลี้ยงแขก นอกจากนี้ยังมีพิธีกรรม ที่เกี่ยวเนื่องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในพื้นที่ทำการเกษตรคือ พิธีเลี้ยงเจ้าที่ หลังเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตร เป็นการตอบแทนเจ้าที่ที่ได้ช่วยดูแลไร่สวนจนได้ผลผลิต ซึ่งอธิบายได้ว่าในภาคการเกษตรนั้น มีปัจจัยที่เอื้อให้สตรีที่อยู่ในภาคการเกษตรเข้าถึงและมีโอกาสตี๋มแอลกอฮอล์ได้ง่าย ภายหลังจากที่สตรีต้องใช้แรงงานในการทำการเกษตรในแต่ละวันจะมีอาการปวดเมื่อยล้า ดังนั้นเมื่อได้ตี๋มเครื่องตี๋ม แอลกอฮอล์มีฤทธิ์ต่อร่างกาย ในให้เกิดความรู้สึกผ่อนคลายอารมณ์ ผ่อนคลายความตึงเครียดของกล้ามเนื้อส่วนต่าง ๆ บรรเทาอาการปวดเมื่อย ผ่อนคลายและยังเป็นปัจจัยเสริมให้มีการตี๋มอย่างต่อเนื่องและเพิ่มปริมาณการตี๋มขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งผลการวิจัยเชิงคุณภาพในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับการทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศของ สุนทรี ศรีโกไสยในปี 2553 สรุปสาเหตุของพฤติกรรมการตี๋มแอลกอฮอล์ของสตรีนั้น มีทั้งปัจจัยที่อยู่ภายในตัวบุคคลอันได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ประวัติครอบครัว ประวัติการใช้สารเสพติด การมีทัศนคติที่ดีต่อการตี๋ม การขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตราย ความอยากลอง และอยากเลียนแบบ ความเชื่อในเรื่องความเท่าเทียมทางเพศ การถูกกดขี่ทางเพศของสตรีและการมีภาวะอารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม ส่วนปัจจัยภายนอกตัวบุคคลนั้น ได้แก่ บริบททางสังคม ความเจริญทางวัตถุและเทคโนโลยี เพื่อนและการมีปฏิสัมพันธ์ในสังคม สภาพแวดล้อมที่อยู่อาศัย การมีปัญหาในครอบครัว นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเสริม คือ โอกาสหรือเหตุการณ์ที่ทำให้ตี๋มได้ง่ายขึ้น เช่น งานเลี้ยงสังสรรค์ระหว่างเพื่อน งานเทศกาลประเพณีวัฒนธรรมชุมชน และงานพิธีกรรมต่าง ๆ (Srikosai, 2013) อย่างไรก็ตามสิ่งที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ทำให้ให้ทราบถึงลักษณะที่เฉพาะของบริบทภาคเกษตรกรรมในจังหวัดอุทัยธานี (เพ็ญพิมพ์ ปันระสี และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน, 2562)

การศึกษาที่ผ่านมายังอีกพบว่า พฤติกรรมการตี๋มสุราของบิดามารดา เป็นตัวแบบที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตี๋มสุราของบุตรเป็นอย่างมาก โดยพบว่าหากบิดามารดามีทัศนคติที่ดีต่อการตี๋มสุรา บุตรจะมีความสนใจในการตี๋มสุรา (อรทัย วลีวงศ์, สุรศักดิ์ไชยสงค์, และทักษพล ธรรมรังสี, 2553) แสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมการตี๋มสุราของบุคคลในครอบครัว เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตี๋มสุราของสมาชิกอื่นในครอบครัว และพฤติกรรมการตี๋มสุราเป็นลักษณะที่ส่งผ่านกันได้จากรุ่นสู่รุ่น กล่าวคือบุตรที่บิดามารดาติดสุราจะมีอัตราเสี่ยงต่อการติดสุราเพิ่มขึ้น จากการศึกษาพบว่าพันธุกรรม

มีส่วนในการทำให้ป่วยเป็นโรคติดยา แต่ยังไม่ทราบยีนส์ที่ชัดเจน ผลการศึกษาในเรื่องยีนส์ที่เกี่ยวข้องกับการติดยา นั้น ส่วนใหญ่พบว่ายีนส์ที่มักเป็นสาเหตุคือยีนส์ที่เกี่ยวข้องกับเอนไซม์ที่มีหน้าที่ทำลายแอลกอฮอล์เช่น เอนไซม์ alcohol dehydrogenase (ADH) และเอนไซม์ aldehyde dehydrogenase (ALDH) การที่สุราและสารเสพติด ชนิดอื่นส่งผลต่อสารสื่อประสาทหลายตัวและทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการทำงานของระบบประสาทหลายประการ ทำให้คาดว่ายีนส์ที่เกี่ยวข้องกับสารสื่อประสาทบางตัวอาจเกี่ยวข้องกับการติดยาและสารเสพติดชนิดอื่นด้วย เช่น ยีนส์ที่เกี่ยวข้องกับกรดแกมมาอะมิโนบิวทีริก (gamma-aminobutyric acid หรือ GABA) โดปามีน (dopamine) และอะเซทิลโคลีน (acetylcholine) (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2558)

กระนั้นก็ตาม เมื่ออยู่ในภาวะของการบำบัดการติดยา นั้น บทบาทของบุคคลในครอบครัว นับเป็นผู้ให้การสนับสนุน ให้กำลังใจ เข้าใจ และยอมรับในพฤติกรรมของผู้ติดยา จากงานวิจัยเรื่ององค์ประกอบในการทำหน้าที่ของครอบครัวและการปฏิบัติตนเพื่อเลิกติดยาของผู้ติดยาในโรงพยาบาลราชบุรี พบว่าองค์ประกอบในการทำหน้าที่ของครอบครัวโดยรวม มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนเพื่อเลิกติดยาของผู้ติดยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .26, p < .05$) และองค์ประกอบในการทำหน้าที่ของครอบครัวด้านความผูกพันในครอบครัวและด้านการแก้ปัญหา มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนเพื่อเลิกติดยาของผู้ติดยาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = .28, p < .01$ และ $r = .32, p < .01$ ตามลำดับ) (กาญจนา เลิศถาวรธรรม และคณะ, 2549) สอดคล้องกับการศึกษาที่พบว่าปัจจัยหนึ่งที่เป็นแรงผลักดันให้ผู้เคยติดยาอยากเลิกติดยา คือ ปัจจัยจากครอบครัวที่ประกอบด้วย การตระหนักในความรู้สึกของคนในครอบครัว การคิดถึงผลเสียจากการติดยาต่อครอบครัว และการอยากให้คนในครอบครัวมีความสุข (ภาวดี โตท่าโรง และคณะ, 2551)

กล่าวได้ว่า การสร้างและคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพที่ดีของผู้ติดยา ครอบครัว และชุมชน พบว่าผู้ติดยาแทบทุกคนมองว่าส่วนหนึ่งที่ทำให้ตนเองสามารถลดหรือเลิกสุราได้ งานศึกษาการปรับพฤติกรรมการติดยาในชุมชน กล่าวถึงสัมพันธภาพที่ดีของทีมผู้ให้การบำบัด อันประกอบด้วย นักศึกษาพยาบาล และอสม. ซึ่งเป็นทีมผู้ให้การบำบัด พบว่าถ้าทำให้ผู้ติดยารู้สึกว่าได้รับการยอมรับ ได้รับความเป็นกันเอง มีความผูกพันเหมือนเป็นคนในครอบครัวเดียวกัน บรรณานาที่จะทำให้นักศึกษาพยาบาลและอสม. ที่ดูแลตนเองมีความสุข ภูมิใจ และมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นวิธีการที่ดีกว่าทีมผู้ให้การบำบัดใช้วิธีเน้นย้ำข้อมูลเกี่ยวกับผลเสียต่อสุขภาพและผลกระทบอื่น ๆ ของสุรา ขอร้องให้ผู้ติดยาลดหรือเลิกสุรา ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่ค่อยได้ผล และทำให้เสียสัมพันธภาพกับผู้ติดยาอย่างมาก เพราะผู้ติดยารู้สึกเหมือนถูกคุกคาม ถูกต่อว่านั่นเอง (ไศภณสิริ ยุทธวิสุทธิ และคณะ, 2559)

ด้วยความซับซ้อนของความเป็นวัยรุ่น ที่ไม่ได้มีเพียงแง่มุมของวัยเรียน แต่มีแง่มุมอ่อนไหวของวัยรุ่น พญ.วิมลรัตน์ วันเพ็ญ ผู้อำนวยการศูนย์สุขภาพจิต กล่าวว่าภายใต้ค่านิยมว่าเล่นไหนท์ มักจะมีเรื่องความรักกับเซ็กส์เข้ามาเกี่ยวข้อง ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กับการทำให้เกิดเซ็กส์เพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้การดูแลตัวเอง การยับยั้งชั่งใจลดลง วัยรุ่นหญิงอาจตกอยู่ในสถานการณ์ที่ควบคุมตัวเองไม่ได้ เกิดมีเพศสัมพันธ์ ซึ่งผลกระทบตามมามากมาย ทั้งติดเชื่อ ท้องไม่พร้อม จากสถิติพบว่า คนที่ตั้งครรภ์ไม่พร้อมมักจะดื่มเหล้าตั้งแต่อายุยังน้อย ยิ่งเด็กที่อยู่ในครอบครัวที่มีคนดื่มเหล้า ทำให้ได้เห็นพฤติกรรมการดื่ม ยิ่งทำให้เกิดความเคยชิน เมื่ออายุ 18 ปี จะรู้สึกว่โตแล้ว ดื่มเหล้าได้แล้ว นอกจากนี้ ด้วยวัยวุฒิที่ประสบการณ์น้อย แม้วัยรุ่นปัจจุบันจะสามารถเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้มากขึ้น แต่ด้วยสภาพของ

สิ่งแวดล้อมทางสังคมที่อาจไม่ได้ดีขึ้นในทุกด้าน ความรู้สึกแย่ รู้สึกเหงา ความรู้สึกเวลามีปัญหาแล้วแก้ไม่ออก บางครั้งวัยรุ่นทุกวันนี้ก็ยังเข้าถึงบริการที่จะช่วยให้พวกเขาารู้สึกสบายใจยังยากอยู่ จะเห็นได้ว่าหลายครั้งวัยรุ่นใช้แอลกอฮอล์แก้ปัญหา ซึ่งสัมพันธ์กับภาวะซึมเศร้า และเมื่อเป็นซึมเศร้า รวมกับความเป็นเด็ก จึงไม่รู้จะจัดการตัวเองยังไง เกิดปัญหาว่าทำแบบนี้มันดีไหม ทำแบบนี้ได้ไหม เงินก็ยังมี ทำให้การใช้แอลกอฮอล์เข้ามาแก้ปัญหาชีวิต ซึ่งยังคงมีอยู่ (<https://m.mgonline.com>) และถ้าวัยรุ่นเริ่มดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุ 15 ปี ก็มักจะมีแนวโน้มเป็นผู้ติดแอลกอฮอล์มากกว่าผู้ที่ดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำเมื่อมีอายุ 20 ปีขึ้นไป (Center for Alcohol Studies, 2016 อ้างใน ขนิษฐา พรหมกระโทก และวิลาวัลย์ ขมิ้นรัตน์, 2563)

ปัจจัยเชิงเพศภาวะ

ขณะที่ในมุมมองเพศภาวะ งานศึกษาเรื่อง กำกืดแม่หญิง ชุมชนล้านนากับการจัดการสุรา (ไพบุลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559) พบว่า ผู้หญิงในพื้นที่วิจัยมีความเห็นตรงกันว่าสามารถอยู่ร่วมกับสุรา (live with alcohol) ได้ แทนที่จะมองว่าสังคมต้องปลอดสุราอย่างสิ้นเชิง ในสายตาของผู้หญิงในหมู่บ้านตำบ่อน เห็นว่า การดื่มสุรแบบยอมรับได้คือ “ดื่มแบบไม่ให้เกินพอดี” ดื่มแล้วไม่สร้างปัญหาความเดือดร้อนรำคาญใจแก่คนอื่นหรือไม่สร้างความอับอายและการถูกคนอื่นดูถูกเหยียดหยามขึ้นในครอบครัวหรือไม่ทำให้ครอบครัวมีปัญหาทางเศรษฐกิจและครอบครัวแตกแยก หรือดื่มแล้วไม่ขาดสติจนก่อความรุนแรงต่อเด็กและผู้หญิงในครอบครัว การล่องละเมิดทางเพศ หรือสร้างความรู้สึกไม่ปลอดภัย นำไปสู่การทำร้ายร่างกาย ส่วนผู้หญิงในหมู่บ้านตีนธาตุ เห็นว่า ชุมชนยอมรับการดื่มสุราของชาวบ้านในระดับที่ไม่ถึงกับเมามายทั้งในช่วงวันธรรมดาและช่วงเทศกาลและงานบุญต่าง ๆ หรือที่เรียกว่า “ดื่มอย่างมีความรับผิดชอบทางวัฒนธรรม” มีที่ทางให้แก่คนที่อยากดื่มอยู่ได้ และไม่ละเมิดระเบียดบิดาหรือธรรมเนียมปฏิบัติของชุมชน อีกทั้งผู้หญิงในทุกพื้นที่วิจัยเห็นว่า การดื่มสุราของผู้หญิงเองไม่ใช่ปัญหา ซึ่งประเภสุราที่ผู้หญิงดื่มมักจะดื่มคือเบียร์และไวน์และไม่นิยมดื่มเหล้าขาว ส่วนการดื่มสุราของผู้ชายที่มากเกินไปจนกระทั่งเมามาย อาจนำไปสู่ปัญหาความรุนแรงและปัญหาสังคมต่าง ๆ หรือการดื่มสุราของเยาวชนที่ไม่รู้เท่าทัน ต่างหากที่เป็นปัญหา (ไพบุลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นการทำงานและสุรา จากการที่วัยรุ่นหญิง และผู้หญิงทำงานอยู่ในแวดวงสุรา เช่น หญิงดื่มเหล้าในภาคเหนือ สาวเชียร์เบียร์ เป็นต้น หากมองในมิติการกำหนดนิยามว่าอะไรคืองาน “อะไรไม่ใช่งานนี้ช่วยให้เราเข้าใจสิ่งที่เรียกว่า “การแบ่งงานกันทำ” กับการให้ความสำคัญ เช่น ให้คุณค่าและมูลค่า (ในรูปค่าตอบแทน เป็นต้น) ว่า ใครควรทำอะไร ใครควรได้รับความสำคัญในฐานะผู้เลี้ยงดูครอบครัวและประเด็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ทำให้เห็นถึงวิธีคิดเรื่องการแบ่งงานกันทำ การใช้เวลาว่าง การพักผ่อนหย่อนใจ กับการทำงานและไม่ทำงานและการบริโภค ซึ่งยากที่จะทำการแยกแยะพฤติกรรมเหล่านี้ออกจากกันอย่างเด็ดขาดและหลุดจากบริบทด้านเวลาและสถานที่ ตัวอย่างเช่น การกินเหล้าของผู้หญิง ผู้ชาย เด็ก ผู้ใหญ่ถูกให้หรือใส่ความหมายที่แตกต่างกัน ผู้หญิงกินเหล้ามักถูกมองว่าเป็นเรื่องไม่ดี ผิดปกติจากเกณฑ์ความประพฤติของผู้หญิง แต่ขณะเดียวกันการที่ผู้ชายกินเหล้ามักถูกมองว่าเป็นเรื่องปกติ นอกจากนั้น การดื่มกินของผู้ชายตามสถานบันเทิง เช่น ร้านเหล้า โรงเบียร์เป็นการไปเสพสุข แต่ผู้หญิง โดยเฉพาะเด็กสาว ๆ ที่ทำงานบริการถูกมองว่าเป็น “งาน” บ้างไม่สมควรเป็นงานบ้าง หรือเป็นงานก็จริง แต่ไม่ต้องใช้ความรู้

เทคโนโลยีและความชำนาญ จึงสมควรรับค่าจ้างต่ำ เป็นต้น (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559) นับเป็นการกดทับโดยสังคมกำหนดให้เป็นรองจากเพศสภาพอย่างไม่เป็นธรรม

ขณะเดียวกันตัวผู้หญิงและชุมชนเองถูกกดดันจากวาทกรรมของกลุ่มต่อต้านสุรา ที่มองว่าการดื่มสุราของผู้หญิงเอง ส่งผลกระทบหลายประการคือ นอกจากจะถูกประทับตราว่าเป็น “ผู้หญิงไม่ดี” ยังกระทบกับเศรษฐกิจ เพราะเมื่อเมาแล้วไม่สามารถไปทำงานได้ ทำให้ขาดรายได้ เกิดปัญหาทะเลาะเบาะแว้งในครอบครัว ผู้หญิงที่ดื่มติดกันนาน ๆ อาจทำให้ติดสุราหรือเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ลูกหลานในครอบครัวเองเสี่ยงที่จะดื่มสุราจากการเลียนแบบพ่อแม่ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความรู้สึกผิดกับตัวเอง (Quilt) เกิด ความละอาย ไม่สามารถกล่าวตักเตือนเด็กและเยาวชนว่าไม่ควรดื่มสุราได้ ความรู้สึกผิดทำให้ผู้หญิงกลายเป็น “คนอื่น” (Thongchai Winichakul, 2000) ที่ไม่ใช่พวกเรา ซึ่งในที่นี้คือกลุ่มต่อต้านสุราพื้นบ้านและ/หรือรณรงค์ลด ละ เลิกเหล้า กลุ่มดังกล่าวนี้อาจจะมองว่าผู้หญิงหรือชุมชนผลิตสุราพื้นบ้านยังไม่ใช่ “เรา” ยังเป็น “คนอื่น” ดังนั้นการที่ผู้หญิงถูกมองว่าเป็น “คนอื่น” และตนเองก็รู้สึกว่าเป็น “คนอื่น” จริง ๆ ก็ยิ่งกดทับซ้ำลงไปอีก ทำให้ตัวตน (Self) ถูกทำลายไปอย่างมาก ทำให้ขาดความมั่นใจ ขาดความมีศักดิ์ศรีของการเป็นสมาชิกของสังคม (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559) โดยพบว่าผู้หญิงในหมู่บ้านตำบ่อน ให้ความหมายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ตนเองบริโภค เช่น ไวน์คูลเลอร์ ว่า “ไม่ใช่สุรา” เพื่อการตอรอง การให้ความหมายเช่นนี้เพื่อตอบโต้กับวาทกรรมหลักเรื่องผู้หญิงดื่มสุราเป็น “ผู้หญิงไม่ดี” เพราะไม่ได้หมายความว่าผู้หญิงที่ดื่มแอลกอฮอล์จะเป็นผู้หญิงไม่ดีเสมอ วาทกรรมดังกล่าวเป็นการประทับตราแบบเหมารวมต่อผู้หญิง (Stereotyping) ดังนั้นการให้ความหมายกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้หญิงดังกล่าว จึงเป็นการนำเสนอภาพลักษณ์ผู้หญิงให้แยกออกจาก “ศีลธรรมของสุรา” (Immoral of alcohols) (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

ถ้าพิจารณาการดื่มสุราในมิติเพศภาวะและเพศวิถี จะพบว่า การดื่มสุราเป็นพื้นที่ของผู้ชาย ในมิติสังคมวัฒนธรรมการดื่มสุราแสดงออกถึงวิถีของ “ลูกผู้ชาย” ผู้ชายได้รับอภิสิทธิ์ให้สามารถดื่มสุราได้ การดื่มสุราของผู้ชายเป็นเรื่องปกติธรรมดาเมื่อผู้ชายมีอำนาจมากขึ้นในสภาพสังคมแบบชายเป็นใหญ่ ผู้ชายเองให้คุณค่าต่อการดื่มสุราในฐานะที่เป็นองค์ประกอบหนึ่งของ “ความเป็นชาย” ขณะที่คุณค่าของความเป็นหญิงแบบจารีตหรือผู้หญิงที่ดี (แม่-เมีย-ลูกสาว) ผู้หญิงต้องไม่ดื่มสุรายาเมาไม่แสดงกิริยาไม่สุภาพต่อหน้าผู้คนในที่สาธารณะการดื่มสุราของผู้หญิงในชีวิตประจำวัน จึงไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมการดื่มของผู้หญิงถูกมองว่าไม่ใช่เรื่องปกติ เพราะฉะนั้นผู้หญิงที่ดื่มสุราในชีวิตประจำวันมักจะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดีทั้งนี้ผู้หญิงจะถูกคาดหวังจากสังคมว่าจะต้องเป็น “ผู้หญิงที่ดี” (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

อย่างไรก็ดีในวัฒนธรรมชุมชน เช่น หมู่บ้านตำบ่อน อนุญาตให้ผู้หญิงดื่มสุราได้ในช่วงเทศกาล เช่น ปีใหม่เมือง หรือในเงื่อนไขการดื่มยาต้องเหล้าบำรุงร่างกายยามเจ็บป่วย เป็นต้น อีกทั้งผู้หญิงที่ดื่มเหล้าในชุมชนเองมองว่าการที่ผู้หญิงดื่มสุราในชีวิตประจำวันไม่ใช่เรื่องเสียหายหรือสร้างความเสื่อมเสียเสียชื่อเสียงแต่อย่างใดผู้หญิงให้คุณค่าว่าการดื่มสุราในแง่ของความเท่าเทียมทางเพศแสดงถึงความมั่นใจในตนเองความเข้มแข็งความกล้าหาญกล้าคิดกล้าตัดสินใจเป็นตัวของตัวเองผู้ชายดื่มแล้ว “เก่ง” แต่ผู้หญิงดื่มแล้ว “ไม่ดี” เป็นอคติทางเพศที่สังคมสร้างมายาคติขึ้นมาเสียมากกว่า (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559) นอกจากนี้ สุราในฐานะเป็น “ยาบำรุง” ร่างกาย และรักษาโรค เช่น ความเชื่อว่าการดื่มสุราในปริมาณเล็กน้อยถือเป็นยาบำรุงร่างกายและยาอายุวัฒนะ ซึ่งเชื่อว่าแก้เรื่องความดันโลหิตต่ำ ซึ่งก็ขัดแย้งกับหลักวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่ ในมิตินี้สุรายังเกี่ยวข้องกับ

เพศวิถี เช่น ความเชื่อเรื่อง “ยาโป๊” ซึ่งเป็นหนึ่งในสรรพคุณของสุรา ความเชื่อดังกล่าวมีมายาภาพ (myth) มาโดยตลอด เพราะเชื่อว่าถ้าดื่มสุราแล้วจะเข้มแข็ง ฮึกเหิม แข็งแกร่ง ทนทานต่าง ๆ นานา ความเชื่อเหล่านี้สะท้อนออกในชื่อชนิดของเหล้าองุ่นต่าง ๆ เช่น นารีผลลักกอก ทำนองเดียวกัน คำว่า “ยาอายุวัฒนะ” ที่ซ่อนรหัสหลายอย่างไว้ โดยเฉพาะประเด็น เพศภาวะ เพราะมีความเชื่อเบื้องหลังคือ เป็นรูปแบบชีวิต (lifestyle) ของผู้ชายที่เป็นผู้กำหนดว่าอายุวัฒนะสำหรับผู้ชาย เช่น โตไม่รู้ล้ม ตาเฒ่าลืมไม่เท่า ม้ากระที่บโง่ ฯลฯ (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

การศึกษาของ ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ (2559) การดื่มสุราที่ยอมรับได้มีนัยยะของความรับผิดชอบอยู่อย่างชัดเจน ซึ่งที่ผ่านมามักจะมีข้อโต้แย้งว่า ยอมรับให้สามารถดื่มสุราแบบรับผิดชอบได้ แต่การดื่มก็เลยเกิดจนขาดความรับผิดชอบไป แต่มุมมองของผู้หญิงในชุมชนละเอียดเห็นว่า โดยทั่วไปผู้หญิงนั้น จะรู้ว่าตนเองควรจะดื่มแค่ไหนเพราะมีภาระงานรออยู่ เขาจะไม่มั่วแต่จะดื่มเหล้า ผู้หญิงเองก็เคยดื่มเหล้าตามเทศกาล ปัจจุบันโอกาสดื่มมีมากขึ้น จึงหันมาดื่มบ่อยขึ้นทุกวัน แต่ไม่ถึงขั้นเมาจนเกิดปัญหา นี่ก็คือความรับผิดชอบในทัศนะของผู้หญิง ผู้ใหญ่จะมีความรับผิดชอบแต่สำหรับเด็กและเยาวชนน่าห่วง ผู้หญิงกลัวว่าเด็ก ๆ ของตนจะไม่สามารถรับมือกับสุราได้ แต่จะพูดหรือตักเตือนก็ทำไม่ได้เต็มปาก เพราะตนเองก็ดื่มสุราเช่นกัน การดื่มสุราของเยาวชนจึงเป็นประเด็นที่ปรากฏในทุกพื้นที่ซึ่งผู้หญิงและชาวบ้านต่างก็มีความกังวลใจว่าเยาวชนในชุมชนจะคิดว่าการดื่มเหล้าเป็นเรื่องปกติธรรมดา จากการได้เห็นผู้ใหญ่ในชุมชนดื่มสุรากันเป็นประจำจนชินตา (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

กล่าวได้ว่า การเห็นคนดื่มเหล้าไม่ได้ทำให้ผู้นั้นคิดที่จะไปดื่มเหล้าแม้แต่ผู้หญิงในชุมชนบางคนที่เคยโตมากับสภาพแวดล้อมที่มีการผลิตสุราที่บ้านก็ไม่ดื่มเหล้า ถ้าเช่นนั้น เงื่อนไขอะไรกันแน่ที่ทำให้เด็กและเยาวชนหันไปดื่มเหล้า? อาจจะเป็นเงื่อนไขที่เกี่ยวกับสภาพครอบครัว เช่น มีปัญหาครอบครัว พ่อแม่หย่าร้าง ชีวิตซึมเศร้า จึงหันไปดื่มเหล้าเพื่อดับทุกข์ หรืออาจจะเป็นเรื่องของการสร้างอัตลักษณ์ (identity) หรือแสดงตัวตน (self) ในบริบทของยุคสมัยใหม่ด้วยการดื่มสุรา เบียร์ และไม่ดื่มสุราที่บ้าน เพราะเป็นสัญลักษณ์แห่งความล้าสมัย หรือความเชย (การนำเสนอตัวตนหรืออัตลักษณ์) และนำเสนอในแง่ที่มองว่าเหล้าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นองค์ความรู้พื้นบ้านดั้งเดิมที่ดำรงอยู่ ในชุมชนมีวัฒนธรรมการดื่มมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ดังนั้นเหล้าจึงไม่ใช่ปัญหา แต่ในปัจจุบันในสายตาของผู้หญิงในชุมชนเองกลับเห็นว่า การดื่มสุราได้กลายเป็นปัญหา เพราะประสบกับปัญหา เช่น ผู้หญิงติดเหล้า ผู้ชายเมาเหล้าทำร้ายเมียและลูก คนเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง ทัศนะเช่นนี้เป็นมุมมองในเชิงปัญหาสุขภาพและสังคม ซึ่งไม่ใช่เรื่องของภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือตัวองค์ความรู้พื้นบ้าน (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

งานศึกษา ผู้หญิงกับสุราพื้นบ้าน-ชุมชนละเอียด (เยาวชนลักษณะ ยานูช และศิริพร ยอดกมลศาสตร์, 2559) พบว่าในชุมชนละเอียด กลุ่มผู้หญิงเกี่ยวข้องกับกระบวนการการผลิตสุราพื้นบ้านทุกขั้นตอน ตั้งแต่เป็นเจ้าของโรงงาน ดูแลการผลิตและการค้า การปันแบ่งหัวเชื้อ การรับหมักและต้มเหล้า (ทั้งที่รับผิดชอบต้นทุนเองกับเป็นแรงงานรับจ้าง) การรับจ้างเหมาล้างทำความสะอาดขวด การรับจ้างบรรจุเหล้า ฯลฯ รวมถึงการได้รับถ่ายทอดองค์ความรู้และภูมิปัญญาในการผลิตเหล้า (ส่วนการจัดหาสมุนไพรสำหรับทำแป้งเหล้า ส่วนมากเป็นหน้าที่ของผู้ชายที่มีความรู้เรื่องสมุนไพร) ผู้หญิงทุกกลุ่มในชุมชนเห็นตรงกันว่า ชุมชนในฐานะแหล่งผลิตสุราพื้นบ้าน เปิดโอกาสให้คนทุกกลุ่มในชุมชน โดยเฉพาะผู้หญิง เข้าถึงสุราหรือเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ง่าย การดื่มสุราบ้างเล็กน้อยหลังเลิกงานถือเป็นเรื่องปกติ ไม่ถือว่าติดสุรา และไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพและปัญหาในครอบครัว เพราะ

คนดื่มสุราสามารถรับผิดชอบหน้าที่ได้อย่างไม่บกพร่อง ทั้งงานหารายได้และงานในบ้าน อย่างไรก็ตาม ผู้หญิงในกระบวนการผลิตสุรบบางรายไม่ดื่มสุรา ส่วนผู้หญิงที่ดื่มสุรากล่าวถึงการดื่มเหมือน ๆ กันว่าการผลิตสุราและการดื่มสุราเป็นประจำทำให้มีการปรับตัวจนเคยชิน ทำให้ตนสามารถควบคุมการดื่มให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม คือ "ดื่มเป็น ไม่ดื่มจนขาดสติ" ผู้หญิงที่ดื่มทุกวันมีปริมาณการดื่มอยู่ที่ 1-5 เป๊กต่อวัน และจะดื่มปริมาณมากกว่าปกติในวันที่มีงานสังสรรค์หรือในช่วงเทศกาล ผู้หญิงสะเอียบคนหนึ่งยืนยันว่า การเป็นชุมชนผลิตสุราไม่ใช่ต้นเหตุเดียวที่ทำให้ผู้หญิงดื่มสุราหรือดื่มสุราปริมาณมาก และเล่าถึงการดื่มของผู้หญิงชุมชนอื่นที่ไม่ได้ผลิตสุราว่า "เคยไปงานเลี้ยงในจังหวัดพะเยา ผู้หญิงที่นั่นดื่มเก่งกว่าพวกเราอีก ดื่มเก่งกว่าผู้ชายหลาย ๆ คนด้วยซ้ำ"

ระบบเพศสถานะที่เอื้อประโยชน์ให้การดื่มสุราของผู้ชาย ผู้ชายให้คุณค่ากับการดื่มสุราในฐานะเป็นองค์ ประกอบหนึ่งของ "ความเป็นชาย" โดยเชื่อว่าผู้ชายต้องดื่มสุราเป็นและต้องดื่มได้ในปริมาณมาก ๆ ปริมาณในการดื่มสุรามีนัยของความแข็งแกร่งของร่างกาย ความกล้าหาญ เด็ดเดี่ยว การดื่มสุราร่วมกันของผู้ชายเป็นสัญลักษณ์ของการหลอมรวมความเป็นพวกเดียวกันและแบ่งแยกคนอื่นไป สำหรับผู้หญิงบางคน การดื่มสุราเปรียบได้กับการเปิดพื้นที่แห่งความเท่าเทียม แม้ในสังคมวัฒนธรรมจะมีการให้คุณค่า "ผู้หญิงที่ดี" "เมียหรือแม่ที่ดี" ว่าต้องไม่ดื่ม สุรายาเมา ไม่แสดงกิริยาอาการที่ไม่สุภาพในที่สาธารณะ แต่สำหรับผู้หญิงที่ ดื่มสุราในชุมชน พวกเขาคิดว่าการดื่มสุราไม่ใช่เรื่องเสียหายสำหรับผู้หญิงเมื่อผู้ชายดื่มสุราได้ผู้หญิงก็ย่อมดื่มได้ ไม่ควรมีการใช้คุณค่าหรือบรรทัดฐานใดๆ มาตัดสิน การดื่มสุราของผู้หญิงชี้ให้เห็นว่าพวกเขาไม่ได้ยอมรับความเป็นผู้หญิงที่ดี ตามบรรทัดฐานของสังคมทุกเรื่อง (พูนสุข ชันธาโรจน, 2559)

นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับสาเหตุของการดื่มสุราที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกับการพัฒนาของรัฐเมื่อรัฐเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจที่ไม่เท่าเทียมหรือไม่เป็นธรรม และการเชื่อมโยงการดื่มกับมิติเพศภาวะ คนจนที่ไร้อำนาจต่อรอง หมดทางเลือกในชีวิต สิ้นหวังจากการหาทางออกในชีวิตไม่ได้หรือต้องเผชิญปัญหาต่าง ๆ นานารุมเร้า จนทำให้สูญเสียตัวตน (self) คนจนเหล่านี้จึงหันไปดื่มสุราเพื่อบำบัดทุกข์หรือผ่อนคลายความรู้สึกที่กลัดกลุ้มอยู่ภายในจิตใจ การดื่มสุราเพื่อให้มีลิ้มความทุกข์ดังกล่าว เกิดขึ้นกับทั้งผู้หญิงและผู้ชาย เช่น ความรู้สึกล้มเหลวกับชีวิต จากความคาดหวังที่ผู้ชายจะต้องเป็นผู้นำครอบครัวที่ดี ความเมามาจากการดื่มสุราได้เป็นหนทางหลีกเลี่ยงจากความทุกข์นั้น ขณะเดียวกันผู้หญิงบางคนก็หันไปดื่มสุรา เพราะความกลัดกลุ้มที่เกิดจากปัญหาต่าง ๆ ที่ถาโถมเข้ามาเปรียบดั่งมรสุมชีวิตผู้หญิงเผชิญกับความเครียดและความทุกข์ในครอบครัวเช่นปัญหาเศรษฐกิจค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันไม่เพียงพอ ฯลฯ อีกทั้งสังคมยังคาดหวังต่อผู้หญิงว่าต้องเป็นผู้หญิงที่ดีเป็นแม่ที่ดีเป็นเมียที่ดี และเป็นลูกสาวที่ดีภายใต้อุดมการณ์เข้าเรือนผู้หญิงถูกคาดหวังให้ต้องดูแลความเป็นอยู่ของสมาชิกในครอบครัวให้ "อยู่ดีกินดี" และดูแลเศรษฐกิจภายในครัวเรือนควบคุมค่าใช้จ่ายภายในครัวเรือนทำให้ผู้หญิงหาหนทางที่จะปลดปล่อยตนเองออกจากวังวนปัญหาด้วยการเที่ยวกินดื่ม เพราะฉะนั้นการดื่มสุราจึงกระทบต่อสุขภาวะของครัวเรือนและชุมชนหรือสังคมในวงกว้าง เช่น ส่งผลกระทบต่อครอบครัวมีภาระด้านรายจ่ายของครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น สุดท้ายผู้หญิงเองก็ต้องแบกรับภาระต่าง ๆ ของครอบครัว จำเป็นต้องออกมาดิ้นรน พยายามทำทุกอย่างเท่าที่ตนจะทำได้ เพื่อประคับประคองครอบครัวให้อยู่รอดหรือมีความมั่นคงในชีวิตของครัวเรือน (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559) นับเป็นมุมมองของการดื่มสุราเพื่อสร้างตัวตน และการดื่มสุราเพราะสูญเสียตัวตน งานวิจัยชี้ให้เห็นว่ามีมิติที่หลากหลายและซ้อนทับกัน ทั้งมิติชนชั้น ชาติพันธุ์ เพศภาวะ และวัยภายใต้โครงข่ายความสัมพันธ์เชิงอำนาจในสังคม เนื่องจากการดื่มสุราไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในระดับ

ปัจเจกบุคคลเท่านั้น และพฤติกรรมของการดื่มสุราไม่ใช่เป็นเพียงประเด็นปัญหาทางด้านการแพทย์ แต่ยังเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางสังคมวัฒนธรรม ความเชื่อ และคุณค่าร่วมทางสังคม ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และความซับซ้อนในการจัดการสุรา (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

ปัจจัยเชิงการตลาด

ปัจจัยการตลาด ได้ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการบริโภคจากการตลาดและการโฆษณา เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ฝ่ายอุตสาหกรรมสุราทำการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายจากคุณลักษณะของผู้หญิง ท่ามกลางกลยุทธ์การตลาดและการโฆษณาที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลา กฎหมายอาจไม่สามารถควบคุมได้ทันกับการตลาดและการโฆษณาในรูปแบบและช่องทางใหม่ ๆ โดยเฉพาะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การใช้สื่อบุคคล กลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ การโฆษณาผ่านทางสื่ออินเทอร์เน็ต สื่อออนไลน์ ผ่านดาราหรือคนดัง ผ่านการสนับสนุนกิจกรรมดนตรีหรือกีฬาของธุรกิจแอลกอฮอล์ รวมถึงการใช้พนักงานขายที่เป็นสาวสวย เช่น สาวเชียร์เบียร์ (นงนุช ใจชื่น และคณะ, 2560) ที่ในประเทศไทยยังมีการสำรวจและวิจัย โดย เจอราร์ด ฮาสตัง กับทีมวิจัยพบว่านักโฆษณาจะพุ่งเป้าไปที่การดึงดูดเยาวชนให้ดื่มสุรา กล่าวคือโฆษณาสินค้าแอลกอฮอล์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเยาวชนในการส่งเสริมให้เยาวชนเริ่มดื่มเร็วกว่าอายุที่กำหนดไว้ในกฎหมายและดื่มในปริมาณที่มากขึ้น เช่นเดียวกับโฆษณาบุหรี่ยาสูบและอาหารจานด่วน ซึ่งในทางสาธารณสุขเห็นว่าควรมีการควบคุมโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้ชัดเจน (ปริตา ปิติวัฒน์ะภักดิ์, 2562) จึงเห็นได้ว่ากลุ่มเยาวชนรุ่นใหม่มักตกเป็นเป้าหมายสำคัญของการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถึงแม้ข้อมูลที่ได้จะระบุช่วงอายุของกลุ่มเยาวชนเป้าหมายอายุ 18 ปีที่สามารถดื่มได้ตามกฎหมาย แต่การโฆษณาก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้น เพราะมีการใช้ข้อมูลที่ศึกษาเยาวชนอายุ 15-16 ปี เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการรณรงค์และการขับเคลื่อน ทำให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนว่าเครื่องดื่มแอลกอฮอล์บางชนิดนั้นสามารถดึงดูดความสนใจจากเด็กได้ (เช่น เครื่องดื่มยี่ห้อแลมบรินิ Lambriini ที่อ้างว่าเป็นเครื่องดื่มสำหรับเด็ก)

โดยจากข้อมูลอ้างอิงหลายชิ้นพบว่าการทำโฆษณาในลักษณะดังกล่าวเป็นไปเพื่อต้องการเพิ่มจำนวนนักดื่มหน้าใหม่และความภักดี (loyalty) กับเครื่องดื่มนั้น ๆ เช่น ดับบลิวเคดี WKD เจาะกลุ่มเยาวชนอายุ 18 ปี โดยใช้ตัวผลิตภัณฑ์ คาร์ลิง วิคเอนด์ (Carling Weekend) เป็นเครื่องดื่มประจำเทศกาลต่าง ๆ ทั้งโดยการสนับสนุนเต้นท์และเบียร์กระป๋อง นอกจากนี้ยังมี สเมอโนฟ ไอส์ (Smirnoff Ice) ที่ตั้งเป้าจะเป็นเครื่องดื่มที่ได้รับการยอมรับจากกลุ่มวัยรุ่น เป็นต้น การโฆษณาผ่านทางช่องทางใหม่ ๆ จึงเป็นกลยุทธ์ที่นำมาใช้เพื่อดึงดูดความสนใจจากกลุ่มวัยรุ่น รวมถึงกลุ่มนักศึกษา มหาวิทยาลัยเป็นอีกกลุ่มเป้าหมายหนึ่งของการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เอกสารของสเมอโนฟ Smirnoff กล่าวว่า “ชุมชนเด็กมหาวิทยาลัยเป็นที่ที่สร้างความตื่นเต้นและขับเคลื่อนการตลาดเพื่อให้มีนักดื่มหน้าเพิ่มขึ้นได้” ส่วนคาร์ลิง Carling ก็เน้นกลุ่มนักศึกษาเป็นหลักในการทำตลาดเช่นกัน โดยจัดทำนิตยสารสำหรับนักศึกษาชั้นปีที่หนึ่งซึ่งส่วนใหญ่มีอายุยังไม่ถึงเกณฑ์ที่สามารถดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ (เสวิกา ศรีเยี่ยมสะอาด, อรุณี พึ่งพรสวรรค์ และทีมแปล โครงการสุราสากล, 2556)

โดยเฉพาะวัยรุ่นหญิงที่ตกเป็นเหยื่อด้วยทัศนคติต่อการเมาสุราและความแรงของสุรา ที่นักโฆษณารู้ดีว่ามีคนบางกลุ่มที่ดื่มอย่างไร้ความรับผิดชอบ และมีข้อมูลทางกลยุทธ์และแคมเปญมากมายที่อ้างอิงถึงการดื่มที่ไม่ฉลาดและการดื่มที่มากเกินไป บริษัทสุราจึงใช้เรื่องดังกล่าวเป็นโอกาสในการทำตลาด เช่น แลมบรินิ Lambriini ใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อดึงดูดวัยรุ่นหญิงที่ใช้เป็นตัวอย่งใน

การวิจัยโดยใช้ประเด็นกระตุ้นการสนทนาเรื่องการดื่มแบบหัวราน้ำ การมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับคนแปลกหน้าเพียงชั่วข้ามคืน (one night stands) หรือ การเล่นเกมส์ดื่มเหล้า เพื่อให้ผู้หญิงร่วมกันแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดื่มแอลกอฮอล์ โดยมีจุดประสงค์หลักคือการโฆษณาสินค้า หาใช่เป็นการทำวิจัยทั่ว ๆ ไปตามที่ได้อ้างไว้ (เสวিকা ศรีเอี่ยมสะอาด, อรุณี พึ่งพรสวรรค์ และทีมแปลโครงการสุราสากล, 2556)

ปัจจัยเชิงวัฒนธรรมบริบท และการแสดงตัวตนใหม่ของผู้หญิง

ขณะที่งานศึกษาของ ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ (2559) ได้ทำให้เห็นถึงการนำเสนอตัวตนหรืออัตลักษณ์ (Identity) ของผู้หญิงและชาติพันธุ์ ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมสู่ความทันสมัย และตอบโต้กับการลดทอนสถานภาพและบทบาททางเพศและชาติพันธุ์ โดยชี้ว่า การดื่มสุราไม่ได้มีความหมายแต่เพียงการเสพสุราในเชิงชีว-กายภาพตามความต้องการหรือความอยากอย่างเดียวเท่านั้นแต่ยังมีนัยยะในเชิงสังคมวัฒนธรรมนั่นคือ การบริโภคความหมายหรือสัญลักษณ์ในสังคมสมัยใหม่ เช่น วัยรุ่นนำเสนอภาพตัวตนที่ทันสมัยผ่านการดื่มสุรา เยาวชนมักจะไม่ดื่มเหล้าที่บ้านและยาดอง เพราะเป็นภาพลักษณ์ (Image) ที่ไม่ทันสมัย “เซย์” วัยรุ่นเลือกดื่มโดยเฉพาะเบียร์ หรือเหล้าสีแบรนด์ต่าง ๆ ที่แสดงสัญลักษณ์ “ความทันสมัย” ที่ถูกประกอบสร้างขึ้นเป็นตัวตนผ่านการใช้ชีวิต หรือไลฟ์สไตล์ (lifestyle) หรือรสนิยมที่แสดงออกผ่านการบริโภค (consuming self) (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

นอกจากนั้น ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ (2559) ยังชี้ว่า การดื่มสุรายังแสดงออกถึง “ความเป็นหญิง” (femininity) เช่น เป็น “ผู้หญิงทำงาน” มี “ความมั่นใจ” ในตนเอง และ “พึ่งตนเอง” ในสังคมไทยที่ผ่านมา ผู้ชายครอบครองพื้นที่ของการดื่มสุรามายาวนาน เห็นได้จากการที่ผู้ชายได้รับการยอมรับ ให้สามารถดื่มเหล้าได้ การดื่มเหล้าเป็นการแสดงออกด้านเพศภาวะความเป็นชาย แต่ผู้หญิงดื่มสุราถูกมองว่าเป็น “ผู้หญิงไม่ดี” การที่ผู้หญิงมาดื่มสุราก็เพิ่มมากขึ้นนอกเหนือจากการได้รับลัทธิอุดมการณ์เสรีนิยม ที่แสดงถึงเสรีภาพส่วนบุคคลแล้ว ยังเชื่อว่าเป็นการแสดงออกซึ่ง “ความเท่าเทียมทางเพศ” (ซึ่งอาจจะจริงหรือไม่จริงก็ได้) เพราะที่ผ่านมาผู้หญิงตกอยู่ในสถานะที่ต่ำต้อยกว่าผู้ชายมานาน ในแง่ถือว่าการดื่มสุราของผู้หญิงมีนัยยะที่เป็นการตอบโต้หรือท้าทายต่อกรอบอุดมการณ์อำนาจแบบชายเป็นใหญ่นั่นเอง (ไพบูลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559) สอดคล้องกับงานของ อุทัยทิพย์ จันทรเพ็ญ (2554) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบผิดปกติ ของวัยรุ่นในจังหวัดขอนแก่น พบว่า อิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบผิดปกติของทั้งวัยรุ่นหญิงและชายในจังหวัดขอนแก่นคือ การแสวงหาความท้าทาย ความโน้มน้าวที่จะดื่ม บรรทัดฐานทางสังคมด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ค่านิยมด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การสูบบุหรี่ และสมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบผิดปกติของวัยรุ่นชายและหญิงแตกต่างกันคือ ความกังวลในการเข้าสังคม และทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ มีอิทธิพลเฉพาะต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบผิดปกติของวัยรุ่นชาย งานวิจัยของต่างประเทศ เช่น Chainey and Stephen (2016) วิเคราะห์ว่าทฤษฎีที่วัยรุ่นพูดถึงการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบหนัก (Binge drinking) พบว่าทฤษฎี 3 ลักษณะ ได้แก่ การดื่ม เป็นความสนุกและเท่ ซึ่งมองว่า การออกไปเมากันในกลุ่มวัยรุ่น เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตทางสังคมของวัยรุ่น วาทกรรมการดื่มว่าเป็นเครื่องหล่อลื่นทางสังคม เป็นการอธิบายบทบาทเชิงพฤติกรรมของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ วาทกรรมเครื่องดื่ม

แอลกอฮอล์เป็นสิ่งไม่ดี ซึ่งหมายถึงการมองความเสี่ยงของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ งานวิจัยนี้ แสดงให้เห็นว่า วัยรุ่นใช้วาทกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เหล่านี้ในชีวิตประจำวันอย่างซับซ้อนมีทั้งในแง่บวกและลบ และของ Guise และ Gill (2007) ศึกษาโดยการวิเคราะห์วาทกรรมของนักศึกษาหญิงที่ดื่มในประเทศสกอตแลนด์ พบว่า เหตุผลของการดื่มมีหลากหลายซึ่งได้รับอิทธิพลจากบริบทและวัฒนธรรมการดื่ม การศึกษานี้ ชี้ประเด็นสำคัญว่า วัยรุ่นหญิงมองเรื่องการดื่มหนักโดยไม่ได้เชื่อมโยงกับปริมาณการดื่ม หากแต่เป็นเรื่องผลกระทบ นอกจากนั้น วัยรุ่นหญิง ไม่ได้มองตัวเองว่า เป็นกลุ่มที่ดื่มที่ดื่มหนัก เป็นอันตราย หรือต่อต้านสังคมแต่อย่างใด ซึ่งบ่งชี้เห็นว่า ความพยายามของรัฐที่สร้างความตระหนักเกี่ยวกับความเสี่ยง เกิดผลได้น้อยมากในกลุ่มผู้ที่ดื่มหนัก สำหรับสังคมไทยมีข้อน่าสังเกตว่า ภาครัฐผลักดันนโยบายเลิกเหล้าด้วยการใช้วาทกรรมคนดีกับความดี เกิดผลลัพธ์ คือการเบียดขับอีกฝ่ายหนึ่งให้ไปที่อยู่ในซีกของคนไม่ดีกับความไม่ดี แต่อย่างไรก็ตามก็ไม่สามารถตอบโจทย์ในเรื่องวัฒนธรรม ภูมิปัญญาในการผลิตเหล้าขึ้นมาได้ ฉะนั้นความรู้ความเข้าใจในเรื่องของการสร้างวัฒนธรรมการดื่มแบบพอดี (Moderate drinking) หรือการดื่มแบบรับผิดชอบ (Responsible drinking) ซึ่งมีกลไกต่าง ๆ มากมายในการที่จะทำให้ประชาชนมีคุณภาพหรือมีวัฒนธรรมในการดื่มที่รับผิดชอบต่อผู้คนและสังคม จึงเป็นเรื่องที่ยังขาดแคลน (ไพบุลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

กล่าวโดยสรุป มุมมองของวัยรุ่นต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีหลายชุด ทั้งความต้องการมีตัวตนในสังคม การอยากได้การยอมรับจากกลุ่ม วัยรุ่นมีทัศนคติทางบวกต่อการดื่มแอลกอฮอล์ว่าเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ แอลกอฮอล์เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความท้าทาย ความไว้วางใจ สมรรถนะแห่งตนก็มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ความคาดหวังจากการดื่มในด้านบวกที่สัมพันธ์กับเพศภาวะ เช่น การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แสดงถึงความเป็นชาย ความเป็นผู้นำ การยอมรับในกลุ่มเพื่อน และการยอมรับจากสังคมเป็นวัฒนธรรมบทบาท เพศในเพศชาย ในงานเขียนของ ไพบุลย์ เสงสุวรรณ (2559) ระบุว่า ในวัฒนธรรมไทยการใช้สุราเป็นสัญลักษณ์ของความ เป็นชาย และเสรีภาพ สุรา เป็นตัวแทนความรู้สึกรู้สึกความเป็นชาย วาทกรรมของการดื่มสุรา “ลูกผู้ชายตัวจริงต้องดื่มเหล้า” สุรา แสดงถึงอำนาจในที่สาธารณะ และเสรีภาพในการเคลื่อนที่ของผู้ชาย (ดาร์ณี จงอุดมกาญจน์ และคณะ, 2556) สำหรับ ผู้หญิง ในยุคสมัยใหม่ ผู้หญิงได้รับการศึกษาเทียบเท่ากับผู้ชาย และพึ่งพาตนเองได้ ผู้หญิงจึงใช้สุราเป็นเป็นสัญลักษณ์ของความเท่าเทียมทางเพศ เพื่อต้องการการได้รับการยอมรับว่าเป็นคนมั่นใจ เป็นคนเก่ง (ดาร์ณี จงอุดมกาญจน์ และคณะ, 2556) ในขณะที่ช่องว่างการวิจัยพบว่า การศึกษางานวิจัยเรื่องวัยรุ่นกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่วนใหญ่ อธิบายปัญหาการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่น โดยมุ่งเน้น การทำนายความตั้งใจของบุคคลต่อพฤติกรรมดื่ม (Comello and Slater, 2011) มุ่งเน้นการใช้กรอบแนวคิดเชิงพัฒนาการ (developmental perspectives) (e.g. Masten et al., 2008) โดยที่การศึกษาวิจัยวัฒนธรรมการดื่ม วาทกรรมชุดความรู้ ในระดับมหภาค (Macro level) ยังมีจำกัด รวมทั้งการวิจัยที่เชื่อมโยงการดื่มกับ พื้นที่ เวลา และบริบทต่างๆ ยังถูกละเลย รวมทั้ง การศึกษาเกี่ยวกับคุณค่า และอำนาจการควบคุมทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรายังมีการศึกษาน้อย (Savic et al., 2016)

2.2 ผลกระทบของการดื่มสุรา

คนไทยดื่มสุราประมาณ 33% ซึ่งนักดื่มหนึ่งคนส่งผลกระทบต่อผู้อื่นรอบข้างถึง 2.4 คน ผลกระทบส่วนใหญ่เป็นผลกระทบทางด้านจิตใจและความรู้สึกไม่ปลอดภัยมากถึง 30 - 40% เช่น หวาดกลัวเมื่อต้องเผชิญหน้ากับคนแปลกหน้าที่ดื่มตามถนนหรือในที่สาธารณะ เคยต้องตื่นกลางดึก/

นอนไม่หลับ เพราะเสียงดังจากวงสุราหรือคนเมาบริเวณบ้าน/ชุมชน เคยถูกคนตีมีพุดจาหยาบคายใส่ ส่วนผลกระทบทางด้านสังคมและการดำเนินชีวิต สูงเป็นอันดับ 2 เช่น คนดื่มไม่ทำงานที่ได้รับมอบหมาย 30% มีปัญหากับเพื่อนหรือคนในครอบครัวที่ดื่ม 10% (ไมซาเร้าะ ขุนรักษ์ همانระดับ, 2564) สอดคล้องกับที่ ดร.นพ.มูฮัมหมัดฟาห์มี ตาเละ นักวิชาการศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศย.) (ออนไลน์ : 2561) ได้สะท้อนให้ทราบถึงผลกระทบของสุรามือสองว่า คนไทยที่ไม่ได้ดื่มสุรา 8 ใน 10 คน เคยได้รับผลกระทบจากสุรา และ 4 ใน 10 คน เคยได้รับภัยคุกคาม เช่น การทำร้ายร่างกาย การคุกคามทางเพศ ก่อเหตุทะเลาะวิวาท ถูกทาลายข้าวของ ซึ่งผู้ที่ได้รับผลกระทบที่มีอาจมองข้ามก็คือ “ผู้หญิง” ในครอบครัวของผู้ที่ดื่มสุรา ที่พฤติกรรมกรรมการดื่มสุราของบุคคลในครอบครัวส่งผลต่อพื้นที่ชีวิตของผู้หญิง (living space of women) ทั้งในเรื่องการรับรู้ การให้ความหมาย ประสบการณ์ บริบทพื้นที่ชีวิต (living space) ปฏิบัติการชีวิตประจำวัน และกลไกในการเผชิญและรับมือกับปัญหาผลกระทบ (coping mechanism) ของผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราของสมาชิกในครอบครัวที่ติดสุรา โดยเฉพาะประเด็นสัมพันธ์ภาพกับผู้ติดสุรา ความหมาย จินตนาการ ผลกระทบ และความทรงจำ ตลอดจนการต่อสู้ ต้านและต้องพยายามหาวิธีการต่อรองความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกที่เป็นครอบครัวเดียวกัน (ไมซาเร้าะ ขุนรักษ์ همانระดับ, 2564)

กระนั้นก็ตาม แม้การดื่มสุราจะส่งผลกระทบมากมาย แต่ทว่าบางแง่มุมของการดื่มสุราได้มีการนำมาศึกษาจากกรอบคิดทางสังคมศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับความเสมอภาคในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะงานศึกษา ผู้หญิงอีสานกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในชุมชน (<https://www.thaihealth.or.th/?p=245648>) ที่พบว่า การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของผู้หญิงไม่ได้รับการยอมรับจากสังคมเท่ากับผู้ชาย โดยเฉพาะลักษณะการดื่มแบบเมาอาละวาด ควบคุมพฤติกรรมไม่ได้ และการดื่มเพื่อต้องการความคึกคะนอง แก้กัณท์ และความรู้สึกต่อต้านสังคมจะพบได้น้อยในกลุ่มผู้หญิง เพราะในครอบครัวไทยมีค่านิยมที่ปลูกฝังลูกผู้หญิงไว้ว่า “ผู้หญิงที่ดื่มเป็นผู้หญิงไม่ดี” หรือ “เป็นลูกผู้หญิงไม่ควรดื่มเหล้าดื่มเบียร์ เพราะ เหล้า/เบียร์เป็นเรื่องของผู้ชาย” การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในผู้หญิงจึงไม่ค่อยเป็นประเด็นของสังคม หรือของชุมชนท้องถิ่น ประกอบกับการรณรงค์ส่วนใหญ่เราก็จะทำการรณรงค์ให้ผู้ชายเลิกดื่ม เพราะเป็นกลุ่มที่ดื่มมากและดื่มหนัก สำหรับผู้หญิงเราจะสื่อสารข้อมูลออกไปในฐานะของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ผลกระทบต่อความรุนแรงในครอบครัวที่ส่วนใหญ่ผู้ชายที่มีพฤติกรรมดื่มหนัก จะเป็นฝ่ายกระทำต่อผู้หญิงและเด็ก และปัญหาความรุนแรงทางเพศ

การดื่มสุรานั้นเป็นปัญหาสำคัญในระดับประเทศและจำเป็นต้องมีการป้องกันในระยะแรกในกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นนักดื่มหน้าใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ทั้งนี้หากมีการดื่มสุราอย่างต่อเนื่องจะส่งผลกระทบต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย ทั้งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ผลกระทบต่อการศึกษา ผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ หลายการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกาพบว่า พฤติกรรมการดื่มโดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมการดื่มอย่างหนักสัมพันธ์กับการบาดเจ็บทั้งที่เกิดจากอุบัติเหตุ และเกิดจากพฤติกรรมรุนแรงภายหลังการดื่มสุรา โดยพบว่าผู้ที่มีอายุระหว่าง 18-24 ปี เคยประสบอุบัติเหตุภายหลังจากการดื่มสุราอย่างหนัก และเคยมีประสบการณ์ทำร้ายบุคคลอื่นเนื่องจากการเมาสุรา (Araujo & Wong, 2005 as cited in Schaus et al., 2009; Hingson et al., 2005 cited in Schaus, Sole, McCoy, Mullett, & O’Brain, 2009; Hingson et al., 2002; Hingson, Zha, & Weitaman, 2009; Hope, 2008) ยิ่งกว่านั้นยังพบว่าพฤติกรรมการดื่มสุราอย่างหนักเป็นสาเหตุทำให้เกิดการเสียชีวิตที่สำคัญสาเหตุหนึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกา (Wechsler,

Davenport, Dowdall, Moeykens, & Castillo, 1994) โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งเป็นนักดื่มหน้าใหม่

ขณะที่ผลกระทบโดยตรงต่อผู้หญิง คือ การดื่มแอลกอฮอล์ในหญิงตั้งครรภ์ นอกจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จะส่งผลต่อสุขภาพของตนเองแล้ว ในกรณีที่มีการตั้งครรภ์เกิดขึ้นแล้วมารดาดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ก็สามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพของลูกน้อยได้ในระยะยาว ดังนั้นเมื่อมารดาไปฝากครรภ์แพทย์จึงแนะนำให้มารดางดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ก็ยังมีผู้หญิงบางส่วนที่ไม่ทราบว่าตนเองตั้งครรภ์จึงดื่มหนักแบบไม่รู้ตัว ซึ่งฤทธิ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นจะส่งผลให้ทารกเกิดความพิการในหลายระบบ หรือที่เรียกว่า Fetal Alcohol Syndrome ซึ่งมักเป็นความผิดปกติที่เกิดขึ้นจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระหว่างตั้งครรภ์โดยเฉพาะในช่วงไตรมาสแรก หรือ 3 เดือนแรกของการตั้งครรภ์ โดยแบ่งอาการผิดปกติได้ดังนี้ ความผิดปกติของหัวใจ เช่น หัวใจรั่ว เส้นเลือดหัวใจผิดปกติ ความผิดปกติของกระดูก เช่น กระดูกคด ความผิดปกติของไต เช่น ไตเล็ก รูปร่างไตผิดปกติ ความผิดปกติของตา เช่น ตาตก ตาเอียง เส้นประสาทตาไม่ทำงาน ความผิดปกติของหู เช่น การได้ยินผิดปกติ นอกจากความผิดปกติข้างต้นแล้ว การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขณะตั้งครรภ์ยังส่งผลให้เกิดความผิดปกติอื่นๆ อีกมากมาย อาทิ ศีรษะเล็ก คลอดก่อนกำหนด น้ำหนักแรกคลอดน้อย พัฒนาการล่าช้าไม่สมวัย และที่สำคัญยังทำให้ทารกที่เกิดมามีอาการปัญญาอ่อนซึ่งไม่ใช่สาเหตุจากพันธุกรรมได้อีกด้วย (ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ (สสส.), ม.ป.ป.)

นอกจากนี้ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถือเป็นอีกปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งเต้านม ซึ่งเป็นโรคมะเร็งที่พบมากเป็นอันดับ 1 ในเพศหญิง ยิ่งดื่มปริมาณมากยิ่งเสี่ยงต่อการเกิดมะเร็งเต้านมมากเท่านั้น ระดับฮอร์โมนเพศหญิงขึ้นกับความผันผวนของรอบเดือนและอายุที่เพิ่มขึ้น การเพิ่มปัจจัยการดื่มเป็นสาเหตุหนึ่งที่ไปเพิ่มระดับฮอร์โมนเอสโตรเจนให้มากขึ้น โดยพบว่าปริมาณการดื่มในระดับปานกลางถึงสูง และการที่เนื้อเยื่อเต้านมต้องเผชิญกับฮอร์โมนที่มากเกินไปจะกระตุ้นให้เกิดโรคมะเร็งเต้านมได้ (ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ (สสส.), ม.ป.ป.) รวมถึงมะเร็งรังไข่ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นอีกปัจจัยที่เพิ่มความเสี่ยงของโรคมะเร็งรังไข่ มีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมะเร็งรังไข่กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จนพบว่าผู้หญิงที่เริ่มดื่มสุราในระยะ 5 ปีแรก สามารถเกิดโรคมะเร็งรังไข่ได้มากกว่ากลุ่มที่ไม่ดื่ม 0.9 เท่า นอกจากนี้ยังพบอีกว่า ถึงแม้การดื่มในปริมาณปานกลางจะไม่พบความสัมพันธ์ของการเกิดโรคนี้อีก แต่การดื่มเกิน 20 ดื่มต่อสัปดาห์เพิ่มความเสี่ยง 0.5 เท่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มไม่ดื่มเลย (ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ (สสส.), ม.ป.ป.)

นอกจากปัญหาสุขภาพแล้วยังพบว่าผู้ที่มีพฤติกรรมการดื่มสุราอย่างหนักโดยเฉพาะวัยรุ่นมักจะประสบกับปัญหาด้านการเรียน เช่น การไม่เข้าเรียนหรือไม่เข้าสอบ สอบไม่ผ่าน ไม่ส่งงาน ซึ่งส่งผลให้ผลการเรียนต่ำลง หรือถูกให้ออกจากการเรียนได้ (Perkins, 2002; Schaus et al., 2009; Schaus, Sole, McCoy, Mullett, & O'Brain, 2009; Wechsler, Lee, Nelson & Kuo, 2002) พฤติกรรมการดื่มสุราอย่างหนักยังอาจก่อให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์แบบไม่ตั้งใจหรือแบบไม่ปลอดภัยซึ่งนำไปสู่ปัญหาการติดเชื้อจากการมีเพศสัมพันธ์ (sexually transmitted disease :STDs) และการตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ (unwanted pregnancy) ได้ (Brady, 2011; Hingson, Zha, & Weitaman, 2009; National Youth Agency, 2012; U.S. Department of Health and Human Services, 2007)

ขณะที่จำนวนนักดื่มหน้าใหม่เพิ่มขึ้น ในระยะยาวย่อมส่งผลกระทบต่อปัญหาต่าง ๆ ตามมามากมาย ทั้งต่อตัวผู้ดื่ม หรือแม้แต่ปัญหาทางสังคม เพราะศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการ

สร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ตระหนักดีว่าการพึ่งพิงเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้เด็กเกิดความตระหนักรู้ในตนเองโดยสมบูรณ์ แต่การร่วมลงมือทำจะนำไปสู่ความเข้าใจในเนื้อหาอย่างแจ่มชัด คู่มือ สุราคือยาเสพติด จึงเป็นทั้งคู่มือและเครื่องมือที่จะช่วยให้เด็ก ๆ เกิดกระบวนการเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง Constructivism ที่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ภายในตนเอง เด็ก ๆ สามารถคิด วิเคราะห์ วิพากษ์ถึงโทษที่เกิดจากเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และสามารถนำตนเองออกสู่วางจรน้ำเมาได้ในที่สุด (ศูนย์เรียนรู้สุรภาวะ (สสส.), ม.ป.ป.)

ชนิษฐา พรหมกระโทก และวิลาวัลย์ ชมนิรัตน์ (2563) ในบทความเรื่อง การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นซึ่งเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนขยายโอกาสในหมู่บ้านชนเมืองในภาคอีสาน พบผลกระทบที่เกิดขึ้นกับวัยรุ่นที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ปวดศีรษะ เวียนศีรษะ อาเจียน เกิดอุบัติเหตุบาดเจ็บระหว่างที่เมา ดังกรณีวัยรุ่นหญิง อายุ 13 ปี ให้ข้อมูลว่า “กินเหล้าแล้วมันก็เวียนหัว แล้วก็เคยทำขวิดเหล้าแตกแก้วเหล้าที่แตกบาดมือตัวเองด้วยคะ” นอกจากนี้ครูยังให้ข้อมูลผลกระทบว่า มีการขาดเรียน ไปโรงเรียนสาย ไม่ตั้งใจเรียน ขี้เกียจเรียนหนังสือ สุดท้ายอาจออกจากโรงเรียน เป็นต้น ขณะที่อารมณ์และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมที่เกิดขึ้น คือ การพูดโผงผาง ใจกล้ามากขึ้น พฤติกรรม รุนแรง เช่น ตบตีเพื่อแย่งผู้ชาย ทำร้ายผู้ใหญ่บ้าน ดังคำกล่าว “ส่วนมากจะได้รับปัจจัยในการดื่ม เป็นคนใจใหญ่ พูดโผงผาง นักเลงหัวไม้ ผู้หญิงก็ใจกล้า มือนั่นผู้หญิงมันไปเหยียบผู้อื่น เขาลงพื้นอยู่หน้าวัดตอนงานหมอลำ ผมเป็นผู้ใหญ่บ้านเห็นบ่ห้ามกับคือเนาะ ก็เลยไปจับผู้หญิงตั้งขึ้นมา มันก็ว่ามาดิงมันออกเฮ็ดหยัง มันบอกว่าเป็นผู้ใหญ่บ้านมันก็จะเตะละ”

หากตัวผู้ดื่มสุราตระหนักว่าการดื่มสุราของตนเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข รวมทั้งมีความพร้อมด้านร่างกาย ก็จะช่วยให้การปรับพฤติกรรมการดื่มสุราเป็นไปได้ง่ายขึ้น จากงานวิจัยเรื่องประสบการณ์การเลิกดื่มสุราอย่างถาวรของผู้เคยติดสุรา พบว่าปัจจัยหนึ่งที่เป็นแรงผลักดันให้ผู้เคยติดสุราอยากเลิกดื่มสุราคือ ปัจจัยภายในตน ซึ่งประกอบด้วยความตระหนักในภาวะสุขภาพ การมีวุฒิภาวะมากขึ้น ผลกระทบจากการดื่มสุรา การมีเป้าหมายในชีวิต และความต้องการเอาชนะคำพูดดูถูกจากผู้อื่น (ภาวดี โตท่าโรง, ประภา ลิ้มประสูตร, และชมนาด วรรณพรศิริ, 2551) ขณะที่ ไพรัตน์ อันอินทร์ (2552) ศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและครอบครัว พบปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นชายดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 3 ประการ คือ 1) ปัจจัยนำ คือ วัยรุ่นขาดความเชื่อมั่นในการปฏิเสธการดื่ม มีทัศนคติและความคาดหวังเชิงบวกต่อผลจากการดื่ม 2) ปัจจัยเอื้อ คือ ร้านค้าจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กระจายทั่วไปและฝ่าฝืนกฎหมาย องค์กรหลักในชุมชนไม่ควบคุมอย่างจริงจัง และ 3) ปัจจัยเสริม คือ แรงกระตุ้นจากกลุ่มเพื่อน รุ่นพี่ แบบอย่างการดื่มจากผู้หลักผู้ใหญ่ ค่านิยมในชุมชน และทัศนคติผู้ปกครองที่ยอมรับการดื่มของวัยรุ่นเป็นเรื่องปกติ โดยเฉพาะในช่วงเทศกาล แบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นดื่มปริมาณมากในช่วงเทศกาล ได้แก่ สงกรานต์ สงท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่ รองลงมาคือ เมื่อรวมกลุ่มกับเพื่อน การเลี้ยงฉลองในโอกาสพิเศษ ชนิดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่วัยรุ่นนิยมดื่ม คือ สุราขาวผสมน้ำอัดลม หรือผสมเครื่องดื่มชูกำลัง รองลงมาคือ เบียร์ราคาถูก วิธีการได้เครื่องดื่มแอลกอฮอล์มาเพื่อดื่ม ถ้าเป็นช่วงเทศกาลวัยรุ่นได้ดื่มฟรีที่บ้านรุ่นพี่ หรือญาติ ส่วนช่วงเวลาปกติจะใช้วิธีเปลี่ยนเงินเพื่อซื้อ (ไพรัตน์ อันอินทร์, 2552) กล่าวคือผลกระทบของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นนั้นมีทั้งการบาดเจ็บเสียชีวิตการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในนักเรียนมัธยมชันวายมีความสัมพันธ์กับผลกระทบด้านการเรียน (Phowatana A, Uammaneeikul N, Lakampan S., 2017 อ้างใน ชนิษฐา พรหมกระโทก และวิลาวัลย์ ชมนิรัตน์, 2563)

ขณะที่ผลกระทบเกี่ยวกับการดื่มสุราที่มีต่อครอบครัว จะเห็นได้ว่าถ้าบุคคลในครอบครัวใดมีพฤติกรรมการดื่มสุรา ในครอบครัวของผู้ดื่มสุรามักพบการทะเลาะเบาะแว้งและการกระทำรุนแรงในครอบครัว จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าการดื่มสุราเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการถูกทำร้ายร่างกายของคนในครอบครัว และพบว่าการดื่มสุราของผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่สัมพันธ์กับการกระทำทารุณกรรมต่อเด็กในครอบครัว นอกจากนี้ ยังพบว่าครอบครัวที่มีการดื่มสุรามีโอกาสเกิดความรุนแรงในครอบครัว คิดเป็น 3.84 เท่า ของครอบครัวที่ไม่มีการดื่มสุรา (ณัฐธินิชา เลอพิลิตแบร์ต, 2557) ในงานศึกษาของ ไมซาเร้าะ ขุนรักษ์ ฆมานระเด็น, อับดุลเลาะ หมดอะดัว และอารีฟ ฆมานระเด็น (2564) เรื่อง พื้นที่ชีวิตของผู้หญิง (Living Space of Women) : ประสบการณ์การเผชิญสถานการณ์ (ปัญหา) ของผู้หญิงกับบุคคลในครอบครัวที่ดื่มสุรา พบว่า 1) ผู้หญิงที่มีบุคคลในครอบครัวดื่มสุรา รับรู้และให้ความหมายต่อพฤติกรรมการดื่มสุราของบุคคลในครอบครัวว่า มีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อม/สถาบันต่าง ๆ ที่เป็นจุดเริ่มต้นในการถ่ายทอดพฤติกรรมการดื่ม โดยสาเหตุทางด้านสิ่งแวดล้อมเชื่อมโยงกับพฤติกรรม และความเชื่อของผู้ดื่มสุราและคนรอบข้าง 2) ผู้หญิงรับรู้และการให้ความหมายต่อพฤติกรรมของผู้ดื่มสุราของผู้ดื่มสุราไว้ว่า เมื่อเมาสุรามักสร้างความเสียหายต่อทรัพย์สิน มีการฉก ซึ่งลักขโมย เงินหรือทรัพย์สินที่มีค่า ทำร้ายร่างกายผู้หญิงหรือคนอื่น ๆ และพฤติกรรมของผู้ดื่มสุราเมื่อไม่ได้ดื่ม/เมาสุราก็มีทั้งเหมือนและแตกต่างกันไป โดยพบว่า ผู้ดื่มสุรามักทำบุญ ปฏิบัติศาสนกิจ อยู่ในกรอบของศาสนา ใจเย็นและแสดงออกถึงลักษณะที่ดี บางกลุ่มของผู้ดื่มสุราเก็บตัวเงียบ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับใคร

โดยผลการศึกษาประสบการณ์ (ปัญหา) ของผู้หญิงจากการได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราของสมาชิกในครอบครัวที่ดื่มสุรา พบว่ามีสถานการณ์ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อประสบการณ์ (ปัญหา) โดยตรงต่อผู้หญิง ได้แก่ 1) ด้านคุณภาพชีวิตของผู้หญิง 2) ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ การเงินของครอบครัว 3) ส่งผลกระทบต่อสมาชิกครอบครัวของผู้หญิงที่มีบุคคลในครอบครัวดื่มสุรา ทั้งผลกระทบต่อเด็ก/เยาวชน คนชรา โดยเกิดความรุนแรงต่อเด็ก/เยาวชน และคนชรา 3. ผลการศึกษาริบทพื้นที่ชีวิต (living space) ปฏิบัติการประจำวัน และกลไกในการเผชิญและรับมือกับปัญหาผลกระทบ (coping mechanism) ของผู้หญิงที่ได้รับผลกระทบจากการดื่มสุราของสมาชิกในครอบครัวที่ดื่มสุรา โดยเฉพาะประเด็นสัมพันธ์กับผู้ดื่มสุรา พบว่าผู้หญิงที่มีบุคคลในครอบครัวดื่มสุรา มีริบทพื้นที่ชีวิต (living space) ปฏิบัติการประจำวัน และกลไกในการเผชิญและรับมือกับปัญหาผลกระทบ (coping mechanism) ในพื้นที่ชีวิตภายใต้สถานการณ์ (ปัญหา) ที่ต้องเผชิญแตกต่างกันไป ตามสถานการณ์ปัญหาที่เข้ามาในพื้นที่ชีวิตด้วยวิธีการแตกต่างกันไป ตามจังหวะสถานการณ์ในพื้นที่ชีวิต ได้แก่ 1.) การรับมือกับผลกระทบด้วยการดิ้นรน ต่อสู้เมื่อต้องเผชิญหน้ากับผู้ดื่มสุรา 2.) ด้วยการต่อรอง แลกเปลี่ยนเมื่อต้องเผชิญหน้ากับผู้ดื่มสุรา 3.) ด้วยการนิ่งเงียบ จำยอม และหลีกเลี่ยง โดยพบว่า พื้นที่ชีวิตของผู้หญิงส่วนใหญ่ ยังอยู่ในสภาวะที่ต้องจำยอม หลีกหนี หรือนิ่งเงียบ ยามเมื่อต้องเผชิญหน้ากับผู้ดื่มสุรา (ไมซาเร้าะ ขุนรักษ์ ฆมานระเด็น, อับดุลเลาะ หมดอะดัว และอารีฟ ฆมานระเด็น, 2564)

ส่วนผลกระทบต่อสังคมและประเทศ นอกจากแอลกอฮอล์จะส่งผลโดยตรงต่อร่างกายและสมองของผู้ดื่มและครอบครัวแล้ว มีรายงานว่าผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 21 ปีมากกว่า 5,000 คน เสียชีวิตจากการบาดเจ็บที่สืบเนื่องจากการดื่มสุราอย่างหนักของวัยรุ่นเหล่านี้ จำนวน 1,900 คน (ร้อยละ 38) เสียชีวิตจากอุบัติเหตุรถชน และ 1,600 คน (ร้อยละ 32) เสียชีวิตจากการถูกทำร้ายและฆาตกรรม (Centers for Disease Control and Prevention [CDC] 2004; Hingson & Kenke,

2004; Hingson, Zha, & Weitzman, 2009; U.S. Department of Health and Human Services, 2007) ขณะที่ ไพร์ตัน อันอินทร์ (2552) ศึกษาพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและครอบครัว ในภาพรวมพบว่า ผลกระทบที่เกิดจากการดื่มของวัยรุ่น ด้านสุขภาพไม่พบผลกระทบเฉียบพลัน แต่พบว่าเป็นต้นเหตุนำไปสู่ความเครียด การบาดเจ็บจากการทะเลาะวิวาทมากที่สุด รองลงมาได้แก่ อุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ เม้าค่าง ขาดสมาธิในการเรียน ผลกระทบด้านครอบครัว พบว่า ผู้ปกครองมีความห่วงใย ทุกข์ใจ น้อยใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการดื่มที่มากเกินไปของวัยรุ่น และการที่ต้องตกอยู่ในภาวะจายอม เกี่ยวกับการสูญเสียเงินโดยไม่จำเป็นจากการก่อคดีของวัยรุ่น

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ยังก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมตามมา อันเป็นผลมาจากฤทธิ์แอลกอฮอล์ที่ทำให้คนเราขาดความยับยั้งชั่งใจ มีความกล้า ก้าวร้าว ไม่เขินอาย จนนำมาสู่ปัญหาต่าง ๆ มากมาย แบ่งเป็นกลุ่มหลัก ๆ ดังนี้ อุบัติเหตุจากการเมาแล้วขับ การทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ณีภูษณิชา เลอฟิลิแบร์ต (2557) พบว่า มีความรุนแรงในที่ทำงาน เมื่อผู้ดื่มสุราโดยเฉพาะผู้ชาย มักเป็นผู้กระทำความรุนแรงในที่ทำงาน โดยลักษณะการกระทำความรุนแรงคือ การคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ ทั้งทางวาจาและไม่ใช้ทางวาจา รวมทั้งการคุกคามทางกาย โดยพบว่าการดื่มสุรามีความเกี่ยวข้องกับคดีอาญาในฐานความผิดต่าง ๆ ได้แก่ ทำให้เสียทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อร่างกาย ความผิดฐานบุกรุก และความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา(ณีภูษณิชา เลอฟิลิแบร์ต, 2557) รวมถึงความสูญเสียบนท้องถนน การดื่มสุราเป็นสาเหตุอันดับแรกของการเกิดความสูญเสียบนท้องถนนและยังพบว่าประชากรไทยมีปัญหาด้านทัศนคติเกี่ยวกับการดื่มสุราและสมรรถภาพในการขับรถ โดยมีความเห็นว่าแม้จะดื่มสุรา ก็ยังสามารถขับรถได้อย่างปลอดภัย (ณีภูษณิชา เลอฟิลิแบร์ต, 2557) ผลมาจากฤทธิ์แอลกอฮอล์ที่ทำให้คนเราขาดความยับยั้งชั่งใจ มีความกล้า ก้าวร้าว ไม่เขินอาย จนนำมาสู่ปัญหาต่าง ๆ มากมาย แบ่งเป็นกลุ่มหลัก ๆ ดังนี้ อุบัติเหตุจากการเมาแล้วขับ การทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ณีภูษณิชา เลอฟิลิแบร์ต (2557) พบว่า มีความรุนแรงในที่ทำงาน เมื่อผู้ดื่มสุราโดยเฉพาะผู้ชาย มักเป็นผู้กระทำความรุนแรงในที่ทำงาน โดยลักษณะการกระทำความรุนแรงคือ การคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ ทั้งทางวาจาและไม่ใช้ทางวาจา รวมทั้งการคุกคามทางกาย โดยพบว่าการดื่มสุรามีความเกี่ยวข้องกับคดีอาญาในฐานความผิดต่าง ๆ ได้แก่ ทำให้เสียทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อร่างกาย ความผิดฐานบุกรุก และความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา(ณีภูษณิชา เลอฟิลิแบร์ต, 2557) รวมถึงความสูญเสียบนท้องถนน การดื่มสุราเป็นสาเหตุอันดับแรกของการเกิดความสูญเสียบนท้องถนนและยังพบว่าประชากรไทยมีปัญหาด้านทัศนคติเกี่ยวกับการดื่มสุราและสมรรถภาพในการขับรถ โดยมีความเห็นว่าแม้จะดื่มสุรา ก็ยังสามารถขับรถได้อย่างปลอดภัย (ณีภูษณิชา เลอฟิลิแบร์ต, 2557)

กล่าวได้ว่า เกิดปัญหาทางสังคมตามมามากมาย อันเป็นผลมาจากฤทธิ์แอลกอฮอล์ที่ทำให้คนเราขาดความยับยั้งชั่งใจ มีความกล้า ก้าวร้าว ไม่เขินอาย จนนำมาสู่ปัญหาต่าง ๆ มากมาย แบ่งเป็นกลุ่มหลัก ๆ ดังนี้ อุบัติเหตุจากการเมาแล้วขับ การทะเลาะวิวาทและอาชญากรรม การถูกล่วงละเมิดทางเพศ ณีภูษณิชา เลอฟิลิแบร์ต (2557) พบว่า มีความรุนแรงในที่ทำงาน เมื่อผู้ดื่มสุราโดยเฉพาะผู้ชาย มักเป็นผู้กระทำความรุนแรงในที่ทำงาน โดยลักษณะการกระทำความรุนแรงคือ การคุกคามและล่วงละเมิดทางเพศ ทั้งทางวาจาและไม่ใช้ทางวาจา รวมทั้งการคุกคามทางกาย โดยพบว่าการดื่มสุรามีความเกี่ยวข้องกับคดีอาญาในฐานความผิดต่าง ๆ ได้แก่ ทำให้เสียทรัพย์ ความผิดเกี่ยวกับเพศ ความผิดต่อร่างกาย ความผิดฐานบุกรุก และความผิดฐานข่มขืนกระทำชำเรา(ณีภูษณิชา

เลอฟิลิแบร์ต, 2557) รวมถึงความสูญเสียบนท้องถนน การดื่มสุราเป็นสาเหตุอันดับแรกของการเกิด ความสูญเสียบนท้องถนนและยังพบว่าประชากรไทยมีปัญหาด้านทัศนคติเกี่ยวกับการดื่มสุราและ สมรรถภาพในการขับรถ โดยมีความเห็นว่าแม้จะดื่มสุรา ก็ยังสามารถขับรถได้อย่างปลอดภัย (ณัฐณิ ษา เลอฟิลิแบร์ต, 2557)

โดยเฉพาะอุบัติเหตุจากการเมาแล้วขับ พบว่าการดื่มแล้วขับเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้เกิด อุบัติเหตุบนท้องถนน ด้วยฤทธิ์ของแอลกอฮอล์ซึ่งทำให้ความสามารถในการขับช้าลง ผู้ขับซึ่งเกิด ความมั่นใจมา ขาดสติ คึกคะนอง ประมาท ฯลฯ มีคดีเข้าสู่กระบวนการคุมประพฤติของสำนักงานคุม ประพฤติทั่วประเทศ 5,631 ราย ในจำนวนนี้มีคดีเมาสุราขับรถถึง 5,228 คดี เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2558 คดีเมาสุราขับรถเพิ่มขึ้นถึง 1,177 คดี คิดเป็นร้อยละ 29.05 ปัญหาเมาแล้วขับ เป็นปัญหาที่ นอกจากสร้างความเสียหายให้กับตนเองแล้ว ขณะเดียวกันยังสร้างความสูญเสียต่อบุคคลอื่น และ สังคมได้ด้วย ดังนั้น การลด ละ เลิก ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทั้งก่อนและขณะขับซึ่งจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ จะช่วยลดอุบัติเหตุบนท้องถนนลงได้ (ศูนย์เรียนรู้สุภาพะ (สสส.), ม.ป.ป.) รวมถึงการทะเลาะวิวาท และอาชญากรรม มีปัจจัยส่งเสริมที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นพื้นอารมณ์ของผู้ก่อเหตุ การเลี้ยงดูจาก ครอบครัว การป้องกันตนเอง ฯลฯ แต่ปัจจัยหนึ่งที่ลืมไม่ได้ก็คือการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หลายครั้ง ที่มีข่าวเมาแล้วทำร้ายร่างกาย เมาแล้วฆ่ากันตายกลางวงเหล้า ฯลฯ เป็นผลมาจากฤทธิ์ของ แอลกอฮอล์ทำให้กระบวนการคิด การตัดสินใจ การควบคุมสติ ทำงานได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ความ เมาจึงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ก่อให้เกิดการทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น ไม่เว้นแม้แต่กับคนในครอบครัว อาจ นำมาสู่การสูญเสียชีวิตทั้งต่อตนเองหรือต่อผู้อื่นได้ กรณีเด็กและเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 20 ปี กรณีที่ ดื่มแล้วก่อการวิวาท อาจได้รับโทษต่าง ๆ ตามมามากมาย อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อภาพรวมด้าน เศรษฐกิจและสังคมระยะยาว (ศูนย์เรียนรู้สุภาพะ (สสส.), ม.ป.ป.)

นอกจากนี้การสูญเสียผลิตภาพและต้นทุนระดับมหภาคเช่น ต้นทุนจากการเสียชีวิตก่อนถึง วัยอันควร ต้นทุนจากการสูญเสียประสิทธิภาพในการทำงานจากการขาดงาน และการสูญเสีย ประสิทธิภาพขณะทำงานในผู้ดื่มสุรา ผลกระทบจากการดื่มสุราไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในวันที่ดื่มเท่านั้น แต่จะส่งผลกระทบระยะยาวแม้จะหยุดดื่มแล้ว โดยทำให้เกิดผลเสียต่อสุขภาพและต่อภาคเศรษฐกิจโดยรวม นอกจากนี้ การดื่มสุรายังส่งผลให้ประเทศต้องเป็นภาระในการแบกรับค่ารักษาพยาบาลผู้ป่วยจากการ ดื่มสุราเป็นจำนวนมาก รวมทั้งค่าใช้จ่ายจากการบาดเจ็บอันเนื่องมาจากการดื่มสุรา ซึ่งเมื่อรวบรวม การประเมินมูลค่าความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในประเทศไทยแล้ว พบว่าต้นทุนที่เกิดจากการดื่ม สุราคิดเป็นมูลค่า 360 ล้านบาท หรือร้อยละ 1.99 ของรายได้ประชาชาติ (ณัฐณิษา เลอฟิลิแบร์ต, 2557) และจะเห็นได้ชัดเจนว่าการตลาดและการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มี ผลกระทบต่อสุขภาพและก่อปัญหาด้านสาธารณสุขและด้านสังคม ผลกระทบดังกล่าวทำให้ประชาคม โลกมีความตระหนักในการควบคุมและป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยองค์การอนามัยโลกมี การแนะนำกลุ่มมาตรการที่มีประสิทธิผลสูงสุดและมีต้นทุนต่ำ หรือมีความคุ้มค่ามากที่สุด ได้แก่ มาตรการจำกัดการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น การจำกัด วัน เวลา และสถานที่ขาย และกำหนด อายุขั้นต่ำของผู้ซื้อ มาตรการด้านภาษีและราคา และมาตรการควบคุมด้านการตลาดและโฆษณา (ฉัตรสุมน พุดมิกัญญา, 2556)

3. มาตรการที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หมายถึง สารอินทรีย์ชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นของเหลวใส กลิ่นฉุน ระเหยง่าย เมื่อบริโภคเข้าไปจะออกฤทธิ์ทำให้มีอาการมึนเมา แต่ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ยาเสพติดให้โทษ ตามกฎหมาย ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดใด หรือมีชื่อเรียกอะไรก็ตาม ทุกชนิดจะมีสารออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทที่เรียกว่า Psychoactive substance หรือ Psychoactive Drug แฝงตัวอยู่ แต่กระนั้นสุราเองก็ไม่ได้เป็นตัวปัญหาโดยตรง แต่อยู่ที่พฤติกรรมการดื่มสุราของมนุษย์ต่างหากดังที่ องค์การอนามัยโลก อธิบายความหมายของคำว่า Psychoactive substance ว่าหมายถึง “สารที่เมื่อเข้าสู่ร่างกายแล้วมีผลกระทบต่อการบวนการทางจิตใจ เช่น การรับรู้ ความรู้สึก ซึ่งการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณมากจะทำให้เกิดความมึนเมา มึนงง สูญเสียการทรงตัว พูดไม่ชัด และอาจถึงขั้นหมดสติได้ในที่สุด”³ และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ถูกจัดเป็นสารเสพติดที่เกือบทุกประเทศในโลกกำหนดให้สามารถซื้อขายได้อย่างถูกต้องตาม กฎหมาย และมีกฏว่า ร้อยประเทศที่กำหนดอายุขั้นต่ำของผู้บริโภค ซึ่งกำหนดแตกต่างกันไป เช่น ใน สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี จอร์เจีย และอิตาลี กำหนดให้อายุไม่ต่ำกว่า 16 ปี ในประเทศอินโดนีเซีย ศรีลังกา และสหรัฐอเมริกา กำหนดอายุขั้นต่ำคือ 21 ปีแต่ประเทศส่วนใหญ่ รวมถึงประเทศไทย กำหนดอายุขั้นต่ำไว้ที่ 18 ปี (นวรรัฐ เทศพิทักษ์, 2553)

แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายคือ พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งบัญญัติไว้ตั้งแต่ พ.ศ. 2551 ที่มาตรา 29 บัญญัติว่า ห้ามมิให้ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แก่บุคคลดังต่อไปนี้ 1) บุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์ 2) บุคคลที่มีอาการมึนเมาจนครองสติไม่ได้ และมีบทกำหนดโทษใน มาตรา 40 ว่า ผู้ใดขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยฝ่าฝืนมาตรา 29 หรือมาตรา 30(1) ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า กฎหมายห้ามเฉพาะผู้ขาย โดยกำหนดบทลงโทษให้มีความผิด ถึงขั้นจำคุก ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามผู้ซื้อ การซื้อนั้นจึงไม่เป็นความผิด

จากประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิงได้ทำให้เห็นถึงความซับซ้อนเชิงโครงสร้างทั้งในแง่ของการกำหนด และในแง่ของโอกาส และการเปลี่ยนแปลงสถานะต่าง ๆ ของวัยรุ่นหญิง ทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนั้นจึงต้องมาพิจารณาว่า มาตรการต่าง ๆ เกี่ยวกับการดื่มสุราที่มีอยู่นั้นเป็นอย่างไร และควรเป็นจะเป็นอย่างไร

งานวิจัยของ ฉัตรสุมน พฤตมิญญู และนิทัศน์ ศิริโชติรัตน์ (2562) เรื่องความสัมพันธ์ของ มาตรการบังคับใช้กฎหมายกับความถี่ในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน : ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กรณีกรุงเทพมหานคร ได้ใช้ข้อมูลการสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่ และการดื่มสุราของประชากร ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ใน พ.ศ. 2560 เป็นการศึกษาคุณลักษณะทั่วไปของเยาวชน (อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 19 ปี) ในพื้นที่กรุงเทพฯ ที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรการบังคับใช้กฎหมายกับความถี่ในการดื่มของเยาวชน เพื่อนำไปสู่การกำหนดแนวทาง ยุทธศาสตร์ นโยบายเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะทางด้านมาตรการทางกฎหมาย ผลการศึกษาพบว่า เยาวชนร้อยละ 10 เคยดื่ม เป็นเพศชายร้อยละ 64 เพศหญิงร้อยละ 36 โดยเยาวชนดื่มเบียร์ร้อยละ 63 รองลงมาเป็นสุราสี หรือสุราแดง ร้อยละ 27 กว้างหนึ่งหรือร้อยละ 54.2 ของผู้ดื่ม ชื่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ร้านขายของชำทั่วไป กล่าวได้ว่าเบียร์เป็นเครื่องดื่มที่

³ ช่วงศตวรรษที่ 19 งานวิจัยของศูนย์การแพทย์ฮาร์วาร์ดประเทศอังกฤษ พบผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ว่านำมาสู่อาการพิษสุราเรื้อรัง หากเสพติดสุราอย่างหนักจะทำให้เกิดโรคตับ ตีขาน ความผิดปกติทางจิต และเสียชีวิตในที่สุด ผู้คนจึงเริ่มเลิกดื่มแอลกอฮอล์และหันมาดื่มเครื่องดื่มชนิดอื่นแทน

เยาวชนดื่มมากที่สุดทั้งชายและหญิง เยาวชนชายดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สูงกว่าหญิงทุกประเภท ยกเว้นไวน์องุ่น/แชมเปญ/ไวน์ผลไม้ และไวน์คูลเลอร์/สุราผสมน้ำผลไม้/เหล้าปั่นที่หญิงดื่มในอัตราที่มากกว่า และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรการบังคับใช้กฎหมายกับความถี่ในการดื่มของเยาวชนในกรุงเทพมหานคร พบว่าการเคยพบเห็นหรือได้ยินการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความถี่ในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้น ขณะที่พื้นที่จำหน่ายสุราส่วนใหญ่อยู่ใกล้รั้วโรงเรียน สถานศึกษา และหอพักนักศึกษาเป็นจำนวนมาก ทำให้การดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องง่ายและปกติของวัยรุ่นไทย งานวิจัยนี้สรุปว่าเยาวชนชายดื่มมากกว่าหญิงสองเท่า เพศชายดื่มร้อยละ 64 เพศหญิงดื่มร้อยละ 36 ซึ่งเป็นวัยรุ่นหนุ่มสาว การดื่มร้อยละ 41 เป็นเบียร์ และ ร้อยละ 22 เป็นสุราสีหรือสุราแดง

พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และยาสูบ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข ได้ออกแนวทางปฏิบัติถึงการกระทำที่มีลักษณะสื่อหรือแสดงให้เห็นว่ามีเจตนาที่จะโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นการฝ่าฝืน ในมาตรา 32 ตามพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ดังต่อไปนี้ ห้ามมิให้ผู้ใดโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์หรือแสดงชื่อหรือเครื่องหมายของ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์อันเป็นการอวดอ้างสรรพคุณหรือชักจูงใจให้ ผู้อื่นดื่มโดยตรงหรือโดยอ้อม การโฆษณาหรือประชาสัมพันธ์ใด ๆ โดยผู้ ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทุกประเภทให้กระทำได้ เฉพาะการให้ ข อมูลข่าวสาร และความรู้ เชิงสร้างสรรค์สังคม โดยไม่มีการปรากฏภาพของสินค้า หรือบรรจุภัณฑ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้น เว้นแต่เป็นการปรากฏของภาพสัญลักษณ์ของเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์หรือสัญลักษณ์ของบริษัทผู้ ผลิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นั้นเท่านั้น ทั้งนี้ตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง

การขับชื้อโดยประมาทคือการขับชื้อโดยปราศจากความระมัดระวัง เช่น ขับรถโดยเมาสุรา หากขับชื้อโดยประมาททำให้ทรัพย์สินที่เป็นของหลวงเสียหาย เช่น เสไฟฟ้า สะพานลอย ป้ายจราจร จะมีความผิดตาม พ.ร.บ.จราจรทางบก พ.ศ. 2522 ซึ่งรัฐสามารถฟ้องเรียกค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการขับชื้อโดยประมาทจากผู้กระทำความผิดฐานละเมิด ซึ่งผู้กระทำ ความผิดต้องชดใช้ค่าเสียหายตามมูลค่าของทรัพย์สินนั้น ๆ (ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ (สสส.), ม.ป.ป.)

กฎหมายเกี่ยวกับสุรา (ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ (สสส.), ม.ป.ป.)

- ชาย แลกเปลี่ยน หรือให้สุรา หรือบุหรืแก่เด็กอายุต่ำกว่า 18 ปีเว้นแต่การปฏิบัติทางการแพทย์ จำคุกไม่เกิน 3 เดือน หรือปรับไม่เกิน 30,000 บาท - พ.ร.บ. คุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 26 (10) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์
- ขายสุรานอกเวลาที่กำหนด (นอกจากเวลา 11.00 - 14.00 และ 17.00 - 24.00) ฝ่าฝืนมีโทษจำคุก 6 เดือน ปรับ 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ - พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 4 และมาตรา 28 สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- ขายสุราในสถานที่ต่อเนื่องหรือติดกับสถานที่ดังต่อไปนี้
 - วัดหรือสถานที่สำหรับปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา
 - สถานบริการสาธารณสุขของรัฐ สถานพยาบาลตามกฎหมายว่าด้วยสถานพยาบาล และร้านขายยา ตามกฎหมายว่าด้วยยา
 - สถานที่ราชการ ยกเว้นบริเวณที่จัดไว้เป็นร้านค้าหรือสโมสร
 - หอพักตามกฎหมายว่าด้วยหอพัก

- สถานศึกษาตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ
 - สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิงตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมน้ำมันเชื้อเพลิง หรือร้านค้าในบริเวณ
สถานีบริการน้ำมันเชื้อเพลิง
 - สวนสาธารณะของทางราชการที่จัดไว้เพื่อการพักผ่อนของประชาชนโดยทั่วไป
 - สถานที่อื่นที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดโดยความเห็นชอบของคณะกรรมการ
 - ผู้ใดฝ่าฝืนระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกิน 10,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ - พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 27 และมาตรา 39 สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- ขยายหรือนำสุราออกแสดงเพื่อขายโดยไม่ได้รับอนุญาตขายสุรา สุราไทยทุกชนิด ปรับ 500 บาท สุราต่างประเทศ ปรับ 2,000 บาท - พ.ร.บ.สุรา พ.ศ. 2493 มาตรา 17 และมาตรา 40 กรมสรรพสามิต
 - ขยายสุรา หรือยินยอมปล่อยปละละเลยให้ผู้มีอาการมีเมามาจนประพฤตินุญวายหรือครองสติไม่ได้ เข้าไปหรืออยู่ในสถานบริการระหว่างเวลาทำการ ปรับไม่เกิน 50,000 บาท - พ.ร.บ. สถานบริการ พ.ศ. 2509 มาตรา 16(2) (3) มาตรา 27กระทรวงมหาดไทย

นอกจากมาตรการในระดับมหภาคของรัฐแล้ว ในท้องถิ่น การควบคุมสุราโดยชุมชน ถือเป็น มาตรการทางสังคมที่จำเป็นในการจัดการพฤติกรรมการดื่มสุราของประชาชน เพราะที่ผ่านมาภาครัฐรับมือกับปัญหาสุรา โดยการใช้นโยบายและมาตรการทางกฎหมายเป็นเครื่องมือในการจัดการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น วางเป้าหมายให้ “สังคมปลอดเหล้า” ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ปี พ.ศ. 2551 แต่การจัดการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ใช้มาตรการทางกฎหมายและกลไกภาครัฐ ไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินงานยังไม่สัมฤทธิ์ผล งานในเชิงภารกิจบนพื้นฐานแนวคิดแบบ “ไม่เอาขวดเหล้า” เป็นเรื่องที่ยากจะทำให้สำเร็จได้ เนื่องจากมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจจัดการไว้ที่รัฐ และขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง ดังนั้นประชาชนจึงไม่สามารถฝากความหวังไว้ที่รัฐอย่างเดียวได้ ภาคส่วนอื่น ๆ ของสังคมรวมทั้งภาคประสังคม ชุมชน และผู้หญิง จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการควบคุมสุรา (ไพบุลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

กล่าวคือ ในระดับท้องถิ่น เมื่อชุมชนรู้ว่ามีปัญหาสุรา โดยเฉพาะการได้รับผลกระทบบางอย่าง เช่น ญาติเสียชีวิตจากการดื่ม ชาวบ้านได้ลุกขึ้นมาจัดการบางสิ่งบางอย่างด้วยตัวของเขาเอง ที่ผ่านมามีการรณรงค์งดเหล้าในชุมชน ซึ่งสามารถประมวลออกได้เป็น 4 ลักษณะคือ 1) การรณรงค์ในชุมชนร่วมมือกับภาครัฐ เช่น ดำเนินโครงการลด ละ เลิกเหล้าในงานศพ เป็นต้น 2) ปฏิบัติตามแผนรณรงค์ระดับประเทศ เช่น งดเหล้าเข้าพรรษา โดยเน้นประชาสัมพันธ์ 3) ปฏิบัติตาม พ.ร.บ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 เช่น ไม่ดื่มในสถานที่ราชการ ไม่ดื่มในวัด เป็นต้น และ 4) กฎระเบียบในชุมชน เช่น โครงการชุมชนลดเสี่ยง ห้ามกินเหล้าในงานศพ ห้ามกินเหล้าในงานของชุมชน โดยมีระดับตั้งแต่การรณรงค์และตักเตือน จนกระทั่งการปรับหากฝ่าฝืน ยิ่งไปกว่านั้นการขับเคลื่อนปัญหาสุรา ยังมีการผลักดันให้เป็นวาระของท้องถิ่น หรือมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่กระทำผ่านกลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น อบต. ในแง่ นโยบายระดับท้องถิ่น การออกระเบียบหรือสร้างบัญญัติท้องถิ่นขึ้น การกำหนดธรรมนูญชุมชนของตนเองขึ้นมา รวมทั้ง

ความพยายามในการเข้ามามีส่วนร่วมของผู้หญิงโดยอาศัยความรู้ในเชิงเพศภาพ (Gendered Knowledge) เช่น การรวมกลุ่มของผู้หญิง และการพัฒนาเครือข่ายผู้หญิงเพื่อต่อสู้และต่อรองกับหน่วยงานรัฐ ข้าราชการ และนักการเมืองท้องถิ่น (ไพบุลย์ เสงสุวรรณ และคณะ, 2559)

ท่ามกลางความพยายามรณรงค์ให้ประชาชนงดเหล้าและเลิกเหล้า ธุรกิจเครื่องดื่มแอลกอฮอล์กลับซุกงูส่งเสริมให้ประชาชนหันมาบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพิ่มมากขึ้น โดยใช้วิธีการเจาะไปที่วิถีชีวิต หรือไลฟ์สไตล์ การส่งเสริมด้านการตลาด การโฆษณาชวนเชื่อ ลด แลก แจก แถม เพื่อกระตุ้นยอดขาย ซึ่งสามารถเข้าถึงผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวัยรุ่น หรือนักดื่มหน้าใหม่ กลยุทธ์ด้านการตลาดที่ธุรกิจใช้ เช่น เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถูกขอยตลาดให้มีอัตลักษณ์เฉพาะกลุ่มย่อย (Niche market) หรือจำแนกตลาดน้ำเมาตามเพศ วัย และอาชีพ เป็นต้น (นิษฐา หุ่นเกษม, 2556: 6-17)

อย่างไรก็ตาม การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ได้เกิดปรากฏการณ์สื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น นอกจากมาตรการในการรับมือเมื่อเกิดผลกระทบจากการดื่มสุราแล้ว จำเป็นต้องมีมาตรการป้องกันอย่างหลากหลาย เนื่องจากการดื่มสุรานั้นเป็นปัญหาสำคัญในระดับประเทศและจำเป็นต้องมีการป้องกันในระยะแรกในกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นนักดื่มหน้าใหม่โดยเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งหากมีการดื่มสุราอย่างต่อเนื่องจะส่งผลกระทบต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย ทั้งผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต ผลกระทบต่อการศึกษา ผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ และปัจจุบันสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นที่นิยมในประชาชนไทย ดังนั้นการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์มาช่วยให้ผู้ดื่มสุราสามารถเลิกดื่มได้ เห็นได้จากการพัฒนาเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการเลิกดื่มสุรา นักดื่มหน้าใหม่: เลิกเหล้าเข้าท่า ของศูนย์วิจัยปัญหาสุรา ดำเนินการอยู่ ลักษณะของเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์สำหรับการเลิกดื่มสุราของนักดื่มหน้าใหม่: เลิกเหล้าเข้าท่า สามารถรองรับระบบปฏิบัติการแบบ android และ ios มี websites รองรับ และทำงานแบบ Self-administering tool 3 ชั้น ได้แก่ 1) สร้างระบบควบคุมตนเองเป็นการบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับตนเอง และการดื่มของตนเอง โดยการประมาณจากที่เคยดื่มสุราในช่วง 3 เดือนที่ผ่านมา ได้แก่ จำนวนแก้วที่ดื่ม เวลาที่ใช้ในการดื่ม ค่าใช้จ่ายที่เสียไป และการบันทึกรางวัลที่จะให้ตนเองหากสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้เมื่อครบ 3 เดือน เพื่อให้ตัวเองมุ่งมั่นที่จะเปลี่ยนแปลง 2) สร้างระบบการช่วยเพิ่มการปฏิเสธการดื่ม เป็นการบันทึก Motto ข้อคิด คำพูดดี ๆ ประจำตัวเพื่อกอยเตือนให้ปฏิเสธการดื่ม และให้กำลังใจตัวเอง และบันทึกหมายเลขโทรศัพท์ของตัวช่วยขณะที่เราอยู่ในร้านเหล้า ซึ่งอาจเป็นคนใกล้ชิด สมาชิกครอบครัว เพื่อน หรือผู้ที่มีอิทธิพลที่สามารถช่วยเตือนเราได้ เพื่อส่ง SMS ไปคอยเตือนตามเวลาที่เรากลับมาดื่มได้ และ 3) สร้างระบบการกระตุ้นเตือน และการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยการบันทึกจุดอันตรายโดยการกด Check In สร้างพิกัดร้านที่ไปดื่มแต่ละครั้ง ทำได้ง่ายๆ การทำการ check out เมื่อเลิกดื่ม หรือออกจากจุดอันตรายพบว่าหากดื่มจนขาดสติการ Check out โดยระบบตัดเองตามเวลาที่ตั้งไว้ มีการบันทึก จำนวนแก้ว เวลา และค่าใช้จ่ายในการดื่มครั้งนั้น ต่อจากนั้นระบบจะทำการประมวลผลเพื่อกระตุ้นให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้เกิดการทบทวนตนเอง เทียบกับข้อมูลที่เราบันทึกไว้ในขั้นที่ 1 และจะให้กำลังใจเพื่อให้เราสามารถเปลี่ยนแปลงตนเองให้ลด ละ เลิกการดื่มสุราได้ตามที่ต้องการ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า การตลาดและการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นปัจจัยแวดล้อมสำคัญ ที่มีผลต่อทัศนคติและการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์โดยเฉพาะในเยาวชน กล่าวคือ การตลาด การโฆษณา การใช้ตราสัญลักษณ์เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมถึงการให้ทุนสนับสนุนกิจกรรม

ต่าง ๆ ของธุรกิจเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ มีงานวิชาการยืนยันแล้วว่าสิ่งเหล่านี้มีผลต่อทัศนคติเชิงบวกต่อการตี้ม การเลือกแบรนด์ในการตี้ม และการตัดสินใจตี้มของผู้บริโภค (วิชัย เอกพลากร, 2560) แม้จะมีพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 มาตรา 3 กำหนดบทนิยามของการโฆษณาไว้ว่า “โฆษณา หมายถึง การกระทำไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ให้ประชาชนเห็น ได้ยิน หรือทราบข้อความ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า และให้หมายความรวมถึง การสื่อสารการตลาด “การสื่อสารการตลาด” หมายความว่า การกระทำกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อขายสินค้า บริการ หรือภาพลักษณ์ การประชาสัมพันธ์ การเผยแพร่ข่าวสาร การส่งเสริมการขาย การแสดงสินค้า การจัดหรือสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรมพิเศษ และการตลาดแบบตรง....”

ในประเทศไทยการโฆษณาเครื่องตี้มแอลกอฮอล์เริ่มมีการพัฒนาหรือเป็นประเด็นปัญหาต่าง ๆ ดังจะเห็นได้จากการมีกรออกกฎหมาย นโยบายและมาตรการต่าง ๆ เช่น มาตรการควบคุมการโฆษณา โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2546 ต่อมาจึงมีการกำหนดมาตรการควบคุมโดยพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551

เมื่อกล่าวถึง วิวัฒนาการ ความก้าวหน้า ความเคลื่อนไหวของนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ การรณรงค์สาธารณะ และความก้าวหน้าของการจัดการปัญหาโดยภาคประชาชน รวมทั้ง ความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายแอลกอฮอล์และการบังคับใช้กฎหมายจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยมีเครื่องมือการดำเนินงานควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ คือ 1) พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551 2) ยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ 3) ยุทธศาสตร์โลกในการจัดการปัญหาการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ (โดยมีคณะกรรมการนโยบายเครื่องตี้มแอลกอฮอล์แห่งชาติ คณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ คณะกรรมการควบคุมเครื่องตี้มแอลกอฮอล์จังหวัด เป็นกลไกในการดำเนินการ) รวมถึงมาตรการทางกฎหมาย เช่น ภาษีราคา (เพื่อควบคุมการบริโภคเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ของประชาชน โดยรวมและประชาชนกลุ่มเสี่ยงผ่านกลไกการควบคุมให้เครื่องตี้มแอลกอฮอล์เป็นสินค้าที่ราคาแพงและหาซื้อยาก) และมาตรการควบคุมการเข้าถึงเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ เช่น 1) ขยายการควบคุมสื่อโฆษณาและสื่อสารการตลาด 2) ควบคุมบริษัทผู้ผลิตเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ในการทำกิจกรรมสื่อสารการตลาด และส่งเสริมให้สื่อมวลชนปลอดจากโฆษณาแฝง

นอกจากนี้ ยังมีมาตรการที่มีความจำเป็นและสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายแอลกอฮอล์ เช่น การให้ความรู้ การรณรงค์โน้มน้าว การปรับเปลี่ยนบริบทไปสู่การไม่ตี้ม และพัฒนากลไกเครือข่ายและระบบสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายแอลกอฮอล์ (ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา, 2562) นโยบายรัฐไทยส่งผลให้เกิดโครงการรณรงค์จากองค์กรภาครัฐและเอกชน/กรมสุขภาพจิต โรงพยาบาลบำบัดการติดสุรา โครงการของ สสส. มูลนิธิหญิงชายก้าวไกล) เพื่อ 1) เสริมพลังสร้างความรู้สู่เยาวชน 2) ส่งเสริมให้หน่วยงานต่าง ๆ รู้เท่าทันกลยุทธ์ และไม่รับทุนจากธุรกิจเครื่องตี้มแอลกอฮอล์ และ 3) สนับสนุนให้มีกิจกรรมปลอดเหล้า

แต่กระนั้น ระบบเศรษฐกิจแบบเสรี (laissez faire) ที่เกิดขึ้นด้วยโดยมีสมมุติฐานว่ามนุษย์ทุกคนมีความสามารถในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการเท่ากัน ยุคสมัยที่การค้าและเศรษฐกิจของโลกอยู่ในลักษณะจำกัดในวงแคบ ๆ สภาพของสินค้าและบริการยังไม่มี ความสลับซับซ้อนมากนัก กระบวนการผลิตยังเป็นแบบเรียบง่าย ตลาดเป็นลักษณะการแลกเปลี่ยนสินค้าซึ่งกันและกัน (barter trade) ไม่มีความจำเป็นที่รัฐจะต้องหาเครื่องมือหรือมาตรการเพื่อคุ้มครองผู้บริโภค เพราะอิทธิพลแนวคิดในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยตั้งอยู่บนความอิสระและเสรีภาพในการดำรงชีวิตของ

คนเท่าเทียมกัน ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจการค้าขายและการบริการต่าง ๆ มีกระบวนการที่สลับซับซ้อนเกินกว่าผู้บริโภคโดยทั่วไปจะตามได้ทัน ประเทศต่าง ๆ จึงหันมาพิจารณาถึงความเป็นธรรมในสังคมและประโยชน์ของสาธารณชนโดยทั่วไป ในลักษณะสิทธิของผู้บริโภคจึงควรที่จะได้รับความคุ้มครอง (กลยุทธ์การตลาด, 2555) แม้ประเทศไทยแม้จะมีกฎหมายเกี่ยวกับการทำการตลาดและการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แต่ก็ควบคุมได้เพียงบางส่วนและยังมีปัญหาในการตีความ ในขณะที่ผู้ประกอบการและประชาชนก็ยังขาดความเข้าใจในกฎหมาย กล่าวคือ ประเทศไทยมีทั้งพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายหลักในการดำเนินมาตรการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมีแผนยุทธศาสตร์แอลกอฮอล์ระดับชาติที่เป็นแผนแม่บทในการวางนโยบายจัดการปัญหาแอลกอฮอล์ในประเทศ (วิชัย เอกพลากร และคณะ, 2557)

ชนิษฐา พรหมกระโทก และวิลาวัลย์ ชมนิรัตน์ (2563) อธิบายถึงวิธีการที่ชุมชนดำเนินการเพื่อป้องกันและลดการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น เช่น ป้ายงานศพงานกฐินปลอดเหล้า ปฏิญาณตนทำดีต่อหน้าพระบรมฉายาลักษณ์ ผู้ใหญ่ในชุมชนเมื่อเห็นแนะนำบอกเตือน ขอให้ตำรวจมากวาดขันจราจร ผู้นำแต่ละหมู่บ้านช่วยกันรักษาความสงบ ขณะที่เทศบาลมีโครงการไม่เสพ ไม่ท้อง และโครงการฝึกการปฏิเสธ ที่แม้วัยรุ่นและผู้ปกครองเข้าร่วมเข้าร่วมโครงการเป็นอย่างดีแต่ยังขาดความต่อเนื่อง วัยรุ่นไม่ลดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และโครงการวัดเฉพาะความพึงพอใจเป็นหลัก ไม่มีการติดตามผลเชิงพฤติกรรม นอกจากนี้ยังพบว่า การดูแลป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของครอบครัว โรงเรียน และชุมชนพบว่ามีอุปสรรคที่เกิดจากตัวบุคคลซึ่งเป็นวัยรุ่นที่เป็นวัยอยากรู้อยากลอง ร่วมกับการที่เพื่อนชวนดื่มจึงทำให้ดื่มร่วมกันเป็นกลุ่มกับเพื่อน แม้ทางโรงเรียนจะมีการควบคุมดูแลมีกฎระเบียบที่เคร่งครัดแต่วัยรุ่นส่วนใหญ่ดื่มในชุมชน และมักจะดื่มมากในงานบุญ ประเพณี เทศกาลต่าง ๆ โดยเฉพาะมีหมอลำและรณรงค์จะเป็นตัวกระตุ้นที่สำคัญให้กลุ่มวัยรุ่นดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มากขึ้นและอาจทำให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงตามมาได้ ดังนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาให้เกิดกระบวนการในการป้องกันและลดดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดูแลวัยรุ่นตามบริบทของชุมชน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันภายในตัวบุคคลให้วัยรุ่นลดดื่มและลดปัญหาผลกระทบที่ตามมาจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Aryamuang S, Suwannimit A, Chaichan A., 2013)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การดื่มสุรามีผลต่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิดจนส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เสพ เป็นสาเหตุสำคัญให้สุรามีบทบาทในสังคม 2 นัย คือ บทบาทที่ได้รับยกย่องว่าเป็นน้ำอมฤต กับที่เป็นการตำหนิว่าเป็นสิ่งเสพติด ในบางสังคมอาจเป็นทั้งสิริมงคลและสิ่งต้องห้าม บางขณะสุราเป็นยา แต่ก็เป็นโทษ ต่อสุขภาพได้เช่นกัน ในทางประวัติศาสตร์ยังไม่มีหลักฐานระบุแน่ชัดว่า ความเป็นมาของสุรา ในประเทศไทยเริ่มมาแต่เมื่อใด แต่อันุมานได้ว่า ผู้คนในดินแดนแถบนี้ น่าจะรู้จักสุราเป็นเวลานานแล้ว จากข้อเท็จจริงที่ว่าคนในดินแดนแถบนี้รู้จักปลูกข้าวมาไม่น้อยกว่า 5,000 ปี การผลิตสุราเป็นวิวัฒนาการที่มนุษย์รู้จักนำข้าวมาหมักเปียร์ และมีหลักฐานจารึกภาษาเขมรที่ปราสาทพนมรุ้งกล่าวถึง การเช่นสรวงมีการใช้สุรา (พระไพศาล วิสาโล, 2565) ขณะที่ปัจจุบันการสำรวจพฤติกรรมกรรมการดื่มสุรา กองสถิติสังคม สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2564) พบว่า ประชากรไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ไม่ดื่มสุรา โดยประชากรเพศหญิงเกือบร้อยละ 80 ไม่เคยดื่มสุราเลยในชีวิต ขณะที่ กลุ่มประชากร “นักดื่มหน้าใหม่” (novice drinkers) ที่เป็นเยาวชนอายุ 15-24 ปี กลับพบว่าอัตราความชุกของนักดื่มหน้าใหม่ในประชากรหญิงเพิ่มสูงขึ้นมาก การวิจัยจึงเน้นทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุราของวัยรุ่นหญิง และนำเสนอเป็นสองส่วน คือ ส่วน

แรก สถานการณ์การดื่มสุราของวัยรุ่นหญิง และส่วนที่สอง ผลกระทบจากการดื่มสุราของวัยรุ่นหญิง และมาตรการที่เกี่ยวข้อง

4. แนวคิด ทฤษฎีในการศึกษา

4.1 แนวคิดหลังโครงสร้างและหลังสมัยใหม่

ไซยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (2560) กล่าวว่า แนวคิดหลังโครงสร้างนิยมมีการการตั้งคำถามกับความหมาย (meaning) ความจริง (truth) ความรู้ (knowledge) ความเป็นตัวแทน (representation) การรับรู้ (subjectivity) เจตนา (intention) หรือเอกลักษณ์/ตัวตน (identity/self) แนวคิดหลังโครงสร้างนิยม ปฏิเสธความคิดที่ว่าความจริงมีเพียงหนึ่งเดียวและมุ่งวิพากษ์ทฤษฎีใหญ่ (grand theories) หรือระบบคิด (systems of thought) ที่อ้างว่าเปิดเผยความจริงได้ซึ่งประกอบด้วย ศาสนา ความจริงทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์ และยังเสนอว่าความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจและความรู้สามารถมีผลต่ออัตวิสัย (subjectivity) และอัตลักษณ์ (identity) ได้ เช่น แนวคิดเรื่อง intertextuality (สัมพันธ์บท) ของ Roland Barthes และแนวคิด difference (ความแตกต่าง) Jacques Derrida Derrida ที่กล่าวว่าภาษาและความคิดแบบนามธรรมเป็นวิธีการที่จะได้มาซึ่งความรู้ของโลกความเป็นจริง (real world) แม้ว่าจะคาดคะเนถึงวัตถุที่เป็น “จริง” แต่ก็เป็นเพียงสัญลักษณ์เท่านั้น แนวคิดหลังโครงสร้างนิยมยังปฏิเสธความเป็นจริงสากล แต่เชื่อในความแตกต่างหลากหลาย และเชื่อว่าความเป็นจริงและการสร้างความรู้เป็นความเลื่อนไหล ย้อนแย้ง จึงมุ่งเน้นที่การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างอำนาจ ภาษาและความรู้ ซึ่งเป็นที่รับรู้ทั่วไปว่าความรู้เป็นดั่งบท (text) ที่ไม่เที่ยงธรรมและกระต่อนกระแท่น ไม่เป็นธรรมชาติและเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์ทางอำนาจระหว่างปัจเจกบุคคลหรือกลุ่ม โดยมองว่าความเป็นจริงและองค์ความรู้แต่ละอย่างมีกฎเกณฑ์และความสมเหตุสมผลในการอ้างอิงต่อความจริง ความถูกต้อง และความเที่ยงตรงภายใต้ความชอบธรรมที่องค์ความรู้นั้นได้สร้างขึ้นมารองรับ “การนำเสนอความรู้” (performativity) ซึ่งจะมีความชอบธรรมมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับกระบวนการสถาปนาองค์ความรู้ นั้นว่ามีความสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดอยู่มากหรือน้อยเพียงใด ในแง่นี้ความรู้กับความจริงจึงไม่ใช่สิ่งเดียวกัน และจากการนำเสนอความรู้แต่ละอย่างที่อยู่ภายใต้ระบบการสร้างความชอบธรรมที่แตกต่างกัน จึงไม่สามารถที่จะประเล้าได้ด้วยหลักเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานเดียวกันได้ หากจะประเล้าว่าความรู้ชุดใดถูกต้อง ก็จะต้องใช้ระบบกฎเกณฑ์ที่อยู่บนฐาน “เกมภาษา” เดียวกัน ดังนั้นจึงไม่มีความรู้ชุดใดที่สามารถอ้างได้ว่าชุดความรู้ของตนเป็นความจริงเพียงหนึ่งเดียวที่ถูกต้องและชอบธรรม หรือมีความเหนือกว่าชุดความรู้อื่นที่มีเกมภาษาต่างกันไป (ไซยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2560)

แนวคิดหลังโครงสร้างนิยม มีความเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏในสังคมมิใช่ขึ้นอยู่กับระบบหรือโครงสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้น แต่เป็นสิ่งที่สามารถก่อสร้างและสร้างใหม่ได้โดยอาศัยการตีความที่หลากหลาย นักคิด มิเชล ฟูโก่ มองว่า วาทกรรม เป็นกระบวนการในการสร้างตัวตนและความหมายให้กับสรรพสิ่ง ต่าง ๆ ในสังคม โดยมีชุดของความคิดที่แฝงเร้นด้วยอำนาจและอุดมการณ์ของสังคมผ่านช่วงเวลาหนึ่งๆ แนวคิดฟูโก่ มอง ความรู้และอำนาจ ทำให้เห็นว่าปัจเจกบุคคลถูกห่อหุ้มด้วยวาทกรรมและการปฏิบัติวาทกรรม วาทกรรมจึงมีบทบาทในการกำหนดโลกทัศน์ ควบคุมโลกทัศน์ สร้างมาตรฐานความถูกต้องและชี้นำพฤติกรรมต่างๆของสมาชิกในสังคม นอกจากนี้วาทกรรมเป็นสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้นมาและทำงานกับอำนาจ เพื่อผลิต ถ่ายทอดและตอกย้ำความรู้เกี่ยวกับสังคม ความรู้จึงถูกทำให้กลายเป็นสภาพความเป็นจริงที่มนุษย์คิดว่าไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากนี้

แนวคิดนี้ยังมองว่า มนุษย์ไม่ได้เป็นหุ่นนิ่ง แต่สามารถต่อสู้ ต่อต้าน และค้นหาตัวตน ตนเองได้ (ปิยรัตน์ ปั่นลิ้, 2545)

นักคิดยุคหลังความทันสมัยพยายามนำเสนอวัฒนธรรมชุดใหม่ที่เรียกว่า “การเมืองแห่งความแตกต่าง” (Politics of difference) ซึ่งไม่เพียงแต่ตั้งคำถามท้าทายถึงการอ้างอิงคุณค่าและมาตรฐานความเป็นสังคมที่ถือว่าเป็นสากลอย่างที่สุดแล้ว ทว่ายังรวมรวมถึงการยืนยันในคุณค่าของความเป็นปัจเจก ความแตกต่าง ความหลากหลาย ความเป็นท้องถิ่น และพหุลักษณะนิยม (Pluralism) นักคิดของสำนักยุคหลังความทันสมัยเห็นพ้องกับนักปรัชญาที่ชื่อ ดเรยฟัส (Dreyfus) ที่ว่า มนุษยชาติ คือ การดำเนินหนทางของชีวิต ที่เป็นไปตามการตีความหมายของตัวตน เสมือนหนึ่งว่า ประวัติของมนุษยชาติเรา คือชุดของธรรมชาติแห่งความแตกต่างหลากหลายจำนวนมหาศาล กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ มนุษย์เราไม่มีธรรมชาติที่เป็นการเปลี่ยนผ่านในเชิงประวัติศาสตร์ หรือไม่มีธรรมชาติที่เป็นการเปลี่ยนผ่านเชิงวัฒนธรรม ทว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่ทำให้ความเป็นมนุษย์เป็นไปอย่างสมบูรณ์ผ่านการพรรณนาอธิบายและการตีความหมายของโลก วัฒนธรรมไม่ใช่สิ่งที่นำมาหุ้มห่อความเป็นสากลของมนุษย์ให้หลากหลายออกไป ทว่าวัฒนธรรมเป็นสิ่งที่หลอมละลายปัจเจกเข้าด้วยกัน และช่วยปั้นแต่งธรรมชาติตลอดจนอัตลักษณ์ของปัจเจกอย่างลึกลับ ไม่มีตัวตนของบุคคลใดที่จะเป็นการเปลี่ยนผ่านในเชิงประวัติศาสตร์ ไม่มีตัวตนของบุคคลใดที่เป็นสากล มีแต่ตัวตนของท้องถิ่น ไม่มีทฤษฎีสากลที่อธิบายตัวตน มีแต่ทฤษฎีท้องถิ่นที่ใช้อธิบายตัวตนได้ (Cushman, 1990: 599 อ้างใน กิตติพัฒน์ นนทปัทมะดุลย์, 2553)

แนวคิดวาทกรรม (Discourse)

ตามแนวคิดของฟูโก อำนาจและความรู้ถูกหล่อหลอมรวมกันเป็นสิ่งที่เรียกว่า วาทกรรม อำนาจแสดงออกโดยการกำหนดว่าสิ่งใดเป็นความจริง ความดี มีศีลธรรม ฟูโกไม่เชื่อว่ามีความจริงจริง ๆ (สิ่งที่เชื่อว่าเป็นความจริง) สิ่งที่เราเห็นว่าเป็นความจริงนั้น คือวาทกรรมเกี่ยวกับความจริง อย่างหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นและหล่อหลอมให้เชื่อว่าเป็นจริงเช่นนั้น ทำให้คนรับรู้เข้าใจว่ามันเป็นความจริงสำหรับฟูโกแล้ว ความจริงไม่ได้เป็นสิ่งที่ตั้งอยู่ภายนอก แล้วมนุษย์เสาะแสวงหาจนพบและยอมรับความเป็นจริงนั้น แต่ความจริงเป็นเรื่องของการผลิตเช่นเดียวกับการผลิตในรูปแบบอื่น ๆ ในสังคม โดยในสังคมหนึ่ง ๆ จะมีระเบียบวิธีการจัดการเกี่ยวกับความจริง (regime of truth) ซึ่งก็คือการมีวาทกรรม และวาทกรรมทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่สร้างขึ้นให้ดำรงอยู่และเป็นที่ยอมรับของสังคมในวงกว้าง (valorize) กลายเป็น “วาทกรรมหลัก” (dominant discourse)

เมื่อความจริงเป็นวาทกรรมที่ถูกสร้างขึ้น การได้มาซึ่งความจริงในสังคม จึงมิใช่เรื่องของการเสาะแสวงหาความจริงจากภายนอกอีกต่อไป แต่เป็นการต่อสู้กันของวาทกรรม การที่จะตัดสินว่าสิ่งใดจริง สิ่งใดไม่จริง จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้ผลกระทบของอำนาจ ดังนั้นความจริงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้กรอบของอำนาจ หรือความจริงก็คืออำนาจนั่นเอง (Foucault, 1980: 133 อ้างใน ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2560) อำนาจก่อให้เกิดความรู้ ผลิตวาทกรรม ผลิตความเป็นจริงในสังคม (reality) สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ ฟูโกได้นำขึ้นมาพิจารณาใหม่ซึ่งก็ยืนยันแสดงว่าความรู้ไม่ใช่สิ่งที่บริสุทธิ์และปราศจากอคติ ยิ่งไปกว่านั้นความรู้ยังมีความสัมพันธ์กับอำนาจชนิดที่แยกกันไม่ออก การขยายขอบเขตของอำนาจก็มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเพิ่มความรู้และทุก ๆ การสร้างความรู้จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับการเพิ่มอำนาจ

มิเชล ฟูโก้ ซึ่งเป็นนักคิด นักเขียน นักปรัชญาชาวฝรั่งเศสที่มีชื่อเสียงโด่งดังในงานยุคหลังของเขาเกี่ยวกับวาทกรรมนั้น ได้ให้ความหมาย และคำอธิบายเกี่ยวกับวาทกรรมไว้ว่า หมายถึง ระบบและกระบวนการในการสร้าง/ผลิต (Constitute) เอกลักษณ์ (Identity) และความหมาย (Significance) ให้กับสรรพสิ่งต่าง ๆ ในสังคมที่ห่อหุ้มเราอยู่ ไม่ว่าจะเป็นความรู้ ความจริง อำนาจ หรือตัวตนของเราเอง นอกจากนี้วาทกรรมยังทำหน้าที่ตรึงสิ่งที่เราสร้างขึ้นให้ดำรงอยู่ และเป็นที่ยอมรับในสังคมเป็นวงกว้าง (Valorize) กลายสภาพเป็นวาทกรรมหลัก (Dominant discourse) (ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร, 2542: 19-20)

อภิญา เพื่อฟูสกุล (2546: 51) กล่าวว่า วาทกรรมเป็นการผลิตความหมายเกี่ยวกับความจริงต่าง ๆ ที่รวมถึงการผลิตชุดของความรู้ กฎเกณฑ์และข้อปฏิบัติทางสังคม การมีสถาบันทางสังคม และการปฏิบัติการทางสังคมที่สืบเนื่องมาจากความรู้นั้น วาทกรรมเป็นอำนาจที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการนิยามตนเองตามความรู้ที่ถูกผลิตออกมา เป็นกระบวนการทางประวัติศาสตร์สังคมที่สถาปนา “อาณาจักรแห่งความจริง” (Regime of truth) ชุดหนึ่งขึ้นมาและความจริงนั้นจะถูกนำไปสู่ปฏิบัติการทางสังคมทั้งในระดับมหภาคและจุลภาค

กฤษดาพรรณ หงศ์ดารมภ์ และโสรัจจ์ หงศ์ดารมภ์ (2549: 104-134) กล่าวว่า แนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เป็นแนวคิดที่ ตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดว่า ถ้อยคำที่ใช้ในการสื่อสารในสังคมเรานั้น ไม่ใช่เพียงรูปภาษาที่เรียงต่อกัน เท่านั้น แต่มีการแฝงเจตนา ความคิด และความเชื่อของผู้กล่าวถ้อยคำนั้น ๆ นอกจากนี้ ถ้อยคำ ยังสะท้อนความคิด ความเชื่อของสังคม เนื่องจากผู้ใช้ภาษาไม่ได้ใช้ภาษาเพียงคนเดียวในโลก แต่ภาษาที่เขาใช้เป็นผลผลิตของการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มสังคมที่เขาเป็นสมาชิก ถ้อยคำ จึงมีลักษณะ เป็นทั้งที่เป็นของบุคคลและของสังคม

ปฏิบัติการทางวาทกรรมกับการสร้างความจริงทางสังคม

Foucault สนใจการทำความเข้าใจระบอบของปฏิบัติการ (Regime of Practice) ในการผลิตความรู้ที่เขาเรียกว่า วาทกรรม และสนใจเพียงว่า ผู้สร้างวาทกรรมนั้นทำหน้าที่อย่างไรในสังคมผลิต/สร้างวาทกรรมใดขึ้นมา และมันไปมีปฏิสัมพันธ์กับอำนาจได้อย่างไร (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2552) อำนาจในมุมมองของ Foucault นั้น มิได้มาจากส่วนกลางหรือโครงสร้าง แต่อำนาจนั้นกระจัดกระจายอยู่ในทุกหนทุกแห่ง และอยู่ในทุกๆตำแหน่งของอัตบุคคล (subject) (Sarup, 1993) ซับซ้อนและไร้ทิศทาง ซึ่งการไม่เห็นด้วยกับการใช้อำนาจครอบงำทางความคิด จึงให้ความสำคัญกับความหลากหลาย ทำให้เรารู้จักคิดแบบองค์รวม โดยเราต้องใช้วิธีวิพากษ์และอาศัยระบบความคิดและวิธีการวิเคราะห์ที่หลากหลายมากขึ้น (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2545) โดยตั้งคำถามต่อองค์ความรู้ทางการแพทย์และระบาดวิทยาที่ถูกนำมาใช้สร้างวาทกรรมในการเข้ามามีการจัดการควบคุมชีวิต และสร้างระเบียบวินัยให้กับผู้ป่วยปฏิบัติตาม เป็นการอ้างความชอบธรรม และความเป็นสากล แต่แท้จริงแล้วคือ การปิดกั้น กดดัน เบียดบัง และละเลยวาทกรรม หรือความคิดแบบอื่นๆ การศึกษาเรื่องเล่าของวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นการเปิดพื้นที่ให้พวกเขาได้มีตัวตน และการค้นหาชุดความรู้ความจริงเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิงในสังคมไทย

การทำงานของวาทกรรมแต่ละชุดจะทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตความจริงทางสังคม (social reality) ซึ่งคนในสังคมนั้นจะต้องมีประสบการณ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่องจึงจะเข้าใจวาทกรรมนั้นๆ นอกจากนี้วาทกรรมยังเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขของกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม รวมถึงกระบวนการอันซับซ้อนในการประกอบสร้างความเป็นจริงในสังคม ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปว่า “หากปราศจากวาทกรรม

ย่อมไร้ความจริงทางสังคม และหากไม่เข้าใจวาทกรรม ย่อมไม่มีความเข้าใจในความเป็นจริงทางสังคม และไม่มีประสบการณ์ร่วมกัน รวมถึงปราศจากความเป็นตัวตนของผู้คนในสังคม” (Phillips and Hardy, 2002 อ้างอิงจาก เกศกนก ชุ่มประดิษฐ์, 2550)

ด้านปฏิบัติการของวาทกรรม O’Sullivan et al (1994: 93-94) ได้อ้างอิงจากแนวคิดของ Foucault ว่า วาทกรรมแต่ละแบบแผนจะปฏิบัติการด้วยการแสดงตัวออกมาพร้อมกัน 2 รูปแบบ โดยแบบแรกจะเป็นการแสดงตัวของวาทกรรมที่เป็นไปตามกฎเกณฑ์ทั่วไป (the general theoretical notion of discourse) หมายถึง ความหมายตามภาษาเฉพาะสังคมเฉพาะถิ่น (langue) วาทกรรมลักษณะนี้ มักเป็นผลผลิตที่เกิดขึ้นในสังคม ถูกสร้างขึ้นโดยสถาบันและประวัติศาสตร์โดยมีความหมายไปตามสถาบันนั้นๆ ส่วนวาทกรรมอีกแบบหนึ่ง คือ วาทกรรมแบบพิเศษ (specific discourse) ซึ่งเป็นวาทกรรมที่ถูกสถาปนาขึ้นตามความรู้สึก (sense) ทางสังคม มักจะต้องมีการเผชิญหน้าและโต้แย้งซึ่งกันและกัน ในระหว่างการสื่อสาร อาทิ วาทกรรมของสื่อ (media discourse) นั่นก็คือ เรื่องราว เนื้อหา การใช้ภาษา ซึ่งถือว่าเป็นวาทกรรมอีกชนิดหนึ่งที่ปรากฏในข่าว วาทกรรมในวงการแพทย์ (medicine discourse) วาทกรรมทางวรรณกรรม (literature discourse) หรือวาทกรรมในเชิงของวิทยาศาสตร์ (science discourse) เป็นต้น ซึ่งวาทกรรมแบบพิเศษมักจะแฝงเร้นไปด้วยอำนาจ (power) สอดแทรกอยู่ในวาทกรรมนั้น

ในแง่ของความสัมพันธ์ระหว่างวาทกรรมกับอำนาจนั้น Foucault (1980: 119) กล่าวว่า วาทกรรมได้เข้าไปมีส่วนสร้างความชอบธรรมในการจัดสรรอำนาจของชนกลุ่มต่างๆ ในสังคม กล่าวคือ ถ้าการอธิบายข้อเท็จจริงโดยอาศัยกรอบวาทกรรมแบบใดแบบหนึ่งยอมก่อให้เกิดองค์ความรู้ในรูปแบบนั้นๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างความชอบธรรมและการจัดสรรอำนาจในสังคม ฉะนั้นอำนาจ (power) จึงเป็นสิ่งที่ดำรงอยู่โดยทั่วไปและได้กำเนิดสรรพสิ่งพร้อมก่อให้เกิดการกำหนดรูปแบบความรู้พร้อมผลิตวาทกรรมโดยได้ผลิตเครือข่ายทางอำนาจซึ่งเคลื่อนผ่านรูปลักษณ์ทางสังคม ซึ่งมีบทบาทในเชิงควบคุมและบทบาทในการบังคับปฏิบัติการควบคู่กัน

อำนาจ (Power)

แนวคิดหลักของฟูโกเป็นเรื่องเกี่ยวกับ อำนาจ ฟูโกวางทฤษฎีให้กับสำนักหลังโครงสร้างนิยมเกี่ยวกับพื้นฐานที่วิถีสถิตของอำนาจถูก conceptualize ได้อย่างไร ฟูโกได้วิพากษ์ทฤษฎีเกี่ยวกับอำนาจของสำนัก Marxism ที่มีฐานมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ ที่นิยามว่าอำนาจเป็นดังเช่น อำนาจอธิปไตย (sovereign) มีลักษณะมาจากที่ใดที่หนึ่ง ถูกสร้างจากส่วนกลาง และถูกใช้เป็นเครื่องมือของรัฐในการบังคับกดขี่ให้คนปฏิบัติตาม แต่แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจของฟูโกนั้น เป็นเรื่องของความสัมพันธ์เชิงอำนาจซึ่งเกิดขึ้นเฉพาะที่ อำนาจมิได้เกิดจากชนชั้นที่ปกครองลงไปสู่ผู้ถูกปกครอง หากแต่อำนาจเกิดจากความรู้ของผู้เชี่ยวชาญเช่นความทันสมัย (modernity) กระจุกกระจายอยู่ในสังคม ดำรงอยู่ทุกหนทุกแห่งในทุกระดับของสังคม

ในสังคมสมัยใหม่ อำนาจแสดงออกโดยเทคนิคของระเบียบวินัยต่าง ๆ ได้แก่ การเฝ้าระวัง (surveillance) การจัดหมวดหมู่ (categorization) และการแทรกแซงเข้าไปจัดการ (intervention) โดยผู้เชี่ยวชาญในสังคม การจ้องมอง (gaze) เป็นประเด็นที่ปรากฏอยู่ในงานของฟูโกมาโดยตลอด ตั้งแต่ Madness and Civilization (Foucault, 1965) The Birth of Clinic (Foucault, 1973) และ Discipline and Punishment (Foucault, 1977) การจ้องมองเป็นเรื่องเกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูล ให้ข้อมูล และการสร้างวาทกรรมในเรื่องนั้น ๆ ฟูโกกล่าวว่า การจ้องมองทางการแพทย์

(Medical gaze) พิจารณาร่างกายมนุษย์เป็นร่างกายที่ว่าง่ายหรือดัดแปลงได้ (Docile body) ร่างกายถูกมองเห็นเป็นเครื่องจักร เมื่อร่างกายมีปัญหาเราสามารถที่จะแก้ไขปัญหานั้นได้ แพทย์มีการพัฒนาเทคนิควิธีการต่างๆ อยู่เสมอที่จะเข้ามาควบคุมวิถีชีวิตประจำวันของคนทั่วไป ตั้งแต่เกิดจนตาย ผ่านกระบวนการจ้องมองทางการแพทย์ โดยผ่านเครื่องมือต่าง ๆ พฤติกรรมของคนถูกศึกษาตลอดเวลา เป็นทศวรรษ จากบุคลากรทางการแพทย์ไม่ว่าจะเป็นนักพฤติกรรมศาสตร์ หรือนักจิตวิทยา นักชีววิทยา เป็นต้น

ฟูโกต์เสนอว่า อำนาจมีอยู่ในทุกที่ในสังคม อยู่ในทุก ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อำนาจถูกผลิตจากช่วงขณะหนึ่งไปสู่อีกช่วงขณะหนึ่ง ในทุกๆ จุดหรือค่อนข้างในทุกความสัมพันธ์จากจุดหนึ่งไปสู่อีกจุดหนึ่ง อำนาจมีอยู่ในทุกที่ที่ไม่ใช่เฉพาะว่ามันห้อมล้อมทุก ๆ สิ่ง แต่เพราะว่ามันมาจากทุกแห่ง อำนาจมีหลากหลายศูนย์กลาง และไม่ได้ถูกจัดระเบียบตามหลักการเดียว เช่น การจัดแบ่งแยกทางเพศ แต่ถูกจัดระเบียบจากหลาย ๆ หลักการ ดังนั้นอำนาจจึงไม่ได้ดำรงอยู่ที่สถาบันหนึ่งหรืออยู่เฉพาะกับรัฐ แต่อยู่ในทุกที่แห่งสังคม การดำเนินงานของอำนาจผ่านปฏิบัติการทางวาทกรรม ได้ผลิตความคิดในเรื่องความจริง ขอบเขตของเรื่องส่วนตัว เป็นเรื่องการเมือง ความแตกต่างในหมู่ผู้หญิงเป็นประโยชน์มากกว่าคุกคาม

ในทัศนะของฟูโกต์ได้มีการใช้อำนาจ ที่นั้นย่อมจะต้องมีการต่อต้าน ชัดขึ้นเกิดขึ้น ดังปรากฏในงานเขียนของฟูโกต์ “Where there is power, there is resistance, and yet, or rather consequently, this resistance is never in a position of exteriority in relation to power” (Foucault, 1978: 95) ไม่มีความสัมพันธ์เชิงอำนาจเกิดขึ้นโดยปราศจากการต่อต้าน และการต่อต้านนั้นเป็นของจริง (real) และมีประสิทธิภาพ (effective) มากกว่าเนื่องจากการต่อต้านก่อตัวขึ้นตรงที่ซึ่งความสัมพันธ์เชิงอำนาจแสดงออก การต่อต้านอำนาจไม่ได้มาจากที่อื่นๆ แต่อยู่ที่เดียวกับอำนาจ มนุษย์มิได้ตกอยู่ในสภาวะไร้อำนาจสิ้นเชิงจนปราศจากพื้นที่ที่จะแสดงบทบาทการกระทำ แต่กระจายไปทุกหนแห่งของอำนาจอาจทำให้การต่อต้าน ชัดขึ้น จะต้องเคลื่อนย้ายฐานปฏิบัติการไปได้ทุกที่และทุกเวลาและมีลักษณะของพลวัตร ที่สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบและกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับอำนาจที่ต่อต้าน (Foucault, 1978)

การศึกษาวาทกรรม อำนาจในตนของวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ นำแนวคิดทฤษฎีหลังโครงสร้างและหลังทันสมัยมาใช้ แนวคิดที่ปฏิเสธความจริงที่เป็นสากลแบบปฏิฐานนิยม แต่ให้ความสำคัญกับฐานคิดเชิงปรัชญาแบบ Constructivism เชื่อในความจริงสัมพัทธ์ที่เป็นผลของการสร้าง และมีหลายชุดความจริงขึ้นอยู่กับเป็นความจริงของใคร และต้องอาศัยความรู้สึกนึกคิด (Subjectivity) เข้าไปเกี่ยวข้อง และต้องพาตัวเองเข้าไปสัมพันธ์กับปรากฏการณ์ที่ศึกษา และเชื่อมั่นในประสบการณ์ของคนใน เป็นความจริงที่หลากหลาย และเฉพาะเจาะจงตามบริบท และไม่สามารถพูดถึงแบบตีคลุมเหมารวมเป็นกฎเกณฑ์ทั่วไปได้ และขึ้นอยู่กับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับผู้ถูกวิจัยด้วย ดังนั้นความจริงที่ประกอบสร้างขึ้นเป็นผลผลิตของผู้วิจัยและผู้ถูกวิจัย (นภาพร หะวานนท์, 2553)

4.2 แนวคิดการกระทำ (Agency)

เป็นการความเข้าใจในความสัมพันธ์ของความคิด เช่น อัตวิสัย (subjectivity)ปัจเจกบุคคล (the individual) บุคคล (the person) และตัวตน (the self) และเป็นความคิดของความสัมพันธ์กับความเข้าใจโครงสร้าง (structure) การต่อต้าน (resistance) การกระทำ (performativity) แรงจูงใจ

(motivation) การตัดสินใจหรือการวางแผน (desire or praxis) หรือการปฏิบัติการ (praxis) ที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทวัฒนธรรม (Frank, 2006)

แนวคิดผู้กระทำการเป็นแนวคิดที่ให้ความสนใจกับปัจเจกบุคคลในฐานะที่เป็นผู้มีความสามารถในการกระทำทางสังคม ที่เกิดขึ้นจากอัตวิสัย (subjectivity) ปัจเจกบุคคล (the individual) บุคคล (the person) และตัวตน (the self) และความสัมพันธ์กับความเข้าใจโครงสร้าง (structure) การต่อต้าน (resistance) การกระทำ (performativity) แรงจูงใจ (motivation) การตัดสินใจหรือการวางแผน (desire or praxis) หรือการปฏิบัติการ (praxis) ที่แตกต่างกันไปตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นภายใต้บริบทวัฒนธรรม (Frank, 2006) ดังนั้นในการศึกษาอัตวิสัย ประสบการณ์ของวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การใช้แนวคิดผู้กระทำการจะช่วยให้สามารถเข้าใจความเป็นวัยรุ่น ความเป็นผู้หญิง ในบริบทของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ภายใต้การกำกับของโครงสร้าง ซึ่งก็คือสถาบันการแพทย์ นโยบายและมาตรการการควบคุมเครื่องดื่ม ทุนนิยมผ่านสื่อและการโฆษณา ระบบวัฒนธรรมบรรทัดฐานเพศภาวะ และจะช่วยให้เข้าใจกับความหมายที่วัยรุ่นหญิงมีต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การเลือกใช้ การต่อรอง ต่อต้าน การวางแผน การตัดสินใจในการกระทำต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากประสบการณ์ของวัยรุ่นหญิงเองที่อาจจะแตกต่างไปจากที่สถาบันการแพทย์กำหนด

4.3 ระบบเสรีนิยมใหม่

นฤพนธ์ ดัวงวิเศษ (2560) ได้ทบทวนเรื่อง ระบบเสรีนิยมใหม่ในฐานะเป็นการเมืองเหนือชีวิต (biopolitics) โดยกล่าวว่า ระบบทุนนิยมภายใต้ปฏิบัติการที่เกิดจากกฎเกณฑ์ที่รัฐสร้าง ภายใต้สถาบันการเงิน การค้า การตลาด ระบบความคิดแบบทุนนิยมเชื่อมั่นในการมีเสรี การแข่งขัน การสะสมเงินตรา และความสำเร็จทางวัตถุ โดยความคิดนี้ถูกปรุงแต่งด้วยวาทกรรม Foucault เรียกว่า การก่อตัวแบบอำนาจของอำนาจภายใต้วาทกรรม (discursive formation) หมายถึง วิธีการที่มนุษย์ปฏิบัติภายใต้วาทกรรมก็คือการนำเอาอำนาจเป็นพฤติกรรม อำนาจจึงแผ่ขยายและแตกหน่อออกไปอย่างไม่สิ้นสุด ดังนั้น คุณค่า ความหมายของการมีชีวิตที่ดีงาม ความสุข ความเจริญ ความสำเร็จ จึงไม่ใช่สิ่งที่อยู่นอกโครงสร้างอำนาจ ภายใต้ระบบเสรีนิยมใหม่ ความหมายของชีวิตเป็นผลผลิตของความรู้แบบเศรษฐศาสตร์ ก่อตัวเป็นระบบเหตุผลแบบตะวันตก มีเป้าหมายเพื่อทำให้มนุษย์เต็มเต็มความสุขทางวัตถุให้ตัวเอง ผลักภาระและความรับผิดชอบไปอยู่ที่ปัจเจก ให้ปัจเจกหมกมุ่นอยู่กับทางเลือกในการดำเนินชีวิตเอง ระบบตลาดเข้ามาเป็นบรรทัดฐานทางสังคม กำหนดคุณค่าของสิ่งต่างๆ มนุษย์ต้องลงทุนกับตัวเองเพื่อทำให้มีมูลค่าทางทรัพย์สิน การประเล้ามนุษย์ในแนวทางนี้ดำรงอยู่ในกลไกตลาดและกลไกการบริโภค ซึ่งตัดสิ้นความจริงแท้ของมนุษย์

ในมิติเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ มีผลต่อวิถีการดำเนินชีวิตของวัยรุ่นภายใต้โครงสร้างทางสังคมในระบบครอบครัว สถาบันการศึกษา และโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจ เหล่านี้ อาจผลักดัน ส่งเสริมสนับสนุนให้วัยรุ่นเข้าสู่แบบแผนการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยเฉพาะอิทธิพลเหนือจิตวิญญาณ จินตนาการ ในการไขว่คว้าถึงความปรารถนาที่ถูกรังสรรค์ขึ้น

4.4 แนวคิดเพศภาวะ

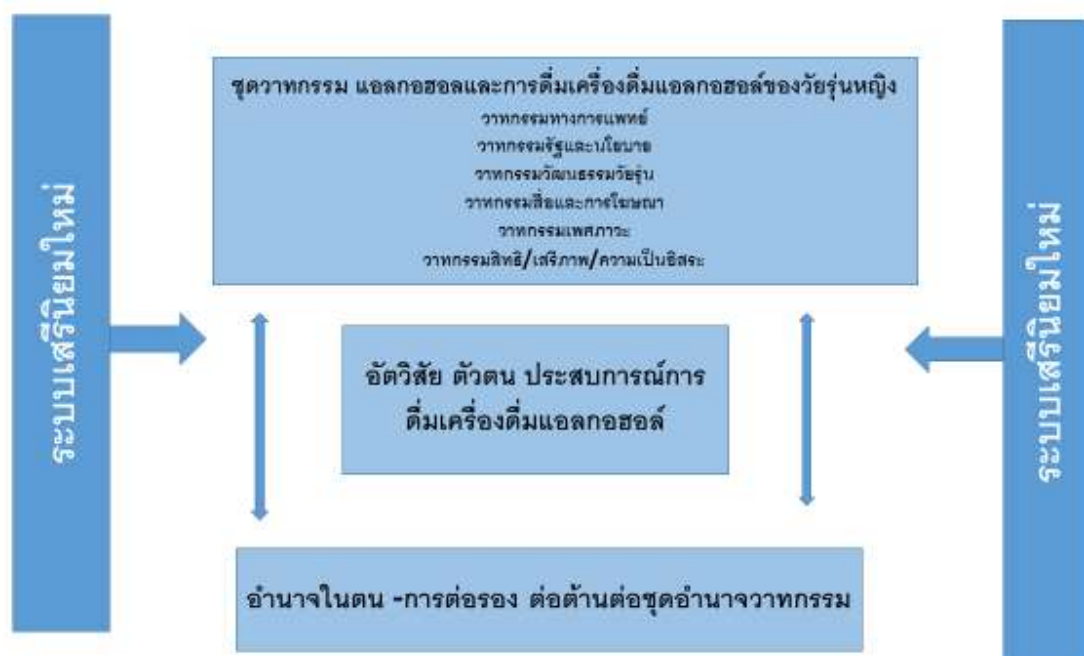
แนวคิดเพศภาวะในงานทางสังคมศาสตร์ ปรากฏขึ้นครั้งแรกในกลุ่มนักสตรีนิยมชาวอเมริกัน ผู้ที่ต้องการต่อต้านความไม่เท่าเทียมในสังคมที่เกิดจากการแบ่งแยกระหว่างเพศ (Scott, 1986) การศึกษาในทางสังคมศาสตร์ในช่วงแรกมีสมมติฐานว่าผู้ชายและผู้หญิงมีความแตกต่างและความไม่เท่าเทียมกันของความสามารถทางด้านสติปัญญา, อารมณ์ และควมมีคุณธรรมปรากฏขึ้นครั้งแรกในกลุ่มนักสตรีนิยมชาวอเมริกันผู้ที่ต้องการต่อต้านความไม่เท่าเทียมในสังคมที่เกิดจากการแบ่งแยกระหว่างเพศ ในงานเขียนเรื่อง General Economic History เกี่ยวกับสังคมชายเป็นใหญ่ที่เป็นกระบวนการแบ่งเพศภาวะของแรงงานในครอบครัว โดยสถานะของผู้หญิงได้ถูกลดบทบาทลง ผลงานที่มีชื่อเสียงที่สุดของ Georg Simmel นักสังคมศาสตร์ชาวเยอรมัน อธิบายถึงวัฒนธรรมของผู้ชายที่ครอบงำตัวตนของผู้หญิง เห็นได้ชัดในครอบครัว แต่งานของ Simmel ก็เป็นเพียง “ความแตกต่างในอุดมคติ” ในเรื่องความแตกต่างและระดับความไม่เท่าเทียมของเพศภาวะในทุกๆ เวลาและพื้นที่ Talcott Parson มีความสนใจและมีงานเขียนเกี่ยวกับครอบครัวและบทบาททางเพศ (sex roles) หลายชิ้น ที่เป็นที่ยุติคือ Family, Socialization and Interaction Process เขาได้อธิบายถึงสังคมในขณะนั้น เกี่ยวกับชาวอเมริกัน ชนชั้นกลาง ชีวิตครอบครัว Parsons อธิบายเกี่ยวกับความแตกต่าง ความไม่เท่าเทียม และความตึงเครียดในการใช้ชีวิตของผู้หญิงรวมถึงความสามารถในการทำงานของผู้หญิงโสดที่อยู่ต่ำกว่าผู้ชายในชนชั้นเดียวกัน ในครอบครัวผู้ชายมีบทบาทในการทำงานหารายได้ ส่วนผู้หญิงมีหน้าที่ในการทำงานบ้าน ดูแลลูก ซึ่งเป็นรูปแบบที่เกิดขึ้นกลายเป็นโครงสร้างของครอบครัว ต่อมาครอบครัวเริ่มมีรูปแบบที่เหมือนอุตสาหกรรม กลายเป็น “โรงงาน” สำหรับผลิตมนุษย์ผ่านการหล่อหลอมในวัยเด็ก แนวคิดของ Parson มีอิทธิพลต่อการศึกษาครอบครัวทางสังคมศาสตร์เป็นอย่างมาก (Chafetz, 2006)

แนวคิดหลังโครงสร้างนิยมได้ถูกนำมาใช้อธิบายความเป็นหญิง/ความเป็นชาย โดยกล่าวว่า เพศวิถีและเพศภาวะมองว่าอัตวิสัยเป็นสิ่งสมมติและไม่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเอง ดังนั้น แนวคิดเช่น “อัตลักษณ์ทางเพศ” “ผู้หญิงที่ติดอยู่ในร่างของผู้ชาย” และ “จิตวิญญาณผู้หญิง” ล้วนเป็นการประกอบสร้างทางสังคมผ่านปฏิสัมพันธ์ของอัตวิสัยของบุคคลและวาทกรรม (ชุดของความหมายและความคิดที่ปรากฏในสังคม) (Monro, 2005) ตัวอย่างงานของ Carrie Paechter (Paechter, 2001) นำแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ของอำนาจ/ความรู้ของฟูโกต์มาใช้ในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเพศภาวะ โดยอธิบายไว้ว่าความเป็นหญิง/ความเป็นชายนั้นเป็นวาทกรรมที่อยู่ความสัมพันธ์ของอำนาจ/ความรู้และมีผลต่อปัจเจกบุคคลในสังคมเช่นกัน ความหมายและการกระทำของชาย/หญิง เป็นไปตามบทบาททางเพศ (gender role) ที่ถูกตีความในบริบททางสังคมและถูกประกอบสร้างขึ้นในประสบการณ์ของบุคคลเอง นอกจากวาทกรรมบทบาทเพศจะเป็นตัวกำหนดความเป็นหญิง/ความเป็นชายแล้วยังมีส่วนของอัตลักษณ์ทางเพศ (gender identity) ซึ่งบุคคลเรียนรู้ได้ตั้งแต่เด็กและวัยรุ่นที่ทำให้เกิดความสับสนไหลทางเพศอีกด้วย

แนวคิดเพศภาวะ เป็นแนวคิดที่เปิดเผยความแตกต่างหลากหลายทางเพศที่มาจากการประกอบสร้างจากสังคมวัฒนธรรมที่แตกต่างหลากหลายของผู้สูงอายุ เพศภาวะไม่ได้เป็นเพียงคุณสมบัติส่วนบุคคลตามเพศ แต่ยังเป็นความสัมพันธ์ทางสังคม กระบวนการ ความสับสนไหล และการประกอบสร้างทางสังคมที่เป็นตัวกำหนดการกระทำของบุคคล ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์ของวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จะมุ่งทำความเข้าใจมิติของเพศภาวะ การรับรู้

ความรู้สึก พฤติกรรมและบทบาทหน้าที่ ความสัมพันธ์ทางเพศค่านิยม ทัศนคติ จริยธรรม (ethics) และปฏิบัติการต่างๆระหว่างเพศกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

5. กรอบแนวคิด

6. นิยามคำศัพท์ภายใต้กรอบแนวคิด

1. วาทกรรม หมายถึงการแสดงออกทางความคิดผ่านรูปแบบการใช้ภาษาในการสื่อสารในเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิง
2. อัตวิสัย หมายถึง การรับรู้ ความรู้สึก ความคิดเกี่ยวกับความเป็นตัวตนของวัยรุ่นหญิง ในฐานะผู้กระทำการของวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
3. เพศภาวะ หมายถึง การแสดงออกทางเพศที่เป็นทั้งลักษณะส่วนบุคคลและอิทธิพลจากสังคมวัฒนธรรมของวัยรุ่นหญิง

บทที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ การวิจัยคุณภาพที่มุ่งเน้นศึกษาความจริงที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ (naturalism) และปรากฏการณ์ (phenomenology) เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคมอย่างลุ่มลึก เข้าใจถึงความหมายและกระบวนการของความคิด ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ รายละเอียดของเรื่องราวหรือประสบการณ์ชีวิตของผู้คนในเหตุการณ์หนึ่งๆ หรือชุดประสบการณ์หนึ่งๆ มีฐานคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของความรู้ความจริงว่าเป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้น ไม่ได้มีอยู่ด้วยตัวมันเอง และยังไม่ได้เป็นความรู้ที่แท้จริง แต่เป็น “ภาพสร้าง” (construct) ของสิ่งที่ผู้วิจัยศึกษาที่มีความแตกต่างหลากหลายตามบริบทและภูมิหลังของผู้สร้างวิธีการที่จะถึงรู้ความจริงนั้นได้ ผู้ศึกษากับสิ่งที่ถูกศึกษาจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกัน ไม่สามารถแยกออกจากกันได้ จะต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน (Creswell, 2013) และกระบวนการทัศน์การประกอบสร้างทางสังคม (Social construction) ที่ปฏิเสธการค้นหาคำความจริงด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดปฏิฐานนิยมที่เชื่อในความเป็นวัตถุวิสัยของความจริง (objectivity reality) โดยเชื่อว่าความจริงถูกสร้างขึ้นมาโดยกระบวนการทางสังคมในบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย ความจริงจึงเลื่อนไหลไปตามประสบการณ์ที่บุคคลมีต่อสิ่งต่างๆ และตั้งคำถามต่อคุณค่า กฎเกณฑ์ ระเบียบต่างๆ และวิถีปฏิบัติทางสังคมที่ได้รับอิทธิพลจากวิธีการผลิตสร้างองค์ความรู้แบบวิทยาศาสตร์ที่ทำให้คนจำนวนมากได้รับผลกระทบจากวาทกรรมของความเป็น “คนปกติ” (normative discourse) ผ่านเรื่องเล่าหลัก (grand narrative) ทำให้คนบางกลุ่มได้รับเอกสิทธิ์ทางวัฒนธรรม ในขณะเดียวกันก็กดทับปิดกั้นเรื่องเล่าที่หลากหลายที่อยู่นอกกรอบของเรื่องเล่าหลักให้ไม่มีพื้นที่ทางสังคม และกลุ่มคนจำนวนมากก็กลายเป็นคนเปี่ยงเบนหรือเป็นผู้ทำให้เกิดปัญหาสังคม

การศึกษาเชิงคุณภาพ จะใช้วิธีการเก็บข้อมูลหลายวิธีประกอบกัน ทั้งการศึกษาเรื่องเล่า การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม

3.1 พื้นที่

พื้นที่ดำเนินการ เพชรบุรี เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีการผานที่โครงสร้างสังคมสมัยใหม่และระบบจารีตทางสังคมวัฒนธรรมร่วมด้วย ซึ่งเหล่านี้อาจมีผลต่ออัตวิสัยและประสบการณ์ของวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และมีวัยรุ่นหญิงในทุกกลุ่มสังคม เศรษฐกิจ ซึ่งจะทำให้เลือกตัวอย่างได้หลากหลายมากขึ้น นอกจากนั้น ยังมีโอกาสได้สังเกตบริบทชีวิตทางสังคมเศรษฐกิจของวัยรุ่นหญิงที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์อีกด้วย

3.2 จำนวนขนาดตัวอย่าง และการเลือกตัวอย่าง

ผู้ให้ข้อมูลเป็น วัยรุ่นและเยาวชนหญิง อายุ 16-24 ปี ที่เป็นนักดื่มแอลกอฮอล์ในปัจจุบัน (ดื่มประจำ หรือดื่มเป็นครั้งคราว) ไม่จำกัดวุฒิการศึกษา อาชีพ จำนวน 16 ราย หรือจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว โดยการเลือกแบบเจาะจง ใช้วิธีการคัดเลือกแบบลูกโซ่ (snowball selection) เพื่อให้ได้กลุ่มเป้าหมายที่สามารถให้ข้อมูลได้มากและตรงตามวัตถุประสงค์ที่สุด (information rich cases) เพื่อตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ได้อย่างครบถ้วนรอบด้าน

วิธีการ การคัดเลือกแบบเจาะจงและการใช้เทคนิคเลือกแบบ snowball จะเริ่มจากการเลือกผ่านเครือข่ายที่รู้จักที่รู้จักวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่นครูที่ปรึกษา กลุ่มเพื่อนวัยรุ่น และให้แนะนำต่อกันไปทั้งภายในกลุ่ม นอกจากนี้ผู้วิจัยจะเข้าไปคัดเลือกผ่านพื้นที่สถานเริงรมย์ ร้านอาหารที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ที่ตั้งอยู่ใกล้สถาบันอุดมศึกษา เพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ด้วย จากนั้นจะทำการพูดคุยชี้แจงเกี่ยวกับเป้าหมายและขอบเขตการศึกษาวิจัย และหลักจริยธรรมต่าง ๆ และขอการยินยอม

3.3. เครื่องมือ/แบบเก็บข้อมูล ประกอบด้วย

1. ตัวผู้วิจัย จากฐานคิดของการวิจัยเชิงคุณภาพที่เชื่อว่าความจริงถูกสร้างขึ้นมาโดยกระบวนการทางสังคมในบริบทสังคมและวัฒนธรรมที่มีความหลากหลาย และความรู้ความจริงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายใต้การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและผู้ถูกศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจะต้องมีความเข้าใจในประเด็นที่จะศึกษาเป็นอย่างดี ใช้ทักษะการสังเกต การพูดคุยในการศึกษาเรื่องเล่า การสัมภาษณ์เรื่องเล่าความเจ็บป่วย ใช้การฟังอย่างตั้งใจ เพื่อจับประเด็นสำคัญ และเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้บอกเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ออกมาให้มากที่สุด และจะต้องทำความเข้าใจกับคำพูด ความหมายภาษาที่ผู้ให้ข้อมูลใช้เป็นอย่างดี

2. แนวคำถามกึ่งโครงสร้าง (semi-structure interview) เพื่อใช้ในการศึกษาเรื่องเล่า และการสัมภาษณ์เรื่องเล่าความเจ็บป่วย ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ ๆ 6 ด้าน ซึ่งประเด็นทั้งหมดด้านดังกล่าว จะมีคำถามย่อย ๆ เพื่อให้ได้เนื้อหาสำคัญของแต่ละด้านอย่างรอบด้าน ลุ่มลึก โดยจะเก็บข้อมูลในแนวคำถามนี้ ทั้ง 16 ราย

- 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ครอบครัว การศึกษา การทำงาน รายได้
- 2) วิถีชีวิตของวัยรุ่น ได้แก่ การใช้เวลาแต่ละวัน บริบทครอบครัว บริบทโรงเรียน กลุ่มเพื่อน รสนิยมต่าง ๆ
- 3) การเข้าสู่การดื่ม พฤติกรรมการดื่ม เหตุผลที่ดื่ม บริบทการดื่ม
- 4) ชุดวาทกรรมเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิง และอัตวิสัย ของวัยรุ่นหญิงต่อวาทกรรมต่าง ๆ
- 5) ประสบการณ์สำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประสบการณ์หรือมุมมองเชิงประโยชน์ อันตราย
- 6) การต่อต้านต่อรองในบริบทของการดื่มหรือไม่ดื่ม หรือเลือกดื่มในสถานการณ์ต่าง ๆ

3. แบบสังเกตการณ์ (observation) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสังเกตการณ์ขณะพูดคุย การแสดงออกของสีหน้า ท่าทาง คำพูด การใช้ภาษา ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การสังเกตทางกายภาพ ในระหว่างการเก็บข้อมูลในสถานการณ์จริง ประเด็นการสังเกต อะไร

นอกจากนั้น ยังจำเป็นที่จะต้องสังเกตบริบทชีวิตของวัยรุ่นหญิง แหล่งที่ดื่ม ลักษณะทางสังคม ผลิตภัณฑ์ที่ดื่ม บริบทการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นต้น

4. บันทึกภาษาสนามและบันทึกประจำวันของผู้วิจัย ใช้เพื่อจดบันทึกเรื่องเล่า การสัมภาษณ์เรื่องเล่าความเจ็บป่วย บันทึกสิ่งที่สังเกตได้จากการลงพื้นที่ในแต่ละวัน แล้วบันทึกการสะท้อนย้อนคิดของผู้วิจัยเกี่ยวกับอารมณ์ ความรู้สึกของผู้วิจัย รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูล ในขณะเก็บข้อมูล

5. เครื่องบันทึกเสียง เพื่อบันทึกเสียงระหว่างการพูดคุย การสัมภาษณ์เรื่องเล่าชีวิต

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ได้แก่ หนังสือ บทความทางวิชาการ ที่เกี่ยวข้องกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิง และการศึกษามาตรการทางกฎหมายและระเบียบปฏิบัติที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง กับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิง

2. การศึกษาเรื่องเล่า

ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการศึกษาเรื่องเล่าเป็นวิธีการในการในการศึกษาวิจัย วิธีการศึกษาเรื่องเล่าในประเด็นเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบหัวราน้ำในวัยรุ่นหญิง ในงานทางสังคมศาสตร์เป็นการศึกษาประสบการณ์ในประเด็นของความหมาย การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบหัวราน้ำ การจัดการชีวิตในเหตุการณ์ต่าง ๆ มีความสัมพันธ์กับการดำเนินไปตามลำดับเวลา เป็นการเปิดพื้นที่ให้กับการบอกเล่าประสบการณ์ชีวิต การจัดการ ที่อยู่ภายใต้ชุดความรู้ทางการแพทย์และโครงสร้างที่เกี่ยวข้องกับเพศภาวะ ที่กดทับความรู้และประสบการณ์จากตัวบุคคล (Hydén, 1997) ซึ่งโดยการศึกษาเรื่องเล่าซึ่งเป็นการทบทวนประสบการณ์ในมุมมองของผู้เล่าเรื่องที่สังคมไม่เคยรับรู้มาก่อน เป็นการสะท้อนตัวตนของบุคคลผ่านการเล่าเรื่องเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ต่างๆ มีความเชื่อมโยงตัวตนของวัยรุ่นหญิงกับบุคคลอื่น ประวัติศาสตร์ของวัยรุ่นหญิงเอง อัตลักษณ์ของตน และเป็นการสะท้อนถึงโครงสร้างสังคมที่ห้อมล้อมตัวบุคคลนั้นอยู่ทั้งในลักษณะของการสนับสนุน คล้อยตาม และต่อต้าน ทำทนายอำนาจทางสังคมหรืออุดมการณ์ที่ดำรงอยู่ โดยวิธีการศึกษาเรื่องเล่าจะมุ่งเน้นที่การให้ความสนใจกับความเข้าใจตนเองและประสบการณ์ของของผู้เล่าเรื่องอย่างไร เป็นการเข้าถึงความจริงผ่านการตีความของผู้เล่าเรื่องที่เป็นเจ้าของประสบการณ์ (Alvermann, 2001) ผู้วิจัยต้องมุ่งให้ความสนใจกับวิธีการที่บุคคลใช้ภาษาที่ผู้เล่าใช้เล่าเรื่องในฐานะเป็นวาทกรรม ทำให้มองเห็นภาพของประสบการณ์ที่ประกอบด้วยโครงเรื่อง ประโยคเหตุการณ์หรือเรื่องราว มีความเลื่อนไหลไปตามบริบทสังคมสิ่งแวดล้อมของผู้เล่า ในการศึกษาเรื่องเล่าจะให้ความสนใจที่วาทกรรมเพื่อให้สามารถเข้าถึงเหตุผลที่บุคคลกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด การให้ความหมายของประสบการณ์ที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์เรื่องเล่ามีฐานคิดว่า ข้อความหรือสิ่งที่พูดออกมานั้นเป็นจริงบนโครงเรื่องและบริบทของเรื่องที่เล่า และมุ่งไปที่การพยายามในการหาความหมายของตัวบท (text) ว่ามีการสร้างขึ้นมาอย่างไร

วิธีวิทยาแบบเรื่องเล่า ตามแนวคิดสตรีนิยม เป็นวิธีวิทยาที่มีญาณวิทยาซึ่งให้ความสำคัญกับการศึกษาเรื่องของผู้หญิงผ่านวิธีการเล่าเรื่อง การให้ความสำคัญกับเสียงและประสบการณ์ที่ผ่านการเล่าเรื่องโดยผู้หญิง ทำให้ชีวิตและตัวตนของผู้หญิงถูกรับรู้ ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการแสวงหาความรู้ในแบบดั้งเดิมที่เน้นการวิจัยเชิงปริมาณที่มีได้ให้ความสำคัญกับการเป็นองค์ประธานของผู้หญิง ผู้หญิงมักถูกกีดกันออกไปจากพื้นที่ในการผลิตความรู้และเป็นเพียงกรรมหรือวัตถุของการศึกษา วิธีวิทยาเรื่องเล่าจึงเป็นวิธีที่ทำให้เกิดการค้นพบ ค้นหา และนิยามตัวตนของตนเองของผู้หญิง นอกจากนั้นยังเปิดพื้นที่ให้เห็นถึงความแตกต่างของสถานภาพที่หลากหลาย ความสลับซับซ้อน อารมณ์ความรู้สึกของมนุษย์ ผู้วิจัยพูดคุยสนทนากับวัยรุ่นหญิงในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็น สถานการณ์ปกติ และเป็นไปอย่างธรรมชาติ ผู้วิจัยอยู่ในฐานะคู่สนทนาที่เสริมสร้างพลังผู้ให้ข้อมูล มีอิสระในการเล่าเรื่อง ทำให้การเล่าเรื่องเป็นไปอย่างอิสระ นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญคือ ผู้หญิงทุกคนจะต้องเล่าเรื่องของตัวเองในภาษาของตน ภาษาเป็นพลังในการจัดระบบเรื่องเล่า และ

เป็นแม่พิมพ์ของเรื่องเล่า เรื่องเล่ามีความแตกต่างหลากหลายขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะของผู้เล่าแต่ละบุคคล การวิเคราะห์เรื่องเล่าจึงต้องวิเคราะห์ผ่านโครงสร้างของภาษาที่ใช้ รูปแบบในการเล่าเรื่องมิได้เพียงสะท้อนลักษณะเฉพาะของผู้เล่าเท่านั้น โครงสร้างของเรื่องเล่าเองยังสามารถแสดงถึงสถานภาพความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มุมมองต่อภาษา ตัวตน และโลกของผู้เล่าเรื่องได้ด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงต้องตั้งแนวคำถามไว้เพื่อใช้เป็นประเด็นหลักในการพูดคุยเพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์การศึกษา โดยลักษณะคำถามจะเป็นคำถามทั่วไปกว้าง ๆ เป็นคำถามชวนวัยเปิด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมวิจัยบอกเล่าเรื่องราวชีวิตของตนเอง การดำเนินชีวิตประจำวัน โดยผู้วิจัยจะต้องเป็นเพียงผู้ฟัง และต้องให้ความสนใจกับเรื่องเล่าหรือประสบการณ์ที่ผู้เล่าเป็นผู้ให้ความหมายและคุณค่า

ประเด็นตัวบทที่นำมาวิเคราะห์ปฏิบัติการเชิงภาษา มีคำถามหลักที่ใช้คือ

- เคยได้ยินคนพูดถึงผู้หญิงที่ดื่มสุรารอย่างไร
- น้องรู้สึกอย่างไร
- น้องคิดว่าคำพูดเหล่านั้นเกิดมาได้อย่างไร ทำไมเขาถึงพูดเช่นนั้น
- คำพูดเหล่านั้นส่งผลต่อน้องอย่างไร

2. การสังเกต (observation)

การสังเกต เป็นวิธีการในการเข้าถึงข้อมูลความรู้อย่างหนึ่งที่นักวิจัยใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งมีความสำคัญอย่างมาก ซึ่งจะกระทำทั้งการสังเกตแบบมีส่วนร่วมและ ไม่มีส่วนร่วม โดยเป็นการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการเฝ้าดูปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมทางสังคม ที่เปิดโอกาสให้ผู้วิจัยได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเข้าถึงความรู้ความจริง ได้สัมผัสโดยตรงในขณะที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้นจริง ทำให้ได้มีโอกาสเห็นว่าปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมีความหมายสำหรับผู้กระทำอย่างไร ชาย (2550) ได้นำแนวคิดของ Schwandt (2001) ที่กล่าวถึงหลักพื้นฐานของการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมมาขยายความว่ามีหลักพื้นฐาน 7 ประการ คือ 1) ผู้วิจัยจะต้องพยายามสังเกตปรากฏการณ์ที่ศึกษาจากสายตาของผู้ถูกศึกษาเท่านั้น โดยผู้วิจัยจะรู้สึกหรือมีความคิดอย่างไรจะต้องบันทึกแยกไว้ 2) ผู้วิจัยจะต้องสังเกตให้ละเอียดมากที่สุด ต้องมีการบันทึกและพรรณาส่งที่เกิดขึ้นอย่างละเอียด ยังมีรายละเอียดมากเท่าไร ก็ยังเป็นการดี 3) ผู้วิจัยจะต้องตระหนักอยู่เสมอว่าปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมที่สังเกตนั้น มีความหมายก็ต่อเมื่ออยู่ภายใต้บริบทที่มันดำรงอยู่ หากบริบทแตกต่างไป ความหมายของพฤติกรรมหรือปรากฏการณ์นั้นก็เปลี่ยนไปด้วย ฉะนั้น ในการพรรณาก็ควรจะต้องมีการกล่าวถึงบริบทของสิ่งที่สังเกตด้วย 4) ในการสังเกตผู้วิจัยจะต้องให้ความสำคัญกับการกระทำทางสังคมในฐานะที่เป็นกระบวนการที่มีการเปลี่ยนแปลงเลื่อนไหลอยู่ตลอดเวลา และควรมองความเชื่อมโยงกันกับสิ่งอื่นๆ ด้วย 5) นักวิจัยไม่ควรด่วนสรุปหรืออธิบายปรากฏการณ์ที่สังเกตโดยที่ยังไม่มีหลักฐานสนับสนุนเพียงพอ ด้วยแนวคิดเพียงแนวคิดเดียวตัดสินเร็วเกินไป ควรจะเปิดกว้าง ไม่ควรยึดติดกับกรอบแนวคิดที่วางไว้ในตอนแรก 6) นักวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญในการสังเกต หากมีทักษะที่ดีในการสังเกต ก็จะเข้าถึงข้อมูลได้มากที่สุด แต่ ความเป็นอัตวิสัย (subjectivity) ของนักวิจัยก็เป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงได้ยาก จึงควรใช้วิธีการเก็บข้อมูลอย่างอื่นร่วมด้วย 7) ใช้วิธีการอื่นควบคู่ไปได้ เพื่อให้การเก็บข้อมูลมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การสำรวจ การสัมภาษณ์ การทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้อง (ชาย โพธิ์สีตา, 2550)

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสังเกตร่วมด้วย ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิจัยสามารถเข้าถึงกิจกรรมหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นและช่วยให้สามารถสังเกตเห็นถึงบริบทชีวิตของวัยรุ่นหญิงได้ โดยการสร้างปฏิสัมพันธ์เพื่อนำไปสู่ความไว้วางใจในการบอกเล่าเรื่องราว และใช้การสังเกตการณ์ในการทำความเข้าใจพฤติกรรมและชีวิตของวัยรุ่นหญิงได้อย่างตรงไปตรงมา โดยผู้วิจัยจะทำการสังเกตด้านกายภาพ เช่น สภาพการดำเนินชีวิต พื้นที่ทางสังคมที่เขามีชีวิตอยู่ เช่นกลุ่มเพื่อน การพบปะสังสรรค์ พื้นที่ดื่มผลิตภัณฑ์ที่ดื่ม บรรยากาศและเวลาที่ดื่ม และสิ่งแวดล้อมโดยรอบ การแสดงออกของกลุ่มเป้าหมายในประเด็น การพูดคุย เล่าเรื่อง สีนํ้าท่าทาง แววตา การใช้ภาษา รวมถึงประเด็นที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มเพื่อน ด้วย

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือ

ผู้วิจัยจะนำข้อมูลจากการศึกษาเรื่องเล่า การสังเกตอย่างมีส่วนร่วมที่ได้บันทึกไว้ ประกอบกับการถอดเทปคำต่อคำจากการบันทึกเสียงมาเรียบเรียง จัดประเภทของข้อมูล และนำเรื่องเล่ามาวิเคราะห์ (Analysis of narrative) (Riessman, 2005) ในรูปแบบอุปนัย (inductively) โดย

1) *การวิเคราะห์ตามแก่นเรื่อง (Thematic analysis)* เน้นที่ใจความสำคัญของเรื่อง คือ “คำพูด” วิเคราะห์ความหมายของคำพูดและภาษาที่ใช้ในเรื่องเล่า

2) *การวิเคราะห์โครงสร้าง (Structural analysis)* ให้ความสำคัญกับโครงสร้างหน้าที่ของประโยคทั้งหมดที่อยู่ในเรื่องเล่า โดยจะต้องมีข้อมูลจากเรื่องเล่าอย่างรายละเอียด ไม่ตัดตอนคำบรรยาย

3) *การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ (Interactional analysis)* ให้ความสำคัญกับกระบวนการสนทนา (dialogic) ระหว่างผู้เล่าและผู้ฟัง วิเคราะห์เรื่องราวที่ทั้ง 2 ฝ่ายมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ร่วมกับการถอดเทปเสียงการสนทนาประกอบ

4) *การวิเคราะห์การแสดงออก (Performative analysis)* ตัวตน ตำแหน่งแห่งที่ การแสดงออกของผู้เล่าเรื่อง และผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ

สำหรับการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ผู้วิจัยได้คำนึงถึงสิ่งที่จะเข้ามากระทบหรือมีผลต่อความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้โดยใช้การตรวจสอบสามเส้า (triangulation) (สุภางค์ จันทวานิช, 2561) ดังนี้

1) การตรวจสอบด้านข้อมูล (data triangulation) คือ การเก็บข้อมูลประเด็นเดียวกันในเวลา สถานที่ หรือบุคคลที่แตกต่างกันเพื่อเป็นการตรวจสอบว่าข้อมูลที่ได้มานั้นมีความถูกต้องหรือไม่ การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ผู้วิจัยจะทำการพูดคุยในประเด็นเดียวกันหลายๆ ครั้งกับผู้ให้ข้อมูลคนเดิม แต่ต่างเวลา สถานที่ และเมื่อเปลี่ยนผู้ให้ข้อมูล เช่น คอยกับวัยรุ่นที่ดื่ม และเพื่อนๆ แล้วได้ข้อมูลชุดเดียวกัน เพื่อยืนยันความถูกต้องของข้อมูลที่ได้

2) การตรวจสอบด้านวิธีรวบรวมข้อมูล (methodological triangulation) คือ การเก็บข้อมูลประเด็นเดียวกันด้วยวิธีการที่แตกต่างกันเพื่อยืนยันความถูกต้องและสอดคล้องกันของข้อมูล โดยใช้การศึกษาเรื่องเล่าและการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมประกอบกัน

3) การตรวจสอบด้านตัวผู้วิจัย (investigator triangulation) คือ การเก็บข้อมูลผ่านตัวผู้วิจัยที่มีความแตกต่างกัน เพื่อเป็นการยืนยันว่าในสถานการณ์หนึ่งๆที่มีการเก็บข้อมูลจะได้ข้อมูลที่มีความสอดคล้องกัน

4) การสะท้อนย้อนคิด (reflexivity) เป็นวิธีการที่ใช้ในการสะท้อนการตระหนักถึงอัตลักษณ์หรือตัวตน ของผู้วิจัยในกระบวนการเก็บข้อมูล เป็นความพยายามในการตรวจสอบและวิเคราะห์เพื่อสะท้อนให้เห็นธรรมชาติของการวิจัยและบทบาทของผู้วิจัยในการวิจัยและเขียนงานวิจัย (Elliott, 2006) การสะท้อนตัวตนของผู้วิจัยเป็นการเปิดเผยพื้นฐานเชิงคุณค่า ความรู้สึกของนักวิจัย เช่น ความเศร้า สะเทือนใจ ความไม่สบายใจ กังวลใจหรือความสนใจของผู้วิจัยขณะที่ทำการวิจัย เป็นการแสดงถึงการทบทวนความคิดความรู้สึกและตัวตนของผู้วิจัยเข้าไปในกระบวนการวิจัย (author subjective) ซึ่งจะมีผลต่อการตีความและการเป็นส่วนร่วมในการสร้างความจริงกับผู้เล่า ด้วย จากการคิดทบทวนปรากฏการณ์ที่ศึกษา วิเคราะห์ทบทวนประสบการณ์ที่ผ่านมาที่มีผลต่อการตีความปรากฏการณ์ของผู้วิจัย เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความคิดของตนเองที่อาจมีส่วนในข้อค้นพบ การอภิปรายผลและการตีความการวิจัย (Creswell, 2013) ดังนั้นวิธีการสะท้อนย้อนคิดจะช่วยให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างการพูดคุย การปรับท่าทีในระหว่างการพูดคุยหรือขณะทำการการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในระหว่างการเก็บข้อมูล การบันทึกข้อมูลและการวิเคราะห์เรื่องเล่าเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ได้มาจากตัวผู้ร่วมวิจัยอย่างแท้จริง (นภาพรณ หะวานนท์, 2554) ผู้วิจัยใช้การสะท้อนย้อนคิดช่วยในการทบทวนตัวตน ความคิด ความรู้สึก บทบาทของผู้วิจัย เพื่อป้องกันการมีอคติหรือใส่ทัศนคติของผู้วิจัยเข้าไปในข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ในการวิเคราะห์เรื่องเล่าจะทำการวิเคราะห์ผ่านโครงสร้างภาษา รูปแบบของเรื่องเล่าที่สะท้อนลักษณะเฉพาะต่างๆ ของผู้เล่า เช่น อัตวิสัย ตัวตน สถานภาพของผู้เล่า อารมณ์ความรู้สึก ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งในครอบครัว สถาบันหรือโครงสร้างในสังคมต่างๆ นำมาประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมเพื่อให้สามารถเข้าใจความจริงได้มากที่สุด

3.6 การดูแลและพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยจะคำนึงถึงและปฏิบัติตามการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูลและจริยธรรมการวิจัยตลอดกระบวนการวิจัยอย่างเคร่งครัด โดยยึดหลักดังนี้

1) การขอความยินยอมก่อนการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยจะให้ความสำคัญในการชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับโครงการ เพื่อขอความยินยอมจากผู้ให้ข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้โอกาสผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ตัดสินใจในการเข้าร่วมการวิจัยด้วยความเต็มใจ ซึ่งจะไม่มีผลกระทบใด ๆ กับผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลสามารถปฏิเสธและสามารถสอบถามรายละเอียดการวิจัยได้ทุกเมื่อ

2) การรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยจะดำเนินการรักษาความลับของตัวผู้ให้ข้อมูลด้วยการใช้ชื่อสมมุติ และข้อมูลต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การระบุตัวตนของผู้ให้ข้อมูลไว้เป็นความลับ ผู้วิจัยจะทำการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ไว้ในอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ที่บุคคลอื่นไม่สามารถเข้าถึงได้ และจะไม่แบ่งปันหรือเปิดเผยข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลแก่บุคคลอื่น ข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการทำงานภาคสนามในครั้งนี้จะถูกลบหรือถูกทำลายเมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการและไม่นำกลับมาใช้อีก

3) การสร้างความเป็นส่วนตัวในการให้ข้อมูลตลอดกระบวนการในการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยจะขออนุญาตในการบันทึกข้อมูลทุกครั้ง ผู้ให้ข้อมูลสามารถตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องได้

ตลอดเวลา หากผู้ให้ข้อมูลลำบากใจหรือไม่สะดวกให้บันทึกภาพและเสียง ผู้วิจัยจะใช้วิธีการจดบันทึกแทน รวมถึงผู้วิจัยจะใช้การฟังอย่างตั้งใจและพยายามให้ผู้ให้ข้อมูลไม่เกิดความสับสน สร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร และจะไม่เข้าไปในสถานที่ที่ผู้เข้าร่วมวิจัยไม่อนุญาต

4) การคำนึงถึงผลประโยชน์และการได้รับผลสะท้อนกลับ (Benefit and Reciprocity) ในการเข้าถึงข้อมูล โดยเฉพาะการพูดคุยสนทนาการเล่าเรื่อง ผู้วิจัยมีโอกาสดำเนินการทำความรู้จักและสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) เพื่อให้เกิดการเล่าเรื่องอย่างสบายใจในพื้นที่ปลอดภัย และในระหว่างการสนทนา ผู้วิจัยจะประเล้าสถานการณ์ทั้งภาษากายและภาษาพูด ที่อาจมีนัยยะที่ผู้ให้ข้อมูลต้องการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ที่แสดงออกถึงความเข้าใจ ความเห็นอกเห็นใจ หรือกรณีเกิดเหตุสุดวิสัย เช่น เจ็บนานมาก ร้องไห้ไม่หยุด ผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องยุติการสนทนากับผู้ให้ข้อมูล

จริยธรรมในการวิจัย การวิจัยนี้ได้รับการอนุมัติจริยธรรมการวิจัยในคนจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ชุตกลางมหาวิทยาลัยมหิดล COA No. 2022/100.2109

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในบทนี้ จะเป็นการนำเสนอผลการศึกษา ที่ครอบคลุมประเด็นเรื่อง ภาคปฏิบัติการการประกอบสร้างวาทกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เพื่อให้ทราบชุดความรู้และปฏิบัติการผ่านโครงสร้างสถาบันต่างๆ ในการประกอบสร้างวาทกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ข้อมูลทั่วไปของกรณีศึกษา . ประสพการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ . ตัวบทวาทกรรม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิง และ อคติวัยและการต่อต้านต่อรองของวัยรุ่นหญิง

4.1 วาทกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากข้อมูลเอกสาร

4.1.1 แอลกอฮอล์ : วาทกรรมความมึนเมา

คำว่า “แอลกอฮอล์” เป็นภาษาอารบิกจากคำว่า al-kohl ที่ชาวอาหรับใช้เรียกเครื่องดื่มประเภทยาของ ของมึนเมาต่าง ๆ เป็นต้น โดยปกติแอลกอฮอล์มีหลายชนิดหลายรูปแบบ แต่ที่รู้จักแพร่หลายและใช้อุปโภคและบริโภคคือ “เอทิลแอลกอฮอล์ (Ethyl alcohol) หรือ เอทานอล (Ethanol)” ดังนั้นเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงหมายถึงเครื่องดื่มทุกประเภทที่มีส่วนผสมของเอทิลแอลกอฮอล์ซึ่งเป็นแอลกอฮอล์ธรรมชาติที่ได้จากการหมักของพืชและผลไม้ชนิดต่าง ๆ เช่น ข้าว องุ่น ฯลฯ (ชมพูนุช นระ และวิภา เล็กกุลวัฒน์, 2550) ด้วยกระบวนการหมัก บ่ม กลั่น แอลกอฮอล์จึงเกิดขึ้นมาช้านานแล้ว ทั่วโลก การผลิตสุราและการดื่ม เป็นวิวัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของมนุษย์ที่รู้จักข้าวและมีการทำนวดังปรากฏหลักฐานว่า มนุษย์เอาข้าวมาหมักทำเบียร์ สุราชนิดแรกของคนไทยรู้จักคือ สุราแช่ ที่ได้จากการหมักข้าวตามกระบวนการธรรมชาติซึ่งเป็นวิวัฒนาการของสุราทั่วโลกเช่นกัน สุราแช่ที่คนไทยคุ้นเคยมาแต่อดีต ได้แก่ น้ำตาลเมา หรือกะแช่ ทำจากน้ำตาลสด ซึ่งมาจากมะพร้าวหรือตาล โตนด อุทำจากข้าวเหนียวกลิ้ง สาโทและน้ำข้าวก็ทำจากข้าวเช่นกัน ภายหลังเมื่อคบค้ากับตะวันตกมากขึ้นแล้ว คนไทยก็รู้จักสุราแช่ สุรากลั่นชนิดต่าง ๆ มากขึ้น เช่น ไวน์หรือเหล้า องุ่น เบียร์ แคมเปญ วิสกี้ บรั่นดี (ไพศาล วิสาโล, 2565)

ในมติกฎหมาย ได้นิยามสุรา ว่าเป็นสิ่งที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ที่มีฤทธิ์ทำให้มึนเมาดังเช่น พระราชบัญญัติสุรา พ.ศ. 2493 ให้ความหมายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ หรือสุราไว้อย่างหลากหลาย คือ “สุรา หมายความว่ารวมถึงวัตถุทั้งหลายหรือของผสมที่มีแอลกอฮอล์ ซึ่งสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา หรือซึ่งดื่มกินไม่ได้ แต่เมื่อได้ผสมกับน้ำหรือของเหลวอย่างอื่นแล้วสามารถดื่มกินได้เช่นเดียวกับน้ำสุรา ขณะที่ “สุราแช่ หมายถึง สุราที่ไม่ได้กลั่นและให้หมายความรวมถึงสุราแช่ที่ได้ผสมกับสุรากลั่นแล้ว แต่ยังมีแรงแอลกอฮอล์ไม่เกินสิบห้าดีกรีด้วย เช่น เบียร์ ไวน์ สปาร์กลิงไวน์และสุรา” ราชบัณฑิตยสถาน (2546) กล่าวว่า แอลกอฮอล์ หมายถึง สารอินทรีย์ชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นของเหลวใส กลิ่นฉุน ระเหยง่าย มีขีดเดือดที่ 78.5 องศาเซลเซียส ชื่อเต็มคือเอทิลแอลกอฮอล์ แต่มักเรียกสั้น ๆ ว่าแอลกอฮอล์ โดยปกติเกิดขึ้นจากสารหมักสารประเภทแป้งหรือน้ำตาลผสมยีสต์ ซึ่งมักเรียกว่า แป้งเชื้อหรือเชื้อหมักเป็นองค์ประกอบสำคัญของสุราทุกชนิด เมื่อบริโภคเข้าไปจะออกฤทธิ์ทำให้มีอาการเมา ใช้ประโยชน์เป็นตัวทำลายและเป็นเชื้อเพลิง เป็นต้น กล่าวโดยสรุปเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จึงหมายถึง สารอินทรีย์ชนิดหนึ่ง ลักษณะเป็นของเหลวใส กลิ่นฉุน ระเหยง่าย เมื่อบริโภคเข้าไปจะออกฤทธิ์ทำให้มีอาการมึนเมา แต่ไม่รวมถึงยา วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท ยาเสพติดให้โทษ ตามกฎหมาย

วาทกรรมแอลกอฮอล์เป็นสิ่งมีนเมา จึงประกอบสร้างขึ้นภายใต้ การพิจารณาสิ่งที่เป็นสารประกอบภายใน เป็นการมองความจริงของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทางเคมี ชีววิทยา หรือเรื่องทางกายภาพ

4.1.2 แอลกอฮอล์ วาทกรรมสิ่งเสพติด

ในวาทกรรมมิติทางการแพทย์ สุรา ถูกระบุว่า เป็นสารเสพติดชนิดหนึ่ง เนื่องจากมีเอธิลแอลกอฮอล์เป็นส่วนผสม ฤทธิ์ในทางเสพติดคือ ออกฤทธิ์กดประสาท มีการเสพติดทั้งทางร่างกายและจิตใจ สารเสพติดที่สร้างอันตรายทั้งจากตัวของมันเอง และเป็นอันตรายในฐานะที่เป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การเสพยาเสพติดอื่นๆตามมามากมาย ซึ่งจะก่อให้เกิดผลเสียทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม (สสส. เอกสารออนไลน์, 2557) ได้ ความมีนเมาจะเร็วช้าขึ้นอยู่กับว่าระดับดึกเริ่มากแค่ไหนและการดื่มจนมึนเมา ทำให้ขาดสติได้ ส่งผลเป็นปัญหาจากการดื่มสุรา และเกิดผลกระทบต่อตัวเอง และสังคมวงกว้าง สุราเองก็ไม่ได้เป็นตัวปัญหาโดยตรง แต่อยู่ที่พฤติกรรมกรรมการดื่มสุราของมนุษย์ต่างหาก ซึ่งเรียกว่า เป็นสิ่งเสพติดนิสัย (habitual drugs) เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ชนิดใด หรือมีชื่อเรียกอะไรก็ตาม ทุกชนิดจะมีสารออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทที่เรียกว่า Psychoactive substance หรือ Psychoactive Drug แฝงตัวอยู่ ดังที่ องค์การอนามัยโลก อธิบายความหมายของคำว่า Psychoactive substance ว่าหมายถึง “สารที่เมื่อเข้าสู่ร่างกายแล้วมีผลกระทบต่อกระบวนการทางจิตใจ เช่น การรับรู้ ความรู้สึก ซึ่งการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในปริมาณมากจะทำให้เกิดความมีนเมา มึนงง สูญเสียการทรงตัว พูดไม่ชัด และอาจถึงขั้นหมดสติได้ในที่สุด” วาทกรรมแอลกอฮอล์ เป็นสิ่งเสพติด จึงพิจารณาจากส่วนประกอบในแอลกอฮอล์ การออกฤทธิ์ของสารเอธิลแอลกอฮอล์ เป็นการมองความจริงด้าน องค์ประกอบทางเคมีและเงื่อนไขเชิงชีวภาพ

4.1.3 แอลกอฮอล์ วาทกรรมพิธีกรรม และความศักดิ์สิทธิ์

แอลกอฮอล์ในวาทกรรมเชิงวัฒนธรรม แอลกอฮอล์ มิได้เป็นความจริงทางวิทยาศาสตร์ สารเคมี และชีวภาพเท่านั้น แต่แอลกอฮอล์ ยังเป็นวัตถุที่มีความหมาย มีบทบาททางสังคม และความซับซ้อนของความคิด ค่านิยมพฤติกรรมภายใต้บริบททางสังคมวัฒนธรรม พระไพศาล วิสาโล ได้ทบทวนประวัติศาสตร์การบริโภคสุราในประเทศไทย (2557) ระบุว่า สุราได้มีการใช้ในพิธีกรรมได้ปรากฏในเกือบทุกวัฒนธรรมและทุกสังคม สาเหตุที่ใช้สุราในพิธีกรรม ก็เพื่อเช่นสังเวยสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เพราะเชื่อว่าทั้งผีเทวดานั้นชอบสุรา เพื่อให้เกิดภาวะทางจิตแบบเหนือสามัญ เพราะขณะมีนเมา มีสภาพจิตประหนึ่งประสบภาวะลึกลับทางจิตวิญญาณสามารถติดต่อกับเทพ หรือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ และทำให้เกิดฤทธิ์ เกิดญาณ นอกจากนี้ ยังใช้สุราเพื่อความบันเทิงเป็นสริมงคล ด้วยความเชื่อว่าผีและเทวดา ชอบสุรา งานพิธีต้องการความผาสุกสวัสดิ์จึงต้องมีสุราเป็นส่วนประกอบ ในบางสังคม เช่น กะเหรี่ยง ถือว่าข้าวเป็นของ สูงและมีการใช้สุราในประเพณีและพิธีกรรมต่าง พิธีกรรมที่มีสุรา ได้แก่ พิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ด้วยความเชื่อเรื่องเทวดาหรือผีว่ามีอำนาจดลบันดาลให้เกิดสุขทุกข์ได้ จึงมีพิธีกรรมในโอกาสต่าง ๆ เช่น พิธีกรรมเกี่ยวกับชีวิต ได้แก่ พิธีแต่งงาน เพื่อใช้เป็นเครื่องเซ่นผีปู่ย่าตายาย หรือผีเห่าผีเรือนของเจ้าสาว มีในทุกภาค และแม้แต่ชนกลุ่มน้อย เช่น ชนชาติไทย โดยใช้สุราเป็นชั้นหมาก ผีเรือนมีบทบาทในวัฒนธรรมความเป็นอยู่ตามความเชื่อ ดังนั้น การทำผิดข้อห้าม เช่น จับต้องผู้หญิงที่มีใช้คู่ครองจะต้องขอขมาโดยทำพิธี “เสียผี” มีสุรารวมอยู่ด้วย และยังใช้แก้ไขความ

เจ็บป่วยอย่างเช่นในภาคอีสานมีพิธีร้องหรือเสียว บางครั้งรักษาโรคด้วยการเซ่นผีโดยการเรียกว่า “แตงแก” หรือ ใช้ในพิธีเรียกขวัญสำหรับผู้ป่วย หรือบางกรณีที่มีการปล่อย ช้าง ม้า วัว ควาย ไปเหยียบย่ำลานข้าว หรือกินเมล็ดข้าวของผู้อื่นก็ต้องนำสุราไปเป็นส่วนหนึ่งของเครื่องบายศรีขวัญข้าว ในการเซ่นสรวงที่อีสานจะกระทำต่อผีที่สามารถให้คุณและโทษแก่มนุษย์เท่านั้น ส่วนผู้ที่ไม่เคยให้คุณแก่มนุษย์เลย เช่น ผีโพง ผีกะ (ปอม) ผีเป่า (ผีกระสือ) จะไม่มีการเซ่นสรวงเลย มีบางกรณีที่เป็นเรื่องพิเศษ เช่น การปลุกเสกเครื่องรางของขลัง ในขุนช้างขุนแผนชี้ให้เห็นว่าสุราเป็นสิ่งจำเป็นในพิธีดังกล่าว แม้กระทั่งเวลาจะเข้าปล้น หลังจากสังเวทเวทดาและไหว้ครูแล้วก็ดื่มสุรา การทรงเจ้าก็ต้องใช้สุราเช่น แต่ก็มีบางพิธีกรรมที่แม้จะเกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ มิได้ใช้สุรา เช่น พิธีขอขมาเจ้าปู่เจ้าบ้านเช่นที่จังหวัดพิษณุโลก พระภูไร่ (ผีตาแฮก) ชาวบ้านจะมาเซ่นไหว้ก่อนฤดูทำนา พิธีทำขวัญเสา พิธีเชิญขวัญข้าวหรือขวัญแม่โพสพ พิธีสังเวท พระภูมิเจ้าที่ พิธีทำขวัญและโกนผมไฟเด็ก พิธีโกนจุก และพิธีรับขวัญ ไม่ปรากฏว่ามีสุราในพิธี เพราะเชื่อว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์บางประเภทไม่นิยมสุรา ในภาคอีสาน เทศกาลสำคัญจะทำพิธีเลี้ยงผีปู่ตาเพื่อให้อยู่ช่วยคุ้มครองป้องกันภัยคนในหมู่บ้าน บางแห่งก็มีพิธีเลี้ยงให้เลี้ยงแถนหรือผีบรรพบุรุษจะมีสุราอยู่ด้วย และพิธีกรรมทางสังคม พิธีกรรมที่ต้องการเน้นย้ำเจตนาหรือข้อตกลงและเป็นสิริมงคล เช่นพิธีสาบานเป็นมิตร ต้มเหล้าโรงชนิดเดียวกันในถ้วยใบเดียวกัน ในภาคอีสานมีการอวยชัยให้พรเรียกว่า “การบายเหล้า” กล่าวให้พรเป็นร้อยกรอง ซึ่งรับอิทธิพลจากลัทธิถือผีหรือลัทธิพราหมณ์ เข้าใจว่ามาก่อนที่พุทธศาสนาจะแพร่เข้ามา เพราะพุทธศาสนาปฏิเสธสุราเมรัยทุกชนิด จึงเป็นการประสมประสานเมื่อพุทธศาสนาเข้ามา อย่างในขุนช้างขุนแผน โจรจะสวดนโมสามจบแล้ว จึงกล่าวคาถาขมนุมเทวดาก่อนเข้า ดังนั้น แม้ว่าพุทธศาสนาแพร่เข้ามาแล้ว บทบาทของสุรายังคงอยู่ในพิธีกรรมเดิม

4.1.4 แอลกอฮอล์ วาทกรรมก่อปัญหา มีพิษภัย

ในวาทกรรมเชิงแนวนโยบาย แอลกอฮอล์ ถูกระบุว่า ได้ก่อให้เกิดปัญหาทั้งต่อผู้ดื่ม ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ มีผลกระทบทั้งทางด้านร่างกาย สังคม ซึ่งจะเห็นได้ว่า จากเอกสารใน พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ระบุเหตุผลในการประกาศใช้ คือ “โดยที่เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้ก่อให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพ ครอบครัว อุบัติเหตุ และอาชญากรรม ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ สมควรกำหนดมาตรการต่าง ๆ ในการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งการบำบัดรักษาหรือฟื้นฟูสภาพผู้ติดเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เพื่อช่วยลดปัญหาและผลกระทบทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ ช่วยสร้างเสริมสุขภาพของประชาชนโดยให้ตระหนักถึงพิษภัยของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ตลอดจนช่วยป้องกันเด็กและเยาวชนมิให้เข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้โดยง่าย จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้”

สอดคล้องกับข้อมูล ในเอกสารเรื่อง “สุรา สร้างภาระอะไรให้กับสังคมไทย” ของ ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (มปป.) ระบุว่า สุรา ไม่ใช่สินค้าธรรมดา ไม่ได้เป็นปัญหาเฉพาะที่เกิดขึ้นกับตัวผู้ดื่มหรือใครคนใดคนหนึ่งเท่านั้น แต่เป็นปัญหาของครอบครัว ชุมชน สังคม และ ประเทศชาติโดยรวม สุราจึงกลายเป็นปัญหาสำคัญระดับโลก การดื่ม สุราเพิ่มโอกาสในการเกิดโรค การบาดเจ็บ และอุบัติเหตุซึ่งปัญหาเหล่านี้ได้คร่าชีวิต ผู้คน หรือทำให้เกิดความเจ็บป่วยเรื้อรังหรือพิการตั้งแต่อายุน้อย และยังสร้างความเสียหายต่อเศรษฐกิจและสังคมอย่างมหาศาล กล่าวได้ว่าในวาทกรรมเชิงนโยบาย สุรา ก่อให้เกิดปัญหากับครอบครัว ชุมชน สังคม และสร้างความเสียหายต่อ ประเทศชาติโดยรวม

4.1.5 แอลกอฮอล์ วากรรมการควบคุมผ่านกฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดต่างๆ

นโยบายของรัฐเข้ามาควบคุมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในอดีต รัฐบาลปล่อยให้มีการบริโภคและผลิตสุราโดยเสรี มิได้เข้าไปแทรกแซงแต่อย่างใด โดยมีจารีตประเพณีเป็นตัวควบคุม จนกระทั่งสมัยพระเจ้าปราสาททองจึงมีการเก็บ "อากรสุรา" ทั้งจากผู้ผลิตและผู้ขาย ต่อมาในสมัยพระนารายณ์กำหนดพิภคอากรสุราไทย นโยบายอากรสุราซึ่งมีความเด่นชัดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 3 มีการเก็บภาษีอากร โดยจัดเก็บภาษีอากรชนิดใหม่และเน้นชนิดที่เคยจัดเก็บเดิมให้มากขึ้น อากรที่ทำรายได้ให้แก่รัฐเป็นจำนวนไม่น้อย ได้แก่ อากรสุราขนโยบายที่ถือว่ารายได้แผ่นดินสำคัญกว่าการควบคุมการเสพสุรา ได้รับการสืบทอดในสมัยต่อมาซึ่งมักแก้ปัญหารายจ่ายแผ่นดินด้วยการหารายได้จากอากรสุรา พร้อม ๆ กับมุ่งส่งเสริมให้บริโภคสุราของรัฐ ในสมัยรัชกาลที่ 6 รัฐบาลได้เริ่มใช้นโยบายใหม่ คือยกเลิกการให้สิทธิผูกขาดแก่นายอากรสุรา โดยรัฐจัดเก็บภาษีสุราเอง เพราะเหตุวาระยะหลังรายได้ตกต่ำ นายอากรไม่ส่งเงินให้รัฐตามจำนวนเงินที่ประมูลได้ วิธีใหม่นี้รัฐได้จัดเก็บภาษีสุราเป็นมณฑล ทำให้การจำหน่ายสุราแพร่ไปได้ไกลและสะดวกขึ้น ต่อมา มี พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับสุราเกิดขึ้นตั้งแต่ปี 2469 โดยพระราชบัญญัติศุลกากร พุทธศักราช 2469 ที่กำหนดภาษีการนำเข้า เกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ต่อมา ปี 2543 พระราชบัญญัติสุรา พุทธศักราช 2493 นัยของกฎหมายฉบับนี้มีการ เก็บภาษีและกำหนดให้มีการออกใบอนุญาตเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ จนถึง การมี พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พุทธศักราช 2551 กล่าวได้ว่า เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในมิติ บทบาทของรัฐ คือการถูกกำหนด และควบคุม (Command and Control) โดย กฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในทุก ๆ มิติ อาทิ กำหนดภาษีการนำเข้าเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, การออกใบอนุญาตเกี่ยวกับเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์, การกำหนดความผิดเกี่ยวกับการเสพสุรา, กำหนดเวลาจำหน่ายและเวลาดื่ม, ห้ามเมา ขณะขับรถ, พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์, ข้อห้ามประกอบการโฆษณาหรือการ ประชาสัมพันธ์, ห้ามให้มีสถานที่ขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งอยู่บริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาหรือ หอพักใกล้เคียงสถานศึกษา เป็นต้น เพื่อเป็นการรักษาความสงบเรียบร้อยต่อศีลธรรมอัน ดี ของประชาชน ป้องกันการเกิดอุบัติเหตุอาชญากรรมต่าง ๆ ภัยจาก การกระทำความผิดของผู้บริโภค เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่สภาพร่างกายเมาไม่สามารถควบคุมตัวเองได้และเพื่อให้ผู้บริโภคเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์มีความตระหนักถึงโทษ หากกระทำความผิดเนื่องจากการเมาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ชุดความคิดของรัฐในการออกนโยบายการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ วางอยู่บนหลักการที่มีลักษณะบนลงล่าง (และมีลักษณะรวมศูนย์อำนาจ) ดังกล่าว รัฐส่วนกลางใช้เครื่องมือในการกำหนดหน่วยงานท้องถิ่นคือการปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ข้อมูลข่าวสารที่มักเห็นตาม ข่าว สื่อออนไลน์ หรือข้อความประชาสัมพันธ์จะ เห็นการรณรงค์เพื่อ "ลด ละ เลิก" เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยนัยนี้จึงมักจะผูกติดกับอำนาจกฎหมายของรัฐ และ ศีลธรรมความเชื่อทางพระพุทธศาสนา หรือความเลื่อมใสศรัทธา และผูกโยงกับความปลอดภัยของชีวิตและ ทรัพย์สิน เปรียบเสมือนการสร้างคำ หรือวาทกรรมให้กับผู้คน เพื่อควบคุมให้ผู้คนอยู่ตามครรลองคลองธรรม ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบ และเป็นคนดีของ สังคม เป็นการสร้างความชอบธรรมให้กับกฎหมายและนโยบายการ ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้มีความแนบเนียนต่อการบังคับใช้ (วสันต์ ปวนปันวัง (2021) ได้กล่าวไว้ว่า

4.1.6 แอลกอฮอล์ วาทกรรมศาสนา เหล้าคือสิ่งต้องห้าม -คนที่ไม่ควรคบหา

วาทกรรมศาสนา มีผลอย่างมากในการทำให้เหล้าเป็นสิ่ง ต้องห้าม ในตะวันตก ในอดีต ผู้หญิงที่สืบทอดและส่งต่อกรรมวิธีผลิตเหล้าเบียร์มักถูกกล่าวหาว่าเป็นแม่มด ถูกประนามและตามล่าว่าหม้อต้มเบียร์ของพวกเธอคือหม้อปรุงยานอกกรีต ในทางศาสนา ผู้ที่นิยมดื่มสุราเป็นประจำหรือนักเลงสุรานั้น ได้ชื่อว่าเป็นบุคคลที่ไม่พึงคบหา โดยระบุว่าเป็น คู่ครองที่เป็นสามีหรือภรรยาผี คือ คู่ครองที่มีคุณสมบัติเป็นนักเลงสุรา ผู้ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท้ง เสพของมีนเมา มีความประมาท เป็นผู้ทุศีล มีธรรมเลวทราม มีใจตระหนี่ ตีเตียน สมณพราหมณ์ เรื่องคู่ครองที่เป็นสามีหรือภรรยาผีนี้พระสุตตันตปิฎกอังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาต ปฐมสังวาส สูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: เล่มที่ 21 ข้อ 53 หน้า 88) หรือเป็น มิตรเทียม คือ นักเลง ขี้เมาเป็นประจำ เกียจคร้าน ละทิ้งการงาน จ้องเอาประโยชน์จากผู้อื่นฝ่ายเดียว ตีแต่พุด ชอบประจบ ชักชวนไปในทางเสื่อม ได้แก่ ชวนเสพของมีนเมา ชวนเที่ยวกลางคืน ชวนเที่ยวเล่น ชวนพนัน เรื่องมิตรเทียมนี้พระสุตตันตปิฎก ทีฆนิกาย ปาฏิกวรรค (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: เล่มที่ 11 ข้อ 254-259 หน้า 207-209) เป็นหญิงดูหมิ่นสามี โดยระบุว่า หญิงที่ดูหมิ่นสามี มีคุณลักษณะด้วยเหตุ 8 อย่าง คือ ผู้ยากจน ผู้ป่วย ผู้ชรา ผู้เป็นนักเลงสุรา ผู้มัวเมาใน กามคุณ ผู้โง่เขลา ผู้โง่เขลาในงาน ผู้หาทรัพย์เพิ่มไม่ได้เรื่องการดูหมิ่นสามีนี้มีปรากฏอยู่ในกุณฑลชาดก ขุททก นิกาย (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539: เล่มที่ 28 ข้อ 298 หน้า 143)

นอกจากนั้นในพระสูตร (พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539 อังใน ทรงศักดิ์ เทพสุวรรณวร, 2565)ได้ระบุโทษของสุรา 8 ประการได้แก่ เกิดทุกข์ ความเสื่อมโทษในชาติปัจจุบัน เป็นสัญญาวิปริต เป็นคนโง่ เป็นบาปน่ารังเกียจ เป็นโทษ เป็นผู้ประมาทเหินห่างจากธรรมมะ ได้แก่ 1. เกิดในทุกข์ ผู้ประกอบด้วยเวร 5 ประการ คือ ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พุดเท้ง เสพ ของมีนเมา เมื่อตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกติ วินิบาต นรก 2. โทษในชาติปัจจุบัน 6 ประการ คือ ทรัพย์หมดไป ทะเลาะวิวาท บ่เกิดแห่งโรค เสียชื่อเสียง ไม่ อดาย ทอนกำลังสติปัญญา 3. ความเสื่อมจากภกตทรัพย์ที่หามาโดยชอบ โดยเหตุ 4 ประการ คือ นักเลงสตรี นักเลงสุรา นักเลง พนัน และการมีมิตรชั่ว 4. สัญญาวิปริต ดาบสเล่าเรื่องพวกตนดื่มสุรา เมาแล้วฟ้องร้อง ข้างร้อง ร้องให้ 5. คนโง่เง่า คนโง่ที่ได้หม้อสมบัติ ใช้ทรัพย์โดยประมาท เมาสุราได้ทำลายหม้อสมบัติ ต้องกลายเป็น ตนจนเร่ร่อนนุ่งห่มผ้าเก่า 6. บาปอันน่ารังเกียจ พระปัจเจกพุทธเจ้าเล่าอดีตของบาปกรรมที่ได้อนุญาตให้ชาวบ้านปรุงสุราดื่ม ได้ก่อความหายนะแก่คนหมู่มาก จึงได้สำนึกผิดแล้วออกบวช 7. โทษของสุรา ทำวสัฏกะแสดงโทษของสุราว่า เดินโซเซตกเหวตกบ่ตกลุมโสโครก กินของไม่ควร กินได้มากมาย จิตใจไร้อิสระเดินเปะปะเหมือนโคเมาเป็นคนอนาถาร้องรำทำเพลง เปลือยกายเดินไปตามตรอก ซอยจิตใจฟั่นเฟือนล้มนอนไม่เป็นที่ ตัวสันโยกศีรษะแกว่งแขนฟ่อนรำ นั่ง พุดพราไร้สาระแก้ผ้าเนื้อตัวเลอะเทอะ สกปรกจมกองอาเจียร ทำทางอวดเก่งนัยน์ตาขวางทำตัวใหญ่โตเป็นเจ้าแผ่นดิน ถือตัวจัดก่อเรื่องวิวาทนินย ส่อเสียดฉิวพรรณทราชมชอบเปลือยกายหลบซ่อนตัวอยู่แบบโจร แม้อยู่ในตระกูลร่ำรวยก็ทำให้ขาดจากการเป็น ทายาทได้ ทำให้ทรัพย์สินต่าง ๆ ในตระกูลพินาศ ขายกลายเป็นคนกักขะหยาบคายด่าทอพ่อแม่ลวนลามสตรี ในบ้าน หญิงกลายเป็นคน กักขะหยาบคายด่าทอผู้ใหญ่ในบ้านลวนลามคนรับใช้ชาย ฆ่าได้แม้สมณพราหมณ์ อันเป็นเหตุไปอบาย ประพฤติชั่วทั้งกายวาจาใจ คนดีที่พุดจริงเปลี่ยนเป็นคนพุดจาเหลวไหล ให้ทำงาน เรง่ด่วน

สำคัญก็เกิดสับสนเสียหาย ขาดความละเอียดจากคนที่มีปัญญาก็กลายเป็นคนพุดมาก นอนสุมหัวกันตาม พื้นดินอดข้าวชั้นวาอาหารผิวพรรณทรมานมักถูกติฉินนินทา นอนคอตกหมดความอดทน ไร้ความละเอียดแม้วามไม่ เลือกที่เช่นฆ่ากัน 8. ผู้ประมาทที่เหินห่างจากธรรม ท้าวเวสวัณมหาราชได้กราบทูลพระผู้มีพระภาคว่า ในหมู่ยักษ์ทั้งหลายนั้น มีทั้งกลุ่มยักษ์ที่เลื่อมใสและกลุ่มยักษ์ที่ไม่เลื่อมใสในพระผู้มีพระภาค โดยกลุ่มยักษ์ที่ไม่เลื่อมใสนั้น เป็นเพราะเหตุที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงธรรมเพื่อให้จดเว้นจากการฆ่าสัตว์ จดเว้นจากการเสพของมีนเมา คือ สุราเมรัยอันเป็นเหตุแห่งความประมาท แต่พวกยักษ์ส่วนมากไม่จดเว้น

4.1.7 แอลกอฮอล์ วากรรมผ่านวรรณกรรม ผู้หญิงดื่มเหล้า ไม่ดี ไม่เจริญ

ละครในทีวีชื่อดัง สร้างภาพจำของผู้หญิงดื่มเหล้า ว่าไม่รับผิดชอบในการเมีย เป็นแม่ และได้ถูกนำมาใช้เป็นวากรรมต่อต้านการดื่มในผู้หญิงดังคำกล่าวที่ว่า แพทย์เตือนอย่าเลียนแบบ “ลำยอง” ชุดเหล้าขณะท้อง ชักุกเกิดมาเสี่ยงพิการ สมองเล็ก ไอคิวต่ำ ออทิสติก (ข้อความจาก MGR ออนไลน์ 22 ตค. 2556)

ในบทพระราชนิพนธ์ในรัชกาลที่ 6 พระบาทสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งทรงใช้พระนามแฝงในการนิพนธ์สุภาษิตนี้ว่า อัญชัญ กล่าวว่า หญิงเช่นนี้เห็นไม่มีเจริญแล้ว ให้แว่วแว่วอยู่ข้างทางฉิบหาย ลงสู่บึงกินเหล้าอยู่เมามาย ไม่เสียดายอินทรีย์เท่าซี้เล็บ มือก็ไวใจก็กล้าหน้าก็ด้าน จะเอาขวานไปลากไม่อย่ากเจ็บ แต่ผ้าขาดก็ไม่ปรารถนาเย็บ ซี้เกียจเก็บปลัดวางได้กลางเรือน อันการเหยาไม่เอาเป็นธุระ คิดแต่จะเที่ยวตลบไปคบเพื่อน คบกันได้แต่นิสัยพวกแซ่เขื่อน....

จากบทเพลง : ผู้หญิงกินเหล้า โดยศิลปิน : กระดังงา

“ผู้หญิง กินเหล้า ใครก็เหมาว่ามันไม่ดี หมดความสุข ไม่เป็นกุลสตรี แต่ในวันนี้ จะยอมให้คนนินทา ขอกิน ให้เมา ลืมหน้าเขาผู้ชายหลายใจ หลอกให้หลง หลอกให้รักหมดใจ แต่ในสุดท้าย หิงไปไม่ลาไม่สั่ง”

ซึ่งวรรณกรรมเหล่านี้ ได้แสดงตัวบทที่ชี้ว่าผู้หญิงดื่ม ไม่เจริญ ไม่รับผิดชอบในหน้าที่และความเป็นกุลสตรี

กล่าวโดยสรุป กระบวนการประกอบสร้าง หรืออีกนัยหนึ่งคือกระบวนการผลิตวากรรมโดยการทบทวนข้อความจากเอกสาร การสื่อสาร ข่าว วรรณกรรม ลักษณะวากรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ได้แก่ วากรรมความมีนเมา วากรรมสิ่งเสพติด วากรรมพิธีกรรม และความศักดิ์สิทธิ์ วากรรมสิ่งที่ต้องควบคุม วากรรมสิ่งต้องห้าม-บุคคลที่ไม่ควรคบหา วากรรมผู้หญิงไม่ดี ไม่เจริญ ซึ่งผ่านโครงสร้างของชุดความรู้แบบวิทยาศาสตร์ ชุดความรู้ผ่านกลไกนโยบายและอำนาจรัฐ ชุดความรู้ผ่านระบบวัฒนธรรมและศาสนา และชุดความรู้ผ่านวรรณกรรม เพลง และการสื่อสารทางสังคม

4.2. วากรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การศึกษาตัวบทจากวัยรุ่นหญิงที่ดื่มแอลกอฮอล์

วากรรมคือ ตัวบท ภาษาที่เราใช้ในชีวิตประจำวันเปรียบเหมือนระบบความรู้และความคิดอ่านที่แฝงเร้นและชี้นำกำกับพฤติกรรมคนในสังคม ภาษาเป็นสิ่งประกอบสร้างและดำรงไว้ภายใต้

ระบบสังคม วากรรมจึงอยู่ในรูปของตัวแทนทางความคิดผ่านภาษาและสัญลักษณ์ นั่นคือ วากรรมเกิดขึ้นเพราะการปฏิบัติทางสังคม โครงสร้างและระบบทางสังคมมีผลต่อวิถีปฏิบัติของคน ผ่านวากรรมหรือตัวบทที่ใช้ในชีวิตประจำวัน ในส่วนนี้ ตัวบทที่ได้ศึกษา ได้มาจากการสัมภาษณ์กับวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเหล้า จำนวนทั้งหมด 16 ราย โดยจะมีการนำเสนอ เป็น ส่วน ตีอ 4.21 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล ซึ่งจะนำเสนอเป็นตารางและรายการการศึกษา 4.2.2 ข้อมูลพื้นที่ที่ศึกษา 4.2.3 ประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิง 4.2.4 วากรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 4.2.5 อคติและการต่อต้านต่อรองของวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

4.2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลครั้งนี้ มีจำนวน 16 คนมีอายุเฉลี่ย 19 ปี กำลังศึกษา 10 ราย และไม่ได้ศึกษา 6 ราย อาศัยอยู่กับพ่อแม่พี่น้องญาติ จำนวน 12 ราย อีก 4 ราย อยู่กับสามีและในจำนวนนี้ มีลูกด้วย ในด้านรายได้ ผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษานี้ มีการหารายได้ด้วยตัวเองเป็นส่วนใหญ่ มีเพียง 4 รายที่ไม่ได้มีรายได้จากการทำงานด้วยตนเองแต่ได้รับการสนับสนุนจากคนในครอบครัว

ตารางที่ 1

นามสมมุติ	อายุ	อยู่อาศัยกับ	การศึกษาสูงสุด	ชีวิตประจำวัน	พฤติกรรมการดื่ม
1.ดา	19	แฟน และ แม่ ลูก 4 เดือน	ม. 3	ไม่ได้เรียน เลี้ยงลูก	สัปดาห์ละ 2 วัน กินกับเพื่อนข้างบ้าน พอมีนๆ เพราะเครียดหยุดช่วงหยุดดื่มตอนให้นมลูก จนถึง 6 เดือน
2.นิต	18	แม่ ครอบครัวพี่ชาย 3 คน	ม.3	ไม่ได้เรียน เลี้ยงหลาน	ดื่มกับกลุ่มรุ่นพี่ในชุมชน สัปดาห์ละ 2-3 วัน
3. พิม	24	แฟน	ปวส. ปี 1	กำลังเรียน	สังสรรค์กับเพื่อน หรือ ลูก ซ้อมมาดื่มในบ้าน
4. ต๊ะ	17	พ่อ พี่สาว พี่ชาย	ม 3	ไม่ได้เรียน ทำงานร้านอาหาร ชงเหล้า	ดื่มสัปดาห์ละ 3 วันจากการทำงาน
5.ชมพู่	16	ย่า พ่อ น้ำ	กศน. ม 5	กำลังเรียน และทำงานรับจ้างขายของรถไฟ	ดื่มสัปดาห์ละ 2 วัน โดยบริเวณรถไฟจะมีขุมนั่งดื่ม
6. นินิว	18	พ่อ แม่ น้องชาย	ปวช 2	กำลังเรียน	สังสรรค์กับเพื่อน สัปดาห์ละ 1 ครั้ง
7. หนูนา	21	น้ำ ลุงหลาน	ปวส. ปี 1	กำลังเรียน	เมื่อมีงานสังสรรค์กับเพื่อน
8. เค็ก	20	แม่ พ่อ น้อง	มหาวิทยาลัยปี 1	กำลังเรียน และทำงาน parttime ร้านขนมในห้าง	เดือนละ 2 ครั้ง เมื่อมีการสังสรรค์
9. บัว	19	พ่อแม่พี่น้องชาย	ปวช 1	กำลังเรียน	เมื่อมีงานสังสรรค์
10. ลี	20	พ่อ พ่อแม่แยกทางกัน	มหาวิทยาลัยปี 2	กำลังเรียน และทำงานร้านสะดวกซื้อปิดเทอม	เมื่อมีงานสังสรรค์
11.เล็ก	20	พ่อ แม่ น้องชาย	ปวช 2	กำลังเรียน และทำงานรับจ้างวันหยุด ปิดเทอม	เมื่อมีงานสังสรรค์
12. ลูกหมี	18	แฟน	ปวช. 2	กำลังเรียน ขายของออนไลน์	สัปดาห์ละ 3 ครั้ง
13. น้องลิลี่	19	พ่อ	ปวช. 1	กำลังเรียน	เดือนละ 3 ครั้ง ไปสังสรรค์
14. ชันวา	17	แม่	ม. 3	ขายของกับแม่	เมื่อมีงานสังสรรค์
15. น้ำ	19	พี่สาว อยู่หอพัก	ม 5	กำลังเรียน และทำงานเสิร์ฟ	ดื่มสัปดาห์ละ 3 วันจากการทำงาน

16.ก๊ีบ	24	แฟน ครอบครัวสามี	ม 6	ทำงานเสริมฟ ชงเหล้า	ดื่มทุกวันจากการทำงาน
---------	----	------------------	-----	---------------------	-----------------------

กรณีศึกษาที่ 1

น้องดา ปัจจุบันอายุ 19 ปี อาศัยอยู่กับสามีและพ่อแม่ของตนเอง รวมในครอบครัวอยู่กัน 5 คน แม่ทำงานโรงงานคนเดียว ส่วนสามี มาทำงานก่อสร้างกับน้ำชาย ส่วนน้องดาเลี้ยงลูกอายุ 4 เดือน แม่รับผิดชอบค่าใช้จ่ายเป็นหลัก น้องดาบอกว่า อยากออกไปทำงาน แต่ไม่มีคนเลี้ยงลูก

น้องดา จบชั้น ม. 3 โดยออกจากการเรียน ปวช. เมื่อเรียนได้เพียง 2 สัปดาห์ เนื่องจากแฟน ที่คบกัน นำเอาผู้ใหญ่มาขอ น้องดาย้ายไปอยู่บ้านของสามี และไม่กลับมาเรียนเพราะ “ ตอนนั้นไม่ อยากเรียนเพราะคิดว่าแต่งงานแล้วก็เลยแบบเออ ไม่ต้องเรียน เพราะว่าอยู่กับแฟนไง ” น้องดาไปอยู่ บ้านสามี ซึ่งเป็นครอบครัวใหญ่ เธอบอกว่า “ อยู่บ้านหลังนั้น 20 คน ” โดยทำเป็นห้องๆ และกินข้าว ในครัวเดียว สามีทำงานก่อสร้างโดยทำกับลุงที่มีอาชีพรับเหมาก่อสร้าง เธอบอกว่าตอนนั้น มีความเครียด เพราะตัวเองไม่มีรายได้ ไม่ได้ทำงาน สามีก็ช่วยทำงานก่อสร้างกับที่บ้าน เขาก็ให้เงินใช้ แต่ไม่พอใช้ รถมอเตอร์ไซด์ของสามีก็ต้องผ่อน ส่วนเธอทำงานบ้าน เธอบอกว่า “ แ่ลงทุกวัน หนู ทำงานบ้านคนเดียวเหมือนเขาเอาเปรียบหนูกันหมด กินก็ให้หนูล้าง บางทีหนูรอกินข้าวกับแฟน ก็ไม่ เหลืออะไรกินแล้วในหม้อ ก็กินน้ำแกง กินไปอย่างนั้น ”

น้องดา เริ่มดื่มแอลกอฮอล์เมื่อเรียนอยู่ชั้น ม. 2 ในสถานการณ์งานปีใหม่ ซึ่งในวันนั้นเธอ สังสรรค์กับกลุ่มเพื่อน โดยระหว่างที่นั่งสังสรรค์อยู่นั้นมีเพื่อนคนหนึ่งในกลุ่มส่งเหล้ามาให้หนึ่งแก้ว ซึ่ง เธอไม่ได้ปฏิเสธไป เพราะนึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนทำให้ต้องรับเหล้ามาดื่ม และเมื่อได้ลอง รสชาติของแอลกอฮอล์ครั้งแรกนั้น เธอมีความรู้สึกที่ไม่ชอบความขมของเหล้าแต่ก็ยังคงดื่มต่อไปเรื่อยๆ กับกลุ่มเพื่อนในคืนนั้น และหลังจากเหตุการณ์งานปีใหม่เธอก็เริ่มสังสรรค์กับเพื่อนบ่อยขึ้น โดยการสังสรรค์ทุกครั้งจะต้องมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือเบียร์ เข้ามาเกี่ยวข้อง เมื่อมาเรียน อาชีวะ น้องดา เรียนโรงแรม จะมีการให้ผสมเหล้า และชิมเอง เธอบอกว่ารสชาติก็อร่อย ตอนนั้นไม่ได้ดื่ม เยอะ เพราะ คิดว่า มันแพงเกิน ช่วงที่ไปอยู่บ้านสามี เครียดในปัญหาครอบครัว น้องดาบอกว่า ก็ ออกไปดื่มเบียร์กับเพื่อนข้างบ้าน โดยช่วยแชร์กันออก เงินที่เธอมีใช้มาจากการขอจากแม่ของเธอ บาง ทีเพื่อนก็เลี้ยง กินสองคน ดื่มเบียร์ 5-8 ขวดบางครั้งมีเงิน บางครั้งก็เมากลับบ้าน แฟนก็รู้ว่าดื่ม กลับมา แฟนบ่น แต่เธอก็ตอบได้ว่า เป็นปากของตนเอง ไม่ใช่ปากใคร เธอบอกว่า กินเพื่อคลายเครียด กินแบบนี้ ต่อเนื่องกันเป็นเวลา 5-6 เดือน ในด้านผลกระทบกับสุขภาพ น้องดาบอกว่า การดื่มเหล้า ถ้าดื่มมาก ร่างกายก็ไม่ไหว บอกว่า ตอนอยู่ ม. 2 ที่ดื่มกับเพื่อน ไม่ได้มีอะไรผิดปกติ เพราะดื่มน้อย มาก แต่ตอนมาอยู่กับแฟน ดื่มติดต่อกัน 5-6 เดือน ตอนนั้นโทรม ขาดสารอาหาร กินข้าวไม่ได้

เมื่อน้องดาให้นมลูก น้องดาบอกว่า จึงหยุดดื่ม กลัวลูกจะเป็นอะไร แต่เมื่อไม่ได้ให้นมลูกแล้ว น้องดาบอกว่า ก็ดื่มสังสรรค์ได้ น้องดา พูดว่า แม่บอกว่า อย่างไปยุ่งพวกนี้ (ดื่มแอลกอฮอล์) มันไม่ดี หนูไม่อยากให้แม่เครียด ไม่สบายใจ เพราะเขาก็มีโรค หนูก็จะไม่กินจนมาให้เขาเห็น ตอนนั้นก็แค่ สังสรรค์กับเพื่อน แต่ถ้าคนอื่นว่าหนู หนูก็ทำเฉย ยิ่งทำให้มันหนักกว่าเดิม

กรณีศึกษา ที่ 2

นิตอายุ 18 ปี เรียนจบชั้นมัธยมปีที่ 3 ตอนนี้อยู่ไม่ได้เรียนหนังสือ อยู่กับแม่ และพี่ 3 คน และหลานอีก 1 คน นิต นับถือศาสนาอิสลาม ชีวิตประจำวัน คือช่วยแม่ เลี้ยงหลาน และช่วยแม่ ทำงานบ้าน แต่ไม่ค่อยได้ทำอะไรมา ตอนเย็นๆ ชอบออกไปสังสรรค์กับเพื่อนรุ่นพี่ ในชุมชน ไปนั่งคุย บ้านเขาและดื่มกันด้วย ตื่นสาย มะกัไม่ว่าอะไร เขาคิดว่าเราไปอยู่บ้านเพื่อน

นิตเล่าให้ว่า ช่วงที่เรียนมัธยมศึกษาชั้นปี 3 เธอติดเพื่อน ชอบไปนั่งอยู่กับเพื่อน ไปดื่มบ้านเพื่อน กลับบ้านดึก ดื่มครั้งแรก คือเพื่อลอง ครั้งแรก ก็ไม่ถึงกับชอบ รู้สึกอย่างงั้นๆ พอหลังเมื่อติดเพื่อน ก็กินทุกวัน เริ่มเมา ไปเรียนไม่ไหว เงินที่เอาไปซื้อเหล้า คือเงินที่แม่ และพี่ชายให้ ประมาณวันละ 50 บาทตอนเรียน เวลาไปกิน ก็แชร์กับเพื่อน เริ่มดื่มดื่ม เบียร์ กินกับเพื่อนๆ 4 คน เบียร์ประมาณ 4 ขวดปัจจุบันกินหงษ์ทองผสมโค้ก กินผสม 2-3 แก้วก็มึนแล้ว แต่ไม่หยุด จนแบบอาเจียนถึงหยุด ไม่ไหวถึงหยุด

ตอนนี้ ไม่ได้ไปเรียน ก็กินกับพี่ๆ ที่เป็นผู้หญิงแถวชุมชนหมู่บ้าน หรือไปตามร้าน โดยไปกับพี่ๆ โดยปลอมบัตร โดยเอาบัตรของอีกคนมาใช้ โดยใส่แมส เวลากิน มักกินจนเมา กินมาแล้วนอน เธอบอกว่า เธอออกไปกินกับเพื่อน และกลับดึก พวกแม่ พี่กันอนหมดแล้ว เขาเลยไม่รู้ว่าจะออกไปดื่มกับเพื่อน แต่คิดว่าออกไปเที่ยวบ้านเพื่อน “หนูเข้าบ้านดึก เขาก็หลับหมดแล้ว เขาไม่รู้จะไปดื่มมา” บางทีก็อยู่ยันเช้า ตื่นเช้ามาก็ค่อยกลับบ้าน แม่ และพี่ๆ เขาบ่นเรื่องออกไปเที่ยวเล่นกับเพื่อนกลับดึก ที่ดื่มเพราะเพื่อนชวน ไม่เคยนั่งดื่มเองที่บ้าน รู้สึกชอบเวลาอยู่กับเพื่อน ได้คุยกับเพื่อน บางทีก็ดื่มน้ำหอมกิน มันคือการได้คุยได้คุยสนุก เราชอบฟังคนอื่นพูด ที่ชอบไป เพราะ อยู่กับเขาแล้วสบายใจ ในการดื่มเหล้า ชอบบรรยากาศการดื่ม และไวใจรุ่นพี่คนนี้ (รุ่นพี่อายุ 20 ทำงานขายของในตลาด) เขาชวนไปไหนก็ไปกับเขา ตอนไปดื่มแรก ก็กังวลว่าจะมีคนมาทำโน่นนี่ ตอนแรก ไม่กินจนเมา แต่ตอนหลังสนิท ก็กินจนเมา บอกพี่ว่า หนูด้วย อย่าทิ้งหนูนะ

ในด้านทัศนคติของสังคมต่อการมองผู้หญิงดื่ม นิตมองว่า การดื่มผู้หญิงผู้ชายดื่มได้หมด ไม่เห็นด้วยที่จะมองว่าผู้หญิงดื่มแล้วผิด การที่เราจะเป็นคนดีไม่ดี ขึ้นอยู่กับคน ไม่ใช่ขึ้นกับพฤติกรรม การดื่ม การดื่มส่งผลเสียต่อสุขภาพ หากกินเยอะ กินบ่อย แต่เราไม่ได้กินบ่อย หรือกินเยอะ ถ้ากินทุกวันจะมีผลเสีย

กรณีศึกษาที่ 3

พิมอายุ 24 ปี รูปร่างท้วม เตี้ย ผิวขาว ศาสนาพุทธ เธอจบ ม.3. และจบม.6 กศน. ปัจจุบันศึกษาอยู่ระดับชั้น ป.ว.ส.1 แต่งงานมา 1 ปีแล้วโดยเจอกันที่ผับแห่งหนึ่ง สามีมของพิมอายุ 25 ปี ทำงานเป็นซ่อมรถ เธออยู่บ้านสามี ที่มีน้องชาย 1 คน ส่วนแม่สามีจะไปๆมาๆ

เธอบอกว่า สมัยเรียนเธอเกเร เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตั้งแต่อายุ 15 ปี เมื่อเริ่มทำการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าพิมจะเป็นคนที่ไม่ค่อยเปิดเผยเท่าไรนักในตอนแรก แต่เมื่อผู้วิจัยทำการ

พูดคุยอย่างเป็นกันเอง เธอก็เริ่มที่จะเปิดเผย และพูดคุยกับผู้วิจัยมากขึ้น เมื่อเล่าถึงเรื่องเกี่ยวกับครอบครัวนั้นก็จะมียี่สิบหน้าเศร้าและบางครั้งก็มีน้ำตาไหลออกมา

ครอบครัวของพิม มีพ่อเป็นตำรวจ แต่ทำงานอยู่อีกแห่ง เธอมีแม่เลี้ยง และมีผู้ชายแท้ๆ อีก 1 คนทำงานแล้ว ความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวนั้น ก็คุยกับพี่ชายและพ่อได้ และเขาก็ดูแลเธอดี พ่อให้เงินใช้เป็นรายสัปดาห์ พ่อเธอดื่มเหล้า เห็นบอเวลาพ่อเมา หาเรื่องทะเลาะโน่นนี่ แล้วเขาก็หลับ ตื่นมาก็ทำอะไรไม่ได้ ตอนม. 2 เธอออกไปเที่ยว แต่ไม่ดื่ม เธอบอกว่าเธอเที่ยวทุกวัน เธอก็เริ่มที่จะไปมีเรื่องการติดต่อกับนักเรียนหญิงอีกกลุ่มหนึ่งในโรงเรียน ซึ่งเธอเล่าให้ฟังด้วยรอยยิ้มอย่างภูมิใจว่า บางครั้งนั้นเธอเป็นฝ่ายเริ่มทำร้ายก่อนเพื่อเป็นการปกป้องเพื่อน เธอยอมรับว่าตนเองนั้นเป็นคนที่ไม่ให้ความสำคัญกับเพื่อนมาก และมักจะออกโรงปกป้องเพื่อนอยู่เสมอๆ เธอคิดว่าตนเองสามารถเป็นหัวหน้ากลุ่มเพื่อนได้ และไม่ชอบที่จะปฏิเสธเพื่อน

หลังจากนั้นก็เริ่มมีพฤติกรรมการดื่มและเที่ยวกลางคืนมากขึ้น บ่อยครั้งที่เธอไปเที่ยวกลางคืน ดื่มเหล้าแล้วไปหาเรื่องทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น ซึ่งเธอยอมรับว่าเหล้าทำให้ใจร้อนมากขึ้น พ่ออนุญาตให้เธอให้เพื่อนมานั่งกินเหล้าที่บ้าน นั่งกินที่บ้าน พ่อพี่ชายไม่ว่า อะไร เขาก็จะหาของกินมาให้กิน กับแกล้ม ถ้าเธอเมา พวกเขาก็เพียงบอกว่า ทำไมกินเยอะขนาดนี้ เขาไม่ได้ดุคำ และหาข้าวให้กิน เวลาออกไปกินเหล้ากับเพื่อน เวลาเมา เพื่อนดูแลดี เพื่อนพากลับบ้าน พ่อก็จะบอกว่า หนอย่ากินเยอะอะไรแบบนี้ ส่วนในชุมชน เธอบอกว่าเธอไม่สนใจใครจะมองอย่างไร ต่างคนต่างอยู่ เรารู้ว่าเราดื่มแค่นี้ เรารู้ตัว มันไม่ได้เละเทะ

ปัจจุบันเธอดื่มเหล้า ทุกครั้ง她去เที่ยวพบกับเพื่อนๆ เดือนหนึ่งประมาณ 1-2 ครั้ง ที่ดื่ม คือ ดื่มแบบสังสรรค์ และดื่ม หงษ์ทอง แบบผสมโซดา เวลาออกไปเที่ยวก็ แชรกับเพื่อน หารกัน คนละ 200-300 บาท ไปกัน 5-6 คน พิมบอกว่า เบียร์กินแล้วขม เวลาดื่ม จะไม่ ทิ้งตัว คือ ถ้าเริ่มรู้สึกว้า ไม่ไหว ก็จะหยุด เพราะต้องกลับบ้านเองโดยมอเตอร์ไซด์ ถ้าวันไหนอยากเมา ก็ต้องมีเพื่อนดูแล เวลาเมาก็กลับไปเลย ไม่มาทะเลาะกับใคร ไม่พูด สิ่งที่ได้จากการดื่มคือ มันสนุก มันดี มันทำให้การคุยลื่นไหล บอกไม่ถูก ทำให้ไม่เครียด นอนหลับสบาย ได้เพื่อน ทำให้ใจกล้า กล้าแสดงออก กล้าเต้น

กรณีศึกษา 4

น้องด๊ะ อายุ 16 ปี ทำงานเสิร์ฟ ร้านอาหาร ชงเหล้า จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เคยไปเรียนปวช. แต่ทำงานด้วย เรียนด้วยไม่ไหว พ่อแม่เลิกกัน ไปเรียนได้ประมาณ 1-2 สัปดาห์ ก็ออก เพราะพ่อทำงานคนเดียว ทำงานก่อสร้าง เลี้ยงลูก 3 คน แม่แต่งงานมีครอบครัวใหม่ ไม่ได้ให้เงินส่งเสีย ด๊ะมีพี่น้อง 3 คนด๊ะเป็นพี่ที่ 2 พี่ชายก็ทำงาน มีน้องอยู่ ป. 5 คิดว่าพ่อส่งเรียนไม่ไหว ตอนเรียน ก็ทำงานพิเศษ เป็นเด็กเสิร์ฟตอนกลางคืน พ่อทำงาน ด้วยเรียนด้วย หนูก็ทำงานไม่ไหว จึงต้องเลือกทางใดทางหนึ่ง

ด๊ะเล่าเรื่องการตีเครื่องตีแอลกอฮอล์ครั้งแรก เริ่มขึ้นตอนม. 3 ช่วงปลายเทอม วันนั้นเป็นวันเกิดเพื่อน เริ่มตี 285 เลย ตอนไปตีก็ไปกับพวกพี่ๆ ที่โตแล้ว ที่เป็นผู้หญิง พวกเขาก็ทำงานเสริมกันมาก่อน ด๊ะก็ไปนั่งกับเขา กินไม่เมา แบบเพลิน ๆ กินกับโค้ก ก็ขมชนิดหนึ่ง กินเท่าที่ตัวเองไหว ต่อมาก็ไปเที่ยวตามผับร้านเหล้าอีก คือพวกพี่ของหนู เขารู้จักผู้ใหญ่ เยอะ เขาพาเข้าได้แม้นอนนั้น อายุหนูยังไม่ถึง ไม่ต้องชู้บัตร เพราะผู้ใหญ่สั่งมา แบบเป็นระดับมียศตำแหน่ง

ตอนนี้ ทำงานเสริม คืนหนึ่งได้ 2000-3000 บาท แต่ไม่ได้ทุกวัน เฉลี่ยรายได้จากการเป็นเด็กเสริมประมาณ 20,000-30,000 บาท ได้เงินมาก็มาช่วยพ่อ ให้น้อง ด๊ะบอกว่า พ่อยืมเงินเธอเป็นหลักหมื่น เพราะ “ติดเด็ก” เอาเงินไปให้เด็กสาว พ่อทำงานก่อสร้างทำงานไม่แน่นอน รongาน ด๊ะเลยต้องทำหน้าที่ในการจ่ายค่าน้ำค่าไฟ ด๊ะบอกว่าไม่กังวลเรื่องการทำงาน เธอออกไปเสริม 5 ชม. ได้ 1500 บาท และมีทิปอีก ทำงานตอน 19.00-23.00 น. ถ้าทำงานต่อ ก็ได้ชั่วโมงละ 500 บาท นั้นจากนั้น เธอยังรับงาน ชงเหล้านอกสถานที่ โดยมีกลุ่ม บอร์ดรัม ที่เป็นกลุ่มชงเหล้าโดยเฉพาะ โดยพี่สาวที่เป็นลูกพี่ลูกน้องแนะนำให้ เขาก็แนะนำเราในการทำงาน เหมือนกับเป็นครูสอน ด๊ะบอกว่า จะเซพตัวเองไม่กินมั่ว เริ่มทำงาน เพราะลูกพี่ลูกน้องที่ทำงานมาก่อน เขาส่งงานไปแล้ว เขามีธุระไปไม่ได้ แต่ยกเลิกไม่ได้ เขาก็เลยให้ไปแทน ครั้งแรก กลัวเพราะไม่รู้ว่าจะทำอะไร ถาม คุยอย่างไร ก็เกร็ง ไม่กล้า แต่ต้องทำเพราะรายได้ดี ต้องแต่งตัวให้ดึงดูด พ่อเขารู้ว่าทำงานแบบนี้ แรกๆ ก็บ่นพอหลังๆ ให้เงิน เขาก็บอกว่า ให้ดูแลตัวเองดีๆ ตอนนี้ ออกไปชงเหล้า สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง ก็ต้องตีตอนทำงาน เพราะต้องตีกับลูกค้า เราขงให้เขา เขาก็ให้เราตีด้วย ถ้าในช่วง PR เขาจะเปิดริงค์ให้ ตรีงละ 100 บาท เราต้องตีแลกกับเงิน คือเป็น แก้วเป็ก พันกับเงิน ให้เรากินแล้วก็เก็บเงิน คนที่มาเที่ยวเขาอยากให้เรากินเหล้า สำหรับด๊ะบอกว่า ก็เอาเท่าที่ไหว ปล่อยตัวไม่ได้ทำงานตรงนี้ ประมาณ 10 เป็ก ก็หยุด แล้วไปตั้งสติในห้องน้ำ

ด๊ะ กังวลเรื่องสุขภาพ เธอบอกว่า ก็กลัวอยู่ แต่ตอนนี้ไม่มีผลเสีย ไม่กลัวเรื่องการติด เพราะคิดว่าไม่ได้กินบ่อย ระวังตัวเองตลอด ทำงานอย่างนี้ แต่เคยเห็นเพื่อนที่รับงานชงเหล้า แล้วถูกให้กินยากล่อมประสาท ไม่รู้เรื่องเลย ส่วนด๊ะ บอกว่า ก็ระวังตัวเอา ถ้ามีคนลวนลาม ก็ จะเดินหนี มีพี่ๆ มาช่วย เคยมีประสบการณ์ ที่คนมากอด ก็จะพูดว่า ถ้าพี่ทำแบบนี้ วันหลังหนูจะไม่ชงเหล้าให้อีก

ด๊ะมองว่า คนไม่กินเหล้า ก็จะมีมองว่าผู้หญิงตี เป็นคนไม่ดี แต่เธอมองว่าเดี๋ยวนี้อีกเหมือนกันหมด และที่ตีเพราะเธอทำงาน เป็นงาน ถ้าหนูหาเงินได้ดีกว่า หนูก็จะทำงานอื่น คือถ้าเลือกได้ก็คงไม่มาทำงานแบบนี้

กรณีศึกษา 5

ชมพู อายุ 16 ปี อาศัยอยู่กับ พ่อ ย่า น้า พ่อกับแม่เลิกกันตั้งแต่เล็ก ชมพู ไม่รู้จักหน้าแม่ ชมพูเป็นลูกคนเดียว จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปัจจุบันเรียน กศน. ชั้น ม 5 เพราะเรียนเสาร์อาทิตย์ คือ เก็บชั่วโมงเรียนและทำกิจกรรมบ้าง วางแผนว่า ถ้าจบ ม. 6 น้าจะฝากเข้าทำงานเป็นพาร์ตไทม์ที่ทำงานใน 7-11 ในโรงพยาบาล และรอเพื่อจะสอบเข้าเป็นพนักงานรถไฟ เมื่อมีการเปิดสอบ

อาชีพปัจจุบันคือ ขายของบนรถไฟ และไปเดินร่ำวง ขายของบนรถไฟได้วันละ 500 บาท ทำงานตั้งแต่ ตี 5 พอถึงช่วงบ่ายก็มาพัก และออกไปอีกที่ตอนบ่ายสาม จนถึงห้าทุ่ม ส่วนการไปเดินร่ำวงไปประมาณ เดือนละ 5 ครั้ง ได้ค่าเดิน 200 บาท ส่วนทิปประมาณ 300-400 บาท พอกับน้ำ ก็ทำงานขายของรถไฟเหมือนกัน ย่าขายหมูปิ้งตรงสถานีรถไฟ ชมพู่ก็จะเอาหมูปิ้งไปขายบนรถไฟ ร่วมกับ ขนมหม้อแกง ข้าวเหนียวหมู ชมพู่ ช่วยค่าน้ำค่าไฟบ้าง เขาแบบจะบ่นให้เราได้ยิน หนูก็ให้เลย

เพื่อนสนิท มี 3 คน ที่เป็นเพื่อนกันตั้งแต่ป 6 เพื่อนๆ ก็ไม่ได้เรียน จะติดต่อกันผ่าน messenger ส่งแบบกลุ่ม แล้วเวลาอยากออกไปเที่ยวก็จะนัดกันล่วงหน้า ส่วนใหญ่ก็จะไปเดินห้าง ดูหนัง บางวันก็ไปเที่ยวทะเล

เรื่องการร่ำวงย้อนยุค พอกับย่าไม่ได้ว่าอะไร บอกให้ระวัง ให้เดินเบาๆ ระวังซ้ายขวา ชมพู่บอกพ่อกับย่าหนูไปหารายได้ ขอไปเดินร่ำวงย้อนยุค เขาก็บอกว่าทำได้แต่อย่าทำประจำ เพราะเป็นช่วงเวลากลางคืน ถ้าทำประจำจะทำทั้งเดือนซึ่งทำไม่ได้เพราะชมพู่ต้องมาขายของรถไฟด้วย สังคมเดินร่ำวงต้องยอมรับกับคนที่ขึ้นมาเดิน บางคนก็ตึกัน บางคนก็พกอาวุธขึ้นมา ชมพู่เคยเจอคนเมาที่มาลูป มาจับ ก็ต้องหนีไปอยู่ข้างหน้า เพราะคนจ้างงานเขาอยู่ข้างหน้า เขาก็ช่วยปรามให้ได้ บางทีก็มานั่งข้างๆ นั่งเฝ้า จะคอยมอง ถ้าสมมุติว่ามีคนมาทำร้าย คนจ้างก็จะไปบอกเจ้าหน้าที่ บางทีชมพู่ก็ส่งสัญญาณ เขาก็จะรู้ว่า ต้องรีบมาช่วย ชมพู่บอกว่าเตรียมตัวเวลาเกิดเหตุอะไรจะได้วิ่งทัน เช่น หนูไม่ใช่สันสูงมาก เตรียมกระโดดได้ ต้องเผื่อไว้ต้องมองความปลอดภัย

เรื่องขายของรถไฟ คือรถไฟจะเลื่อน คือเราขายมานาน ขายมาตั้งแต่บรรพบุรุษ เราก็คงกระโดดแบบกระโดดปู เราต้องคอยระวังห่างออกจากรถไฟ เพราะเราต้องขายของ บางทีติดพันกำลังขายอยู่ แต่ถ้าวิ่งเรา หนูจะติดรถไฟก่อน ไปลงอีกสถานีหนึ่ง มันจะมีขบวนรถกลับหรือนั่งรถตู้ก็ได้ ชมพู่คนรถไฟเยอะ เพราะขายของมาตั้งแต่เด็ก

ชมพู่เล่าประสบการณ์การดื่ม ครั้งแรกเมื่ออายุ 15 ปี คือเห็นคนอื่นดื่มก็ดื่ม อยากลอง แต่ก็กลัวพ่อว่า ตอนนั้น เวลาไปสังสรรค์กับเพื่อน ก็ขงกัน หนูไม่รู้ ลองกิน ก็ติดใจ กินไปก็ไม่ได้แะ กินไปแค่แก้วเดียวก็มีน้ๆ พอกลับบ้าน เอาหัวลงนอนปุ๊บ อ้วกเลย ตอนนั้นปวดหัว ชมพู่เล่าว่า เวลาไปงานวัด พวกน้ำเขาเห็นว่าหนูโตแล้ว ก็จะขงให้แบบอัตโนมัติ ยื่นแก้วให้เลย เขามองว่าเรามีความรับผิดชอบ ได้แล้ว อยากให้เราลอง พวกที่ยื่นให้หนูกิน ที่เป็นผู้ใหญ่ก็เมาทั้งนั้น ปัจจุบันเวลาดื่มก็เป็นการสังสรรค์ ดื่มหงษ์ทอง ไส้โซดาน้ำเปล่า แต่ไม่กินจนเมา เพราะ ต้อง โดดขนม คือ ขายของบนรถไฟ กลัวจะพลาด ถ้าจะเมาจริงๆ ก็จะขอหยุด 1 วัน

กรณีศึกษาที่ 6

นินิว รูปร่างสูงโปร่ง ผิวผสม อายุ 18 ปี ศาสนาคริสต์ ปัจจุบันศึกษาอยู่ระดับชั้น ป.ว.ช. 2 อาศัยอยู่กับ พ่อ แม่ พ่อ ประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง ที่นินิวเกิดและโตที่นครสวรรค์ อาศัยอยู่กับยายตั้งแต่อายุ 3 ขวบ เนื่องจากพ่อและแม่ต้องไป

ทำงานที่จังหวัดอื่น จนกระทั่งอายุได้ประมาณ 10 ปี ได้ย้ายไปอยู่กับพ่อและแม่ที่จังหวัดเพชรบุรี จากการสังเกตการณ์พฤติกรรมของเธอในขณะที่ใช้เวลาอยู่กับเพื่อนๆ พบว่ามีบุคลิกภาพที่นิ่งๆ ไม่ค่อยพูดคุยสักเท่าไร ส่วนมากจะเป็นผู้ฟังมากกว่า เมื่อเริ่มการสัมภาษณ์ถึงช่วงเวลาในวัยเด็ก มักจะมีสีหน้าอมทุกข์

เธอเล่าว่าเมื่อสมัยที่เธออยู่กับปู่และย่านั้นเป็นช่วงเวลาที่ค่อนข้างมีความสุข เนื่องจากปู่และย่ามักจะตามใจอยู่เสมอๆ แต่เมื่อย้ายมาอยู่กับพ่อและแม่ที่จังหวัดชลบุรีนั้นพบว่า เธอมักจะไม่มีความสุขอยู่เสมอนี้เอง แม่ของเธอนั้นมักจะบ่นว่าเป็นประจำ ทำให้รู้สึกรำคาญใจ แต่สิ่งที่ทำให้เธอเป็นทุกข์มากที่สุดคือการที่เธอเห็นพ่อและแม่ทะเลาะกันอย่างรุนแรงเกือบทุกวัน และทุกครั้งที่พ่อและแม่ทะเลาะกันเธอมีความรู้สึกกลัวว่าพ่อและแม่จะแยกทางกัน

เมื่อสอบถามถึงประวัติการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัวพบว่า พ่อดื่มเหล้าสังสรรค์ตามเทศกาลต่างๆ กับเพื่อนๆ วันที่ทำงานหนัก ตั้งแต่เมื่อสมัยเธอยังเป็นเด็ก ซึ่งในวัยเด็กมองว่าการดื่มเหล้าเป็นสิ่งที่ไม่ดี เนื่องจากมีญาติที่เสียชีวิตเพราะเหล้า ถึงแม้ว่าเธอจะมีความคิดเป็นด้านลบต่อเหล้า แต่เมื่อพ่อของเธอดื่มนั้นจะไม่เคยห้าม เนื่องจากต้องการให้พ่อมีความสุข กล่าวว่า “วันไหนที่เค้า (พ่อ) เหนื่อยๆ เค้าก็จะซื้อมานั่งกิน คือมันเป็นความสุขของเค้า...พอกินแล้วพ่อก็มีความสุข ก็กินไปเถอะ” ถึงแม้ว่าเธอจะเห็นคนในครอบครัวดื่มเหล้า แต่เธอก็ไม่เคยมีความคิดที่จะลองดื่มบ้าง จนกระทั่งเมื่อเธออายุประมาณ 17 ปี

ในครั้งแรกที่ทดลองดื่มเหล้า นั้น เกิดขึ้นในงานสังสรรค์วันปีใหม่ ซึ่งน่าเป็นคนชวนให้เธอลองดื่ม จึ่งดื่มไปหนึ่งแก้ว เธอบอกว่าในตอนนั้นเพียงแค่อยากรู้อยากเห็นรสชาติของเหล้า เพราะเห็นคนในครอบครัวชอบดื่มกัน ในขณะนั้นพ่อและแม่ก็อยู่ในเหตุการณ์แต่ไม่ได้ห้ามอะไร ซึ่งหลังจากเหตุการณ์งานปีใหม่那次ดื่มเป็นครั้งแรก ก็เริ่มมีการดื่มกับเพื่อนๆ บ้างในโอกาสหรือเทศกาลต่างๆ ซึ่งมองว่าการดื่มเหล้าเพื่อสังสรรค์กับเพื่อนนั้นไม่ใช่เรื่องเสียหายอะไร นอกจากนี้เมื่อเพื่อนชวนไปดื่มเธอมักจะไม่ปฏิเสธเพื่อน เนื่องจากเพื่อนมีความสำคัญเป็นอย่างมาก

กรณีศึกษาที่ 7

หนูนา รูปร่างสูง ผิวขาว อายุ 21 ปี ศาสนาพุทธ ศึกษาอยู่ระดับ ป.ว.ส.1 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ น้ำ ลุง และหลาน ส่วนพ่อเลี้ยงและแม่อาศัยอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา ประกอบอาชีพเกษตรกร

หนูนา ย้ายมาอยู่กับน้ำที่เพชรบุรีเพื่อมาเรียนต่อชั้นป.ว.ส. และเมื่อสัมภาษณ์ถึงชีวิตในวัยเด็กที่จังหวัด จะมีสีหน้าเศร้าซึมเพราะเมื่อตอนวัยเด็กมักจะมีอาการเครียดที่ถูกแม่ทำโทษและดุด่าด้วยถ้อยคำรุนแรง เธอเล่าถึงเหตุการณ์หนึ่งว่า “แม่ตีค่ะ ตอนนั้นเด็กๆ หนูไปอแงใส่เค้า แล้วเค้าเอาหิวมาตบหน้าหนู หนูก็ร้องไห้ ขึ้นไปบนบ้าน ตอนนั้นประมาณ 6 ขวบ หนูก็ไม่ยุ่งกับเค้าเลย เพราะน้อยใจ” นอกจากนี้ความเครียดในวัยเด็กยังเกิดจากการที่พ่อเลี้ยงและแม่ให้ความสนใจกับน้องที่เกิด

จากพ่อเลี้ยงมากกว่าตนเอง ทำให้บ่อยครั้งที่ร้องไห้และรู้สึกน้อยใจว่าตนเองนั้นไม่เป็นที่ต้องการของพ่อเลี้ยงและแม่ เธอเล่าว่าตนเองนั้นรักพ่อเลี้ยง และรู้สึกสนิทใจมากกว่าพ่อแท้ๆของเธอเสียอีก แต่หลังจากที่พ่อเลี้ยงมีลูก ทุกคนในครอบครัวก็มุ่งความสนใจไปที่น้องสาวมากกว่า และเมื่อมีเรื่องไม่สบายใจจะเลือกปรึกษาเพื่อนมากกว่า เนื่องจากกลัวว่า หากพูดคุยอย่างเปิดใจกับแม่แล้วนั้น แม่ก็จะดุ่ากลับมาด้วยถ้อยคำที่รุนแรงอีก

เมื่อสอบถามถึงประวัติการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ในครอบครัวพบว่า พ่อและแม่ของเธอมักจะดื่มเหล้ากับเพื่อนๆในช่วงเทศกาลและงานเลี้ยงต่างๆตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นเด็ก ซึ่งในขณะนั้นมีความคิดว่าการดื่มเหล้าทำให้คนมีความสุข เนื่องจากเห็นพ่อแม่และคนในงานเลี้ยงพูดคุยกันอย่างสนุกสนาน จึงมีความคิดที่อยากจะลองดื่มดูบ้าง ประสบการณ์การดื่มครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่ออายุได้ประมาณ 14 ปี เนื่องจากเห็นเพื่อนๆแกล้งชวนดื่มกันอย่างสนุกสนานจึงเกิดความรู้สึกที่อยากจะลองบ้าง หลังจากนั้นก็เริ่มมีการดื่มกับเพื่อนๆบ้างในช่วงงานเทศกาล โอกาสพิเศษต่างๆ ซึ่งเธอมองว่าการดื่มเหล้าในงานสังสรรค์นั้นจะช่วยเติมเต็มความสุข และหากว่าไม่ดื่ม งานสังสรรค์ก็จะชบเซาไป อีกทั้งไม่สามารถที่จะปฏิเสธเพื่อนได้ เนื่องจากความกลัวว่าเพื่อนจะโกรธ และเลิกคบ ซึ่งโดยเฉลี่ยจะดื่มประมาณ 10 แก้วในแต่ละงานสังสรรค์

กรณีศึกษาที่ 8

เค้ก รูปร่าง ผอม เตี้ย ผิวสีผสม อายุ 20 ปี ศาสนาพุทธ ศึกษาอยู่ระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ 1 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ ยาย น้ำ และหลาน พ่อประกอบอาชีพช่างเทคนิคที่จังหวัดระยอง แม่ประกอบอาชีพพนักงานโรงแรมที่กรุงเทพมหานคร เธอทำงานพิเศษ ในร้านขนมในห้าง

เค้กเกิดและโตที่จังหวัดเพชรบุรี เมื่อก่อนอาศัยอยู่กับพ่อและแม่ จนกระทั่งเมื่อพ่อและแม่แยกทางกัน แม่จึงพาเธอมาอยู่ที่บ้านยาย ซึ่งมีน้ำสาวอีกคนหนึ่ง เมื่อสอบถามถึงชีวิตในวัยเด็กจะสังเกตเห็นได้ว่า เธอจะมีสีหน้าอมทุกข์ บางครั้งก็มีน้ำตาไหลออกมา เนื่องจากความเครียดและความกลัวในวัยเด็กที่เห็นพ่อและแม่ทะเลาะกันด้วยความรุนแรงอย่างเป็นประจำ

ในสมัยวัยเด็กมีความเครียดและความกลัวเป็นอย่างมากที่พ่อและแม่ของเธอจะแยกทางกัน เธอเล่าว่า “ เค้กทะเลาะกันตั้งแต่อยู่ ป.3 รู้สึกเบื่อ เค้กด่ากัน รู้สึกกลัวไม่ชอบ เค้กชอบด่ากันแรงๆ ทำร้ายกัน หนูก็ร้องไห้..” ซึ่งหลังจากที่พ่อและแม่แยกทางกันตั้งแต่เธอยังเป็นเด็ก ทำให้รู้สึกเหมือนอยู่ตัวคนเดียวและหวังไว้ว่าพ่อและแม่จะกลับมาอยู่ด้วยกัน จนถึงปัจจุบันนี้เธอก็ยังพยายามที่จะโน้มน้าวใจให้แม่ยอมให้พ่อกลับมาอยู่ด้วย

เมื่อสอบถามถึงประวัติการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัวพบว่า พ่อมักจะพาเพื่อนๆมานั่งดื่มเหล้าชาวกันที่หน้าบ้านเป็นประจำ โดยให้เหตุผลว่าการดื่มเหล้านั้นเป็นส่วนหนึ่งของการนั่งคุยสังสรรค์กับเพื่อนๆ ซึ่งในขณะนั้นเธอก็ไม่ได้มีความคิดที่อยากจะลองดื่มแบบพ่อบ้าง

จนกระทั่งเมื่ออายุ 19 มีโอกาสที่จะกลับบ้านดึก เพื่อนๆของเธอจึงชวนกันไปดื่มเหล้าป่นที่ร้านนมแห่งหนึ่ง

เธอเล่าว่า จริงๆแล้วนั้นไม่ได้คิดที่จะไปดื่มเหล้าป่น จนกระทั่งเมื่อไปถึงร้าน เพื่อนๆสังกัมาดื่ม 1 เหยือก จึงมีความรู้สึกว่าจะนั่งดื่มกับเพื่อนๆ เพราะอย่างไรเหล้าป่นก็ไม่ได้ทำให้เมาอยู่แล้ว และเธอยอมรับว่า ในอนาคตนั้นหากว่าสามารถที่จะกลับบ้านดึกได้ก็อยากไปดื่มอีก รวมถึงหากว่าไปงานสังสรรค์ก็จะร่วมวงดื่มกับเพื่อนๆ โดยเฉลี่ยแล้วนั้นดื่มเหล้าป่นประมาณ 3-4 แก้ว ในช่วงหนึ่งปีที่ผ่านมา

กรณีศึกษาที่ 9

บัว รูปร่าง อ้วน สูง ผิวขาว อายุ 19 ปี ศาสนาพุทธ ศึกษาอยู่ระดับชั้น ป.ว.ส.1 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับ พ่อ แม่ ยาย อา และน้อง 2 คน พ่อประกอบอาชีพช่างเทคนิคอยู่ที่ห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง บัวเกิดและโตที่จังหวัดนครสวรรค์ อาศัยอยู่กับพ่อ แม่ และ ย่า จนกระทั่งยาเสียชีวิต เมื่ออายุ 9 ขวบ ครอบครัวของเธอจึงย้ายมาอยู่ที่เพชรบุรี ประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ยาย อา และน้องอีก 2 คน จากการสัมภาษณ์จะเห็นได้ชัดเจนว่า เธอมีความเครียดสะสมในวัยเด็กอยู่มาก เนื่องจากการที่ต้องอยู่กับยาย เพราะพ่อแม่จะกลับบ้านสัปดาห์ละหนึ่งครั้ง

บัวเล่าว่า ชีวิตในวัยเด็กนั้นเป็นช่วงที่มีความเครียดเป็นอย่างมาก เนื่องจากยายมักจะใช้ความรุนแรงทั้งด้านการกระทำและวาจา ที่ทำให้รู้สึกตนเองไม่มีค่า อีกทั้งยายมักจะใช้งานอย่างหนัก ทำให้รู้สึกว่าตนเองนั้นไม่ใช่หลาน รวมถึงแม่ของเธอ เมื่อมีอารมณ์โมโห หงุดหงิด ไม่พอใจ มักจะใช้คำพูดที่เป็นการลดคุณค่าในตัวเธอ ซึ่งเธอเล่าว่า “อาว่าชอบพูดแรงๆ ทั้งๆที่เราทำทุกอย่าง ชอบใช้งานเราเยอะๆทีเดียว และจะต้องทำเลย และด่าคำพูดให้คนฟังรู้สึกเจ็บช้ำ รู้สึกแบบ ทำไมต้องด่าเราเรื่องแค่นี้เอง เรื่องไม่น่าด่าก็มาด่า...เราไม่ได้ทำผิดอะไรก็มาบ่น พูดไปนุ่นไปนี่ (น้ำตาคลอ) หาเรื่อง แบบรำคาญอะ เบื่อ” เธอยอมรับว่ารู้สึกเก็บกดเป็นอย่างมากที่ต้องเผชิญกับสถานการณ์เช่นนี้ทุกวัน เป็นเวลาหลายปี จึงทำให้วันหนึ่ง เมื่อเริ่มมีเพื่อนจึงหนีออกจากบ้านไปเที่ยวสถานบันเทิงกับเพื่อน

ครั้งแรกที่หนีออกจากบ้านตอนกลางคืนเพื่อไปเที่ยวกับเพื่อนๆอายุ 15 ปี และเหตุการณ์ในวันนั้นเป็นครั้งแรกที่ลองดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เธอยอมรับว่า ที่ดื่มเหล้าเป็นเพราะความกลัวว่าเพื่อนจะไม่ให้เที่ยวด้วย จึงต้องตามเพื่อนในกลุ่มไป ซึ่งหลังจากการหนีเที่ยวครั้งแรก ทำให้รู้สึกติดใจความสนุกที่ได้ใช้เวลาอยู่กับเพื่อนๆ จึงหนีออกจากบ้านตอนกลางคืนเพื่อไปเที่ยวกับเพื่อนๆทุกคืน จนกระทั่งวันที่แม่ของเธอร้องไห้ ขอร้องให้หยุดเที่ยว เธอจึงทำตามที่แม่ต้องการ แต่เมื่อไรก็ตามที่ยายและแม่ดุด่าด้วยถ้อยคำรุนแรง เธอก็จะหนีเที่ยวตอนกลางคืนเช่นเดิม จนถึงปัจจุบันนี้ก็ยังคงเที่ยวตามสถานบันเทิงบ้างสัปดาห์ละครั้ง ดื่มเพื่อจะเข้ากับกลุ่มเพื่อน และเมื่อสอบถามถึงประวัติการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัวนั้นพบว่า มีเพียงพ่อและแม่ที่จะดื่มในงานสังสรรค์ของบริษัท ไม่เคยเห็นคนในครอบครัวดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ตั้งแต่สมัยยังเด็ก

กรณีศึกษาที่ 10

ลี้ ลักษณะผอม เตี้ย ผิวขาว อายุ 19 ปี ศาสนาพุทธ ศึกษาอยู่ระดับชั้น ป.ว.ส.1 ปัจจุบันประกอบอาชีพเสริมเป็นนักแสดงรับจ้างตามงานประเพณีต่างๆ อาศัยอยู่กับ พ่อ แม่ พี่ชาย น้องชาย และน้องสาว

ลี้เกิดและโตที่เพชรบุรี ประกอบอาชีพนักแสดงรับจ้างมาได้สักพักหนึ่ง และเมื่อสอบถามถึงข้อมูลในวัยเด็กและความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว เธอพูดคุยกับผู้วิจัยอย่างเปิดเผยและพบว่าบ่อยครั้งที่ร้องไห้ เนื่องจากความเครียด ความกดดันในวัยเด็กภายในครอบครัวที่ยังคงมีอยู่จนถึงปัจจุบันนี้

ในวัยเด็กลี้มักจะน้อยใจแม่ของเธอ เนื่องจากผู้เป็นแม่มีอารมณ์โมโหที่รุนแรง และมักจะใช้ความรุนแรงทั้งด้านการลงโทษด้วยกระทำหรือทางด้านวาจา ที่มักจะทำให้รู้สึกด้อยค่าอยู่เสมอ รวมถึงการที่แม่ให้ความสนใจและปฏิบัติต่อ พี่ชาย น้องชาย และน้องสาว เธอเล่าว่า “ ส่วนมากแม่จะชอบเอาไปเปรียบเทียบกับน้องสาว คือแบบน้องเรียนเก่ง แ่ก็ชอบเปรียบว่า ไอ่....(ชื่อน้องสาว) มันดีนะ มันได้เกรด 4 ทุกตัวเลย แล้วมึงละ ได้เท่าไรบ้าง เกรดเฉลี่ยรวมกันเคยได้เท่ามันบ้างมัย แ่ก็ไปพูดให้ญาติผู้ใหญ่ที่อยู่กรุงเทพฟัง แ่ไม่เคยทำแบบนี้กับพี่ชาย น้องชาย ” “อย่างวันที่ไปร้านซ่อมรา เรื่องดีๆ แ่จะพูดหาน้องหมด แต่เรื่องไม่ดีแ่จะใส่ที่หนูหมดเลย ” เธอมักจะถูกแม่ต่อว่าด้วย ถูกเปรียบเทียบ ต่อหน้าคนอื่นทำให้รู้สึกเหมือนตนเองเป็นคนที่ไม่มีค่า และโดยส่วนมากเมื่อมีความรู้สึกไม่สบายใจ เธอมักจะเลือกที่จะปรึกษาเพื่อนโดยมองว่าเพื่อนนั้นเป็นที่พึ่ง มีความสำคัญทางด้านจิตใจเป็นอย่างมาก เธอยอมรับว่าบ่อยครั้งที่กลัวเพื่อนจะโกรธ เพราะฉะนั้นจึงต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถเข้ากับเพื่อนได้

เมื่อสอบถามถึงประวัติการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ในครอบครัวพบว่า ไม่มีสมาชิกคนใดดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ นอกจากพ่อของเธอที่บางครั้งออกจากบ้านไปดื่มสังสรรค์กับเพื่อนนานๆ ครั้งเท่านั้น ซึ่งในวัยเด็กไม่เคยมีความคิดที่อยากจะลองดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ เนื่องจากเห็นโทษของการดื่มแอลกอฮอล์ในละแวกบ้าน แต่อย่างไรก็ตามเมื่อเธอโตขึ้นและเริ่มมีสังคมมากขึ้น มีเหตุการณ์ที่ทำให้ต้องลองดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์

การทดลองดื่มครั้งแรกคือการดื่มเบียร์ อายุประมาณ 17 ปี เนื่องจากเพื่อนชวนกันไปนั่งเล่นที่สถานที่แห่งหนึ่ง เธอยอมรับว่าตนเองนั้นไม่ชอบรสชาติขมของเบียร์สักนิด แต่ที่ต้องจำใจดื่มเป็นเพราะว่าความกลัวกลัวว่าเพื่อนจะโกรธ ไม่มีคนคบด้วย เมื่อเหตุการณ์ครั้งแรกผ่านไปก็ยังคงพฤติกรรมการดื่มเพื่อเข้ากับเพื่อนในงานสังสรรค์ และ เทศกาลต่างๆ

กรณีศึกษาที่ 11

เล็ก รูปร่างอวบ ค่อนข้างเตี้ย ผิวผสม อายุ 20 ปี ปัจจุบันศึกษาอยู่ระดับ ป.ว.ช 3 ประกอบอาชีพเสริมตอนวันหยุด โดยออกไปขายของ อาศัยอยู่กับ พ่อ แม่ และ น้องชาย พ่อประกอบอาชีพค้าขาย ส่วนแม่ประกอบอาชีพเป็นพนักงานโรงงาน เล็กเกิดและโตที่ชัยภูมิ และย้ายมาอยู่เมื่อตอนอายุ 14 ปี สมัยก่อนเธออยู่กับย่า เพราะพ่อแม่ต้องมาทำงานอยู่ที่นี่ ซึ่งในสมัยเด็กมักจะไม่ค่อยคุยกับคนในครอบครัวสักเท่าไร ส่วนมากจะใช้เวลาว่างออกไปเล่นนอกบ้านกับพี่น้องและเพื่อนๆ ซึ่งเธอยอมรับว่า เมื่อตอนเด็กนั้นจะไม่ชอบเข้าร่วมงานเลี้ยงสังสรรค์กับครอบครัว เนื่องจากมักจะถูกคนในครอบครัวล้อเลียน เรื่องรูปลักษณ์ หน้าตา เพราะเธอมีรูปร่างที่อ้วนแล ผิวดำ ทำให้ดูแตกต่างไปจากพี่สาวที่มีรูปร่างผอม สวย ผิวขาว ทำให้บ่อยครั้งเธอรู้สึกน้อยใจ และต้อยต่ำว่าคนอื่นๆ นอกจากนี้เธอยอมรับว่า ตนเองนั้นเป็นเด็กที่เก็บกด ไม่สามารถที่จะปรับทุกข์กับใครได้เพราะรู้สึกว่าตนเองไม่มีความสำคัญพอ เธอเล่าว่า “ ตอนเด็กเก็บกด บางเรื่องหนูก็เก็บเอาไว้คนเดียวดีกว่า ไม่อยากพูดเพราะบางทีแบบถ้าพูดไปมันไม่มีประโยชน์ มันเป็นเรื่องไร้สาระสำหรับคนอื่นเขา ” “บางเรื่องก็พูดกับแม่ บางเรื่องแม่ก็ไม่มีคำปรึกษาให้...เคยแบบพูดไปแล้วเค้าเงียบๆ เลยไม่อยากไปรบกวน ไปเป็นตัวปัญหา ”

เมื่อสอบถามถึงประวัติการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัวพบว่า พ่อของเธอดื่มเหล้าขาวทุกวัน ทั้งดื่มคนเดียวและสังสรรค์กับญาติตั้งแต่สมัยเธอยังจำความได้ จนกระทั่งจนถึงปัจจุบันนี้ ซึ่งเธอบอกว่าเห็นภาพของพ่อเมาเหล้าจนชิน มองว่าการดื่มเหล้านั้นเป็นเรื่องปกติของการเข้าสังคมเพื่อความสนุกสนาน ซึ่งประสบการณ์การดื่มครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อ ป.ว.ช.1 เธอทดลองดื่มเหล้ากับเพื่อนๆ โดยให้เหตุผลว่า เนื่องจากในวันนั้นเพื่อนๆ ทุกคนดื่มกันหมดจึงต้องตามเพื่อนไป

หลังจากนั้นมีการดื่มเหล้ากับเพื่อนๆ บ้าง ตามโอกาสและเทศกาลต่างๆ โดยส่วนมากแล้วนั้นเพื่อนของเธอมักจะเป็นคนชวนไปนั่งดื่มเหล้าป็นตามร้านต่างๆ ซึ่งเธอก็ไปร่วมดื่มกับเพื่อนๆ เกือบทุกครั้ง โดยเฉลี่ยแล้วเธอกับเพื่อนไปนั่งดื่มกันเดือนละประมาณ 1-2 ครั้ง ครั้งละ 2-3 แก้ว

กรณีศึกษาที่ 12

ลูกหมี อายุ 18 ปี รูปร่างสูง อ้วน ผิวดำ ศาสนาพุทธ ปัจจุบันศึกษาอยู่ในระดับ ป.ว.ส.1 เริ่มดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกเมื่อประมาณสมัยมัธยม 2 ตอนนี้อยู่กับแฟนที่เรียนวิทยาลัยเทคนิค และเธอมีอาชีพขายครีมออนไลน์ ทำให้มีรายได้เป็นของตัวเอง จากการสังเกตการณ์การใช้เวลาช่วงพักเที่ยงนั้นพบว่า เธอรับประทานขนมและพูดคุยกับเพื่อนๆ 3 คนในศาลา ด้วยถ้อยคำที่ค่อนข้างรุนแรง และพบว่า บางครั้ง เมื่อมีนักเรียนที่รู้จักกับลูกหมี เดินผ่านนั้นก็จะมีลูกหมีด้วยคำพูดที่รุนแรงเช่น “ อีชบาแก้ว ” “ อีดำ ” “ อีควาย ” ซึ่งทำให้ลูกหมีโมโห และก็จะตอบกลับนักเรียนเหล่านั้นด้วยการพูดถึงปมด้อยของบุคคลนั้นๆ ด้วยถ้อยคำที่รุนแรงเช่นกัน

เมื่อเริ่มการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสังเกตได้ว่าลูกหมีจะเป็นคนที่ชอบคุยและค่อนข้างที่จะ

ละเอียดอ่อนกับเรื่องครอบครัว บางครั้งผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าลูกหมิน้ำตาลคลอ เมื่อลูกหมิเล่าเรื่องความรุนแรง และ ความเจ็บปวด ที่มีอยู่ในครอบครัว ตั้งแต่เด็กจนโต

ลูกหมิเป็นลูกคนเดียวของครอบครัว ภูมิลำเนาเดิมอยู่ที่จังหวัดฉะเชิงเทรา ในครอบครัวของลูกหมิจะมี ย่า ซึ่งลูกหมิเรียกว่า แม่ และพ่อ ซึ่งเธอไม่ค่อยที่จะสนิทด้วย ลูกหมิจึงไม่ได้เรียกพ่อว่าพ่อ แต่เรียกชื่อเล่นแทน พ่อของลูกหมิประกอบอาชีพเร่ขายลอตเตอรี่ตามสถานที่ต่างๆ ส่วนแม่ของลูกหมินั้น ลูกหมิกล่าวว่าตั้งแต่เกิดมานั้น ลูกหมิไม่เคยเจอแม่แต่เคยได้ยินย่าเล่าว่า แม่ของลูกหมิตีตสารเสพติดมักจะถูกตำรวจจับอยู่เสมอๆ

ลูกหมิเล่าว่า เมื่อสมัยยังเด็กนั้น เธอจะสนิทกับย่ามากกว่า เนื่องจากแม่ของเธอทิ้งเอาไว้ให้ปู่และย่าเลี้ยง และจะไม่ค่อยสนิทกับพ่อเท่าไร ส่วนสาเหตุที่เธอไม่ค่อยอยากคุยกับพ่อนั้น เพราะว่าพ่อของเธอชอบต่อว่าด้วยคำพูดที่รุนแรง เช่น ตัวปัญหา ทำให้เธอรู้สึกไร้ค่า ซึ่งนอกจากนี้ยังมีเหตุการณ์ที่เธอจำขึ้นใจ เธอเล่าว่า “มีครั้งนึงอะ เค้เล่าไล่ให้หนูออกจากบ้านไปเลย วันนั้นหนูโดนเค้ตบไป 2 ครั้ง แต่หนูก็ไม่ได้ออกหรอกคะ เพราะมันตึกแล้ว ก็เลยนอนหลับไป” “หนูอะ ก็เก็บคำพูดพ่อมาคิด ไ้พวกตัวปัญหา ไม่น่าเกิดมาเลย (น้ำตาลคลอ) หนูก็คิดที่จะฆ่าตัวตายนะ แต่มันกลัวบาปอะคะ”ซึ่งวิธีการระบายความเครียดของเธอนั้น คือการร้องไห้ในห้องน้ำ หรือ บางครั้งก็พูดคุยกับเพื่อน ๆ

นอกจาก ย่า และ พ่อแล้วนั้น เธอยังเล่าเกี่ยวกับ ความรู้สึกที่มีต่อแม่จริงๆว่าเธอรู้สึกขาดความอบอุ่นและอิฉาเพื่อนๆ ที่มีพ่อแม่ลูกอยู่กันอย่างพร้อมหน้าเธอต้องการที่จะมีแม่แบบคนอื่นบ้าง

เมื่อสอบถามถึงประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัวพบว่า ในครอบครัวของเธอนั้น มี ปู่ และพ่อที่ดื่มเหล้าขาว ลูกหมิเล่าว่าในครอบครัวนั้นจะมีพ่อและปู่ที่ดื่มตั้งแต่สมัยยังเป็นเด็ก และเมื่อพ่อของเธอเมานั้น มักจะแสดงอาการพูดจาไม่รู้เรื่องทำให้บางครั้งเธอรู้สึกอายเพื่อนเมื่อเห็นพ่อเมา

ความรู้สึกของเธอที่มีต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของ ปู่ และ พ่อ นั้น ลูกหมิไม่ได้รังเกียจแต่อย่างใด เพียงแค่คิดว่า ดิกริของเหล้าขาวมันรุนแรงเกินไป ถ้าเป็นเหล้าธรรมดาก็คงจะดีกว่า ซึ่งเมื่อลูกหมิเห็นภาพ ปู่และ พ่อดื่ม ในวัยเด็กนั้น เธอไม่เคยคิดนึกถึงตนเองว่าเมื่อโตขึ้นแล้วจะดื่มแอลกอฮอล์

เมื่อเธอโตขึ้นมา ประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกคือ สมัยมัธยม 2 ซึ่งเป็นสถานการณ์งานปีใหม่ ประกอบไปด้วยครอบครัวและคนในหมู่บ้านมารวมตัวกัน ซึ่งในวันนั้นเธอสังสรรค์กับกลุ่มเพื่อนในหมู่บ้าน โดยระหว่างที่นั่งสังสรรค์อยู่นั้นมีเพื่อนคนหนึ่งในกลุ่มส่งเหล้ามาให้หนึ่งแก้ว ซึ่งเธอไม่ได้ปฏิเสธไป เพราะนึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนทำให้ต้องรับเหล้ามาดื่ม และเมื่อได้ลองรสชาติของแอลกอฮอล์ครั้งแรกนั้น เธอมีความรู้สึกที่ไม่ชอบความขมของเหล้าแต่ก็ยังคงดื่มต่อไปเรื่อยๆ กับกลุ่มเพื่อนในคืนนั้น และหลังจากเหตุการณ์งานปีใหม่เธอก็เริ่มสังสรรค์กับเพื่อนบ่อยขึ้น โดยการสังสรรค์ทุกครั้งจะต้องมีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เข้ามาเกี่ยวข้อง และนอกจากการดื่ม

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์แล้วพบว่า ลูกหมียังสูบบุหรี่ควบคู่กับการดื่มไปด้วย ซึ่งเธอยอมรับว่า ที่ต้องดื่มและสูบบุหรี่ทุกครั้งที่มีการสังสรรค์ก็เพื่อที่จะเข้าสังคมกับเพื่อนๆ ทำให้ไม่รู้สึกละอายหรือเป็นตัวตก สำหรับเพื่อนๆ เพราะฉะนั้นจึงต้องดื่มเหล้าให้เพื่อนเห็น หรือพอให้มีกลิ่นแอลกอฮอล์อยู่ในแก้วตนเอง เพราะถ้าหากว่าเธอไม่ดื่มก็เกิดความกังวลว่าเพื่อนจะโกรธ หรือเพื่อนอาจจะคิดว่า เธอไปโกรธอะไรเขา ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วเธอสังสรรค์กับเพื่อนๆ เดือนละหนึ่งครั้ง โดยแต่ละครั้งดื่มเหล้าประมาณ 3 แก้ว

กรณีศึกษาที่ 13

ลี่ รูปร่างเตี้ย อวบ ผิวสีชมพู อายุ 19 ปี ศาสนาพุทธ ศึกษาอยู่ระดับ ป.ว.ส.1 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับพ่อ พ่อประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป แม่ประกอบอาชีพพนักงานร้านจิลเวอร์รี่แห่งหนึ่ง ลีอยู่กับพ่อ แม่ ยายตั้งแต่สมัยยังเด็ก จนกระทั่งเมื่อเธออายุประมาณ 5 ขวบ พ่อและแม่แยกทางกัน ต่างฝ่ายต่างต้องไปทำงานต่างจังหวัด ดังนั้นจึงต้องอยู่กับยาย 2 คน จนกระทั่งเธออายุ 15 ปี จึงย้ายไปอยู่กับแม่ และปัจจุบันอาศัยอยู่กับพ่อเพื่อเรียนศึกษา ซึ่งเธอเล่าว่า เมื่อสมัยที่เธออยู่กับยายนั้น เป็นช่วงเวลาที่มีความสุขมาก เนื่องจากยายมักจะตามใจและไม่ปล่อยให้ถูกใครต่อว่า ซึ่งยายและครอบครัวมักจะชื่นชมเธออยู่เสมอถึงแม้ว่าเธอจะทำผิดก็ตาม จึงมีความคิดว่าตนเองนั้นเป็นผู้มีความสมบูรณ์แบบ และมีความสามารถมากกว่าเด็กคนอื่น ๆ เธอเล่าว่า “เคยไปคบกับเพื่อนสมัย ป.4 ตอนจบลูกเค้าตาเขียว เค้าไปบอกแม่ ก็เลยเป็นเรื่องแดงขึ้นมา แต่ยายหนูไม่ดู พ่อแม่หนูก็ลงมาเลย สุดท้ายเค้าก็ชมว่าเราเป็นคนสู้คน ถ้าไม่ผิตอย่าไปยอมเค้า...ลืว่าลีเป็นเด็กที่รู้ทุกอย่างอะคะ...กับเพื่อนหนูเป็นคนที่เป็นผู้ใหญ่่มากที่สุดในกลุ่ม เป็นทุกอย่างให้เพื่อน”

เมื่อสอบถามถึงประวัติการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์พบว่า ผู้ใหญ่ในครอบครัวมักจะมารวมกันในงานรื่นเริง เพื่อสังสรรค์ช่วงเทศกาลต่างๆ ซึ่งในขณะนั้นคิดว่าการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์เป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ดังนั้นเธอจึงมีความคิดว่า เมื่อโตเป็นผู้ใหญ่อยากจะนั่งสังสรรค์ดื่มเหล้าแบบผู้ใหญ่ในครอบครัวบ้าง การดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ครั้งแรกเกิดขึ้นเมื่อตอนเธออายุประมาณ 15 ปี โดยการชักชวนกันไปนั่งทานอาหารที่บ้านเพื่อนคนหนึ่ง เธอยอมรับว่าที่ร่วมดื่มกับเพื่อนนั้นเพราะเธอมีความคิดว่า เพราะตนเองโตเป็นผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบแล้ว ดังนั้นการดื่มเหล้าจึงไม่ใช่เรื่องผิดปกติดังนั้นอีกทั้งในวันนั้น เพื่อนๆ ก็ทดลองดื่มกันทุกคน เพราะฉะนั้นหากว่าต้องการที่จะให้เพื่อนเห็นว่าตนเองเป็นคนเก่ง มีความสามารถ จึงต้องร่วมดื่มกับเพื่อนๆ โดยปกติแล้วจะดื่มเหล้ากับเพื่อนๆ ในช่วงเวลาเทศกาล โดยเฉลี่ยเดือนละ 1 ครั้ง ครั้งละ 4 แก้วเป็ก

กรณีศึกษาที่ 14

ชั้นวา รูปร่างอ้วน สูง ผิวขาว อายุ 17 ปี ศาสนาพุทธ จบชั้นม.3 ปัจจุบันอาศัยอยู่กับแม่ 2 คน แม่ประกอบอาชีพค้าขายที่ตลาดนัดแห่งหนึ่ง เธอไม่ได้เรียนต่อ เพราะออกมาทำงานขายของช่วย

แม่ ชันวาเกิดและโตที่จังหวัดเพชรบูรณ์ ย้ายมาอยู่ที่เพชรบุรีกับแม่เพื่อมาเฝ้าบ้านของน้ำที่นี้ ดังนั้นชันวาศึกษาต่อที่นี้ และเมื่อสอบถามถึงชีวิตในวัยเด็ก สีหน้าของเธอจะเปลี่ยนไปจากความสดใส ร่าเริง เนื่องจากความทุกข์ในวัยเด็กที่ต้องเห็นพ่อและแม่ทะเลาะกันอย่างรุนแรงเป็นประจำ ทำให้บางครั้งเธอร้องไห้จนให้สัมภาษณ์

ในสมัยเด็กอาศัยอยู่กับ พ่อ แม่ และพี่สาว จนอายุได้ประมาณ 10 ปี พ่อและแม่แยกทางกัน ซึ่งในขณะที่พ่อแม่ยังอยู่ด้วยกันนั้น มักจะมีความกลัวและความหวาดหวั่นเกิดขึ้นทุกครั้งที่พ่อและแม่ทะเลาะกันด้วยถ้อยคำที่รุนแรง และบางครั้งมีการทำร้ายร่างกายกัน เนื่องจากพ่อของเธอนั้นเป็นคนอารมณ์ฉุนเฉียวง่าย เธอเล่าว่า “พ่อเค้าจะใจร้อน แม่ใจเย็น หนูแบบ เค้าทะเลาะกันแล้วก็ลงไม้ลงมือ หนูเลยเค้าไปห้ามแต่ผิดจังหวะ เลยโดนตบเต็มหน้าเลย พ่อเค้าก็เลยหยุด คือเข้าไปปรับแทนแม่ แบบ ผู้หญิงด้วยกัน เค้าก็ทะเลาะกันแรงทุกครั้งเลย หนูก็จะร้องไห้ หนูก็กลัวว่าเค้าจะแยกทางกัน (น้ำตาไหล)” และเมื่อพ่อแม่แยกทางกันนั้น เธอยอมรับว่าช่วงนั้นเป็นเหมือนวิกฤติในชีวิต เพราะจะต้องไปอยู่กับแม่อีกบ้านหนึ่ง เธอต้องการให้พ่อแม่อยู่บ้านหลังเดียวกันเพราะรู้สึกว่าเขาใดคนหนึ่งไปไม่ได้

เมื่อสอบถามถึงการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ในครอบครัวพบว่า พ่อและแม่ดื่มเหล้าตั้งแต่สมัยเด็ก ความคิดของเธอในขณะนั้นไม่ได้มีความรู้สึกอยากลอง แต่เมื่อเธออายุประมาณ 15 ปี ได้ทดลองดื่มไวน์ เนื่องจากในวันนั้นแม่ของเธอนั่งดื่มเหล้าอยู่คนเดียว จึงมีความคิดว่าควรจะต้องนั่งดื่มเป็นเพื่อนแม่ เพื่อแสดงให้เห็นว่า เธอสามารถที่จะเป็นเพื่อนและเป็นลูกได้ นอกจากนี้ยังพบว่า บ่อยครั้งที่เพื่อนชวนกันไปดื่มเหล้า หรือ เมื่อเธอต้องอยู่ในสถานการณ์ที่ทุกคนดื่มเหล้าแล้วมีเพื่อนยื่นให้ เธอมักจะปฏิเสธเพื่อน ถึงแม้ว่าเพื่อนจะบังคับ หรือ แสดงอาการไม่พอใจ แต่เธอก็ไม่ได้สนใจ เพราะเนื่องจากไม่ได้ให้ความสำคัญกับเพื่อน

กรณีศึกษาที่ 15

น้ำ อายุ 19 ปี รูปร่างผอม สูง ผิวค่อนข้างขาว ศาสนาพุทธ ปัจจุบันศึกษาอยู่ ม. 5 ประกอบอาชีพพนักงานร้านสะดวกซื้อแห่งหนึ่ง ในช่วงวันหยุด เสาร์ – อาทิตย์ และบางโอกาสรับจ้างเป็นเด็กเสริฟในร้านอาหาร

ในครอบครัวประกอบไปด้วย ยาย และ แม่ น้ำ และพี่สาว จนกระทั่งชั้นประถมที่ 1 แม่พาน้ำ และพี่สาว ย้ายออกมาหาห้องเช่าอยู่เองเพราะแม่ทะเลาะกับยายบ่อย และยายของน้ำนั้นมักที่จะด่าทอแม่และน้ำด้วยถ้อยคำรุนแรง เมื่อย้ายออกมาอยู่ห้องเช่าเองนั้นแม่ของน้ำก็มีแฟนใหม่ ซึ่งน้ำเรียกว่าพ่อเลี้ยง ปัจจุบันน้ำ อยู่หอพักกับพี่สาวในตัวเมือง เพื่อความสะดวกในการมาเรียนหนังสือ พี่สาว เรียน มหาวิทยาลัยราชภัฏ เธอเรียนโรงเรียนมัธยม ชั้นม. 5

ชีวิตในวัยเด็กของน้ำช่วงที่อยู่กับยายนั้นเธอเล่าว่า ครอบครัวเธอมักจะใช้คำพูดต่อว่าที่รุนแรง

ทั้งแม่และยาย จึงทำให้เธอรู้สึกเก็บกดและรู้สึกน้อยใจยาย เธอจึงหลีกเลี่ยงที่จะคุยกับยาย ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างน้ำและแม่นั้น บางครั้งน้ำก็รู้สึกน้อยใจแม่ที่ขังน้ำไว้ในห้องในขณะที่แม่ออกไปทำงาน น้ำรู้สึกขาดความอบอุ่น และเมื่อแม่ไม่โห่ก็จะด่าน้ำอย่างรุนแรง ซึ่งน้ำมองตัวเองในวัยเด็กว่าตนเองเป็นเด็กที่ค่อนข้างเก็บกด อมทุกข์ และปัญหานี้รุนแรงมากขึ้นเมื่อแม่และน้ำย้ายมาอยู่ห้องเช่า และแม่ของน้ำก็เริ่มมีความสัมพันธ์กับพ่อเลี้ยง (ประณม 6) ในช่วงนั้นน้ำยอมรับว่า ตนเองไม่เข้าใจว่าทำไมแม่ถึงต้องมีแฟนใหม่แล้วย้ายเข้าไปอยู่ด้วยกัน จึงทำให้น้ำเกิดการต่อต้านแม่ของตนเองขึ้นมาอย่างมาก ซึ่งในช่วงนั้นจะเป็นช่วงที่น้ำมีความเครียดมาก น้ำยอมรับว่า ตัวเองเป็นเด็กที่เก็บกดเพราะทะเลาะกับแม่เกือบทุกวัน และน้ำมีความรู้สึกที่แม่ให้ความสำคัญกับพ่อเลี้ยงมากกว่าตนเอง ซึ่งทำให้วันเสาร์ อาทิตย์น้ำจะไปนั่งเล่นกับเพื่อนๆ มากกว่าที่จะอยู่บ้าน

เมื่อน้ำเริ่มโตขึ้น เริ่มมีสังคมมากขึ้น น้ำได้เข้าร่วมสังสรรค์กับเพื่อนในงานเลี้ยง ในผับ โดยมี การดื่มแอลกอฮอล์บ้าง แต่การดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกของน้ำนั้นเกิดขึ้นเมื่อน้ำอยู่มัธยม 3 โดยแม่ของน้ำเป็นผู้ซื้อมาให้ น้ำได้ทดลองดื่ม ด้วยเหตุผลที่ว่าเมื่อโตขึ้นไปแล้วนั้นจะได้ไม่ถูกหลอกหรือมอมเหล้า ซึ่งน้ำรู้สึกยินดีที่จะทดลองดื่ม และเมื่อสอบถามถึงประวัติการดื่มของคนในครอบครัวพบว่า เมื่อสมัยตายังอยู่กับน้ำนั้นจะเห็นตาดื่มเหล้าขาวทุกวัน แต่น้ำก็ไม่ได้มีความรู้สึกรังเกียจแอลกอฮอล์แต่อย่างไร เพียงแต่น้ำไม่ชอบกลิ่นของเหล้าขาวเท่านั้นเอง นอกจากนี้ก็ยังม่แม่ของน้ำที่ดื่มแอลกอฮอล์ตอนเครียด ซึ่งน้ำยอมรับว่าตนเองเชื่อฟังใจเลยว่า แอลกอฮอล์นั้นจะช่วยให้สบายใจมากขึ้นไปอีกคืนหนึ่ง ดังนั้นเมื่อน้ำมีความทุกข์ หรือไม่สบายใจ น้ำจะมีการเบี่ยงปากอยากดื่มแอลกอฮอล์ ซึ่งบางครั้งน้ำก็จะซื้อมาดื่มคนเดียวที่บ้านเพื่อให้ตนเองเมาก่อนนอน ซึ่งแม่ของน้ำก็ไม่ได้ห้ามหรือต่อว่าอะไร ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้ว น้ำจะดื่มเหล้าประมาณเดือนละ 1 แก้ว

ส่วนการสังสรรค์กับเพื่อน ก็จะมีการไปเที่ยวผับ ซึ่งน้ำคิดว่า ถ้าหากว่าไปเที่ยวผับทุกคนดื่มกัน แล้วหากตนเองไม่ดื่ม ก็จะมีคนแปลกแยก ซึ่งน้ำบอกว่า “ถ้าไปผับ แล้วไม่กิน มันก็รู้สึกแปลกๆ คนอื่นกิน ก็ต้องกินอะหนูว่า พอกินแล้วก็รู้สึกว่า ปลดปล่อยตัวเองมากขึ้น เอาความเครียดออกมา”

กรณีศึกษาที่ 16

ก๊อฟ รูปร่างผอม สูง ผิวขาว แต่งหน้าเข้มอย่างเห็นได้ชัด อายุ 22 ปี เธอออกจากการเรียนมหาวิทยาลัยชั้นปีที่ 2 และมาอยู่กับแฟน ประกอบอาชีพเสริมเป็นพนักงานเสิร์ฟในร้านอาหารแห่งหนึ่งในจังหวัดเพชรบุรี ปัจจุบันอาศัยอยู่กับสามี ซึ่งเธอเล่าชีวิตวัยเด็กว่าชีวิตและความสัมพันธ์กับคนในครอบครัวในวัยเด็กนั้นมีความสุข คนในครอบครัวไม่เคยทะเลาะกัน ซึ่งชีวิตในแต่ละวันส่วนใหญ่จะออกไปเล่นข้างนอกกับเพื่อน และจากการสอบถามถึงความเครียดในวัยเด็กนั้น เมื่อสอบถามถึงประวัติการดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัวพบว่า ยายของเธอมักจะนั่งคุยและดื่มเหล้าขาวกับเพื่อนเป็นประจำ ซึ่งในขณะนั้นไม่ได้มีความคิดว่าเมื่อโตขึ้นไปแล้วอยากจะทำแบบยายบ้าง จนกระทั่งเมื่ออายุ 16 ปีต้องเผชิญกับสถานการณ์ที่เพื่อนบังคับให้ดื่ม เนื่องจากในวันนั้น เธอและ

เพื่อนๆได้ไปนั่งเล่นกันที่ริมหาดแห่งหนึ่ง จากนั้นมีเพื่อนได้ไปซื้อเหล้ามาและส่งให้ดื่ม เธอยอมรับว่ารู้สึกเกรงใจเพื่อน อีกทั้งต้องแสดงให้เพื่อนเห็นว่าเธอให้ความสำคัญกับเพื่อนเป็นอย่างมาก ซึ่งหลังจากเหตุการณ์การดื่มครั้งแรกมักจะไปร่วมดื่มกับเพื่อนๆตามงานสังสรรค์และเทศกาลต่างๆ เมื่อเธอเรียนเธอเรียนในระดับอุดมศึกษา เธอทำงานพิเศษขายของแต่มีเพื่อนมาชักชวนให้ไปทำงานเสริม ชงเหล้า เธอได้รายได้มาก และทำงานดี ทำให้ไปเรียนไม่ไหว เมื่อเธอมีแฟน จึงมาอยู่กับแฟน และออกมาทำงานชงเหล้าตอนเย็น เธอบอกว่ารายได้ดี ประมาณ 20000-30000 บาท เธอบอกว่า ทำงานเก็บเงินต้องการเปิดร้านเป็นของตัวเอง ปัจจุบันจากอาชีพของเธอ ทำให้เธอต้องดื่มเหล้าทุกวัน

4.2.2 บริบทพื้นที่ชุมชน

บริบทพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่ภาคกลางของประเทศไทย ห่างจากกรุงเทพฯ 120 กม. พื้นที่รวมทั้งจังหวัด 6,225.1 ตร.กม. มีพื้นที่ 8 อำเภอ ในพื้นที่อำเภอเมืองที่เป็นพื้นที่ศึกษาวิจัย มีโรงเรียนมัธยมจำนวน 4 แห่ง ห้างสรรพสินค้า 3 แห่ง สำหรับสถาบันอุดมศึกษาตั้งอยู่เขตรอบนอกตัวเมือง ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยเว็สเตอร์ (ประเทศไทย) มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีเพชรบุรี ในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ในจังหวัดเพชรบุรีมีสาธารณูปโภคครบถ้วน ทั้งไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำตามธรรมชาติ การสื่อสาร โทรศัพท์ รวมทั้งการคมนาคมทั้งทางรถยนต์และทางรถไฟ

จำนวนประชากรจังหวัดเพชรบุรีเท่ากับ 482,375 คน เป็นชาย 233,655 คน คิดเป็นร้อยละ 48.44 ของประชากร ทั้งหมด อัตราส่วนชายต่อหญิง เท่ากับ 1 : 1.06 อำเภอที่มีความหนาแน่นของประชากรมากที่สุดคือ อำเภอเมืองเพชรบุรี 433.56 คนต่อตาราง กิโลเมตร โครงสร้างทางอายุของประชากรจังหวัดเพชรบุรี ปี พ.ศ. 2560 พบว่า ดัชนีผู้สูงอายุ (ประชากรวัยทำงานต้องมีภาระในการดูแลผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับประเทศ โดย สัดส่วนของประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป จาก ร้อยละ 10.1 ในปี พ.ศ.2538 เป็น ร้อยละ 17.52 ในปี พ.ศ.2560 ในขณะที่สัดส่วนประชากรวัยเด็ก 0-14 ปี มีแนวโน้มลดลง จาก ร้อยละ 26.2 ในปี พ.ศ.2538 เป็น ร้อยละ 16.64 ในปี พ.ศ.2560 (จากฐานประชากรกลางปี เท่ากับ 477,691)

จังหวัดเพชรบุรีมีผลผลิตมวลรวมของจังหวัดประมาณ 56,582 ล้านบาท มีรายได้มวลรวมต่อประชากร 119,219 บาท ต่อคนต่อปีโดยมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจหลักอยู่ที่ภาคการเกษตรกรรม และการท่องเที่ยว เป็นสำคัญ ในด้านการเกษตร มีผลผลิตหลักของจังหวัดคือ ข้าว สับปะรด กล้วย หอมทอง ชมพู่และมะนาว รวมถึง การเพาะเลี้ยงโคเนื้อ โคนม สุกร ไก่เนื้อ และกุ้ง โดยประชากรในจังหวัดมีอาชีพเกษตรกรเป็นหลัก ซึ่งมีเกินกว่า ครึ่งหนึ่งของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดภายในจังหวัด รวมถึงการผลิตมะนาว ในจังหวัดเพชรบุรีสามารถผลิตได้กว่า 60% ของปริมาณการผลิตทั้งหมดของประเทศ ส่วนด้านการท่องเที่ยว จังหวัดเพชรบุรีมีผลผลิตมวลรวมในสาขาการท่องเที่ยวประมาณ

13,357.41 ล้านบาท มีรายได้รวมต่อประชากร 20,581.28 บาท ต่อคนต่อปีโดยลักษณะการท่องเที่ยวของจังหวัด มีลักษณะที่หลากหลาย ทั้งด้านนิเวศ ชายทะเล ด้านประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม ในด้านสุขภาพ จากข้อมูลมรณบัตรปี 2560 พบว่า เยาวชนอายุระหว่าง 15-24 ปี เสียชีวิตด้วย อุบัติเหตุจราจร, โรคหลอดเลือดในสมอง, ไข้หวัดใหญ่และปอดบวม, จมน้ำ

จากเอกสารแผนพัฒนาจังหวัด เพชรบุรี (2557-2560) ระบุว่า จังหวัดเพชรบุรีนับเป็นจังหวัดที่มีทุนสังคมสูง และมีโครงสร้างพื้นฐานค่อนข้างครบถ้วน เช่น โรงพยาบาลและสถานอนามัย ที่อยู่อาศัย แต่พบว่ามีอุปสรรคและ ประเด็นปัญหาในการพัฒนา โดยเฉพาะ 1) ปัญหา ความแตกแยกในระดับครอบครัวและชุมชน รวมถึงปัญหาการ หย่าร้าง ซึ่งไม่มีการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในครอบครัว และไม่มีการเชื่อมโยงเครือข่ายเพื่อพัฒนาความเข้มแข็ง ของครอบครัว 2) ค่านิยมในการบริโภคที่ไม่เหมาะสม ก่อให้เกิดปัญหานี้สิน 3) ปัญหาท้องก่อนวัยอันควร ท้องวัยใส”ซึ่งสถิติการท้องของจังหวัดอยู่ในระดับต้นๆ ของประเทศ เป็นการตั้งท้องในวัยที่ไม่พร้อม ก่อให้เกิด ปัญหาสังคมตามมา 4) ปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดในหมู่เยาวชน

ในด้านสถานที่ตั้งสถานบันเทิง ในพื้นที่ตัวเมือง ได้จัดเป็นโซน มีชื่อเรียกว่า ถนนบุบผา ที่จะมีย่านเหล่า ผับ สถานบันเทิงต่างๆ นอกจากนั้นบริเวณรอบๆ มหาวิทยาลัย ก็มีสถานบันเทิงที่เป็นผับ ร้านเหล้า ด้วย ร้านอาหารที่มีการดื่ม มีได้ทั่วไปกระจายทั้งในเมือง และรอบตัวเมือง ลัก

สถานที่ในการดื่มเหล้าของวัยรุ่น มี 5 แห่ง ได้แก่

- 1) **ร้านอาหาร** เป็นร้านที่เน้นเรื่องการขายอาหาร ไม่มีการตรวจบัตรประชาชน เพราะเป็นแหล่งรวมกันในการสังสรรค์พบปะกันทุกเพศ ทุกวัย โดยวัยรุ่นซื้อเหล้า เบียร์ได้ เช่นเดียวกับผู้ใหญ่ โดยที่คนซื้ออาจเป็นคนอายุ 20 ปีขึ้นไป โดยคนอายุน้อยกว่าก็จะร่วมดื่มได้ แต่วัยรุ่นไม่ค่อยชอบไปรวมตัวหรือดื่มที่ร้านอาหาร เพราะพวกเขาไม่ได้เน้นเรื่องการกินอาหาร แต่ต้องการพูดคุย สังสรรค์มากกว่า
- 2) **ร้านนั่ง”ชิล”** เป็นร้านที่เปิดโล่ง บรรยากาศสบายๆ โปร่งๆ มีดนตรีโฟลคซอง ร้อง ถ้าเปิดเพลงก็ไม่ดังมาก มีอาหารที่เป็นจานและกับแกล้ม เหมาะสำหรับไปนั่งคุยกันเบาๆ และเป็นที่รวมตัวกันของวัยรุ่น ร้านจะมีป้ายเขียนว่า ห้ามอายุต่ำกว่า 20 เข้า มีการตรวจบัตร เครื่องดื่มหลายประเภททั้งเหล้าไวน์เบียร์สด หรือพวกเหล้าปั่น Alcohol ต่างๆ นั่งกินบรรยากาศ คุยกัน ฟังเพลง ดูบอล
- 3) **ผับ** จะมีการตรวจบัตร โดยกำหนดให้เด็ก 20 ปี-ขึ้นไปได้เข้าไปใช้บริการ จะเป็นร้านแบบปิด เป็นกระจก เป็นห้องแอร์ ดนตรี สนุกๆ เต้นแดนส์กัน ไม่เน้นอาหาร มีพริตตี้เชียร์ ให้ดื่ม ไม่เน้นกับแกล้ม เน้นการดื่มเหล้า
- 4) **ร้านเหล้า** จะเป็นร้านที่กึ่งผับ กึ่งนั่งชิล โดยที่อาจไม่ได้เป็นสถานที่ปิด แต่บรรยากาศจะจัดให้มีมุมมืด เกสลับ คนคุยเสียงดัง ดนตรีมีหลากหลาย มีการเปิดเพลงให้แดนซ์ เป็นร้านที่มุ่งการดื่มเหล้า มี

การตรวจบัตรประชาชนก่อนเข้าร้าน 5) บ้านเพื่อน บ้านของตัวเอง หรือ สวนสาธารณะ พื้นที่เหล่านี้ เป็นพื้นที่ วัยรุ่นจะไปรวมตัวกัน และซื้อเครื่องดื่ม ของกับแกล้มไปนั่งคุยกัน

แหล่งขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ขายปลีก มีได้ทั่วไป ทั้งร้านสะดวกซื้อ ร้านขายของชำในหมู่บ้าน ในห้างสรรพสินค้า และ ในพื้นที่ออนไลน์

4.2.3 ประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิง

ประสบการณ์การเริ่มดื่มของวัยรุ่นหญิง วัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่เริ่มดื่ม ในช่วง มัธยมศึกษาปีที่ 2-3 อายุประมาณ 14-15 ปี โดยเริ่มจากการไปสังสรรค์กับเพื่อน งานเลี้ยงวันเกิด ฉลองต่างๆ โดยดื่มกันที่บ้านเพื่อน หรือบ้านตนเอง หรือไปร้านเปิดโล่ง ที่เรียกว่า ร้านนั่งชิลเพราะ “อายุไม่ถึง ร้านเขาไม่ให้เข้าผับ หรือร้านเหล้าเลย” , “หนูไปไหนไม่ได้ มันได้แค่ไปเที่ยว เข้าผับไม่ได้” เครื่องดื่มที่ดื่มครั้งแรก มักจะเริ่ม ที่สเปย์ เบียร์ ต่อมาจึงเป็น สุรา โดยจะเป็นการกินแบบผสมกับโซดา

“ไม่กินเบียร์ เพราะว่ามันเหม็น หนูเริ่มจากสเปย์ ตอนแรกกินสเปย์ เมา เพื่อนขำ ตอนหลัง ลองเป็นเหล้า กินแล้วคอแข็ง เลยชิว ตอนนี้งินเพียวๆ เลย กินกลมหนึ่งก็มึนๆ ไม่เมา ถ้าเป็นหงษ์ ก็จะกินได้เรื่อยๆ ตอนนี้งินเพียวๆ ไม่ผสมแล้ว เพราะว่าชอบแบบนี้ไปแล้ว ผสมแล้วมันไม่อร่อย”

(ลูกหมี่ อายุ 17)

การเริ่มต้นดื่ม วัยรุ่นหญิงที่ศึกษาให้เหตุผลหลายประการ โดยที่ส่วนใหญ่ให้เหตุผลว่า อยากรู้ อยากลอง โดยรู้สึกที่ตัวเองเริ่มโตแล้ว ประมาณอายุ 14-15 ปี ประสบการณ์ครั้งแรก มีแบบที่รู้สึกชอบ กับแบบเฉยๆ ไม่รู้สึกอะไร แต่เมื่อกินทุกวันก็เริ่มชอบและติดใจ สถานที่ที่ดื่มครั้งแรก คืองานเลี้ยงบ้านเพื่อน ซึ่งเมื่อผู้ใหญ่เห็นว่าดื่ม ผู้ให้ข้อมูลบอกว่า ผู้ใหญ่ก็ไม่ได้ว่าอะไร ให้เด็กได้ลองดื่ม

”การดื่มครั้งแรกช่วง ม. 2 อยากลอง ไปกินงานเลี้ยงบ้านเพื่อน ผู้ใหญ่เขาก็ไม่ได้ว่าอะไร เราก็เป็นเด็ก อยากลองก็ทำไป ครั้งแรกก็งั้นๆอะ รู้สึกยังไม่ติดใจยังไม่ติดใจ :พอหลังๆก็กินกันทุกวัน ขนาดเรียนหนังสือ เริ่มเมาแล้ว เงินก็คือเวลาแม่ให้ตั้งค์ คนนั้นให้คนนี้ให้ ตอน ม.3 ก็ไปกินกัน ประมาณ4-5คน ดื่มพวกเบียร์ครึ่งละ 3-4 ขวน แล้วก็มาหงษ์ ก็อยู่กับพี่แถวบ้าน ก็กินในบ้านนั่นแหละ บางทีก็ไปตามร้าน”

(นิด อายุ 18 ปี)

“คือตอนแรก นะคะ ก็คิดอยากจะดื่มเลย ตอนเราเริ่มโตขึ้น เริ่มอยากรู้ อยากลอง เห็นคนอื่นกิน ก็อยากจะลองบ้าง แต่ก็กลัวพ่อว่า แต่พอลองกินแล้ว เหยย ติดใจ กินไปแก้วเดียวก็มึนๆ พอถึงบ้านเอาหัวลงนอนปั๊บ อ้วกเลย แล้วก็ปวดหัว”

(ชมพู อายุ 16 ปี)

“พอม. 3 ก็มาเริ่มไอ้พวกนี้ อยากลอง ดื่ม 285 ค่ะที่มันเป็นเหล้า ก็เริ่มจากสเปย์ก่อน ครั้งแรกก็คือสเปย์ แล้วก็ 285 เลยผสมกับพวกเป๊ปซี่ ครั้งนั้นก็เมาอยู่ค่ะ หนูนอนบ้านเพื่อน

(พิม อายุ 24 กำลังเรียน ปวส. ปี 1)

ประสบการณ์การเริ่มดื่มอีกกลุ่ม คือ ต้องการเป็นส่วนหนึ่งกับเพื่อน เกรงใจเพื่อน กลัวเพื่อนจะโกรธ อยากให้เพื่อนรู้ว่าให้ความสำคัญ และไม่ยากถูกแปลกแยกในกลุ่ม

“อายุ 16 ปี ในวันนั้น หนูและเพื่อนๆได้ไปนั่งเล่นกันที่ริมหาดแห่งหนึ่ง จากนั้นมีเพื่อนได้ไปซื้อเหล้ามาและส่งให้ดื่ม ยอมรับว่ารู้สึกเกรงใจเพื่อน อยากให้เพื่อนเห็นว่าเราให้ความสำคัญกับเพื่อนเป็นอย่างมาก”

(ก๊ิบ อายุ 24 ปี)

“มันเป็นงานวันเกิดเพื่อน ก็กินเบียร์ ประมาณ 2 แก้ว ... คือมันอยู่ที่เพื่อนอะค่ะพี่ คือเพื่อนบางคนมันก็จะจนๆมันไม่ได้บังคับหรอก แต่ถ้าไม่กินมันก็จะโกรธ พอมันโกรธก็กังวล

(ดา อายุ 19)

“วันนั้นเพื่อนมันชวนกันไปเพราะไม่ได้ไปนาน ถ้าไม่กินเพื่อนมันจะพูดว่า เพื่อน คะยี้้นคะยอะ ก็ต้องรับมา ไอ้ที่หนูไปกินกันอะ คือตามเพื่อน...เค้ากินกันทุกโต๊ะ ถ้าใครไม่กินอะแปลก แก้วนี้ก็คือทั้งคืน จริงๆไม่ชอบกินหรอกมันขม”

(พิม อายุ 24 ปี)

“ตอนแรกแบบจะไม่กิน แต่เพื่อนมันทำทนายเง มันบอกถ้าไม่กินขอให้แฟนเลิกแบบแข่งๆอะ ก็กลัว เลยกินๆไปหะ 1 แก้ว”

(น้ำ อายุ 19 ปี)

วัยรุ่นหญิงได้สะท้อนเกี่ยวกับรสชาติ และบรรยากาศในการดื่ม ซึ่งเป็นแรงจูงใจและรสนิยมต่างๆ เช่น ความสนุก การพูดคุยการอย่างสนุกสนานลื่นไหล ดังคำกล่าวที่ว่า

“ ชอบกินเหล้า เบียร์มันขม กินแบบผสมโซดา กินเหล้ามันสนุก ความรู้สึกมันเกิดขึ้นเลยว่ามันสนุก มันคุยลื่นคอ คุยรู้เรื่อง บอกไม่ถูก การนั่ง ได้คุย นั่งกินด้วยทำให้สนุก”

(พิม อายุ 24)

“กินเหล้า ชอบบรรยากาศการดื่ม การพูดคุยกัน ไม่ใช่ที่ตัวเหล้า แต่เป็นบรรยากาศมันสนุกด้วย”

(ลี อายุ 20)

วัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่ เห็นการดื่มในบ้านและ ในชุมชนตั้งแต่เด็ก การควบคุมกำกับกับการดื่มห้ามดื่มมักจะกระทำสำหรับเด็ก แต่เมื่อเข้าสู่วัยรุ่น การควบคุมกำกับได้ยืดหยุ่นลง สำหรับวัยรุ่นหญิง บางครอบครัวจะมองว่าเป็นสิ่งที่ไม่ดีต่อผู้หญิง บางครอบครัว หากผู้หญิง ดื่มที่บ้านกับเพื่อน พ่อแม่ก็ไม่ดุแต่หาของกับแกล้มมาให้กิน ดังคำกล่าวที่ว่า

“ถ้านั่งกินที่บ้านเขาจะหาของอะไรมาให้กิน เขาจะซื้อของมาให้ เขาก็ไม่ได้ว่าอะไร แค่ว่าอย่ากินเยอะ ไม่ดี ไม่ด่า บอกว่าอย่ากินเยอะอะไรแบบนี้”

(นิด อายุ 18)

“หนูทำงานชงเหล้า ต้องกินเหล้า พ่อรู้ แรกๆ พ่อก็บ่น แต่หลัง เขาบอกให้ดูแลตัวเองดีๆ พ่อยืมเงินที่หนูหามา เอาไปเลี้ยงผู้หญิงอีก”

(ดีะ อายุ 16)

การเห็นตัวแบบในครอบครัว โดยเฉพาะพ่อ หรือการเห็นญาติพี่น้องในชุมชนดื่มกินจนเป็นวิถีชีวิตประจำวัน จึงเป็นภาพจำของวัยรุ่นหญิงในวัยเด็ก ที่ทำให้คุ้นเคยกับการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งในบางสถานการณ์ ผู้ใหญ่ ก็กระตุ้น หรือยอมรับให้มีการดื่มได้ เพื่อแสดงถึงการเข้าสู่วัยผู้ใหญ่

“พ่อดื่มเหล้าขาวทุกวัน ทั้งดื่มคนเดียวและสังสรรค์กับญาติตั้งแต่สมัยเด็กยังจำความได้ จนกระทั่งจนถึงปัจจุบันนี้ เห็นภาพของพ่อเมาเหล้าจนชิน มองว่าการดื่มเหล้ามันเป็นเรื่องปกติของการเข้าสังคมเพื่อความสนุกสนาน”

(เล็ก อายุ 20 เรียน ปวช 2 ทำงานรับจ้างวันหยุด)

“คือเวลาไปพวงงานวัดแบบพวกน้ำหนู เขาก็จะเห็นหนูโตแล้ว เขาก็จะให้หนูแบบอัตโนมัติ ยื่นให้เลย เขาคงอยากให้เราลอง และคงคิดว่า เรารับผิดชอบเองได้แล้ว ผู้ใหญ่ที่ยื่นให้เขาก็เมาทั้งนั้นเลย ญาติให้เรา เราก็ดื่ม ”

(ชมพู อายุ 16 ปี กำลังเรียน กศน. ขายของบนรถไฟ)

“มันเป็นช่วงปีใหม่อะคะแล้วก็ญาติหนูเข้าซื้อสเปกมา ยายหนูเขาโกหกหนูว่าเป็นน้ำผลไม้ ตอนนั้นอะหนูก็เลยกินไปชิมยัยคะมันก็รู้สึกหนำร้อนนๆแต่ก็ไม่ได้แบบมันมาก แล้วเขาก็บอกว่า เขาก็ให้หนูกินกันพวกหนูก็กินไปแต่ไม่ได้มีอะไรเกิดขึ้นแล้วพอผ่านอีกสักพักนึงเขาบอกว่าเนี่ย พวกหนูมากินเหล้าหน้า หนูก็แบบตกใจเพราะยายเป็นคนบอกว่ามันเป็นน้ำผลไม้เรารู้สึกว่ามันร้อนนๆ เขาก็บอกว่าอย่ากินเยอะให้กินนิดเดียว แต่หนูก็กินเยอะอยู่นะคะหลายขวดอยู่ เวลาไปบ้านเพื่อนแล้วเพื่อนก็ลองซื้อพวกเครื่องดื่มมาคะพวกโซจู สิงห์ แล้วก็พวก หงส์ทอง เพื่อนนอกหักอะคะ เพื่อนก็เลยบอกว่ากินเป็นเพื่อนหน่อย เพื่อนเขาทำงานเกี่ยวกับพวกไร่รวง ตอนแรกก็กินเพียวๆก่อนคะแบบจิบๆ ก่อน แต่ว่าก็ต้องผสมกับโซดาน้ำเปล่าด้วย เพราะรู้สึกว่ามันขมมาก วันนั้นมาคะไม่รู้สึกลบไปตอนไหน”

(นิวิ อายุ 18 กำลังเรียนปวช. 2)

“เวลาพ่อเห็นหนูดื่ม เขาก็บอกว่า กินได้แต่อย่าให้เยอะขนาดนี้ เขาไม่ตี ไม่ด่า ไม่อะไร บอกแต่เพียงว่าหนูอย่ากินเยอะอะไรแบบนี้”

(พิม อายุ 24 กำลังเรียน ปวส. 1)

เช่นเดียวกับกรณี น้ำ อายุ 19 ปี ปัจจุบันเรียนชั้นม. 5 และทำงานเสริฟอาหารเป็นงานพาร์ทไทม์ เธอเล่าให้ฟังว่า ตอนเรียนมัธยม 3 แม่ของน้ำเป็นผู้ซื้อมาให้เราได้ทดลองดื่ม ด้วยเหตุผลที่ว่าเมื่อโตขึ้นไปแล้วนั้นจะได้ไม่ถูกหลอกหรือมอมเหล้า ซึ่งน้ำรู้สึกยินดีที่จะทดลองดื่ม ตอนเด็ก เมื่อสมัยที่ยังอยู่กับน้ำนั้นจะเห็นตาดื่มเหล้าขาวทุกวัน แต่น้ำก็ไม่ได้มีความรู้สึกรังเกียจแอลกอฮอล์แต่อย่างใด เพียงแต่น้ำไม่ชอบกลิ่นของเหล้าขาวเท่านั้นเอง นอกจากนี้ก็ยังมีแม่ของน้ำที่ดื่มแอลกอฮอล์ตอนเครียด ซึ่งน้ำยอมรับว่าตนเองเชื่อฟังใจเลยว่า แอลกอฮอล์นั้นจะช่วยให้อบายใจมากขึ้นไปอีกคืนหนึ่ง ดังนั้นเมื่อน้ำมีความทุกข์ หรือไม่สบายใจ น้ำจะมีการเปรี้ยวปากอยากดื่มแอลกอฮอล์

สาเหตุที่ดื่มแอลกอฮอล์อีกประการของวัยรุ่นหญิงที่ศึกษา คือ ดื่มเพราะคลายความกดดัน หรือความเครียดในชีวิตประจำวัน วัยรุ่นหญิงที่ศึกษา มีปัญหาในครอบครัว ความยากจน ความยากลำบาก หรือปัญหาด้านความสัมพันธ์ในครอบครัว ทำให้การดื่มเหล้า เป็นเครื่องมือที่ช่วยบรรเทา หรือคลายความเครียดชั่วขณะได้

“หนูก็เครียดอะ มาอยู่บ้านแฟน แฟนก็ทำงานรับเหมาก่อสร้างกับครอบครัว :มันก็อารมณ์ก็ไม่มีเงิน ไม่มีใช้ แล่งทุกวัน :ไหนรถก็ต้องผ่อนจะต้องส่งแล้วหนูไม่ได้ทำงานด้วย หนูไม่รู้จะทำยังไง...หนูเจอแฟนทางเฟสบุค ตอนคบกับเขาหนูไปเรียน พาณิชยได้ประมาณ 2 อาทิตย์หนูก็หนูก็ไปอยู่บ้านเขา แล้วแม่รู้ ก็เลยให้แต่งงานกัน แต่งแล้ว 2 อาทิตย์ หลังแต่งก็ไม่ไปเรียน เพราะบ้านแฟนไกลจากที่เรียน เลยไม่ได้เรียนต่อ แล้วอยู่บ้านเขาก็ไปไหนไม่ได้ คนที่บ้านเขาเคร่ง เขาเป็นมุสลิม หนูเลยเครียด อยู่ในบ้านหลังนั้นน่าจะอยู่กันตั้ง 20-30 คน บ้านหลังเดียวอะ ทำเป็นห้องๆอยู่กันเป็นห้อง ทำงานบ้านก็ต้องทำคนเดียวเหมือนเขาเอาเปรียบหนูทั้งหมด กินกันก็ใส่ไว้ให้หนูล้าง... อาหารทำเป็นแบบครัวใหญ่ :บางทีมันก็ว่าหนูรอแฟนหนูกลับมาเนี่ยมันก็ไม่เหลืออะไรกินแล้วเธอแค้นพวกน้ำน้ำก็กินอย่างนั้น”

(ดา อายุ 19 ปี ไม่ได้เรียน เลี้ยงลูกอายุ 4 เดือน)

กรณีซันวา อยู่กับแม่ซึ่งทำงานรับจ้าง เธอเป็นเด็กเรียนดี เริ่มดื่มเมื่ออยู่ชั้นม. 2 คิดมากเรื่องชีวิตความยากลำบากของตัวเอง แม่ทำงานรับจ้าง และมีน้องอีกคนที่ต้องดูแล แม่ไม่มีเงินส่งเรียน และตัวเองต้องออกมาทำงาน แต่อยากจะเรียนต่อ เธอบอกว่า

“เครียด ดื่มเพราะมันเป็นอารมณ์แบบว่าอยากลืมทุกสิ่งทุกอย่างไปชั่วขณะเฉยๆ ก็จะไปดื่มที่บ้านเพื่อน หรือ บางทีก็ไปหาที่นั่งกันในส่วน ในมุมที่วัยรุ่นชอบไปนั่งดื่มกัน ไม่ชอบให้คนอื่นเห็น ไม่ชอบที่พ่อกุลอ่าน ดื่มกับเพื่อนได้ระบาย เดือนละ 2-3 ครั้ง ไม่ชอบออกไปกินตามร้านอาหาร เพราะชอบแบบเงียบๆ หนูดื่มเพราะอยากลืมเฉยๆ ดื่มจนเมา จำได้ว่าแม่ไปกู้เงินไปให้เรื่องเรียน แต่หนูเอาไปดื่ม หนูรู้สึกผิดว่า เอาเงินที่แม่ให้ 1000 บาท เอาไปดื่มเหล้า รู้สึกผิดต่อแม่ น่าจะเรียนหนังสือแต่ฉันแก้ปัญหาผิดทาง ดื่มจนติดประมาณ 2 ปี หยุดไม่ได้ ตอนนั้นติดมาอะคะ แต่ปัญหามันวนลูปไม่หายไป ทำให้เราไม่ดีขึ้นไปอีก”

(ซันวา อายุ 17 ปี จบชั้นม. 3 ขายของกับแม่)

วิถีชีวิตปัจจุบันที่เกี่ยวข้องกับการดื่ม วัยรุ่นหญิงที่ศึกษาในครั้งนี้ มีวิธีการดื่มส่วนใหญ่ เมื่อมีการสังสรรค์ และเมื่อได้ออกไปเที่ยวกับเพื่อนตามร้านอาหาร หรือร้านนั่งชิล เพราะเหล้าเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว

“ไปสังสรรค์กับเพื่อน เดือนละสองครั้งที่ออกไปกินตามร้าน แต่มีอีก ที่ออกไปเที่ยวบ้านเพื่อน มันนับยากอยู่ค่ะว่าเดือนละกี่ครั้ง เพราะบางทีก็มาเที่ยวเล่นบ้างแต่ไม่ได้ดื่มบางทีก็มาเราก็ดื่ม นิดๆหน่อยๆเป็นพวกโซจุ แล้วก็เพื่อนชอบกินสิงห์ แต่ถ้าไปกินที่ร้านจะ กินพวกเหล้าผสมแล้วก็เหล้าไฟแล้วก็มีพวกเหล้าปั่นคะ เวลากินได้แต่ว่าก็ต้องกินในปริมาณที่ สมส่วน กับเรา”

(นิพนธ์ อายุ 18 กำลังเรียนปวช. 2)

วัยรุ่นหญิง บางคนเป็นนักดื่มที่ ชอบกินเหล้าแบบเพียวๆ กรณีน้องลูกหมี่ อายุ 18 กำลังเรียนชั้นปวช. 2 อยู่กับแฟน และขายของออนไลน์ ทำให้เธอมีรายได้ในการออกไปเที่ยวกินดื่มได้ง่าย เธอเริ่มเที่ยวตั้งแต่อยู่ชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 2-3 อยากตามเพื่อน แอบไปเที่ยวแม่อีกจะดี เธอบอกว่า ก็เพื่อนนะ แต่ก็แอบแม่เที่ยวตลอด ตอนนี้ มีรายได้ของตัวเอง อยู่กับแฟน แม่ก็ไม่ว่า เธอบอกว่า

“อยากไปเที่ยวก็ไปเลย หนูไปกับแฟน และไปแจมกับเพื่อนๆ ที่ร้านเหล้า หรือร้านนั่งชิล ไปเที่ยวอาทิตย์ละครั้ง ชอบไปร้านนั่งชิล เพราะมันเข้าถึงง่าย ถ้าสมมุติเราอายุไม่ถึง เขาก็จะถามเรา เราก็บอกตรงๆ เขาก็ให้เข้า แต่เขาก็จะมีการเช็คเดินตรวจอยู่ตลอด เขาก็มีคนคอยเดินดูเพื่อความปลอดภัย ถ้าอายุถึง เขาจะมาปั้มแขน เพื่อบอกว่าเขาอนุญาต แต่ถ้าไปผับจะเข้ายาก เขาเคร่งมากกว่า ตอนเริ่มดื่ม หนูเริ่มที่สไปยก่อน แล้วมาที่เหล้าหงษ์เลย เพราะเหม็นเปียร์ ตอนนี้อยู่กับแฟน เพียวๆ เลย กินกลมหนึ่งก็มันๆ แต่ไม่เมา....อารมณ์ก็มีส่วนต่อการเมา แต่ถ้าแบบเวลาเศร้าอกหักอะไรเงี้ย กินเหล้าไปนิดหนึ่งก็จะเมา... ประเภทของเหล้าก็ทำให้เมาไม่เท่ากัน กินหงษ์กินได้เรื่อยๆ แต่ถ้าเป็นแสงโสมนี่หนูกินครึ่งกลมก็ไปแล้ว เวลากินผสมมันไม่ได้ใจ มันไม่ถึง ต้องกินเพียวๆ .. บางทีผสม ก็ผสมเฉพาะเหล้า ทั้งเหล้าแสงโสม และหงษ์บางทีก็เหล้าช็อค...”

(ลูกหมี่ อายุ 18 ปี เรียนปวช. 2 และขายของออนไลน์)

นอกจากนั้น ในกลุ่มวัยรุ่นหญิงที่ศึกษา จำนวนหนึ่งเข้าสู่การดื่มบ่อยขึ้นเมื่อ มีรายได้จากการทำงานพิเศษช่วงปิดเทอม หรือการทำงาน part time รวมทั้งการเข้าสู่การทำงานเป็นสาวเสิร์ฟ หรือเด็กชงเหล้า ทำให้วัยรุ่นหญิงในกลุ่มนี้ ค้นเคยและเข้าสู่การดื่มที่ชินหรือในปริมาณที่มาก เพื่อแลกกับรายได้ที่ขึ้นกับปริมาณที่ดื่ม ผ่านระบบการส่งเสริมการตลาดของอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ใช้ผู้หญิงเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์ และกระตุ้นการซื้อ

กรณีน้องตะ อายุ 17 ปี จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ออกจากการเรียนเมื่อเริ่มเรียนอาชีวศึกษาชั้นปีที่ 1 เพราะทำงานและเรียนพร้อมกันไม่ไหว เธอมีอาชีพสาวเสิร์ฟ ทำงานช่วงเวลา 19.00-23.00 น. ได้รายได้วันละ 1500 บาท ถ้าทำงานต่อ 1 ก็ได้ชั่วโมงละ 500 บาท นอกจากนั้น เธอยังรับงาน ชงเหล้านอกสถานที่

“หนูมีกลุ่ม บอร์ดรัม เอาไว้สื่อสารที่เป็นกลุ่มชงเหล้าโดยเฉพาะ โดยพี่สาวที่เป็นลูกพี่ลูกน้องแนะนำให้ เริ่มทำงานได้ เพราะพี่สาวคนนี้ที่ทำงานมาก่อน เขาแนะนำ เพราะเขาทำงานมาและส่งงานไปแล้ว เขามีธุระไปไม่ได้ แต่ยกเลิกไม่ได้ เขาก็เลยให้หนูไปแทนครั้งแรก กลัวเพราะไม่รู้ว่าจะต้องทำอะไร ถาม คุยอย่างไร ก็เกร็ง ไม่กล้า ต่อมาก็ทำได้ ทำเพราะรายได้ดี ต้องแต่งตัวให้ดึงดูด ออกไปชงเหล้า สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง....ต้องดื่มเหล้าตอนทำงาน เพราะต้องดื่มกับลูกค้า เราขงให้เขา เขาก็ให้เราดื่มด้วย ถ้าในช่วง PR เขาจะเปิดดริงค์ให้ ดริงค์ละ 100 บาท เราต้องดื่มแลกกับเงิน คือเป็นแก้วเป็ก พันแก้วด้วยเงิน ให้

เรากินแล้วก็เก็บเงิน คนที่มาเที่ยวเขาอยากให้เรากินเหล้า หนูก็ดื่มเอาเท่าที่ไหว ปล่อยตัวไม่ได้ทำงานตรงนี้ ประมาณ 10 เป็ก ก็หยุด แล้วไปตั้งสติในท้องน้ำ”

(ด๊ะ อายุ 17 ปี ไม่ได้เรียน ทำงานขงเหล้า)

ก๊ีบ ผู้ให้ข้อมูลอีกราย เล่าเรื่องราวของการทำงานเป็นเด็กเสริฟ ที่เธอมองว่า ทำให้มีรายได้มาก เมื่อเทียบกับไปทำงานอย่างอื่น จนเธอออกจากโรงเรียนกลางคันเพื่อออกมาทำงาน

“หนูเคยเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏ ปีที่ 2 แต่ลาออก ตอนนั้นออกเที่ยวบ่อย เพราะร้านเหล้า ผับอยู่ใกล้มหาวิทยาลัย และมาอยู่หอพัก พ่อแม่ไม่รู้ว่าจะออกไปเที่ยว ตอนไปเที่ยวดื่มกับเพื่อน เพราะคลายเครียด สนุก enjoy กับเพื่อน ต่อมาเพื่อนแนะนำให้ทำงานเสริฟ เพื่อมีรายได้เที่ยวด้วย ทำงานกลางคืนเป็นเด็กเสริฟทำให้ออกไปเรียนไม่ไหว อยากมีเงินใช้เอง และทำงานแบบนี้รายได้ดี ได้วันละ 1,500-2,000 บาท ทำงานเสริฟ ลูกค้าย่อมมีการจ้างให้กิน และได้ทิปด้วย เราก็จะค่อยๆ กิน และต้องดูลูกค้าว่าเป็นอย่างไรด้วย หนูกินเหล้าทุกวันจากการทำงาน มีปัญหาการปวดท้องบ่อยๆ พ่อแม่ก็รู้ว่าหนูทำงานแบบนี้ เขาก็เตือนว่า อย่ากินมาก ทำอาชีพอื่น ก็ไม่ได้มีรายได้เท่านี้ ถ้าหนูหางานได้ดีกว่านี้ หนูก็จะทำงานอื่น หนูเลยคิดว่าจะทำงานเก็บเงินไว้เปิดร้านขายของ”

(ก๊ีบ อายุ 24 ปี ทำงานเสริฟ)

ในด้านประสบการณ์ของการไปดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามร้านอาหาร ร้านนั่งชิว หรือผับ วัยรุ่นหญิงจะมีวิธีการในการหาซื้อเหล้า หรือเข้าร้านเหล้าได้ โดยการดัดแปลงบัตร ผ่านแอปพลิเคชัน หรือถ่ายสำเนาโดยการลบ พศ. ออกไป หรือการเลือกร้านที่คุ้นเคย ไม่เคร่งในการตรวจบัตร หรือใช้ระบบเส้นสายเพื่อให้มีการสั่งการมาให้เข้าได้

“เวลาซื้อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ในชุมชน แม้อายุไม่ถึง ก็ซื้อได้ ก็จะบอกว่าพ่อแม่ให้ซื้อค่ะแม่ ให้เข้ามาซื้อ หรือ มีรุ่นพี่ที่อายุมากก็ให้ไปซื้อให้ เวลาไปร้านเหล้า ก็ถ้าเป็นร้านชิวๆไม่ตรวจร้านทั่วไปเขาก็จะไม่ตรวจนะเพราะเราไม่ได้ไปร้านผับอะไรอยู่แล้ว ส่วนร้านที่เขาตรวจบัตร หนูปลอมไป คือมันเป็นแอฟอะค่ะแล้วเราก้ไปลบ พศ. แล้วก็เปลี่ยนใหม่ เราถ่ายบัตรเรา แล้วเราก้ลบพศ. แล้วเราก้ ให้พี่เค้าดูจากโทรศัพท์ ไม่ต้องใช้บัตรจริง เราก้บอกว่าลืมเอามาหรือบัตรหายอะไรประมาณนี้อะค่ะ หรือไม่งั้นก็ปรี้นท์จากโทรศัพท์อะค่ะเป็นกระดาษเอสี่แล้วก็เอาไปให้”

(นินิว อายุ 18 กำลังเรียนปวช. 2)

“ไปเที่ยวอาทิตย์ละครั้ง เลือกร้านที่ มันง่ายด้วยถ้าสมมุติว่าถ้าอายุเราไม่ถึงเขาก็จะถามเราก้บอกเขาตรงๆก็ได้ เขาก้ให้เขาแต่เขาก็จะมีการตรวจอยู่ตลอด เค้าจะมีคนคอยเดินดู เพื่อมองว่า เราอายุไม่ถึง เพื่อดูความปลอดภัย ถ้าอายุถึงนี่คือเค้าจะปั้มแขน ร้านพวกนี้เขาไม่ได้เคร่งมากเหมือนผับ “

(ลูกหมี อายุ 18 กำลังเรียนปวช2 และชายของออนไลน์)

“เคยไปร้าน ตอนอายุไม่ถึง แต่ไปกับพี่ ที่เป็นลูกพี่ลูกน้อง พี่เขาทำงานชงเหล้า พี่หนูคนรู้จัก เยอะ แบบคนใหญ่ให้เขาพาเข้า ไม่ต้องชู้ตเลย เขาก็ปล่อย เพราะความที่แบบว่าไปกันเป็น พวก ก็คือพี่ที่เรารู้จัก เป็นคนใหญ่มาก ใหญ่เลยเหมือนกับเป็นระดับตำรวจ พวกนายกอะ (ด๊ะ ม. 3 ทำงานชงเหล้า)”

4.2.4 วาทกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จากวัยรุ่นหญิงที่ดื่มแอลกอฮอล์

ตัวบทหรือรูปแบบภาษาที่ใช้ในวาทกรรม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ โดยศึกษาตัวบทจากการรับรู้ของวัยรุ่นหญิงที่ดื่ม ผลจากการสัมภาษณ์ พบวาทกรรมที่ วัยรุ่นหญิงพูดถึงเกี่ยวกับการเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ประกอบสร้างจาก หลายชุดความคิดที่ผลิิตวาทกรรม นี้ซ้ำแล้วซ้ำเล่าผ่านโครงสร้างสถาบันครอบครัว สื่อ สถาบันสังคม สถาบันศาสนาและสถาบันทาง การแพทย์ โดยพบวาทกรรมหลายชุด ได้แก่ 1) วาทกรรมเพศภาวะ ซึ่งมีตัวบท ได้แก่ ผู้หญิงที่ดื่ม- ผู้หญิงไม่ดี ผู้หญิงดื่ม-เหมือนล่ายอง ผู้หญิงดื่ม-“ง่าย” ผู้หญิงดื่มเสี่ยงอันตรายถูกกลาไปข่มขืน 2) วาทกรรมพุทธศาสนา-การผิด บาป ผิดศีล 3) วาทกรรมทางสังคม ได้แก่ การดื่มเป็นความสนุก ดื่ม- สร้างเพื่อน เป็นมารยาท การดื่ม-มีความกล้า มั่นใจ พูดเก่ง ดื่มได้คลายเครียด ดื่มนบอกความเป็น ผู้ใหญ่ 4) วาทกรรมรัฐ และการแพทย์และสาธารณสุข ได้แก่ การดื่มสุราเสียสุขภาพและ มี ผลกระทบต่อลูก เหล้าทำให้เกิดความรุนแรง ก้าวร้าว เหล้าเป็นสิ่งที่ต้องห้าม ไม่ดี

วาทกรรมด้านเพศภาวะ

“ผู้หญิงดื่ม ผู้หญิงไม่ดี ไม่มีค่า”

ผู้หญิงที่ดื่มเหล้า เป็นภาพที่ไม่สอดคล้องกับ ความเป็นผู้หญิงที่ดี ไม่มีค่า ที่เป็นที่ต้องการของ เพศตรงข้าม และเหมารวมว่าจะมีพฤติกรรมต่างๆ ที่ไม่ได้เป็นไปตามที่สังคมคาดหวังต่อผู้หญิง เช่น เที่ยว เล่นยา หรือท้องไม่พร้อม

“... แต่ก่อน(ตอนเด็ก)คิดว่าผู้หญิงดื่มมันเป็นคนไม่ดี เคยดูมาจากหนังอะ ปกติจะเห็นแต่ ผู้ชายกินกัน แต่พอโตมันก็ ตามกระแส ตามพวกนั้น(เพื่อน)มันไป”

(เค็ก อายุ 20 กำลังเรียนมหาวิทยาลัยปี 2)

“ถ้าบางคนหัวโบราณเขาก็ มองว่าผู้หญิงดื่มไม่ดี อาจจะทำให้เสียบุคลิกอย่างเงี้ย คนข้างบ้านเขาก็มีพูดอะ ทำตัวเหมือน“ไม่มีค่า” ว่าหนูอย่างนี้หนูก็เลยสวนว่าแล้วยังไง หนูมี ตั้งค์ คนที่พูดคือคนที่อยู่ข้างบ้านแม่หนู เขากลับแบบเราจะไปไม่รอด คือเขาจะพูดว่ามีแฟน แล้วจะไปรอดหรือหรือว่าไอ้ผู้หญิงที่ทำตัวแบบนี้จะไปรอดหรือใช้ไหม ก็แบบเอาหนูไปพูดว่า

หนูเล่นยาบ้าง เอาหนูไปพูดสารพัด เขาคงคิดว่าหนูไปเที่ยวเล่นอย่าไรบ้าง เราก็กังเียง ไม่ได้ผิคนี่”

(ลูกหมี อายุ 18 กำลังเรียน ปวช. 2)

“ผู้หญิงคิมเหมือนล่ายอง”

เมื่อนึกถึงการคิมเครื่องคิมแอลกอฮอล์ของผู้หญิง วัยรุ่นหญิงสะท้อนว่า คนมักจะนึกถึง “ล่ายอง” ซึ่ง จากวรรณกรรมที่เป็นละครโทรทัศน์ เป็นเรื่องราว ภาพจำที่ว่า “ผู้หญิงคิมเหมือนล่ายอง” เป็นภาพแทนที่ถูกจดจำ เรื่อยมาในฐานะของหญิงขี้นมา ล้มเหลวในชีวิต ตายอย่างน่าอนาถ และไม่ได้ทำหน้าที่ของการเป็นแม่ เมียที่ดี แม้ในข้อความสารที่ต้องการสื่อสารหรือรณรงค์ เช่น “เตือนหญิงชดเหล้า แบบ “ล่ายอง” ตัวยายไม่ดี” หรือ เป็นคำเปรียบเปรยที่มีการนำมาพูดคุยกันเมื่อผู้หญิงคิมเหล้าหนัก ซึ่งจะมีผลต่อสุขภาพ และบทบาทแม่ เช่น เตือนทำตัวเป็น “ล่ายอง” ชดเหล้า ขณะท้อง ลูกเสี่ยงพิการแถมโง่! เหล้านี้วาทกรรมที่สร้างภาพจำต่อการมองผู้หญิงที่คิมเหล้าว่า ผู้หญิงคิมเหมือนล่ายอง”

“สังคมมักนึกถึง หรือมีคำพูดที่ว่าผู้หญิงคิม จะคิมแบบล่ายอง คือเละเทะ ดูแ่ แต่เราไม่ได้กินเละเทะแบบนี้”

(หนูนา อายุ 21 ปี กำลังเรียน ปวส. ปี 1)

ผู้หญิง “ง่าย”

วาทกรรมเหล่านี้ ผูกโยงกับวาทกรรมเพศภาวะที่ผู้หญิงคิม จะเป็นผู้หญิงที่ไม่ได้อยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคม ผู้ชายจะมองว่า เป็นผู้หญิงที่ “ง่าย” ที่อาจเชิญชวนให้คนเข้าหา หรือมีความสัมพันธ์ต่างๆ ทั้งการพูดจา การขอเบอร์โทร ขอไลน์ หรือการมีเพศสัมพันธ์

“ครั้งหนึ่ง เพื่อนที่ไปด้วย เคยถูกลวนลาม เหมือนเข้ามา เหมือนเขาเดินเข้ามาแล้วเขาก็บอกว่า เหมือนจะมาขอเฟสบุ๊คเพื่อนเราเขาก็มาโอบเอวแล้วก็บอกว่าโตะนี้เลี้ยงไหมมัย และพูดว่า อยากมานั่งกับเขาไหม แต่เพื่อนบอกว่าไม่เป็นไรพวกหนูมากันแค่นี้ หนูเข้าใจไปคิมก็จะมีคนที่เข้าหาแบบนี้ ไม่ได้แปลกใจ”

(นินิว อายุ 18 ปี กำลังเรียน ปวช. 2)

“ผู้หญิงคิมเป็นอันตราย”

จากการสัมภาษณ์วัยรุ่นหญิงที่คิม ปฏิบัติการทางภาษาของวาทกรรมเพศภาวะ คือการได้รับข้อมูลจากบุคคลในครอบครัว สังคม การอบรมสั่งสอน ว่า ผู้หญิงคิมเป็นอันตรายกลัวถูกเอาไปข่มขืน คือเวลาเราจะทำให้คนมาลวงละเมิดทางเพศได้

“คือถ้าหนูจะกินเมาเต็มที่กับเพื่อนหนูก็จะกินแค่ที่บ้านไม่ได้ไปร้าน กลัวด้วย อร่อยกินเต็มที่เราก็กินๆไปเลยเพราะเราอยู่บ้าน อยากเต็มที่ก็คือกินที่บ้านเพื่อน เพราะถ้าอยู่ข้างนอก มัน

ก็อันตรายถ้าจะออกไปกินร้านก็ต้องมีคนพาไปแฟนเขาก็ไม่อยากให้หนูไปร้านลำพัง กับเพื่อนกลัวหนูเป็นแบบไหนขาว กลัวโดนเอาไปข่มขืนอะไรบ้าง ลากโดยไปที่เราไม่รู้ตัวไง”

(ลูกหมี่ อายุ 18 กำลังเรียน ปวช. 2)

“ผู้หญิงดีมี จะเกิดอันตราย มันมีโอกาสได้ถ้าแบบเราไปคนเดียว ผู้หญิงจะไปจริงๆก็หน้าจะพาเพื่อนไปด้วย คนที่เราไวใจจริงๆ ถ้าแบบว่ามาหาเรื่องหรือว่ามาลวนลามก็ไม่ยอมเหมือนกัน”

(ก๊ีบ อายุ 24 ทำงานชงเหล้า)

“ป๋าย่า น่าจะดูคะ ตี หนูด้วย เค้าไม่ค่อยชอบคนที่ไป ยุ่งกับคนที่ ดุดบุหรีกินเหล้ากินเบียร์ เพราะฉะนั้นเวลาไปบ้านเพื่อน ตื่นมาเราก็ต้องไม่มีกลิ่น ไม่ให้ที่บ้านรู้ หนูอาบนํ้าก่อนกลับ บ้านไม่อยากให้กังวลกับหนู: จะอยู่ที่ไหนเป็นยังไง เขาอาจจะมองว่าเป็นผู้หญิงอาจจะมียผลที่ไม่ดี อาจมีผลเสียมากกว่า”

(ชมพู อายุ 16 กำลังเรียน กศน. ม 5)

วาทกรรมศาสนาและวัฒนธรรม

“การดื่มสุราเป็นผิดบาป”

วัยรุ่นหญิงที่ดื่มสุรา โดยเฉพาะผู้ที่นับถือศาสนาอิสลาม คือการดื่มสุรา เป็นการผิดศีล การดื่มสุราเป็นบาป ทั้งนี้ได้รับการอบรม และปรากฏใน คัมภีร์อัลกุรอาน เป็นข้อห้ามของศาสนา ถ้าดื่มไปแม้แต่หยดเดียวละหมาดที่เราทำ พระเจ้าจะไม่รับ 40 วัน

“หนูอยู่ในหมู่บ้านอิสลาม เขาไม่ดื่มเหล้ากัน... ตอนเด็กๆ ไม่ได้มีความคิดจะดื่มหรอก การดื่มเหล้ามันผิดศีล เพราะมันเป็นข้อห้ามคะข้อห้ามของศาสนา ถ้าเราดื่มไปแม้แต่หยดเดียวละหมาดที่เราทำ พระเจ้าจะไม่รับ 40 วัน หนูก็เชื่ออะคะ แต่พอโตเห็นเขากินก็กิน เห็นเขาเที่ยวก็เที่ยว ”

(ชันวา อายุ 17 ชายของกับแม่)

“การดื่มเป็นข้อห้าม”

“พ่อกับแม่ ห้ามเด็ดขาดเลยคะเรื่องที่หนูดื่ม เขาก็บอกว่าทำไม ลูกถึงทำตัวแบบนี้ หนูก็จำไม่ค่อยได้ละ เค้าไม่อยากให้ ให้ดื่มเพราะว่าหนึ่ง มันบาป สองเราเป็นผู้หญิง เราก็ออเคตามเขาไป พอเขาพูด เราก็จีบๆไว้ เขารู้ว่าหนูเที่ยวดื่มเพราะเขา ส่องไอจี แล้วเขาเห็น หลังๆ เขาก็เริ่มปล่อยละไม่พูดแล้วพอพูดไปหนูก็ไม่ฟัง สุดท้ายเขาก็เลิกพูดแบบไม่อยากมานั่งทะเลาะด้วย เขาก็ อยากให้ลูกแบบกินน้อยๆ เขาก็อยากให้เราพักผ่อนเพราะเขาก็เป็นห่วง เค้าเคยเป็นวัยรุ่นมาก่อน ป๋าย่า ตอนเรียนมัธยมเขา ตีเลยคะ เขาตีหนูวิ่งหนีเข้าห้องน้ำ

หนู ตี้อย่างเยอะคะหนู เขาก็รู้ว่าหนูมีแฟนเขาก็กลัวว่ามีลูกจะเลี้ยงไม่ไหว แล้วมันก็จะดูไม่ดีด้วย เขาก็บอกอย่าเพิ่งมีน้องนะน้องที่บ้านยังไม่ทันโตเลยเลี้ยงไม่ทัน

(ลูกหมี่ อายุ 18 กำลังเรียน ปวช. 2)

วาทกรรมทางสังคม

วาทกรรมทางสังคมที่สร้างภาพของสุราในทางบวก เช่นการมีบรรยากาศ การสังสรรค์ การมีเพื่อน สถานที่ มีความครึกครื้น ภาพจำผ่านสื่อ เหล่านี้ ทำให้วัยรุ่น รับรู้ว่า การดื่มสุราสะท้อนสัญลักษณ์ของสนุกสนาน การดื่มสร้างเพื่อน ดื่มเป็นมารยาท การดื่มทำให้กล้า ทำให้มั่นใจ พุดเก่ง ดื่มคลายความเครียด การดื่มบ่งบอกความเป็นผู้ใหญ่

“การดื่มสุราคือความสนุก “

“เห็นเค้า (พ่อ)กินเป็นบางวัน พวกตามเทศกาลตั้งแต่สมัยจำความได้ เพราะแถวบ้านจะมีเทศกาลบ่อยๆ...หนูก็มองว่า เหล้าทำให้คนมีความสุข หนูก็ยังอยากจะทำไปชิม เห็นเค้าบอกกันว่าอร่อยๆ ก็เลยลองไปกินดู... เห็นเค้ามีความสุขดี เห็นเค้ามาแล้วก็ยิ้ม หนูเห็นเค้ากินแล้วมันครึกครื้นดี”

(น้ำ อายุ 19 กำลังเรียน ม. 5)

“คนดื่มกินเพื่อสังสรรค์ สนุกๆกับเพื่อน มีเพื่อนมาถ้าไม่กินเหล้าก็รู้สึกแปลกๆ เหมือนแบบอยู่กับเพื่อนกับญาติ กินน้ำแดงมันก็ไม่สนุกเต็มที่ กินเหล้าบ้างก็เหมือนเพิ่มสีสันเข้าไป...”

(เล็ก อายุ 20 กำลังเรียน ปวช. 2)

“ตอนนั่งตักพ่อ(ในวงเหล้า)ก็ถามว่า ทำไมต้องกิน ก็คุยกันเฉยๆสิ เค้าก็บอกว่ามันไม่เหมือนกัน ถ้านั่งเฉยๆก็ต้องกินด้วยสิ ต้องมาถึงจะสนุก ก็เห็นอยู่มันก็จะจริงอะ”

(บัวอายุ 19 ปี กำลังเรียน ปวช. 1)

“ในมุมมองของหนูก็ เมื่อก่อนหนูก็มองว่า กิน แล้วมันไม่ดี เราก็พอได้รู้จักได้ลองดื่กลิ่นเงี้ยวเราก็รู้สึกว่ามันดีมากเหมือนมันได้ผ่อนคลาย เมาแล้วก็หลับเลย...กินก็รู้สึกว่ามันชื่นใจ เวลาหนูไปกินทุกรอบหนูก็รู้สึกได้ว่าหนูมีความสุขอะ พ่อเครียดๆไปก็อารมณ์ดีแปะนั่งพอดีนมาก็เหมือนเดิม มันก็ผ่อนคลายเพราะหนูชอบเที่ยวใกล้ๆ ใกล้ๆบ้านดื่มไปแล้วก็ทำให้เรารู้สึกสบายผ่อนคลาย บางทีก็ทะเลาะกับแฟนก็อยู่ในบ้านนั่งกินคนเดียวในห้อง ถ้าออกไปดื่ม ก็ดื่มไปด้วยฟังเพลงดนตรีนี้ร้องอยู่กับเพื่อน”

(ลูกหมี่ อายุ 18 กำลังเรียน ปวช. 2)

“ดื่ม-สร้างเพื่อน เป็นมารยาท”

เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ถูกใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงออกถึงความรัก ความผูกพัน การเป็นพวกเดียวกัน “การดื่มเป็นเรื่องมารยาท” การดื่มผูกโยงกับหน้าที่ทางสังคม ที่จะเป็นเรื่อง การรักษาความสัมพันธ์ การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ไม่แปลกแยก เป็นแนวปฏิบัติของการอยู่ร่วมกัน

“เหตุผลที่กินเหล้าส่วนใหญ่ก็นั้นเพื่อสังสรรค์เวลากินเหล้าแล้วตนรู้สึกที่สามารถคุยกันได้แบบเปิดอกกับเพื่อนๆ กินเหล้าไปด้วยคุยไปด้วย พบปะกับเพื่อน เราก็ต้องกินเราจะได้เข้ากับเขาได้จะได้ มีอะไรคุยกัน คนที่ไม่กินเวลา เข้าสังสรรค์วางตัวลำบากด้วยทำตัวกลมกลืน กับเขายาก

(ลิลี่ อายุ 19 กำลังเรียน ปวช. 1)

“มันคุย รู้เรื่อง คุยสั้น มันบอกไม่ถูกอะ ถ้าเราไม่ได้ดื่มมันก็คุยไม่สั้นคุยไม่สนุก ได้เพื่อน :มันก็คุยได้ แต่ว่านั่งกินไปด้วย จะดีกว่า มันทำให้ไม่เครียดไปเบ๊แล้วมันก็นอนหลับสบาย”

(พิม อายุ 24 ปวส. 1)

“การดื่ม-มีความกล้า มั่นใจ พุดเก่ง”

วาทกรรมที่วัยรุ่นหญิงที่ดื่มเหล้า ได้พูดถึงเกี่ยวกับการดื่ม คือ การดื่มเหล้า ทำให้มีความกล้า ทำให้คุยเก่ง พุดเก่ง เหล้าทำให้สนุกสนานขึ้น การรับรู้เรื่องนี้ มาจากการได้ยินได้ฟังมาจากกลุ่มเพื่อน และจากประสบการณ์ของตนเอง

“ เพื่อเข้าสังคม ถ้าไม่กินเหล้าก็นั่งนานไม่ได้ คนกินเหล้าก็นั่งได้นานตลอดงานเลย แต่ก็เป็นบางคน บางคนไม่กินก็อยู่ได้ แต่เป็นส่วนน้อย คนพวกนี้คุยเก่ง พุดเก่ง คือ ตอนกินเหล้ามันมีเรื่องพูดเยอะ ถ้าไม่กินคิดอะไรไม่ออก ปากพล่อย”

“การกินเหล้ามัน ทำให้เราเป็นคนกล้าที่จะตัด สิ้นใจ กล้าคิดกล้าทำ กินแล้วเราก็อึดได้”

“เหล้า นั้นช่วยให้เรามีความคิด ที่สั้นไหล กระตุ้นความคิดทำให้เราคิดได้ไม่จำกัด กินแล้วมันผ่อนคลายสนุก สนุกกับเพื่อนๆ ที่กินด้วยกัน เชื่อมความสัมพันธ์กับเพื่อนฝูง ได้แลกเปลี่ยนความคิด ในมุมของหนู ผลดีก็คือทำให้เรามีความมั่นใจมากขึ้น ทำให้เรากล้าแสดงออกมากขึ้นแต่ถ้าเบ๊ ผลเสียก็อาจจะทำให้เราควบคุมสติไม่ได้ เราก็คงไม่รู้สีกตัวถ้าจะบางทีก็จะมันหัวทำให้ร่างกายเราไม่ดีด้วย มันทำให้เราดูแบบมีความมั่นใจมากขึ้นจากที่เราไม่เคยทำอะไร หนูเป็นคนขบถ เป็นคนกล้า แสดงออกอะคะแต่ก็มีบางทีก็เขินเขิน โอโอก็ถ้ากินเหล้าเข้าไปก็กล้าขึ้น หนูรู้สึก ว่า ผู้ใหญ่เขากินกันเขาก็สังสรรค์หนูก็กินเพราะ

สังสรรค์เหมือนกัน เหล้าทำให้เราสนุกมากขึ้น คุยสนุกมากขึ้น เวลาเมาติดกับเพื่อนมันก็ทำให้เราระบาย มันทำให้เราปลดปล่อยเราได้ร้องให้กับเพื่อน กินเหล้า มันทำให้เราคลายความเครียดได้”

(นิวี อายุ 18 ปี กำลังเรียน ปวช. 2)

“ดื่มคลายเครียด”

วาทกรรมต่อเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์อีกประการจากการสัมภาษณ์ คือ การดื่มเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้หายเครียดได้นั้น เครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์เป็นสิ่งที่จำเป็นเมื่อเผชิญกับสถานการณ์ไม่พึงประสงค์ การดื่มทำให้มีอาการมึนเมา ลืม กับปัญหาที่กำลังเผชิญไปชั่วขณะ ทำให้หลับ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เยียวยา บรรเทาความทุกข์ได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “มันทำให้ไม่เครียดแป๊บหนึ่ง แล้วก็หลับสบาย”

“การกินเหล้า นั้นทำให้ตนได้ระบายในสิ่งที่ตนไม่พอใจออกมา ที่กินเพราะความเสียใจ คิดมาก พุดไปไม่ได้อะไรคืออยาก ระบายให้เขาเข้าใจ”

(ชมพู่ อายุ 16 กำลังเรียน กศน. ม 5)

“การดื่มบ่งบอกความเป็นผู้ใหญ่”

“ตอนเด็กๆ ก็มีทุกคนที่ดื่มอะคะ แม่ พ่อ อา เค้กินกันงานสังสรรค์ ปีใหม่ สงกรานต์ พอตอนเด็กๆก็คิดอะว่าเดี๋ยวโตขึ้นก็ตาเราบ้าง คือตอนเด็กทำนู่นทำนี่ไม่ได้ แต่พอโตมาทำอะไรได้ง่ายขึ้น ก็คิดว่า เดี่ยวพอโตขึ้นไปอยากมีเพื่อนมานั่งกินแบบผู้ใหญ่บ้างละอะไร”

(น้ำ อายุ 19 กำลังเรียน ม. 5)

“คือเวลาไปพวงงานวัดแบบพวงน้ำหนู เขาก็จะเห็นหนูโตแล้ว เขาก็จะให้หนูแบบอัดโน้มนะ ยืนให้เลย เขาคงอยากให้เราลอง และคงคิดว่า เรารับผิดชอบเองได้แล้ว ผู้ใหญ่ที่ยืนให้เขาก็เมานั่นแหละ ญาติให้เรา เราก็ดื่ม ”

(ชมพู่ อายุ 16 ปี)

วาทกรรมรัฐ และการแพทย์และสาธารณสุข

ชุดความรู้นี้ เป็นอิทธิพลจากภาครัฐและระบบทางการแพทย์ ที่ประกอบสร้างความจริงเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านฐานความรู้ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ จากข้อมูลทางเคมี และชีววิทยา การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ทำให้เป็นโรค เช่นโรคตับ โรคความดันโลหิตสูง ผลกระทบต่อสมอง สุขภาพโดยรวมเสีย เพราะกินสารอาหารที่ไม่เพียงพอต่อสุขภาพ การดื่มส่งผลเสียต่อลูก เหล้าทำให้เกิดความรุนแรง ก้าวร้าว เหล้าเป็นสิ่งที่ต้องห้าม ไม่ดี

“การดื่มเสียสุขภาพ ”

“มันมีผลต่อสุขภาพ จริงอะ มันน่าจะแบบ ปวดหัวแล้วก็แบบภาพตัด ถ้าไม่ให้เสียสุขภาพ มันต้องดื่มแล้วมันจะถ้าไม่เสียสุขภาพ มันเสียสุขภาพแน่นอนอะเราก็ต้องยอมรับให้ได้ ยอมไป

เลยคะคิดว่าเป็นทาส มันเสียสุขภาพอยู่แล้วคะ เราก็ต้อง ไม่ดื่มขนาดนั้นอะไรอย่างเงี้ยเพื่อไม่ให้เสียสุขภาพไม่ได้ดื่มเยอะ และกลัวติดอยู่คะเพราะแฟนก็ห้ามไม่ให้ไปกินทุกวัน ให้กินอาทิตย์ละครั้งพอ”

(ลูกหมี่ อายุ 18 กำลังเรียน ปวช. 2)

“ดื่มทำให้อ้วน”

“แอลกอฮอล์โดยเฉพาะเบียร์ ทำให้อ้วน เวลาหนูกินก็รู้สึกว่ามันลงพุง..ถ้ารู้สึกว่ามีพุง ก็จะไม่ห่านเพื่อให้บาลง”

(พิม อายุ 24 กำลังเรียน ปวส. ปี 1)

“การดื่มส่งผลเสียต่อลูก”

“เมื่อรู้ว่าท้อง ไม่ไปดื่มเพราะ กลัวลูกจะเป็นอะไร...ไม่อยากจะทำให้แม่ไม่สบายใจ ถ้าออกไปดื่มสุรากับเพื่อนๆ”

(ดา อายุ 19 อยู่กับแฟนและพ่อแม่ จบชั้นม. 3)

“เหล้าทำให้เกิดความรุนแรง ก้าวร้าว”

“กินเหล้าแถวบ้าน หนูเคยมีประสบการณ์ไปตีเขา หนูเอาขวดเหล้าตีหัวเขา เค้ล้อซื้อพ่อซื้อแม่ แล้วหนูโมโหอะแล้วหนูแบบ โมโหอะ จับขวดเขวี้ยงเลย พวกเพื่อนเดินหนีเลยคะ เค้รู้กันไงเพราะว่าถ้าสมมุติหนูมองหน้าเนียหนูจะเอาแน่ ถ้าแบบเวลาเค้รำอกหักอะไรอย่างเงี้ยคะกินเหล้าไปนิดหนึ่ง เมอะ แฟนเขาก็เลยบอกว่าถ้าทำนิสัยแบบนี้ก็จะไม่ให้กินแล้ว”

(ลูกหมี่ อายุ 18 กำลังเรียน ปวช. 2)

“เหล้าเป็นสิ่งที่ต้องห้าม ไม่ดี”

“หน่วยงานภาครัฐองค์กรต่างๆเวลาเขาพูดเรื่องเล่าเขาจะพูดแบบว่ามันเป็นสิ่งต้องห้ามอะไรประมาณนี้มั้งคะ หนูไม่ได้เชื่อ หนูว่ามันก็ไม่ได้ร้ายแรงขนาดนั้นเลยอะคะ เราไม่ได้กินทุกวันนะคะ มันก็แล้วแต่คน”

(ชมพู อายุ 16 กำลังเรียน กศน. ทำงานขายของรถไฟ)

“รัฐบาลหรือพวกกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ส่วนมากเขาก็จะบอก ว่าเหล้ามันไม่ดี เขาก็จะมาชี้แจงในทางที่ไม่ดีมากกว่า อยากให้เราลดปริมาณ อยากให้เลิก อะไรทำนองนี้ เขาอยากให้เราเปลี่ยนความคิด”

(ลูกหมี่ อายุ 18 กำลังเรียน ปวช. 2)

วาทกรรมทางเศรษฐกิจจากระบบเสรีนิยมที่เกี่ยวข้องกับสุรา

“สุราแพง เด็กไม่มีเงินซื้อ” วาทกรรมเช่นนี้ มองเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องในระบบการค้า เศรษฐกิจ เด็กจะไม่สามารถดื่มได้เพราะไม่มีเงินซื้อ แต่เมื่อโตขึ้นมีรายได้เอง ก็จะซื้อหามาดื่มได้ เข้าถึงได้

“ดื่มแลกเงิน” วาทกรรมนี้ ถูกใช้ในวัยรุ่นหญิงที่ต้องทำงานเป็นสาวชงเหล้า หรือ เด็กเสิร์ฟ ด้วยเหตุที่ พวกเขาต้องทำงานเกี่ยวข้องกับกระตุนและการส่งเสริมการขาย จึงเกิดวาทกรรมที่ว่า ดื่มแลกเงิน

“ต้องดื่มเหล้าตอนทำงาน เพราะต้องดื่มกับลูกค้า เราชงให้เขา เขาก็ให้เราดื่มด้วย ถ้าในช่วง PR เขาจะเปิดดริงค์ให้ ดริงค์ละ 100 บาท เราต้องดื่มแลกกับเงิน คือเป็นแก้วเป็ก พันแก้ว ด้วยเงิน ให้เรากินแล้วก็เก็บเงิน คนที่มาเที่ยวเขาอยากให้เรากินเหล้า หนูก็ดื่มเอาเท่าที่ไหว ปล่อยตัวไม่ได้ทำงานตรงนี้ ประมาณ 10 เป็ก ก็หยุด แล้วไปตั้งสติในห้องน้ำ”

(ติ้ะ อายุ 17 ปี ไม่ได้เรียน ทำงานชงเหล้า)

“การดื่มเป็นส่วนหนึ่งของงาน”

น้องติ้ะ มีอาชีพทำงานชงเหล้า เธอต้องดื่มเหล้าจากการทำงาน เธอยอมรับว่า การดื่มเหล้า และทำงานชงเหล้าก็มองว่าไม่ดี แต่เธอมองการดื่มของเธอ เป็นเรื่องของงาน เธอกล่าวว่า :” เพราะหนูทำงาน หนูอยากได้เงินไง”

“อยากมีเงินใช้เอง และทำงานแบบนี้รายได้ดี ได้วันละ 1,500-2,000 บาท ทำงานเสิร์ฟ ลูกค้าก็จะมีรางวัลให้กิน และได้ทิปด้วย เราก็จะค่อยๆ กิน และต้องดูลูกค้าว่าเป็นอย่างไรด้วย หนูกินเหล้าทุกวันจากการทำงาน มีปัญหาการปวดท้องบ่อยๆ พ่อแม่ก็รู้ว่าหนู ทำงานแบบนี้ เขาก็เตือนว่า อย่ากินมาก ทำอาชีพอื่น ก็ไม่ได้มีรายได้เท่านี้ ถ้าหนูหางานได้ดีกว่านี้ หนูก็จะทำงานอื่น”

(ก๊ีบอายุ 24 จบชั้นม. 6 ทำงานเสิร์ฟ)

4.2.5 อัตวิสัย และการต่อต้านต่อรองของวัยรุ่นหญิงที่ดื่มสุรา

การศึกษาอัตวิสัยและการต่อต้านต่อรองต่อวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับการดื่มสุรา เป็นการทำความเข้าใจในความสัมพันธ์ของความคิด อัตวิสัย (subjectivity) ของปัจเจกบุคคล และตัวตน (the self) ปฏิบัติการการต่อต้าน (resistance) ต่อวาทกรรมที่เป็นเสมือนโครงสร้างของชุดความรู้และปฏิบัติการของสังคมวัฒนธรรมในเรื่องเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของ วัยรุ่นหญิง

ก.อัตวิสัยและการต่อต้านต่อรองต่อวาทกรรมด้านเพศภาวะ

การศึกษานี้ พบว่าวัยรุ่นหญิงมีอัตวิสัยต่อเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิงในลักษณะที่มองว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ไม่ได้เป็นสัญญาณของการแยกเพศ เป็นเรื่องที่ดื่มได้ทั้งเพศชายและหญิง ทั้งการมีอัตวิสัยการดื่มว่า เป็นสิทธิเป็นความรับผิดชอบส่วนตัว อัตวิสัยการดื่มตอบสนองบทบาทเพศ ที่การดื่มของตนอาจกระทบกับคนรอบตัว จึงเลือกพื้นที่ เวลา สถานการณ์ในการดื่มไม่ดื่มโดยการคำนึงผลกระทบที่อาจเกิดกับคนอื่น เช่น ลูกในครรภ์ หรือแม่ เป็นต้น ดังคำกล่าวที่ว่า

“การดื่ม เป็นปากกุก ไม่ใช่ปากมึง หรือ ดั่งคักไม่ใช่ ดั่งคัมมิง”

(ดา อายุ 19 จบชั้น ม. 3)

อัตวิสัยเช่นนี้ เกิดขึ้นเมื่อมีคนรอบตัว บ่นว่า ทำไมถึงดื่ม ผู้ให้ข้อมูล อธิบายได้ว่า วัยรุ่นหญิงมองเรื่อง การดื่มเป็นสิทธิเสรีภาพของบุคคล ไม่ใช่เรื่องที่ผู้อื่นจะมากำกับชีวิต สิทธิและเสรีภาพดังกล่าว บุคคลจะรับผิดชอบสิ่งต่างๆ ที่เกิดขึ้นด้วยตัวเอง อัตวิสัยของวัยรุ่นที่ดื่มยังสัมพันธ์กับเพศภาวะ คือ บทบาทเพศของการแม่ เป็นลูกสาว ที่ผู้ให้ข้อมูลรับรู้ ดังนั้น เมื่ออยู่ในบทบาทในสถานการณ์เฉพาะต่าง วัยรุ่นก็จะจัดการการดื่ม เพื่อไม่ให้กระทบกับบทบาทดังกล่าว

“คุณค่าและความดีของคนไม่เกี่ยวกับการดื่ม”

ด้านการให้คุณค่าด้านความดี วัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มองว่า การดื่มสุราของผู้หญิงไม่เกี่ยวกับคุณค่าความดีของคน โดยกล่าวว่า ความดีเป็นเรื่องของการกระทำที่ไม่ได้ทำอะไรที่เดือดร้อนคนอื่น การดื่มเป็นความเท่าเทียมไม่ได้วัดคุณค่าของคน การดื่มรุนแรงน้อยกว่าเรื่องเพศ ดังคำกล่าวที่ว่า

“ความดีนี้มันไม่เกี่ยวกับการดื่ม ความดีมันมาจากการกระทำของเรา เราไม่ไปยุ่งกะใคร ไม่ไปทะเลาะไปรุ่นวายใคร ไม่ไปสร้างความเสียหาย ไม่ทำให้ใครเดือดร้อน..ผู้หญิง ผู้ชายดื่มได้เท่าเทียมกันหมด การดื่มไม่ได้เป็นตัววัดว่าเป็นคนอย่างไร ดื่มแล้วเราต้องดูแลตัวเองได้ การดื่มก็ไม่ควรไปทำให้คนอื่นเดือดร้อน หนูเวลาดื่ม หนูจะไม่ใช่แบบนั้น หนูจะกลับไปเลย ไม่ทะเลาะกับใคร”

(พิม อายุ 24 กำลังเรียน ชั้นปวส.2) .

“การมองว่าผู้หญิงดื่ม ไม่มีค่าหุมนันไม่เกี่ยวหรอก คนเรามันอยู่ที่เราด้วยเอาเงินไปเที่ยวแล้วก็ดูแลตัวเองได้ เรารู้แค่ตัวเราก็ได้จริงๆอะ ถ้าเขามาพูดกับหนู หนูก็อยากจะแรงนะ จะบอกว่า สมัยไหนละจะบ้า เด็กสมัยนี้เก่งกว่าเยอะเยอะหาเงินเองได้แล้ว ไม่ต้องมารอให้จบ มันเป็นตัวเราอะคะ หนูมีตังค์ เราอยากทำอะไรก็ได้”

(ลูกหมี อายุ 18 กำลังเรียน ปวช. 2)

“พวกญาติๆ อาจจะมองว่าหนูเป็นเด็กที่ไม่ดีเพราะกินเหล้า พวกเขาเป็นคนที่เคร่งศาสนา (อิสลาม) แต่หนูไม่ได้เคร่งขนาดนั้นนะคะ พ่อหนูเขาก็เคร่ง แต่ตอนหลังก็ไม่ได้เคร่ง เราก็ไม่ได้ทำให้ศาสนา เสื่อมเสียเราไม่ได้ใส่ฮิญาบหรือผ้าคลุมหัวไปนั่งกิน เราไม่ได้ทำให้ศาสนา ดูแบบเสื่อมโทรมหรือว่าจะอะไรเพราะว่ามันเป็นตัวของเราเอง ไม่ได้เอาศาสนามาอันนี้ด้วยอะคะ แต่ผู้ใหญ่ เขาน่าจะเคร่งแล้วก็ไม่อยากให้เราแต่งตัวไม่อยากให้เราทำอะไรที่ไม่ควร แบบอย่าแต่งตัวแบบนี้ละ ห้ามทำตัวแบบนี้ เราก็คิดในใจว่าร่างกายเราเองเราขอเป็นคนกำหนดเองได้ไหมทำไมต้องห้าม เราเป็นเด็กเราไม่อยาก เถียงอะไรเพราะเดี๋ยวเขาจะมองพ่อแม่เราไม่ดีว่าเราไปเถียงเขาว่าพ่อแม่เราไม่สอนรีปเล่าเราไม่อยากให้พ่อแม่เราโดนว่า”

(นิวี อายุ 18 ปี กำลังเรียนชั้นปวช. 2):

“ปู่ย่าตาเขาก็เคยบอกว่าอย่าไปยุ่งมันไม่ดีอย่างเงี้ย เขาก็สอนดีนะแต่แบบเราก็อายากมีชีวิตตัวเอง วัยรุ่นนอยากรู้ยากลอง แต่พวกเขาเป็นห่วง เราเป็นมุสลิมด้วยปู่ย่าตายายเขาว่าถ้ากินมันแค่คล้ายกันแบบตลกศาสนาเลยอะถ้าแบบกิน หนูก็ฟัง หนูก็ว่ามันก็ 50 50 คิดว่ามันก็ไม่ได้ร้ายแรงอะไรขนาดนั้นนะคะ หนูว่าที่มันรุนแรง ตกศาสนา น่าจะเป็นเรื่องของเพศสัมพันธ์มากกว่าอะ ถ้าสมมุติไปมีเพศสัมพันธ์กับคนที่แต่งงานแล้ว อันนี้ก็จะผิดละ แต่นี่มันไม่ได้ร้ายแรงในแง่ของศาสนา”

“หญิงชายมีสิทธิเท่าเทียมกัน”

“ผู้หญิงหรือชาย มันก็มีสิทธิเท่าเทียมกัน การที่ผู้หญิงกินก็ไม่ได้แปลว่าผู้หญิงคนนั้นจะไม่ได้เสมอไป การที่ผู้หญิงกินเขาแค่อยากจะสังสรรค์กับเพื่อน ผู้ชายเขาก็อยากสังสรรค์เหมือนกัน (ลี อายุ 20 ปี กำลังเรียนมหาวิทยาลัยปี 2)

“เรื่องการดื่มจะผู้หญิงผู้ชายก็มีสิทธิเท่าเทียมกันคะ ความดีไม่ได้มันไม่ได้เกี่ยว แต่ก็เห็นด้วยว่าผู้หญิงดื่ม มันอันตราย เช่น ถ้าเมาแล้วโดนขูด เรา ป้องกันด้วยวิธีไม่ต้องดื่มแบบเมาขนาดนั้น ค่อยๆดื่มตัวเอง เห็นด้วย ว่าการดื่มมันทำให้ มีอันตรายต่อสุขภาพ ถ้าดื่มเยอะ ข้างในร่างกายมันก็ไม่ค่อยดี หนูนานานๆดื่มครั้งน่าจะดีที่สุด”

(พิม อายุ 24 กำลังเรียน ปวส. 1)

ข. การศึกษาอัตวิสัยและการต่อต้านต่อรองต่อวาทกรรมเด็ก-ผู้ใหญ่

อัตวิสัยและการต่อต้านต่อรองต่อวาทกรรมเด็ก-ผู้ใหญ่ เกี่ยวข้องกับการที่สังคมให้สัญญาณของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นการแสดงความเป็นผู้ใหญ่ โดยมองว่า เด็กดื่มจะเป็นอันตราย หรือไม่ควรดื่ม แต่ผู้ให้ข้อมูล มีความคิดว่า การดื่มเหล้าสมัยนี้ เด็กก็ดื่มกัน การดื่มไม่เกี่ยวกับความเป็นเด็ก ความเป็นผู้ใหญ่ ไม่เกี่ยวกับอายุ นอกจากนั้นวาทกรรมเด็ก—ผู้ใหญ่ หากเด็กดื่มจะทำให้เสียการเรียน

ทำให้เด็กทำหน้าที่ของตนไม่ได้ วัยรุ่นหญิงที่ดื่มจึงแสดงอหิวสยต่อเรื่องนี้ว่าดื่มได้แต่ต้องรับผิดชอบ การเรียน ไม่เสียการเรียน ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ

“การดื่มเป็นเรื่องผู้ใหญ่- สมัยนี้เด็กกว่าหนูมันยังดื่มเลย”

“สมัยก่อนเขาก็คิดว่าเด็กไม่ควรดื่ม แหละอะ แต่สมัยนี้เด็กกว่าหนูมันยังดื่มเลย แปลว่าเด็กมันเข้าถึงอยากรู้อยากลองเพราะหนูก็คือหนึ่งในนั้น แต่ว่ากันไปเดี๋ยวอะไรมันก็จะลำบาก ถ้าขายได้ คนขายก็จะแอบ แอบขายให้ เด็กมันฉลาดที่จะไปซื้อเนอะฝากคนโน้นคนนี้ พ่อให้มาฝากซื้ออะไรอย่างเงี้ยอะ สรุบกินเอง รัฐบาลหรือพวกกระทรวงที่เกี่ยวข้อง ส่วนมากเขาก็จะบอก ว่าเหล้ามันไม่ดี เขาก็จะมาชี้แจงในทางที่ไม่ดีมากกว่า อยากให้เราลดปริมาณ อยากให้เลิก อะไรทำนองนี้ เขาอยากให้คนเปลี่ยนความคิดได้ แต่เราก็ไม่เปลี่ยน”

(ลูกหมี่ อายุ 18 กำลังเรียน ปวช. 2)

“เรื่องการดื่มไม่เกี่ยวกับความเป็นเด็กความเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นมันก็อยากรู้อยากลองนะคะ เพื่อน ๆ ชักชวน ไม่เกี่ยวกับอายุ เหล้ามันก็ดีบ้างไม่ดีบ้าง ได้ สนุก ไปปาร์ตี้ นี่คือ จุดดี ของมัน แต่มันอาจจะเกิดปัญหาได้ถ้ากินเยอะมีเรื่องมีราว”

(ลี อายุ 20 กำลังเรียนมหาวิทยาลัยปี 2)

“ดื่มได้แต่ต้องรับผิดชอบการเรียน ไม่ทำให้พ่อแม่เสียใจ”

“การดื่มทำได้ทำให้เสียการเรียนนะคะ เช่น คนที่เขามีอาชีพเด่นรุ่งเรืองอะคะที่เป็นเพื่อนหนูเขา ดื่มเขาก็ เป็นเด็กขงเหล้าอะคะเขาก็มาเรียนนะคะ เข้ามาเรียนได้ปกติ ขนาดเค้าหนักกว่าหนู เขาก็มาเรียนได้ตามปกติ สำหรับหนูแล้วเวลาไปดื่มสังสรรค์แล้วต้องไปเรียนในเช้าวันรุ่งขึ้นนี่ ก็ไปเรียนตามปกติคะ เวลาหนูดื่ม หนูจะแฮงค์น้อย ก็ไปสภาพแบบนั้น แค่นี้ก็เปลี่ยนชุดแล้วก็ไปเรียน ..เรารู้สึกว่าเราทำแบบนี้แล้วเราห้ามเสียการเรียนเพราะว่า เราก็คงต้องทำยังงี้ก็ได้ไม่ให้เสียผลการเรียน ไม่ทำให้พ่อแม่แบบเสียใจ”

(นินิว อายุ 18 ปี กำลังเรียนชั้นปวช. 2)

ค. อหิวสย และการต่อต้านต่อรองต่อ ต่อวาทกรรมด้านสุขภาพ

วัยรุ่นหญิงส่วนใหญ่ ระบุว่า การดื่มทำให้เสียสุขภาพ “มันต้องดมแล้วมั้ง ถ้าไม่เสียสุขภาพ” (ลูกหมี่ อายุ 17 ปี) แต่วัยรุ่นมองว่าการดื่มของตน ไม่ได้ทำให้เสียสุขภาพ โดยพวกเขาคำนึงถึงความถี่ ปริมาณการดื่ม ควบคู่ไปด้วย โดยกล่าวว่า “เราไม่ได้กินบ่อย โหกินทุกวันอะไรอย่างนี้” “ก็ดื่ม แต่ไม่ได้ดื่มทุกวัน ก็เว้นระยะห่างบ้าง ไม่ใช่แบบดื่มทุกวัน มันก็จะทำให้ร่างกายเราแย่” (นินิว อายุ 18 ปี) “คือไม่ได้กินแบบทุกวัน ดิด อะไรแบบเงี้ย ถ้าเรากินแบบมีสติ สังสรรค์บ้าง มันก็ยังโอเคอยู่” (ลีลี, อายุ 19)

“สุขภาพก็ได้แยะขนาดนั้น”

“เหมือนพวกร่างกายอะคะถ้ารับพวกแอลกอฮอล์มาก ๆ มันก็จะทำให้ร่างกายแย่ได้ แต่ถ้าดูแลตัวเองดีก็ได้คะ ก็ดื่มแต่ไม่ควรดื่มทุกวันก็เว้นระยะห่างบ้าง ไม่ใช่แบบดื่มทุกวัน มันก็จะทำให้ร่างกายเราแย่ หนูคิดว่า มันก็มีบ้างที่สุขภาพเสียแต่มันก็ได้ขนาดนั้น แบบที่ร่างกายเราจะแย่ขนาดนั้น เช่นเรา ก็กินพวกนมผักผลไม้ให้ร่างกายมันฟื้นฟูอะคะ เราก็กินน้ำเปล่าเยอะๆ พวกเกลือแร่ พวกวิตามิน ก็จะช่วย”

(นิniv อายุ 18 ปี กำลังเรียนชั้นปวช. 2)

“กินน้อยทำให้เจริญอาหาร”

“เหล่าน้อยๆ ทำให้ศึกษากินไม่มากเจริญอาหารความรู้เหล่านี้ผู้ใหญ่เขาก็บอกมาอีกที”
(เล็ก อายุ 20 กำลังเรียน ปวช. 2)

“การดื่มนั้นทำให้ สุขภาพเสีย ก็เสียจริงแหละแต่ว่ามัน ยังไงอะ มันไม่ได้บอ่ยขนาดนั้นไง ถ้าส่งผลเสียจริง ต้องกินบอ่ยมันถึงเสีย กินแบบโห ทุกวันอะไรอย่างนี้ แต่คนที่ดื่มไม่ได้บอ่ย มันก็ไม่น่าจะเสียขนาดนั้น”

(พิม อายุ 24 กำลังเรียนปวส. 2)

ง. อัตวิสัยต่อความสามารถในตนในการจัดการ

อัตวิสัยต่อการดื่มยังเกี่ยวข้องกับเรื่องผลกระทบต่อสุราต่อตนเอง เมื่อ “เมา” จะมีผลต่อความปลอดภัย วัยรุ่นจึงมีการจัดการเรื่องพื้นที่ และสถานการณ์การดื่ม ต่างๆ เช่น ดื่มเมาได้เมื่อดื่มในบ้าน หรือดื่มเมาได้เมื่อมีเพื่อนที่ไว้ใจไปด้วย “ จะไม่เมาตรงนั้นเราจะมาต่อกันที่บ้าน หรือว่าที่หอ จะเมาที่ตรงนั้น” : “ ก็ถ้าเราอยากดื่มเมาจากๆเราก็ดื่มที่บ้าน” วัยรุ่นหญิงมีมุมมองต่อการ ดื่มจนเมา โดยดูสถานที่ด้วย ตอนออกไปกินที่ร้านจะไม่กินจนเมาเพราะต้องขับมอเตอร์ไซด์กลับบ้าน เพราะเมาที่ร้านจะขับรถกลับบ้านไม่ได้

“ผู้หญิงดื่มได้แต่ต้องพอดี ต้องรู้และจัดการตัวเองได้”

“ถ้าเรากินในปริมาณที่เราควบคุมตัวเองได้ ก็ไม่อันตรายขนาดนั้น เราก็ควร เซฟตัวเองด้วย เช่นพาเพื่อนไปหลายๆ คน เราก็ต้องรู้ว่าด้วยว่าคนที่อยู่รอบข้างเรา ไว้ใจได้ไหม”

(ด๊ะ อายุ 17 ปี ทำงานร้านอาหาร)

กรณีนิniv อายุ 18 ปีกำลังเรียนชั้น ปวช. 2 นับถือศาสนาอิสลาม แต่เธอบอกว่าเธอไม่เคร่ง เธอมองตัวตนผู้หญิงดื่มว่า ผู้หญิงดื่มได้ แต่ต้องมีความรู้ และจัดการตัวเอง ในสถานการณ์ต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นได้ พ่อแม่ของเธอที่บ้านไม่ได้มองว่าเป็นปัญหาอะไร หรือไม่ตืออย่างไร พวกเขาคังเรื่องอันตรายที่จะเกิดขึ้นมากกว่า เขาคังเรื่องเรียน เรื่องอย่าท้อก่อนเรียนจบ แต่เขาไม่ได้มามองรูปแบบพฤติกรรมของนิniv เธอจึงสามารถทำอะไรได้อย่างอิสระ เช่นทำสัสม แต่งตัว ตามที่เธอต้องการได้ พ่อสอนเธอเรื่องดื่มเหล้า และคอยแนะนำว่า ผู้หญิงดื่มเหล้ามีอันตรายต้องกินกับคนที่ไว้ใจได้

“ที่บ้านหนูพ่อสอนให้ดื่ม เพื่อที่จะได้มีความรู้ในการป้องกันอันตราย วันเกิดหนูเขาก็บอกว่า กินได้หนูก็กินกับพ่อเหมือนกัน เคื่อบอกว่ากินได้แต่เราต้องกินกับพ่อเพราะว่าถ้ากินกับคนอื่น เขากลัวว่าเราจะแบบไม่ไหวหรือแบบ เกิดอันตราย เขาริน แล้วก็ชงให้ด้วย เขาสอนการดื่ม เพื่อให้ดูแลตนเองได้ และสอนว่าผสมกับอันนี้อร่อยกว่าอะไรประมาณนี้ แม่ก็เห็น แม่เขาก็กิน สบายแล้วเขาหน้าแดงเค้าเลยไม่ค่อยกินเท่าไรเขาเหมือนแพะค๊ะก็เลยไม่กิน...ที่บ้านก็ ไม่ได้มองว่าเป็นอะไรหรือไม่ดียังไงเพราะว่า เกรตก็โอเคสามจุดแปด เขาก็บอกให้เราทำงาน ให้ได้อะไรแบบนี้ เขาหวังเรื่องเรียนมากกว่าค๊ะเขาไม่ได้หวังอะไรแล้วก็อย่าท้อมันจะมี ผลกระทบต่อการเรียน ผมสืออะไรต่างๆไม่ห้ามเลย เต็มที่ให้เราให้เรามีอิสระ”

(นินิว อายุ 18 ปี กำลังเรียนชั้นปวช. 2)

นินิวยังเล่าให้ฟังเรื่อง การจัดการตัวเองของผู้หญิง เมื่อดื่มเหล้า เมื่อเธอดื่ม เธอ ก็ บอกว่า ผู้หญิงก็ต้องมีความรู้ กินให้พอดีกับตัวเอง เวลาออกไปเที่ยวไปดื่มก็ต้องมีเพื่อนที่ไวใจได้ ดูแล

“ผู้หญิงกินเหล้าได้ แต่ว่าก็ต้องกินในปริมาณที่ สมส่วน กับเรา... ถ้าเราไม่รู้จักตัวเองว่าเรา กินได้แค่ไหน ก็จะเมา ก็กินเยอะ กินเต็ม มันก็จะมีผลเสียที่จะทำให้เรา เป็นภาระของเพื่อน บางครั้ง ก็ควบคุมได้บางครั้งก็ควบคุมไม่ได้ เราก็จะนั่งอยู่กับที่ ก็ไม่ไปไหนถ้าเราไม่ไหวจริงๆ หรือถ้าไม่ไหวจริงๆก็ลุกไปเข้าห้องน้ำล้างหน้า หรือเพื่อนที่ไปด้วยไม่กินอะค๊ะ มันจะมีคนดูแล เรา หนึ่ง คน เราถึงจะปล่อยได้ ถ้ากินทั้งหมดเลยแล้วเมาทั้งหมดเลยจำไม่ได้ค๊ะ เพราะว่า เพื่อนเราอะ มันไวไม่เท่ากันหมดเลยเราก็จะ ดูแลกันไม่ได้ มันมีอยู่แล้วค๊ะ เพราะว่าเรามีเพื่อน อยู่คนหนึ่งที่มันไม่กินเลยแต่ว่าก็ไปนั่ง ด้วยด้วย คนนี้ก็จะเป็นคนที่ยึดสัสมภาระ เหมือนตอนที่ ไปทะเลहांกัน ก็เป็นคนที่ยึดคิลปอะไรเอ่ยคนนี้แหละค๊ะ แต่ละคิลปคือรับไม่ได้ เพื่อนเอามา แช่ว ดังนั้น เราก็ต้องเซฟตัวเองค๊ะเพราะเรารู้ว่า อันตรายเช่น สมมุติว่าเราไม่รู้เรื่องแล้วมีคน พาเราไปไหนมาไหนเราจะไม่รู้เรื่อง เราจะ ทำให้เราเหมือนไม่รู้ รู้สึกตัวว่าใครพาเราไป

(นินิว อายุ 18 ปี กำลังเรียนชั้นปวช. 2)

นินิวเล่าสถานการณ์อีกว่า เมื่อผู้หญิงออกไปดื่ม เป็นเรื่องธรรมดาที่จะมีผู้ชายเข้ามา แต่ก็ต้องมี เพื่อน หรือมีวิธีการจัดการ เธอบอกว่า “พวกหนูจัดการได้” เช่นมีเพื่อนที่ไม่ดื่มไปด้วย เพื่อนที่จะ เป็นการดีใช้เวลาเพื่อนเมา มีการขอความช่วยเหลือจากผู้คนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

“ครั้งหนึ่ง เพื่อนที่ไปด้วย เคยถูกลวนลาม เหมือนเข้ามา เหมือนเขาเดินเข้ามาแล้วเขาก็บอก ว่า เหมือนจะมาขอเฟชบุ๊กเพื่อนเราเขาก็มาโอบเอวแล้วก็บอกว่าโตะนี้เลี้ยงไหมมัย และพูด ว่า อยากมานั่งกับเขาไหม แต่เพื่อนบอกว่าไม่เป็นไรพวกหนูมากันแค่นี้ หนูเข้าใจไปดื่มก็จะมี คนที่เข้าหาแบบนี้ ไม่ได้แปลกใจ และ คิดว่าพวกหนูจัดการกันได้ ครั้งไหนหรือเหตุการณ์

ไหนที่มันหนักเกินไปหนูก็จะแจ้งเจ้าของร้าน หนูคิดว่ามันต้องมีวิธีที่เราหาทางออกได้ เพื่อนที่ไม่ดื่มจะเป็นคนที่แบบปัดทุกคนออก ถ้าเราเมา เวลาเราเดินขึ้นไปบนเวทีเพื่อนก็จะดึงออกมา วันนั้นหนูเป็นคนที่ขึ้นไปบนเวทีแล้วเพื่อนก็บอกว่าลงมาพี่คนที่ร้องเพลงเขาก็บอกว่าไม่เป็นไร แล้วเขาก็เป็นผู้หญิงอะคะก็เลยโอบหนูไว้ก่อน เคื่ก็เลยบอกว่าเดี๋ยวไปส่ง ตอนนั้นเมาไม่รู้เรื่องอะไรเลยแล้วเพื่อนก็อัดคลิปไว้ มันน่าอายมาก เพื่อนมันเอามาให้หนูดูตอนเช้า มันก็บอกมึงดูพฤติกรรมมึงนี่เลย คล้ายๆบอกให้เรา บอกว่าระมัดระวัง เพื่อนเขาก็บอกว่า กินได้แต่ว่าก็อย่าเกินไปเพราะว่า ถ้าเยอะเกินไปจะดูแลไม่ไหว เพราะสมมติถ้าไปกัน 3-4 คน แต่เมาไปแล้วสามคนสี่คน เหลืออีกคนนึงจะดูแลไม่ไหว แล้วแบบวันนั้นคือพี่พนักงานก็ต้องขี่รถไปส่งอะคะ เพื่อนดูแลดี พี่พนักงานที่ร้าน เคื่ก็ดีคะขับรถไปส่งเพราะพวกหนูจองโรงแรมไว้ เขาก็ถามว่าน้องดูแลไหวไหม”

(นิวิว อายุ 18 ปี กำลังเรียนชั้นปวช. 2)

กล่าวโดยสรุป จากการ การทำความเข้าใจตัวบท ผ่านภาษาของวัยรุ่นหญิงที่เป็นการประกอบสร้างความหมายของ เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และการดื่มแอลกอฮอล์ในมุมมองของวัยรุ่นหญิง พบว่า วัยรุ่นหญิงที่ศึกษา มีการรับรู้ต่อวาทกรรม หลายชุด ทั้ง วาทกรรมเพศภาวะ วาทกรรมศาสนา และวาทกรรมรัฐและการแพทย์ ตามการประกอบสร้างจากประวัติศาสตร์ การสื่อสารข้อมูลเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านกลไกรัฐ ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อ ที่มุ่งเน้นอันตราย ความไม่สมควรในการดื่ม อย่างไรก็ตาม วัยรุ่นหญิง ก็ได้รับอิทธิพลจากจากวาทกรรมทางสังคมที่ประกอบสร้างสัญยะของการดื่มว่าเป็นเรื่องสนุกสนาน การมีประโยชน์ทางสังคมต่างๆ ร่วมกับ วาทกรรมของตลาดและระบบเศรษฐกิจเสรีนิยม ที่โน้มนำให้วัยรุ่นหญิงดื่มด้วยวาทกรรม ดื่มแลกเงิน ดื่มแล้วคุ้ม เป็นต้น ในขณะที่เดียวกัน วัยรุ่นหญิง ก็มีวาทกรรมต่อต้าน ทั้งในเรื่อง วาทกรรมสิทธิและความเป็นปัจเจกนิยม และวาทกรรมต่อต้านต่างๆ เพื่อพยายามแก้มุมมอง ความคิด ความเชื่อเดิม โดยการมีการจัดการปัญหาต่างๆเพื่อลดอันตราย

บทที่ 5 อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ จึงเป็นการศึกษา วาทกรรม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์และการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิง และการทำความเข้าใจอัตวิสัย ตัวตน ประสบการณ์ การต่อต้าน ต่อรองกับโครงสร้างทางสังคมเศรษฐกิจการเมือง วาทกรรมทางการแพทย์ นโยบายรัฐ วาทกรรมเพศภาวะ แลวาทกรรมภายใต้ ระบบเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ ที่มีอิทธิพลต่อความคิด พฤติกรรมของวัยรุ่นหญิงในเรื่องการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดยการศึกษาเชิงคุณภาพ มุ่งเข้าใจ อัตวิสัย “เสียง” และประสบการณ์ของวัยรุ่นหญิงที่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สะท้อนถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการดื่มสุราที่หลายฝ่ายให้ความสำคัญศึกษาวิจัยติดตามสถานการณ์อย่างต่อเนื่องเพื่อหาทางแก้ไขในหลายภาคส่วน โดยมีมุมมองที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาองค์ความรู้ด้านปัจจัยการดื่มสุราของวัยรุ่น โดยมีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ใน 3 มิติ ซึ่งมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ได้แก่ 1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล (intra-personal influence factors) เป็นปัจจัยเกี่ยวข้องกับพันธุกรรมและบุคลิกภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะแห่งตนในการปฏิเสธการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ความโน้มเอียงที่จะดื่ม ความกังวลในการเข้าสังคม และการแสวงหาความท้าทาย 2) ปัจจัยจากบริบททางสังคม (social context influence factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมของบุคคลที่เป็นแบบอย่างในขณะที่เป็นวัยรุ่น ซึ่งจะทำให้เกิดการเลียนแบบและส่งผลต่อพฤติกรรมของวัยรุ่นที่แตกต่างกัน และยังเป็นแรงจูงใจให้วัยรุ่นเกิดพฤติกรรมเสี่ยง ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ บรรทัดฐานทางสังคมด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสมาชิกในครอบครัว และการมีเพื่อนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และ 3) ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (cultural environment influence factors) ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ทศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การคาดหวังผลในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดี ค่านิยมด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และความรู้ด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (Flay, Snyder, & Petraitis, 2009; อัญชลีเหมชะญาติ, 2553; อุทัยทิพย์ จันทรเพ็ญ, 2554 อ้างใน อังสุมาลิน จันทรธนี และคณะ, 2560) และกล่าวได้ว่าปัจจัยการดื่มสุราเหล่านี้ มีผลกระทบต่อตัววัยรุ่นหญิงเอง ผลกระทบต่อครอบครัว และต่อสังคม

การศึกษานี้ ศึกษาประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิง ซึ่งพบเป็นปัจจัยเงื่อนไขที่ส่งผลต่อประสบการณ์ของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิงการ ได้แก่ เงื่อนไขภายในระดับบุคคล ได้แก่ ภาวะอารมณ์ ความกังวล ความเครียด ความโน้มเอียงที่จะดื่ม เช่น ความชอบในรสชาติ ความสนุก ทศนคติเครื่องดื่มในด้านการสร้างความมั่นใจ การแสวงหาความท้าทายและความอยากรู้อยากลอง ในด้านเงื่อนไขปัจจัยทางบริบททางสังคมที่ส่งผลต่อประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิง พบว่า บรรทัดฐานทางสังคมที่ว่าด้วยเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ทำให้กล้าแสดงออก อิทธิพลของกลุ่ม การอยากเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของครอบครัวโดยเห็นตั้งแต่เด็กๆ และการที่ผู้ใหญ่สอน สนับสนุนให้ดื่ม สังคมการดื่มที่มีบรรยากาศความสนุกสนาน การประกอบอาชีพเช่น สาวเสิร์ฟ หรือสาวเชียร์เปียร์ การมีกลุ่มเพื่อนที่ดื่มแอลกอฮอล์ รวมทั้งมาตรการในการควบคุมต่างๆ ที่วัยรุ่นหญิงมีวิธีการจัดการเพื่อจะได้กินและซื้อ

เหล้าได้แม้อายุไม่ถึง ในด้านปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม พบว่า ความคิด ความเชื่อ ต่อผลในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดี การดื่มเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาทางใจ ดื่มเพื่อต้องการมีความสุข ภาวะเชิงอำนาจในสังคมเช่นเดียวกับผู้ชาย ค่านิยมด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่เป็นเรื่องการเข้าสังคม ความคิดความเชื่อด้านสุขภาพต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เช่น ดื่มไม่ต่อเนื่องไม่เสียสุขภาพ หรือดื่มเล็กน้อยเป็นยา

ตารางที่ 2 เจาะลึกที่ส่งผลต่อประสบการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิง

มีปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมกรรมการดื่มของวัยรุ่นหญิง	ปัจจัยย่อย	ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยนี้ (มุมมองวัยรุ่นหญิงในจังหวัดเพชรบุรีจำนวน 16 คน)
1) ปัจจัยภายในตัวบุคคล (intra-personal influence factors)	ภาวะอารมณ์ ความกังวล ความเครียด	คลายกังวล คลายเครียด “ดื่มเพราะมันเป็นอารมณ์ แบบว่าอยากลืมทุกสิ่งทุกอย่างไปชั่วขณะเฉยๆ “
	ความโน้มน้าวใจที่จะดื่ม	ชอบรสชาติ “ชอบกินเหล้า เปียร์มันขม กินแบบผสมโซดา” “พอลองกินครั้งแรกแล้ว หើยติดใจ” ชอบความสนุก “กินเหล้ามันสนุก ความรู้สึกมันเกิดขึ้นเลยว่ามันสนุก มันคุยลั่นคอ คุยรู้เรื่อง บอกไม่ถูก”
	ทัศนคติต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	สร้างความมั่นใจ “ในมุมมองของหนู ทำให้เรามีความมั่นใจมากขึ้น”
	การแสวงหาความท้าทาย	อยากรู้ อยากลอง “ถูกท้าทายให้ดื่ม
2) ปัจจัยจากบริบททางสังคม (social context influence factors)	บรรทัดฐานทางสังคมด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ดื่มแล้วทำให้กล้าแสดงออก “การกินเหล้ามันทำให้เราเป็นคนกล้าที่จะตัดสินใจ กล้าคิดกล้าทำ กินแล้วเราก็อึดได้”
	อิทธิพลกลุ่มเพื่อน	อยากเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน

		“รู้สึกเกรงใจเพื่อน อยากให้เพื่อนเห็นว่าเราให้ความสำคัญกับเพื่อน”
	การตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์ของสมาชิกในครอบครัว	เห็นตัวอย่างจากพ่อแม่ “พ่อตี๋มเหล้าขาวทุกวัน ทั้งตี๋มคนเดียวและสังสรรค์กับญาติ ตั้งแต่สมัยเด็กยังจำความได้ ผู้ปกครองสอน สนับสนุนให้ตี๋ม “ พ่อสอนให้ตี๋มเพราะจะได้รู้เพื่อป้องกันอันตราย”
	บรรยากาศทางสังคมของการตี๋ม	ชอบบรรยากาศไม่ใช่ตัวเหล้า “ชอบบรรยากาศการตี๋ม การพูดคุยกัน ไม่ใช่ที่ตัวเหล้า แต่เป็นบรรยากาศมันสนุก ”
	การประกอบอาชีพ	ทำงานต้องตี๋มกับลูกค้า “ต้องตี๋มเหล้าตอนทำงาน เพราะต้องตี๋มกับลูกค้า เราขงให้เขา เขาก็ให้เราตี๋มด้วย”
	การมีเพื่อนตี๋มเครื่องตี๋มแอลกอฮอล์	ตี๋มตามเพื่อน/กลุ่ม “สังสรรค์กับเพื่อน ไปตี๋มกินตามร้าน”
	มาตรการการควบคุม	มีวิธีการในการเข้าร้านเพื่อตี๋ม “ถ้าเป็นร้านทั่วไปเขาก็จะไม่ตรวจเเนาะเพราะเราไม่ได้ไปร้านผับ” “เราถ่ายสำเนาบัตรเรา แล้วเราก็ลบพศ .แล้วเราก็ ให้พี่เค้าดูจากโทรศัพท์ เราก็บอก ว่าลืมเอามาหรือบัตรหาย”

3) ปัจจัยจากสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม (cultural environment influence factors)	ความคิด ความเชื่อต่อ ผลในการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ดี	การดื่มเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาทางใจ “การกินเหล้า นั้นทำให้ตนได้ระบายในสิ่งที่ตนไม่พอใจออกมา” ดื่มเพื่อต้องการมีความเสมอภาคเชิงอำนาจในสังคม เช่นเดียวกับผู้ชาย “ผู้หญิง ผู้ชายดื่มได้เท่าเทียมกันหมด “
	ค่านิยมด้านการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ดื่มเป็นการเข้าสังคม “เราก็ต้องกินเราจะได้เข้ากับเขาได้จะได้ มีอะไรคุยกัน เข้าสังคมวางตัวลำบากด้วยทำตัวกลมกลืน กับเขายาก
	ความคิดความเชื่อด้านสุขภาพต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ดื่มได้ไม่เสียสุขภาพ “การดื่มเล็กน้อยเป็นยาเจริญอาหาร หรือการกินยาต้อง คนคิดว่ามีประโยชน์” “ดื่มไม่ต่อเนื่อง ไม่เป็นไร”

การศึกษานี้ ทำความเข้าใจปรากฏการณ์ของเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิงว่า ได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างชุดความรู้ทางวัฒนธรรม การทำงานของวาทกรรมแต่ละชุดจะทำหน้าที่เป็นผู้ผลิตความจริงทางสังคม (social reality) ซึ่งคนในสังคมนั้นจะต้องมีประสบการณ์ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จึงจะเข้าใจวาทกรรมนั้นๆ นอกจากนี้วาทกรรมยังเป็นตัวกำหนดเงื่อนไขของกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคม รวมถึงกระบวนการอันซับซ้อนในการประกอบสร้างความเป็นจริงในสังคม การศึกษานี้ พบว่า ความรู้ความจริงเกี่ยวกับเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิง มี 7 วาทกรรม กล่าวคือ 1) วาทกรรมเพศภาวะ ซึ่งมีตัวบท ได้แก่ ผู้หญิงที่ดื่ม-ผู้หญิงไม่ดื่ม ผู้หญิงดื่ม-เหมือนลำยอง ผู้หญิงดื่ม-”ง่าย” ผู้หญิงดื่มเสี่ยงอันตรายถูกลากไปข่มขืน 2) วาทกรรมพุทธศาสนา-การผิด บาป ผิดศีล 3) วาทกรรมทางสังคม ได้แก่ การดื่มเป็นความสนุก ดื่ม-สร้างเพื่อน เป็นมารยาท การดื่ม-มีความกล้า มั่นใจ พุดเก่ง ดื่มได้คลายเครียด ดื่มนับบอกความเป็นผู้ใหญ่ 4) วาทกรรมรัฐ และการแพทย์และสาธารณสุข

ได้แก่ การดื่มสุราเสียสุขภาพและมีผลกระทบต่อลูก เหล้าทำให้เกิดความรุนแรง ก้าวร้าว เหล้าเป็นสิ่งต้องห้าม ไม่ดี 5) วาทกรรมเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่ ได้แก่ ดื่มแลกเงิน เหล้าแพงเด็กซื้อไม่ไหว 6) วาทกรรมเด็ก-ผู้ใหญ่ เหล้าถูกให้ความหมายว่าเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ โตแล้วดื่มได้ 7) วาทกรรมสิทธิ/ปัจเจก การดื่ม เป็นเรื่องของสิทธิ เป็นเรื่องของปัจเจก

วาทกรรมด้านเพศภาวะ ได้แก่ “ผู้หญิงดื่มสุรา เป็นคนไม่ดี” เป็นวาทกรรมทางสังคมวัฒนธรรม ทั้งครอบครัวและคนรอบข้าง การดื่มสุราเกี่ยวข้องกับวาทกรรมบทบาทต่างเพศเป็นคู่ตรงข้ามกันโดยสิ้นเชิง การดื่มสุรานั้นถูกเชื่อว่าเป็นสัญญาณหนึ่งซึ่งแสดงความ เป็นชายที่แข็งแกร่งและการเข้าสังคม (Visser & Smith, 2007; Lebreton et al., 2017) ส่วนผู้หญิงนั้นไม่ควรมี บทบาทเดียวกับผู้ชาย หากมีพฤติกรรมเช่นเดียวกับ ผู้ชายจะถูกมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดีและไม่ได้รับการยอมรับ (Lebreton et al., 2017) “ผู้หญิงดื่มเหมือนล่ายอง” เป็นวาทกรรมที่ถูกผลิตซ้ำผ่าน วาทกรรมจากรรณกรรมที่เป็นหนัง เป็นเรื่องราว ภาพจำที่ว่า “ผู้หญิงดื่มเหมือนล่ายอง” ภาพแทนจากบทบาทในวรรณกรรมและถูก ผลิตซ้ำผ่านละครโทรทัศน์เพื่อสอนใจให้หญิง ที่ไม่ได้ปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม “ล่ายอง” จึงเป็นภาพแทนที่ถูกจดจำ เรื่อยมาในฐานะของหญิงขี้เมา ล้มเหลวในชีวิตและตายอย่างน่าอนาถ ผู้หญิงดื่มสุรา “ง่าย” เสี่ยงอันตรายในเรื่องเพศ วาทกรรมเหล่านี้ ผูกโยงกับ วาทกรรมเพศภาวะที่ผู้หญิงดื่ม จะเป็นผู้หญิงที่ไม่ได้อยู่ในกรอบบรรทัดฐานของสังคม ผู้ชายจะมองว่าเป็นผู้หญิงที่ “ง่าย” ที่อาจเชิญชวนให้คนเข้าหา หรือมีความสัมพันธ์ต่างๆ ทั้งการพุดจา การขอเบอร์โทร ขอไลน์ หรือการมีเพศสัมพันธ์ การศึกษาของ Riemer et al. (2019) พบว่า ผู้หญิงดื่มสุรามักจะถูกมองเชิงลบและรู้สึกถูกลดคุณค่า ความเป็นมนุษย์(dehumanize) มากกว่าเพศชาย โดยเฉพาะในวันที่พวกเขามีอาการมึนเมาในพื้นที่สาธารณะ นอกจากนั้น ยังมี วาทกรรมพุทธศาสนา “การดื่มสุราเป็นผิดบาป” ศาสนาพุทธ การดื่มสุรา เป็นข้อห้ามที่ผิดศีล ส่วนศาสนา อิสลาม การดื่มสุราเป็นบาปใหญ่

วาทกรรมทางสังคม ที่ได้รับอิทธิพลของสื่อที่ สร้างภาพตัวแทน การดื่มสุราคือความสนุก “มีบรรยากาศ การสังสรรค์ การมีเพื่อน สถานที่ มีความครึกครื้น ภาพจำผ่านสื่อ เหล้านี้ ทำให้วัยรุ่นรับรู้ว่าการดื่มสุราจะมาพร้อมกับสนุกสนาน การได้เพื่อนร่วมด้วย เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ดื่มสุรา ทำให้เมาและ คลายเครียด การดื่มทำให้มีอาการมึนเมา ลืม กับปัญหาที่กำลังเผชิญไปชั่วขณะ ทำให้ลืม การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้เียวยยา บรรเทาความทุกข์ได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “มันทำให้ไม่เครียดแป๊บหนึ่ง แล้วก็หลับสบาย” วาทกรรมทางสังคมว่าด้วย “การดื่มเป็นเรื่องมารยาท” การดื่มผูกโยงกับหน้าที่ทางสังคม ที่จะเป็นเรื่อง การรักษาความสัมพันธ์ การเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ไม่แปลกแยก เป็นแนวปฏิบัติของการอยู่ร่วมกัน

วาทกรรมทางเศรษฐกิจจากระบบเสรีนิยมสมัยใหม่ ที่เกี่ยวข้องกับสุรา คือ “สุราแพง เด็กไม่มีเงินซื้อ” วาทกรรมเช่นนี้ มองเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นเรื่องในระบบการค้า เศรษฐกิจ เด็กจะไม่สามารถดื่มได้เพราะไม่มีเงินซื้อ แต่เมื่อโตขึ้นมีรายได้เอง ก็จะซื้อหามาดื่มได้ เข้าถึงได้ “ดื่มแลกเงิน” เป็นวาทกรรมที่มาจากระบบทุนนิยม อุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ใช้ระบบตลาด และใช้ผู้หญิง

เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นการขาย สอดคล้องการทำงานของ เสริมศักดิ์ ขุนพล (2561) ซึ่งว่า การใช้สาวเชียร์เปียร์หรือบู๊ตซ์ซิมเป็นเครื่องมือการตลาดที่ยังคงปรากฏมาตลอดในระยะ 10 ปีที่ผ่านมา เป็นกิจกรรมที่มีการใช้ค่อนข้างยาวนานและต่อเนื่อง เพราะสามารถพ่วงการส่งเสริมการขายที่สร้างรายได้และวัดผลเชิงกำไรได้ชัดเจนกว่าวิธีอื่น จึงกลายเป็นกิจกรรมการสื่อสารการตลาดที่คงดำเนินอยู่และได้รับความนิยมสูงสุด เกษม เพ็ญนิรันดร์ และคณะ (2555: 60) ชี้ให้เห็นเช่นกันว่าการใช้ผู้หญิงแต่งตัวยั่วยวนเป็นแรงจูงใจที่ทำให้ผู้ชายที่พบเห็นอยากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ได้มาก บางครั้งการกระตุ้นที่ผิดวิธี อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจที่ไม่ถึง เช่น การลวนลามและละเมิดทางเพศได้ (นิษฐา หรุ่นเกษม, 2554) แต่ทั้งนี้การใช้เรื่องเพศมาใช้ในการตลาดไม่ได้ส่งผลเสียไปทั้งหมด เพราะบางครั้งแรงจูงใจเหล่านี้ ทำให้สินค้าหรือการโฆษณานั้นดูมีพลังน่าสนใจ ทำให้ผู้บริโภคอยากรู้จักและเข้ามาสัมผัสกับสินค้ามากขึ้น และทำให้สินค้านั้นอยู่ในใจผู้บริโภคในระยะยาว

วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็ก-ผู้ใหญ่ “ การดื่มเหล้าเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ ” วาทกรรมนี้ผูกโยงกับการวางบทบาทของเด็กที่ต้องปฏิบัติตามการสั่งสอนของพ่อแม่ เพราะการดื่มเหล้าอาจส่งผลต่อการเรียน

การศึกษานี้ พบว่า มุมมองของวัยรุ่นต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีหลายชุด ทั้งความต้องการมีตัวตนในสังคม การอยากได้การยอมรับจากกลุ่ม วัยรุ่นมีทัศนคติทางบวกต่อการดื่มแอลกอฮอล์ว่าเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ แอลกอฮอล์เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความท้าทาย ความโน้ม สรรณะแห่งตนก็มีผลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น ความคาดหวังจากการดื่มในด้านบวกที่สัมพันธ์กับเพศภาวะ เช่น การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ แสดงถึงความเป็นชาย ความเป็นผู้นำ การยอมรับในกลุ่มเพื่อน และการยอมรับจากสังคมเป็นวัฒนธรรมบทบาท เพศในเพศชาย ในงานเขียนของ ไพบุลย์ เอ่งสุวรรณ (2559) ระบุว่า ในวัฒนธรรมไทยการใช้สุราเป็นสัญลักษณ์ของความ เป็นชาย และเสรีภาพ สุรา เป็นตัวแทนความรู้สึกความเป็นชาย วาทกรรมของการดื่มสุรา “ ลูกผู้ชายตัวจริงต้องดื่มเหล้า ” สุรา แสดงถึงอำนาจในที่สาธารณะ และเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของผู้ชาย (ดารุณี จงอุดมกาญจน์ และคณะ, 2556) สำหรับ ผู้หญิง ในยุคสมัยใหม่ ผู้หญิงได้รับการศึกษาเทียบเท่ากับผู้ชาย และพึ่งพาตนเองได้ ผู้หญิงจึงใช้สุราเป็นเป็นสัญลักษณ์ของความเท่าเทียมทางเพศ เพื่อต้องการได้รับการยอมรับว่าเป็นคนมั่นใจ เป็นคนเก่ง (ดารุณี จงอุดมกาญจน์ และคณะ, 2556)

การศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นอำนาจในตัวของวัยรุ่นหญิง ในด้าน ความรับผิดชอบ และการควบคุมตนเอง (self control) และการใช้เหล้า เพื่อตอบสนองต่อความสุข การผ่อนคลายจากความเครียด รวมทั้งการแสดงออกต่างๆ นอกจากนั้นยังพบว่า ผู้ให้ข้อมูลมี กระบวนการจัดการกับการดื่มสุราที่ไม่เป็นไปตาม บทบาทของผู้หญิงแบบดั้งเดิมผ่านอัตลักษณ์ความเป็น หญิง ทั้งการต่อต้านโดยปฏิเสธ บทบาททางเพศที่สังคมตีกรอบ ต่อรองการดื่มกับ บทบาททางเพศ เช่นการเว้นการดื่มในบางสถานการณ์ที่อาจกระทบกับคนในครอบครัว วาทกรรมการดื่มสุรา ของวัยรุ่น จึงเป็นเรื่องของ สิทธิ ความเท่าเทียม ว่าเป็นสัญญาณของการแสดงออกซึ่งอิสรภาพ และเป็นปัจเจกตามแนวคิดเสรีนิยม คือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบของตนเอง การดื่มสุราในฐานะอิสระและความเป็นปัจเจก ข้อค้นพบในการศึกษานี้สอดคล้องกับการศึกษาหลายชิ้น ที่ต่างรายงานตรงกันว่าแม้วัยรุ่นหญิงรับรู้ ว่าตนเองมีความเสี่ยงต่อความ ปวดภัยทางเพศเมื่อดื่มสุรา ส่งผลให้วัยรุ่นหญิง ต้องระวัง

ตัวในการดื่มมากกว่า แต่พวกเขาก็ยังคงดื่ม สุรา โดยพยายามป้องกันหรือลดความเสี่ยงที่จะได้รับผ่านกลวิธีต่าง ๆ ดังนั้น การดื่มสุราเป็นสัญญาณหนึ่งที่ ถ่ายทอดอัตลักษณ์ความเป็นหญิงยุคใหม่ในโลกเสรี นิยม ที่ผู้หญิงมีอิสระจะนิยมความเป็นหญิงในแบบ ของตัวเอง เป็นอิสระจากความเป็นหญิง รวมทั้งใช้การดื่มเพื่อตอบสนองต่อตัวเองทั้งการลดความเครียด การได้สังสรรค์ การพบเพื่อนใหม่ๆ เป็นต้น (Sakulsriprasert and Sakulsriprasert ,2018; Sin-Amphol ,2017; Vaadal and Dahl, 2021))

ตารางที่ 3 สรุปวาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับแอลกอฮอล์และอัตวิสัยการต่อต้านต่อรองของวัยรุ่นหญิง

วาทกรรมที่เกี่ยวข้องกับ แอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิงที่ ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	ตัวบทชุดวาทกรรม	ตัวอย่าง อัตวิสัยและการต่อต้านต่อรองต่อ วาทกรรม
1.วาทกรรมเพศภาวะ	“ผู้หญิงดื่มสุรา เป็นคนไม่ดี”	“ความดีของคนไม่เกี่ยวกับการดื่ม ความดีเป็นเรื่องของการกระทำ เราไม่ได้ไปยุ่งกับใครไปให้ใครเดือดร้อน ไม่ไปทำให้คนอื่นเสียหาย” “กินเพื่อสนุก ผู้หญิงกินเพื่อความสนุกสนานจากคนที่ไม่แสดงออก ก็จะเป็นตัวตนอีกแบบที่สนุกได้”
	“ผู้หญิงดื่มเหมือนล่ายอง”	“เดี๋ยวนี้การดื่มหญิงชายเหมือนกันหมด” ““หนูดื่ม ไม่เคยทิ้งตัว รู้สีกว่าดูแลตัวเองได้อยู่”
	ผู้หญิงดื่มสุรา “ง่าย”	“ดื่มแล้วต้องดูแลตัวเองได้” “ถ้าจะเมา ต้องมีเพื่อนที่ไวใจได้ไปด้วย” “จะไม่เมามาตรงนั้นเราจะมาต่อกันที่บ้าน หรือว่าที่หอ” “วันเกิดหนู หนูกินกับพ่อ พ่อบอกว่ากินได้แต่เราต้องกินกับพ่อ เพราะถ้ากินกับคนอื่นเขากลัวว่า เกิดอันตราย”
	ผู้หญิงดื่ม มีผลต่อลูก	เมื่อรู้ว่าท้อง ไม่ไปดื่มเพราะ กลัวลูกจะเป็นอะไร
	ผู้หญิงดื่มทำให้แม่ไม่สบายใจ	“การดื่มจะไม่ทำให้แม่เห็น ก็รู้ว่า แม่ดู ไม่อยากให้มีปัญหากับแม่”
2.วาทกรรมศาสนา	“การดื่มเป็นบาป ผู้หญิงดื่มบาปใหญ่” “การดื่มเป็นศีลข้อห้าม”	“ถ้าเราไม่ได้ตั้งใจไม่เป็นไร ไม่บาป” “หนูไม่ได้เคร่ง การดื่มเป็นเรื่องของการทำงาน”

3.วาทกรรมทางสังคม	“การดื่มสุรา ทำให้สนุก”	“บรรยากาศการดื่มมันสนุก ไม่ใช่จากแอลกอฮอล์เท่านั้น”
	“การดื่มสุรา เป็นการเยียววาคลายเครียด”	“เราดื่มเพราะต้องการผ่อนคลายอย่างเดียว ไม่ได้หมายความว่าเราไม่ดี”
	การดื่มสุราทำให้ได้เพื่อนใหม่	“รู้สึกดีที่เราไปเจอเพื่อ ไปเจอคนที่เราชอบ หนูก็เลยอยากไป”
	การดื่มสุรา ทำให้กล้าแสดงออก.	“เมื่อเหล้าเข้าปากปั๊บ มันก็แบบคุยได้เรื่อย ๆ” มันคุยรู้เรื่อง คุยสั้น มันบอกไม่ถูกอะ
4.วาทกรรมรัฐและทางการแพทย์และสาธารณสุข	“การดื่มสุราทำให้เสียสุขภาพ”	“ไม่ได้ดื่มทุกวัน ก็เว้นระยะห่างบ้าง ไม่ใช่แบบดื่มทุกวัน มันก็จะทำให้ร่างกายเราแย่” “เหล้ากินน้อยๆ ทำให้คึกคักกินไม่มากเจริญอาหาร
	“การดื่มสุรา ทำให้เกิดอุบัติเหตุ”	“ถ้าไปดื่มที่ร้านจะไม่ดื่มให้เมาเพราะต้องขับรถมอเตอร์ไซด์กลับบ้าน”
	ดื่มให้อ้วน	หนูกินก็รู้สึกว่ามันลงพุง..ถ้ารู้สึกว่ามีพุง ก็จะห่าง เพื่อให้เบาลง
	“สุราเป็นข้อห้าม”	“หนูว่ามันก็ไม่ได้ร้ายแรงขนาดนั้นนะ..เหมือนหนูยังไม่รู้สึกว่า มันจะต้องแบบกินแล้วตายพรุ่งนี้เลย”
5.วาทกรรมเศรษฐกิจเสรีนิยมใหม่	ดื่มแลกเงิน	ถ้าทำ PR จะเปิดครึ่ง ครึ่งละร้อย แยกจะพัน แก้วกับเงิน ให้เราดื่มเราก็เก็บตังค์
	ดื่มแล้วคุ้ม	“ร้านเหล้าจะมี promotion ซื้อจำนวนมากจะคุ้มกว่า”
6.วาทกรรม เด็ก-ผู้ใหญ่	การดื่มเป็นเรื่องของผู้ใหญ่ เด็กดื่ม เสียการเรียน	“หนูดื่มหนักแค่วัน ก็ต้องไปเรียน ไม่เคยขาด” “เรื่องการดื่มไม่เกี่ยวกับความเป็นเด็กความเป็นผู้ใหญ่ วัยรุ่นมันก็อยากรู้อยากลองนะคะ
7.วาทกรรมสิทธิ/ปัจเจกนิยม	บุคคลที่สิทธิที่จะดื่ม	การดื่ม เป็นปากกู ไม่ใช่ปากมึง

ข้อเสนอแนะ

1.การดื่มในวัยรุ่นหญิง มีวาทกรรมที่ต่อต้านขัดแย้งกับวาทกรรมกระแสหลัก ที่ลดคุณค่าตัวตนคนที่เดิม เป็นวาทกรรมใหม่ที่ว่าด้วย ความเป็นอิสระ เป็นสิทธิ เป็นความรับผิดชอบของตนเอง หรือคนที่เท่าเทียมกัน ดังนั้นสิ่งที่จะช่วยในการคุ้มครอง หรือป้องกันปัญหาจากการดื่ม ควรให้ความสนใจกับ มาตรการการป้องกันโดยการลดอันตราย (harm reduction) ซึ่งพบว่าการศึกษานี้ มีทั้งเรื่อง ลดอันตรายต่อสุขภาพ ลดอันตรายต่ออุบัติเหตุ ลดอันตรายจากความเสี่ยงเรื่องเพศ

2. บริบทครอบครัว เพื่อน มีส่วนสำคัญในการทำให้การดื่มของวัยรุ่นหญิง เป็นปกติ ดังนั้น มาตรการลดอันตราย ควรให้ความรู้กับครอบครัว และกลุ่มเพื่อนๆ รวมทั้งสร้างความตระหนักว่า เด็ก และวัยรุ่นควรได้รับการปกป้องคุ้มครองผลกระทบจากการดื่มสุรา

3. ระบบทุนนิยม และการเอาเปรียบทางเพศ ที่ใช้ประโยชน์จากวัยรุ่นหญิง ที่เข้าสู่อุตสาหกรรมบริการชกเหล้า การกระตุ้นการค้าเหล้าโดยให้ผู้หญิง เป็นผู้ขาย ทำให้วัยรุ่นหญิงเข้าสู่อุตสาหกรรมในปริมาณที่มาก เพื่อให้ได้รายได้จากปริมาณที่ดื่ม ควรมีมาตรการทางกฎหมาย ในการควบคุมการให้วัยรุ่นหญิงมาชกเหล้าอย่างชัดเจน

บรรณานุกรม

- กนกอร งามนักร และคณะ. (2563). ภาพรวมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย. ใน
 สาทิตร์ อึ้งนาค กษัย และ อรทัย วลีวงศ์. รายงานสถานการณ์การดำเนินการนโยบาย
 ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย ระหว่าง พ.ศ. 2551-2561. สงขลา: ศูนย์วิจัย
 ปัญหาสุรา สาขาวิชาระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- กฤษดาพรรณ หงส์ถาวรณ, จันทิมา เอี่ยมานนท์, บรรณาธิการ. (2549). *มองผ่านวาทกรรม*
 กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กรมควบคุมโรค. (2563). รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. ศูนย์ปฏิบัติการภาวะ
 ฉุกเฉิน, กระทรวงสาธารณสุข
- กลยุทธ์การตลาด. (2555). แนวความคิด ทฤษฎีในการคุ้มครองผู้บริโภค 2. (ออนไลน์). เข้าถึงได้
 จาก: <http://xn-12ca1ddig4ld4e1p.blogspot.com/2012/11/2.html>. [2566,
 22 กรกฎาคม].
- กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ
 การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์สำหรับวัยทำงาน 2558. available at website
www.hed.go.th/linkhed/file/259+&cd=4&hl=th&ct=clnk&gl=th
- กาญจนา เลิศถาวรธรรม, สลิษา หลิมศิริรัตน์, และวเรช ช่างแก้ว. (2549). องค์ประกอบในการทำ
 หน้าที่ของครอบครัวและการปฏิบัติตนเพื่อเลิกดื่มสุราของผู้ติดสุราในโรงพยาบาลราชบุรี
 (รายงานผลการวิจัย). วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ราชบุรี.
- กิตติพัฒน์ นนทปัทมกุล. (2553). *ทฤษฎีสังคมสงเคราะห์ร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ :
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เกรียงกมล ภัทรพรไพศาล. (2559). พฤติกรรม และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่ม
 แอลกอฮอล์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเอกชน และมหาวิทยาลัยรัฐบาล. วิทยานิพนธ์
 หลักสูตรเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : กรุงเทพฯ
- เกษม เพ็ญนิรันดร์ คุชฎี วรรณมธุระ และปิยรัตน์ ปันลี. (2555). ผลกระทบเชิงวัฒนธรรมของ
 เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ : ความเหมือนจริง, วัฒนธรรมเชิงทัศน์และการเปลี่ยนแปลงการ
 ส่งเสริมการขายในอุตสาหกรรมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานกองทุน
 สนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

- กัญญ์กุลณัช งามศิริ และคณะ. (มปป.). *ผลของโปรแกรมการให้ข้อมูลข่าวสาร สร้างแรงจูงใจ และพัฒนาทักษะเพื่อป้องกันการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิง* ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา วิชาชีพฯ พรหมกระโทก และวิลาวัลย์ ชมนิรัตน์. (2563). การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นชุมชนเขตชานเมืองจังหวัดแห่งหนึ่งในภาคอีสานของประเทศไทย. *วารสารการพยาบาลและการดูแลสุขภาพ* ปีที่ 38 ฉบับที่ 3 : กรกฎาคม - กันยายน 2563
- เชมณัฐ สีนสายอ. (2548). *การมีส่วนร่วมของชุมชนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเพศหญิง หมู่บ้านแห่งหนึ่งในจังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- คำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติที่ 22/2558 เรื่องมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการแข่งรถยนต์และรถจักรยานยนต์ available at website <https://www.posttoday.com/politic/news/377902>
- จूरีย อูสาหะ, พลเทพ วิจิตรคุณากร, ดาริกา โสงาม, นันทน์ภัส พงษ์เพชรแก้ว, อุดมศักดิ์ แซ่โจ้ว, กนิษฐา ไทยกล้า, ชนัญญ์ เกิดประดับและอชิบ ต้นอารีย์. (2559). *ข้อเท็จจริงและตัวเลข: เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย*. รายงาน : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) พฤศจิกายน 2559
- เจนรบ รักวิจิตร. (2549). *ความงามกับความสำเร็จทางอาชีพของสาวเซียร์เปียร์*. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สตรีศึกษา) สำนักบัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ประชาชาติธุรกิจ. 29 มีนาคม 2553
- ฉัตรสมน พงษ์นิญญ. (2556). *การติดตามผลการค้าเสรี เครื่องดื่มแอลกอฮอล์*. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: [http://www.ph.mahidol.ac.th/phad/research/Book/2556 2552/alcohol](http://www.ph.mahidol.ac.th/phad/research/Book/2556%202552/alcohol). [2563, 11 มีนาคม].
- ฉัตรสมน พงษ์นิญญ และนิทัศน์ ศิริโชติรัตน์. (2562). ความสัมพันธ์ของมาตรการบังคับใช้กฎหมายกับความถี่ในการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชน : ข้อมูลจากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กรณีกรุงเทพมหานคร. *วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข* ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2562
- เฉลิมพล คงจันทร์ และทศวรรณ ศาลาผาย. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตสุรินทร์*.
- ชมพูนุช นระ และวิภา เล็กกุลวัฒน์. (2550). *อุตสาหกรรมสุรา*. รายงานเศรษฐศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. หน้า 5-7
- ชลธิชา โรจนแสง. (2550). *เยาวชนไทย : กรณีศึกษาพฤติกรรมการดื่มสุราของนักศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่นใน พ.ศ. 2550*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น : ม.ป.ท.
- ชนิดา เสี่ยงไพศาลสุข. (2548). *บทความ "L'econoie des biens symboliques" (เศรษฐกิจของทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์) ของปีแยร์ บูร์ดิเยอ: บทแปลและบทวิเคราะห์ทิมโนทัศน์ทางสังคมวิทยา*. (ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
- เชษฐา พวงหัตถ์. (2548). *โครงสร้าง - ผู้กระทำการ = Structure - agency / โดย เชษฐา พวงหัตถ์ (พิมพ์ครั้งที่ 1)*. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมศาสตร์, 2548: กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมศาสตร์, 2548.

- ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร. (2560). *บทแนะนำสกุลความคิดหลังโครงสร้างนิยม = Introducing poststructuralism / ไชยรัตน์ เจริญสินโอฬาร (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ : สมมติ*
- ชีวฮวย แซ่ลิ่ม และคณะ. (2560). *บทความวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่ม เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่น. วารสารพยาบาลสงขลานครินทร์ ปีที่ 37 ฉบับที่ 3* กรกฎาคม-กันยายน 2560: 25-36
- ทักษพล ธรรมรังสี. (2556). *สถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์และผลกระทบในประเทศไทย 2556. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา*
- ทักษพล ธรรมรังสี และสุรรา แก้วนัย. (2552). *แผนยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สำนักงานพัฒนานโยบายสุขภาพระหว่างประเทศ*
- ธารัญญา นาสิริ เลหาพงษ์พันธ์. (2558). *ความคิดระดับกลางที่มีต่อ ตนเอง เครื่องดื่มผสม แอลกอฮอล์ และโฆษณาที่เกี่ยวข้องกับเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิง. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตศึกษาศาสตร์การแพทย์และสาธารณสุข มหาวิทยาลัยมหิดล*
- ณัฐธินิชา เลอฟิลิเบิร์ต. (2557). *ผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. ใน นพพล วิทย์วรพงศ์. (บ.ก.). ทศวรรษศูนย์วิจัยปัญหาสุรา สถานะความรู้เพื่อการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์. หน้า 95-137. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา.*
- นงนุช ใจชื่น และคณะ. (2560). *สถานการณ์ ช่องว่างและโอกาสในการควบคุมการตลาดและการ โฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย. วารสารวิจัยระบบสาธารณสุข ปีที่ 11 ฉบับที่ 1 มกราคม-มีนาคม 2560.) (<https://www.hfocus.org/content/2017/10/14639>)*
- นฤพนธ์ ตัววิเศษ (บรรณาธิการ). (2561). *เมื่อร่างกลายเป็นเพศ อำนาจเสรีนิยมใหม่ของเพศวิถีใน สังคมไทย. กรุงเทพฯ : ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร*
- นพวรรณ สามไพบูลย์ และสายพิน ศุพุททมงคล. (2553). *ผู้ป่วยพิษสุราเรื้อรังกับความเจ็บป่วยของ สังคมไทย. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ : ม.ป.ท.*
- นวัรัฐ เทศพิทักษ์. (2553). *เครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรุงเทพฯ : สำนักบริหารและรับรองห้องปฏิบัติการ กรมวิทยาศาสตร์บริการ.*
- นภาพรณ หะวานนท์. (2554). *วิธีการศึกษาเรื่องเล่า: จุดเปลี่ยนของการวิจัยทางด้านสังคมศาสตร์. ใน กฤตยา อาชวนิจกุล, การประชุมปฏิบัติการเรื่อง จินตนาการใหม่ทางสังคมวิทยา (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เดือนตุลา*
- นิษฐา หุ่นเกษม. (2556). *จับได้ คาหนัง คาเขา กลยุทธ์การสื่อสารการตลาดของธุรกิจแอลกอฮอล์. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ (สสส.)*
- ดารุณี จงอุดมการณ์ และคณะ. (2555). *ผลของการปฏิบัติการในชุมชนตาม รูปแบบ ‘กุมภวาปี โมเดล’ ต่อสภาพการดื่มสุราไม่พึงประสงค์ในชุมชน: รายงานวิจัย คณะพยาบาล ศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)*
- ดิลก ภิกขุโยทิต. (2550). *แอลกอฮอล์กับโรคหัวใจและหลอดเลือด. ใน สมบัติ ตรีประเสริฐสุข. (บ.ก.). ศาสตร์และศิลป์ของการดูแลผู้ป่วยที่มีปัญหาจากการดื่มสุราในเวชปฏิบัติทั่วไป. หน้า 51-56. กรุงเทพฯ : หมอชาวบ้าน.*
- ไมชาเร้าะ ขุนรักษ์ ฆมานะเด็น, อับดุลเลาะ ฆมัดอะดัว และอารีฟ ฆมานะเด็น. (2564). *พื้นที่ชีวิต*

- ของผู้หญิง (Living Space of Women) : ประสบการณ์การเผชิญสถานการณ์ (ปัญหา) ของผู้หญิงกับบุคคลในครอบครัวที่ดื่มสุรา. แผนงานศูนย์วิจัยปัญหาสุรา(ศวส.) คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- โยธิน สุริยพงศ์ และคนอื่น ๆ. (2552). พฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการดื่มสุราของนักเรียนในจังหวัดเลย. สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์
- รัชดาภรณ์ กาวิวงศ์. (2548). ความชุกในการเสพยาของวัยรุ่น และพฤติกรรมการสื่อสารในครอบครัว ตามการรับรู้ของวัยรุ่นที่เสพยา ในเขตกิ่งอำเภอแม่อน จังหวัดเชียงใหม่. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : ม.ป.ท.
- รัตติยาพร ทองมาก และคณะ. (2551). พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม. รายงานวิจัยคณะวิทยาการจัดการ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
- วณิชย์. (2552). พฤติกรรมการดื่มและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มแรงงานภาคอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา. สืบค้น วันที่ 20 กรกฎาคม 2566, จาก <http://www.cas.or.th/wp-content/uploads/2015/11/r52-k-024.pdf>
- วราภรณ์ กุประดิษฐ์ และบุญเลี้ยง ทุมทอง. (...). การศึกษาความสัมพันธ์ของสัดส่วนการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความรุนแรงของวัยรุ่นในจังหวัดอุดรธานี.
- วิทย์ วิชัยดิษฐ์ และคณะ. (2562). รายงานสถานการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในสังคมไทย ประจำปี พ.ศ. 2560. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.) หน่วยระบาดวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. สหมิตรพัฒนาการพิมพ์ : กรุงเทพฯ
- วิชัย เอกพลากร และคณะ. (2559). รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5 พ.ศ. 2557. นนทบุรี : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)
- วิชัย เอกพลากร. (2560). พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทยและปัจจัยส่งเสริม. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.hfocus.org/content/2017/10/14639>. [2566, 11 กรกฎาคม]
- วิชัย เอกพลากร และคณะ. (2557). พฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของคนไทยและปัจจัยส่งเสริม. รายงานการสำรวจสุขภาพประชาชนไทยโดยการตรวจร่างกาย ครั้งที่ 5. นนทบุรี: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.)
- บัณฑิต ศรีไพศาล และคณะ. (2558). วิวัฒนาการนโยบายควบคุมปัญหาสุราของประเทศไทย. รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. หน้า 1 13.
- บัณฑิต ศรีไพศาล, นายแพทย์ และคณะ. (2549). วิวัฒนาการนโยบายควบคุมปัญหาสุราของประเทศไทย. เอกสารศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : มปท
- บริษัท กลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถ จำกัด. (2563). พฤติกรรมการบริโภคแอลกอฮอล์ของคนไทย. (ออนไลน์) เข้าถึงได้จาก: <https://www.rvp.co.th/knowledge/SafetyDriving/>. [2563, 11 มีนาคม]
- ประกาศกระทรวงสาธารณสุข (ฉบับที่ 214) พ.ศ. 2543 เรื่อง เครื่องดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท, บัญชีรายชื่อพืชที่อนุญาตให้ใช้ในเครื่องดื่มในภาชนะบรรจุที่ปิดสนิท

- ปริดา ปิติวัฒนะภัทร. (2562). ปัญหากฎหมายในการควบคุมการขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ออนไลน์. สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ปิยรัตน์ ปั่นลี. (2545). การลดความอ้วนของผู้หญิง: วาที่กรรมกรสร้างอัตลักษณ์ใน วัฒนธรรม บริโภค. วิทยานิพนธ์มานุษยวิทยามหาบัณฑิต สาขามานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พงษ์เดช สารการ, เสมอ ตรีคุณา, รังสิมา บำเพ็ญบุญ, นุจรินทร์ หิรัญคำ, ธนิตา บุตรคล้าย, และยุพา พิทักษ์ พงษ์ศักดิ์ อันมอย. (2553). การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ครั้งแรกการดื่มแบบเมาหัว ราน้ำและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัด อุตรดิตถ์. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา
- พรรณพิไล สุทชนะ และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน. (2561). สื่อโฆษณาแอลกอฮอล์ออนไลน์ : สิ่งชักนำเด็ก และเยาวชนเข้าสู่วงจรดื่มหน้าใหม่. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี อุตรดิตถ์. 10(2); 248-59
- พรพิมล บัวสมบุญและนรลักษณ์ณัฏฐกิจ. (2551). ปัจจัยทำนายการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียน อาชีวศึกษาเขตกรุงเทพมหานคร. *Journal of Nursing Science Chulalongkorn University*, 20(2), 52 -86.
- พระไพศาล วิสาโล. (2565). เปิดโลกสุราในไทย บันทึกฝรั่งว่าสยามนิยมดื่มแต่น้อย ทำไมกระดกกัน ออสมัยรัตนโกสินทร์. *ศิลปวัฒนธรรม* ธันวาคม 2536 (https://www.silpa-mag.com/history/article_25141)
- พูนสุข ชันธาโรจน. (2559). การจัดการปัญหาสุราของผู้หญิงในชุมชนเมือง กรณีศึกษาชุมชนฟ้าใหม่ ใน *ก้ากิดแม่หญิง : ชุมชนล้า่นนากับการจัดการสุรา* ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา
- เพ็ญพิมพ์ ปันระสี และณรงค์ศักดิ์ หนูสอน. (2562). พฤติกรรมกรดื่มแอลกอฮอล์และปัจจัยที่ เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของสตรีวัยแรงงานภาคเกษตรกรรม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*. ปีที่ 13 ฉบับที่ 3 ประจำเดือน กันยายน-ธันวาคม 2562
- ไพบูลย์ เอ็งสุวรรณ. (2559). สุราภาคเหนือตอนบน: การควบคุมของท้องถิ่นในมุมมองสตรีนิยม ใน *ก้ากิดแม่หญิง : ชุมชนล้า่นนากับการจัดการสุรา* ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา
- ไพบูลย์ เอ็งสุวรรณ, พูนสุข ชันธาโรจน, วิสุทธิ์ เหล็กสมบูรณ์, เยาวลักษณ์ ยานุช, วิเศษ สุจินพรัหม, สหสยา วิเศษ. (2559). *ก้ากิดแม่หญิง : ชุมชนล้า่นนากับการจัดการสุรา*. กรุงเทพฯ : ศูนย์วิจัย ปัญหาสุรา คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ภาวดี โตท่าโรง. (2551). *ประสบการณ์การเลิกดื่มสุราอย่างถาวร ของผู้เคยติดสุรา*. มหาวิทยาลัย นเรศวร : ม.ป.ท
- ภูษณศา บริหาร. (2549). *พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ของกลุ่มวัยรุ่นหญิง : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่* : ม.ป.ท.
- ภัทริน อนุตริยะ. (2560). *การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในวัยรุ่นหญิง : แนวคิดสตรีนิยมสายสังค มนิยม*. มหาวิทยาลัยมหิดล นครปฐม
- สาวิตรี อัษณางค์กรชัย. (2543). *ปัญหาที่เกี่ยวกับการใช้สารเสพติด : ระบาดวิทยาของปัญหา สุขภาพจิตและโรคทางจิตวิทยาในประเทศไทย*. สงขลา : ลิบบราเตอร์การพิมพ์
- สิทธิพงศ์ วัฒนานนท์สกุล. (2552). *การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการสูบ*

- บุหรื/ดื่มสุราในวัยรุ่นและการศึกษาความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดลระหว่างอายุ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, : ม.ป.ท.
- ลีโรบล สุขสวนคณธ์. (2551). *สาวเชียร์เปียร์: ปฏิบัติการส่งเสริมการขายในอุตสาหกรรมเครื่องดื่ม*. วิทยานิพนธ์สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (มานุษยวิทยา) คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สุภาวดี นิมอร่าม. (2553). *ทัศนคติและพฤติกรรมการเปิดรับสารเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ผ่านสื่อ ของวัยรุ่นหญิงในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : ม.ป.ท.
- สุภัทตรา โสมิชัย. (2551). *พฤติกรรมการดื่มสุราของสตรีผู้ไทยกับวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น
- สุวรรณิ แสงอาทิตย์. (2550). *ปัจจัยทำนายพฤติกรรมการเสี่ยงด้านการสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และเสพยาเสพติดในวัยรุ่น*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น : ม.ป.ท.
- สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. *ความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ.2551*. รายงานวิจัย : นนทบุรี. 2553
- สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. (2564). *แผนปฏิบัติการด้านควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ระดับชาติ ระยะที่สอง พ.ศ. 2564 ถึง 2570*. นนทบุรี : กระทรวงสาธารณสุข
- สำนักงานป้องกันและบำบัดการติดยาเสพติด สำนักงานนาย. (2561). *สถิติร้านที่กระทำผิดตามคำสั่งหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ ที่ 22/2558 และคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ 46/2559* มปท. (เอกสารภายใน) กรุงเทพมหานคร
- สำนักแผนภาษีกรมสรรพสามิต. *สถิติรายได้จากกรมสรรพสามิต*. available at website <https://www.excise.go.th/cs/groups/public/documents/document/dwnt/mjy3/~edisp/uatucm267606.pdf>
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย. (2562). *โทษ พิษ ภัย ของสุรา และผลกระทบต่อสุขภาพทั้งต่อตนเองและผู้ใกล้ชิด*. สำนักงานคณะกรรมการควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ กองสถิติสังคม. (2564). *การสำรวจพฤติกรรมด้านสุขภาพของประชากร พ.ศ. 2564*. กรุงเทพฯ : สำนักงานสถิติแห่งชาติ
- ศูนย์เรียนรู้สุขภาวะ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (ม.ป.ป.). *ชุดนิทรรศการ ยิ้ม-คีน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะชีวิตสำหรับเด็กและเยาวชน เรื่อง “เหล้าอยากเล่า”*. กรุงเทพฯ
- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. (2561). *การประชุมสุราระดับชาติ ครั้งที่ 10 (The 10th National Alcohol Conference) วันที่ 21-22 พฤศจิกายน 2561 ณ เซ็นจูรีพาร์ค*
- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. (2565). *เอกสารวิชาการ 2565-1 แบบแผนและแนวโน้มพฤติกรรมการดื่มสุราของประชากรไทย*. คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ หาดใหญ่ สงขลา
- ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.). (2562, 29 เมษายน). *ยุทธศาสตร์ปลอดแอลกอฮอล์. หนังสือพิมพ์กรุงเทพธุรกิจ*
- โศภณศิริ ยุทธวิสุทธิ และคณะ. (2559). *การปรับพฤติกรรมการดื่มสุราในชุมชน*. วารสารวิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี ปีที่ 27 ฉบับที่ 2 มีนาคม - สิงหาคม 2559
- เสวนาเนื่องในโอกาสวันวาเลนไทน์ หัวข้อ สอนเด็กของเรา ให้รู้ทันเรื่องเหล้าและเรื่องเพศ (ปี

- 2564) <https://m.mgrronline.com/qol/detail/9640000015429>)
- เสวิกา ศรีเอี่ยมสะอาด, อรุณี พึ่งพรสวรรค์ และทีมแปล โครงการสุราสากล. (2556). **การโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ โดย เจอราร์ด ฮาสตัง**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <https://www.gotoknow.org/posts/345545>. [2566, 11 กรกฎาคม].
- หรรษา เศรษฐบุปผา และคณะ. (2562). แอปพลิเคชัน เลิกเหล้า เข้าทำ เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ สำหรับการเลิกดื่มสุราของนักดื่มหน้าใหม่. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา (ศวส.)
- องค์การสุรา กรมสรรพสามิต. (2560). **ประเภทของแอลกอฮอล์**. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก: <http://www.liquor.or.th/>. [2563, 21 เมษายน]
- อ้อยทิพย์ ถานันตะ. (2550). **ทัศนคติต่อการดื่มสุราของนักศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น**. มหาวิทยาลัยขอนแก่น, : ม.ป.ท.
- อภิญา เพื่องฟูสกุล อัตลักษณ์ : **การทบทวนทฤษฎีและกรอบแนวคิด** กรุงเทพฯ : คณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขาสังคมวิทยา สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2546
- อนันท์ กาญจนพันธุ์. (2552). **คิดอย่างมีเซล ฟุโกต์ คิดอย่างวิพากษ์ : จากวาทกรรมของอัตบุคคลถึงจุดเปลี่ยนของอัตตา**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- อุทัยทิพย์ จันทรเพ็ญ. (2554). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์แบบผิดปกติของวัยรุ่นในจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น : ขอนแก่น
- อุษา จันทรแย้ม และประภา ยุทธไตร. (2556). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการไม่ดื่มสุราของนักศึกษาระดับปริญญาตรี**. มหาวิทยาลัยมหิดล : ม.ป.ท.
- อังสุมาลิน จันทรมณี และคณะ. (2560). **ปัจจัยและพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของวัยรุ่นหญิงในสถาบันอาชีวศึกษา วิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดสงขลา**. วารสารวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2560), 28(2), 117-129
- อัญชลี เหมชะญาติ. (2553). **พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษาหญิงระดับอุดมศึกษา จังหวัดจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา : ชลบุรี
- อรัญญา บุญธรรม, วราภรณ์ จรเจริญ, และพรรณี มงคลศิริ. (2549). **ความซึมเศร้าและความคิดอัตโนมัติด้านลบในผู้เสพติดสุราเรื้อรัง** (รายงานผลการวิจัย). วิทยาลัยพยาบาลพระปกเกล้า จันทบุรี
- Alvermann, D. E. (2001). Narrative approaches. In *Methods of Literacy Research* (pp. 57-74): Routledge.
- Aryamuang S, Suwannimit A, Chaichan A. (2013). Creating guideline of social immune to care children and youth for prevent alcohol drinking problem. *Journal of Nursing Science & Health* 2013; 36(4): 57-65.
- Buasorn R. (2555). Alcohol consumption behavior of bachelor degree students in the Bangkok area. *Rama Nurs J.* 2012; 18(2): 259-71. Thai.
- Center for Alcohol Studies. (2016). *Liquor: The truth of the situation reports on the consumption of beverages Alcohol in Thai society for the year 2015*. 1st ed. Bangkok; 2016.

- Chafetz, J. S. (2006). *Handbook of the Sociology of Gender*. New York : Springer.
- Chantaramanee A, Lojanapiwat S, Sathirapanya C. (2017). Factors and Alcohol Drinking Behaviors of Female Adolescent Students in Vocational Schools: Case Study Songkhla Province. *Academic Services Journal, Prince of Songkla University* 2017; 28(2): 117-129.
- Chansaeng S, Kettrat K, Nan-udon R, Komolmalai W, Soonthorn S, Sutheepasert T. Factors relating to alcohol consumption behaviors among secondary school male students in Nonthaburi province. *Community Health Development Quarterly Khon Kaen University* 2018; 6(2): 197-213.
- Chainey, T.A & Stephen, C. (2018) "Let's get wasted": A discourse analysis of teenagers' talk about binge drinking. *Journal of Health Psychology* 21(5) 628-63.
- Creina S. Stockley. (2001). The effectiveness of strategies such as health warning labels to reduce alcohol-related harms. An Australian perspective. *International Journal of Drug Policy*:12; 153-166
- Comello MLG and Slater MD (2011) Effects of adverts from a drug and alcohol prevention campaign on willingness to engage in alcohol-related risky behaviors. *Journal of Health Psychology* 16: 1268–1276
- Creswell, J. W. (2013). *Qualitative inquiry & research design : choosing among five approaches / John W. Creswell* (3rd ed. ed.). Los Angeles : Sage Publications, c2013: Los Angeles : Sage Publications, c2013.
- Dittasung A. (2550). *Factors affecting alcohol beverages drinking behaviors of junior high students Mathayomprachaniwet School [Thesis]*. [Bangkok]: Kasetsart University: 119 p. Thai.
- Elliott, J. (2006). *Using narrative in social research : qualitative and quantitative approaches / Jane Elliott* (Reprint. ed.). London : Sage, 2006, c2005: London : Sage, 2006, c2005.
- Flay, B. R., Snyder, F., & Petraitis, J. (2009). *The theory of triadic influence* (2nd ed.). New York: Jossey-Bass.
- Felicity, A. (2012). *Senses and sensibilities: The practice of care in everyday life in Northern Thailand*.
- Frank, K. (2006) Agency. *Anthropological Theory*. Vol 6(3): 281–302
- Foucault, M., *Discipline and Punish – The Birth of the Prison*, Vintage Books, New York: 1995 (1975).
- Foucault, M., *The Will to Knowledge - The History of Sexuality vol. 1*, Penguin Books, London: 1998 (1976).
- Grant BF, Chou SP, Saha TD, Pickering RP, Kerridge BT, Ruan WJ, Huang B, Jung J, Zhang H, Fan A, Hasin DS (2017) Prevalence of 12-Month Alcohol Use, High-

- Risk Drinking, and DSM-IV Alcohol Use Disorder in the United States, 2001–2002 to 2012–2013: Results From the National Epidemiologic Survey on Alcohol and Related Conditions. *JAMA Psychiatry* 74:911–923.
- Green LW, Kreuter MW. (1999). *Health promotion planning an educational and ecological approach*. 3rd ed. California: Mayfield.
- Guise, J. & Gill, J.S. (2007) “Binge drinking” It’s good , it’s harmless fun” : a discourse analysis of accounts of female undergraduate drinking in Scotland. *Health Education Research*. Vol. 22(6). 895-906.
- H Waitzkin, H. and Britt, A. (1989). A critical theory of medical discourse: how patients and health professionals deal with social problems. *Int J Health Serv* 1989;19(4):577-97.
- Huges et al. (2020) Research on alcohol and other drug (AOD) use among sexual minority women: A global scoping review. *PLoS ONE* 15(3): e0229869. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0229869>.
- Hutapaet B., Somseub C., Patrathiti P. et al. (2550). *Alcohol consumption behavior of Thai adolescents: A survey of knowledge situation and factors influenced to alcohol consumption behavior*. Bangkok: Thaihealth. Thai.
- Katherine Frank. (2006). Agency. *Anthropological Theory*, 6(3), 281-302.
- Kelly, M. G. E. (2013). Foucault, Subjectivity, and Technologies of the Self. In *A Companion to Foucault* (pp. 510-525): John Wiley & Sons, Ltd.
- Lieber, C. S. (1997). Gender differences in alcohol metabolism and susceptibility. In R. W. Wilsnack, & S. C. Wilsnack (Eds.), *Gender and Alcohol: Individual and Social Perspectives* (pp. 77 – 89). Piscataway, NJ7 Rutgers Center of Alcohol Studies.
- Maria Lauridsen Jensen. (2014). *Structure, Agency and Power: A Comparison of Bourdieu and Foucault*.
- Masten AS, Faden VB, Zucker RA, et al. (2008) Underage drinking: A developmental framework. *Pediatrics* 121: 235–251.
- McCreanor, M. et al. (2008). Creating intoxicogenic environments: Marketing alcohol to young people in Aotearoa New Zealand. *Social Science & Medicine Volume 67, Issue 6, September 2008, Pages 938-946*
- McCaul, M. et al (2019). Alcohol and Women: A Brief Overview Alcohol. *Clin Exp Res*. 2019 May ; 43(5): 774–779. doi:10.1111/acer.13985.
- Monro, S. (2005). Beyond male and female: Poststructuralism and the spectrum of gender. *International journal of transgenderism*, 8(1), 3-22.
- Michael Savic, Robin Room, Janette Mugavin, Amy Pennay & Michael Livingston (2016). Defining “drinking culture”: A critical review of its meaning and

- connotation in social research on alcohol problems, *Drugs: Education, Prevention and Policy*, 23:4, 270-282, DOI: 10.3109/09687637.2016.1153602.
- Ortner, S. B. (1984). Theory in Anthropology since the Sixties. *Comparative studies in society and history*, 26(1), 126-166.
- Ortner, S. B. (2005). Subjectivity and cultural critique. *Anthropological Theory*, 5(1), 31-52.
- Paechter, C. (2001). Using poststructuralist ideas in gender theory and research. *Investigating gender: Contemporary perspectives in education*, 41-51.
- Perkins DF, Jones KR. (2004). Risk behaviors and resiliency within physically abused adolescents, *Child Abuse Negl.* 2004; 28(5): 547-63.
- Plant, M., & Plant, M. (2006). *Binge Britain: Alcohol and the National Response*. Oxford University Press.
- Phowatana A, Uammaneeikul N, Lakampan S. *Risk behaviors prevention in adolescence: concepts and management in multilevel approach*. 1st ed. Bangkok; 2017.
- RomSuk C, Idrarat K. The Relationship between Personal Factors and Alcoholic Beverages Drinking Behavior of the Adolescents in Kampangpet Municipal Area, Kampangpet. *Journal of Modern Management Science* 2012; 5(1): 50-52.
- Saelim S, Moopayak K, Suwonnaroop N. (2017). Factors Related to Alcohol Drinking Behavior of Adolescents. *Songklanagarind Journal of Nursing* 2017; 37(3): 25-36.
- Saengdam D. (2552). *Factors affecting alcohol beverages drinking behaviors of adolescents in Lamduan district, Surin province [Thesis]*. [Surin]: Surin Rajabhat University: 204 p. Thai.
- Scott 1986 Scott, J. W. (1986). Gender: A useful category of historical analysis. *The American historical review*, 91(5), 1053-1075.
- Slade, T.; Chapman, C.; Swift, W.; et al. (2016). Birth cohort trends in the global epidemiology of alcohol use and alcohol-related harms in men and women: Systematic review and metaregression. *BMJ Open* 6(10):e011827, 2016. PMID: 27797998.
- Sukonthapitipark D. (2552). *Perceived family peer and teacher supports preventive behaviors and alcohol drinking behaviors among lower secondary school early adolescents in Nakornsrithammarat province [Thesis]*. [Songkla]: Prince of Songkla University. 103 p. Thai.
- Susan Nolen-Hoeksema, S. (2004). Gender differences in risk factors and consequences for alcohol use and problems. *Clinical Psychology Review* 24 (2004) 981–1010.

- Taneri, P. E. et al.(2016).Association of alcohol consumption with the onset of natural menopause: a systematic review and meta-analysis. *Hum Reprod Update*. 22, 516–28.
- Thomasson HS (1995) Gender Differences in Alcohol Metabolism: Physiological Responses to Ethanol, in *Recent Developments in Alcoholism*, Vol 12: Alcoholism and Women (Galanter M, ed), pp 163–179. Kluwer Academic Publishers, New York.
- Urberg K., Goldstein MS., Toro PA., et al. (2005). Supportive relationships as a moderator of effects of parent and peer drinking on adolescent drinking. *J Res Adolesc*. 2005; 15(1): 1-19.
- WHO (2018). *Global Status Report on Alcohol and Health 2018*. World Health Organization.
- Williams E, Mulia N, Karriker-Jaffe KJ, Lui CK (2017). Changing Racial/Ethnic Disparities in Heavy Drinking Trajectories Through Young Adulthood: A Comparative Cohort Study. *Alcohol Clin Exp Res* 42:135–143.
- World Health Organization. *Adolescents: health risks and solutions*. Fact sheet Updated May 2017. [Internet]. 2017. [Cited 2018 Mar 3]. Available from: <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs345/en>.
- World Health Organization. (2018). *Global status report on alcohol and health 2018*. Geneva: World Health Organization; 2018. License: CC BY-NC-SA 3.0IGO.
- World Health Organization. *Maternal, newborn, child and adolescent health*. [Internet]. 2017.[Cited 2018 June 12] [who.int/maternal_child_adolescent/topics/adolescence/graphics/en/](http://www.who.int/maternal_child_adolescent/topics/adolescence/graphics/en/).
- Yamaguchi,S., Lencucha, R. and Brown, T.G. (2021) Control, power, and responsibility: a qualitative study of local perspectives on problem drinking in Peruvian Andean highlands. *Globalization and Health* 17:109
- Zucker RA, Donovan JE, Masten AS, et al. (2008). Early developmental processes and the continuity of risk for underage drinking and problem drinking. *Pediatrics* 121(4): 252–272.